

L. T. Burra.

Univ. Coll. Oxford.

Purchased May 1902.

by Morley - Oxford.

KETHAM (JOHANNES DE).

7448. Fasciculus medicinae.

Johannes and Gregorius de Gregoriis. Venice. 28 Mar., 1500.

Sm. folio; sigs. a-e⁶ f⁴; 34 leaves; 2 co s.; 64 lines; gothic characters (with some roman); {Venezia, press xlv}; woodcut illustrations, figures and capitals.

1^a, b; [Woodcuts; see below.] 2^a; Fasciculus medicine. [Figures; see below.] 2^b, col. 1; ¶ Incipit fasciculus medicine compositus p excell-||lentissimuz artium ac medicine doctorem: dominuz || Ioannem de Ketham Alamanum: tractans de ano||thomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis huma||ni: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos || excellentissimos doctores compositi. Necnon ano||thomia Mundini. || ... 17^b, col. 1; ¶ Consilium clarissimi doctoris domini Petri de || tausignano pro peste euitanda. || ... 22^a, col. 1; ¶ Incipit anothomia Mundini. 33^b, col. 1; ¶ Incipit tractatus Rasis de egritudinibus pue-||rorum ⁊ earum cura qui appellat̃ pratica pueroꝝ. || ... 34^b, col. 2 [Colophon]; ¶ Explicit fasciculus medicine in quo continent: vz. || Primo iudicia vrinarum cum suis accidentijs. || Secundo tractatus de flobotomia. || Tertio de cyrogia. || Quarto de matrice mulierū ⁊ impregnatione. || Quinto consilia vtilissima contra epidimiam. || Sexto de anothomia mūdini toti⁹ corpis humāi. || Septimo de egritudinibus puerorum. || ¶ Impressum Venetijs per Ioannem ⁊ Gregoriū || de Gregorijs fratres. Anno domini. M. ccccc. die || xxviij. Martij.

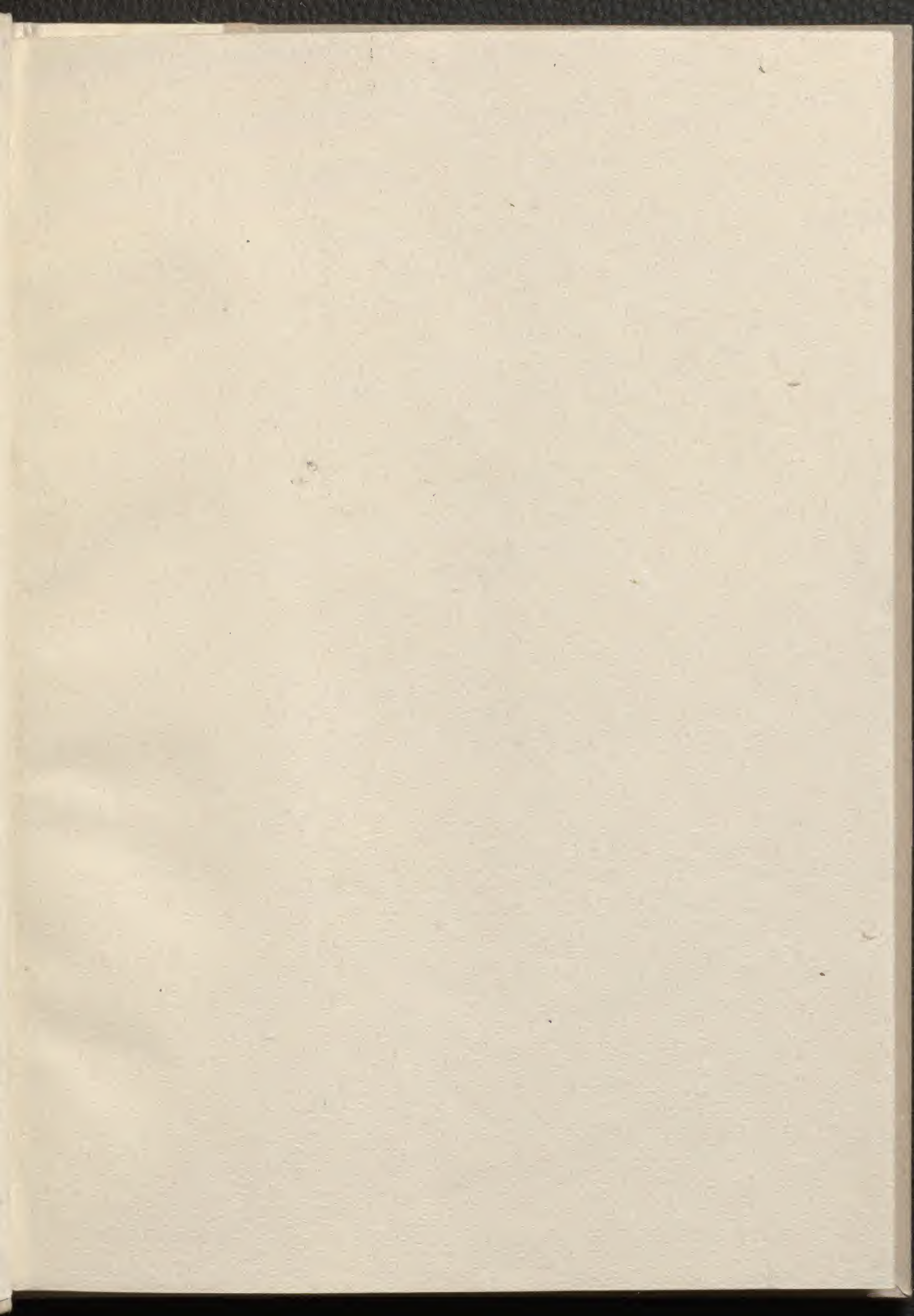
Hain *9776. Proctor 4562. B. M.

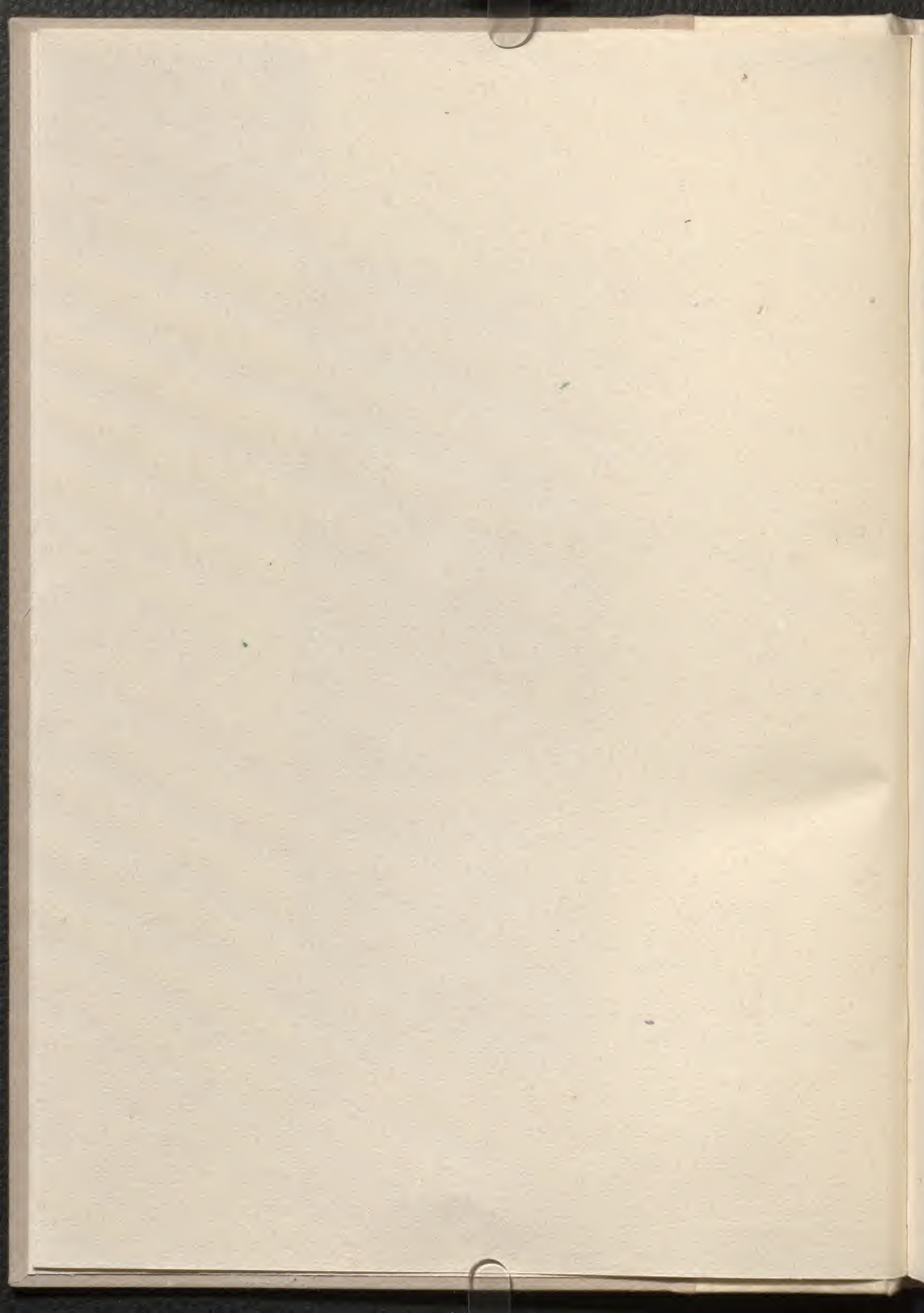
On 1^a is a full-page woodcut illustration of a master teaching, with his books of Aristotle, Pliny &c. around him, and with the superscription 'PETRVS DE MONTAGNANA'; there are (on 1^b &c.) nine other full-page woodcut illustrations, including (2^a) circular figures; the centre one shows the 'Modus iudicandi urinas per colores earundem' and those in the four corners describe the 'Similitudo complexionum & elementorum'. Ornamented capitals of varying forms.

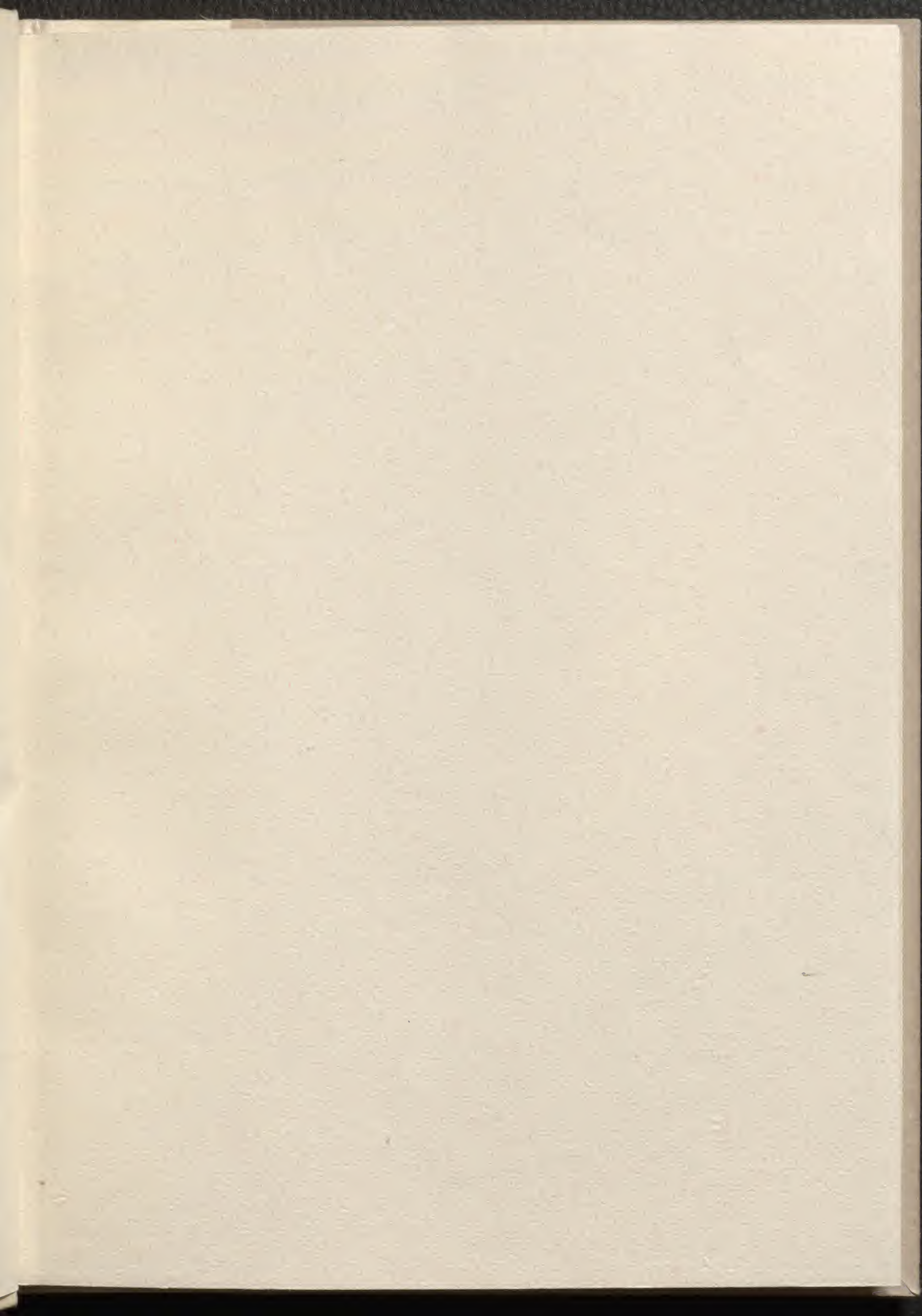
Given by Dr. L. T. Burra, 20 May, 1919.

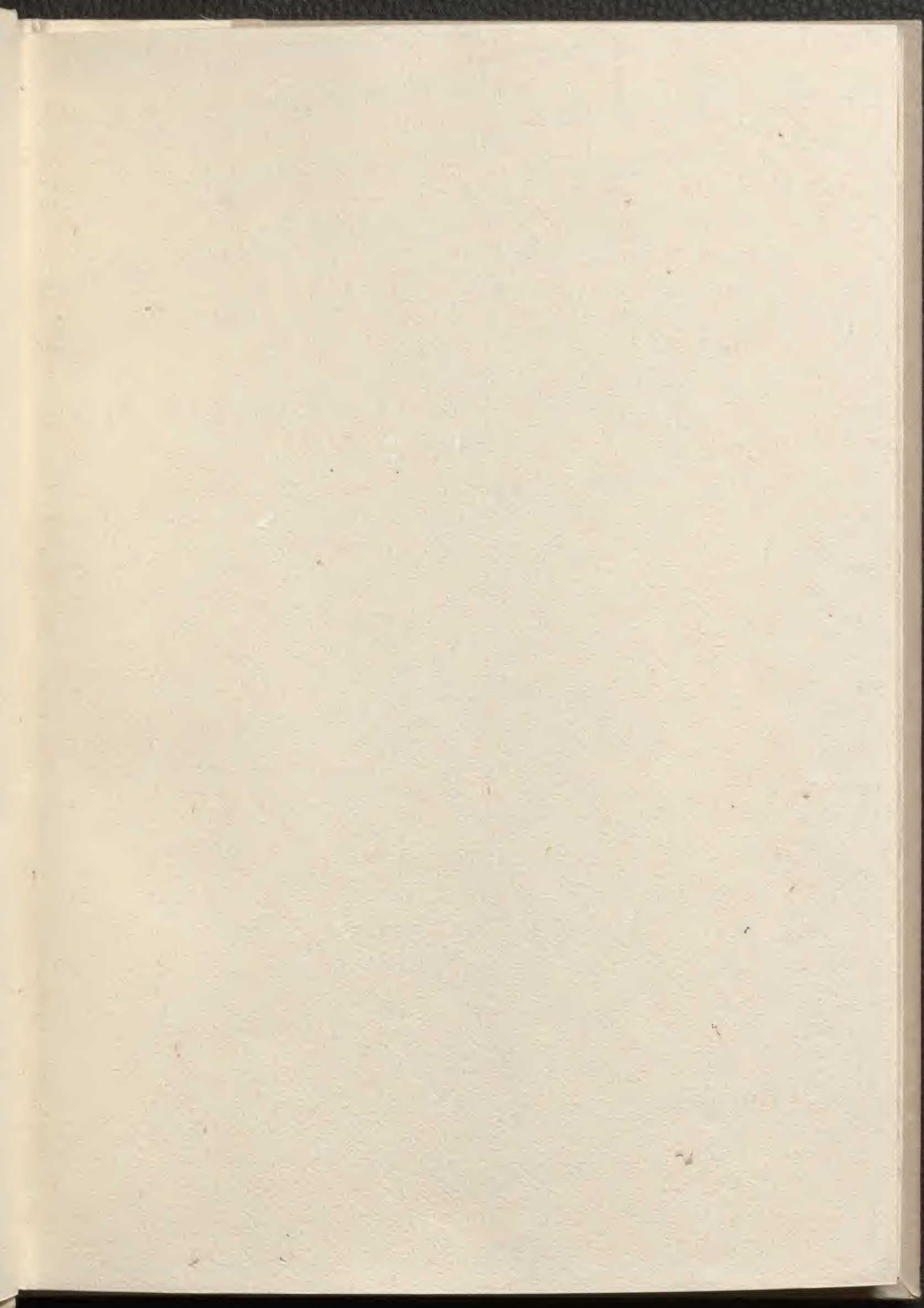
In 'The Fasciculus Medicinae of Johannes de Ketham Alemanus—Facsimile of the first (Venetian) edition of 1491, with introduction by K. Sudhoff translated by C. Singer' (Milan, 1924), Ketham is identified with Johan von Kirchheim, a Swabian physician who was a professor at Vienna about 1460 and died before 1491. The 'Fasciculus' is there stated to be "the first work in which a series of didactic medical woodcuts appears."

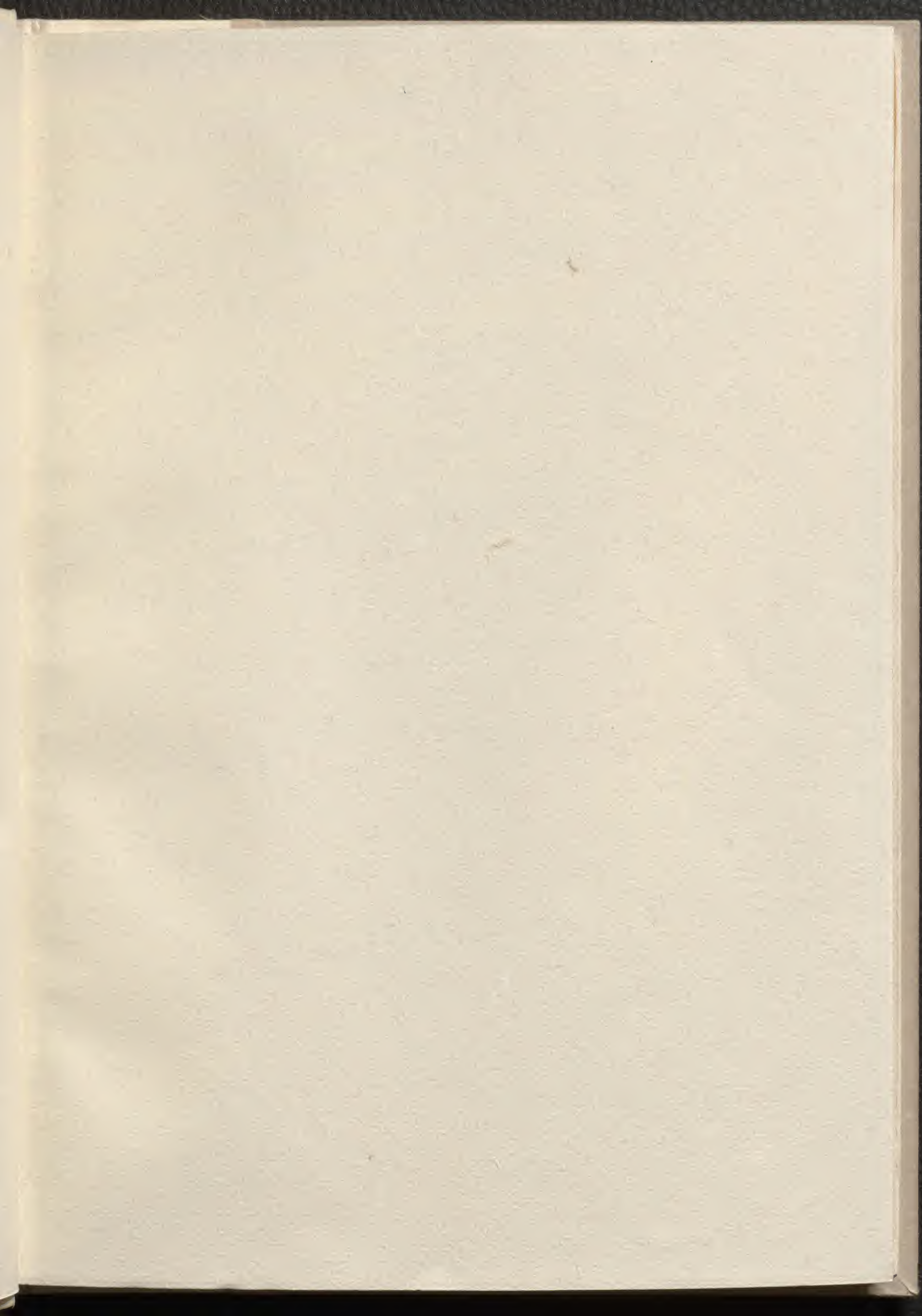
FROM
THE LIBRARY
OF
SIR WILLIAM OSLER, BART.
OXFORD

ARISTOTILE

IPOCRATE

GALIE
NO

AVICE
NA

ALIBABA
TE

RASIS

MESVE

AVER

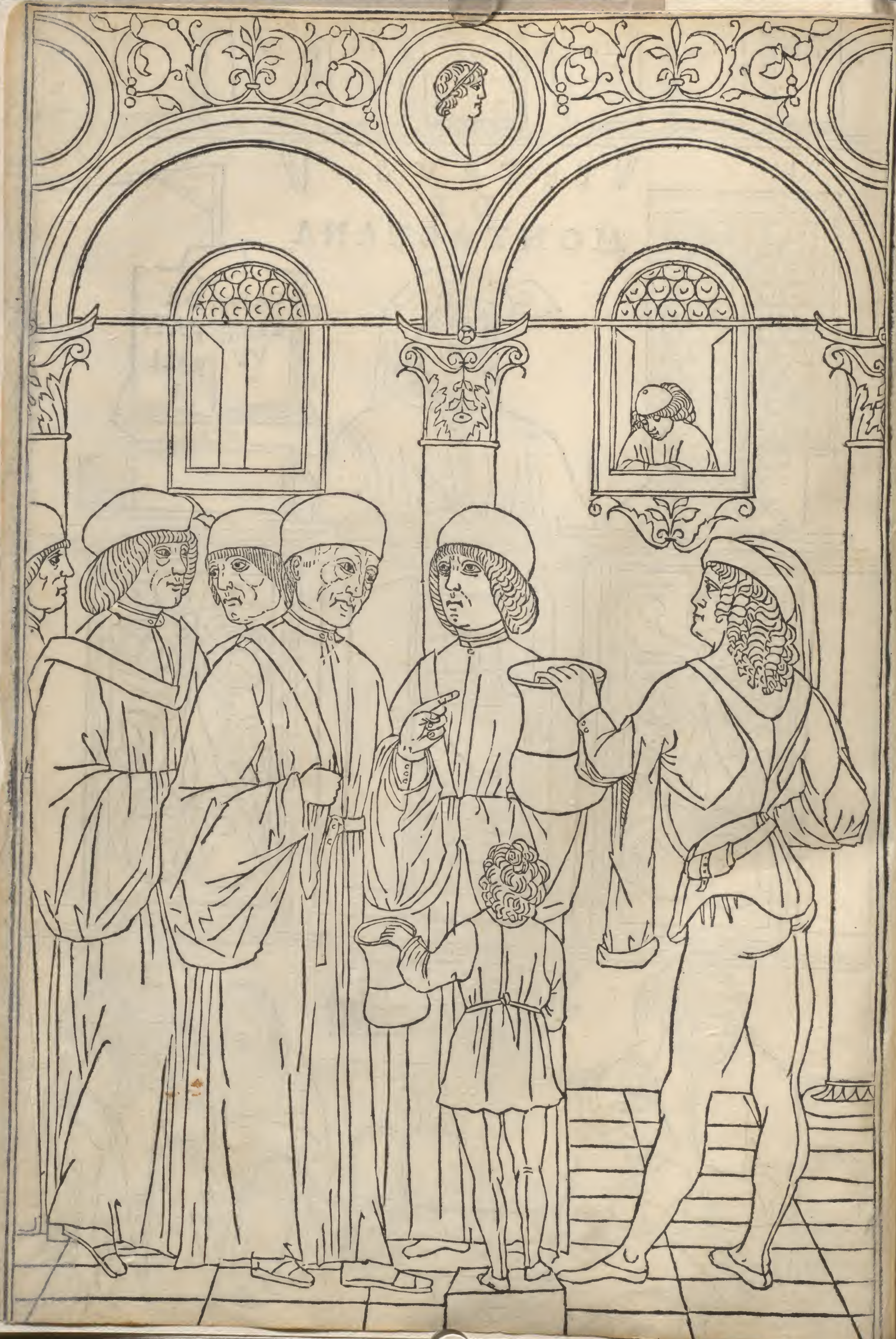
PETRVS
DE
MONTAGNANA

CAIVS DE
PLINI NATV
VS RALI
I

CONCLO
LIATOR

ISA
AHC

ABESO
AR

Similitudo complexionum & elementorum.

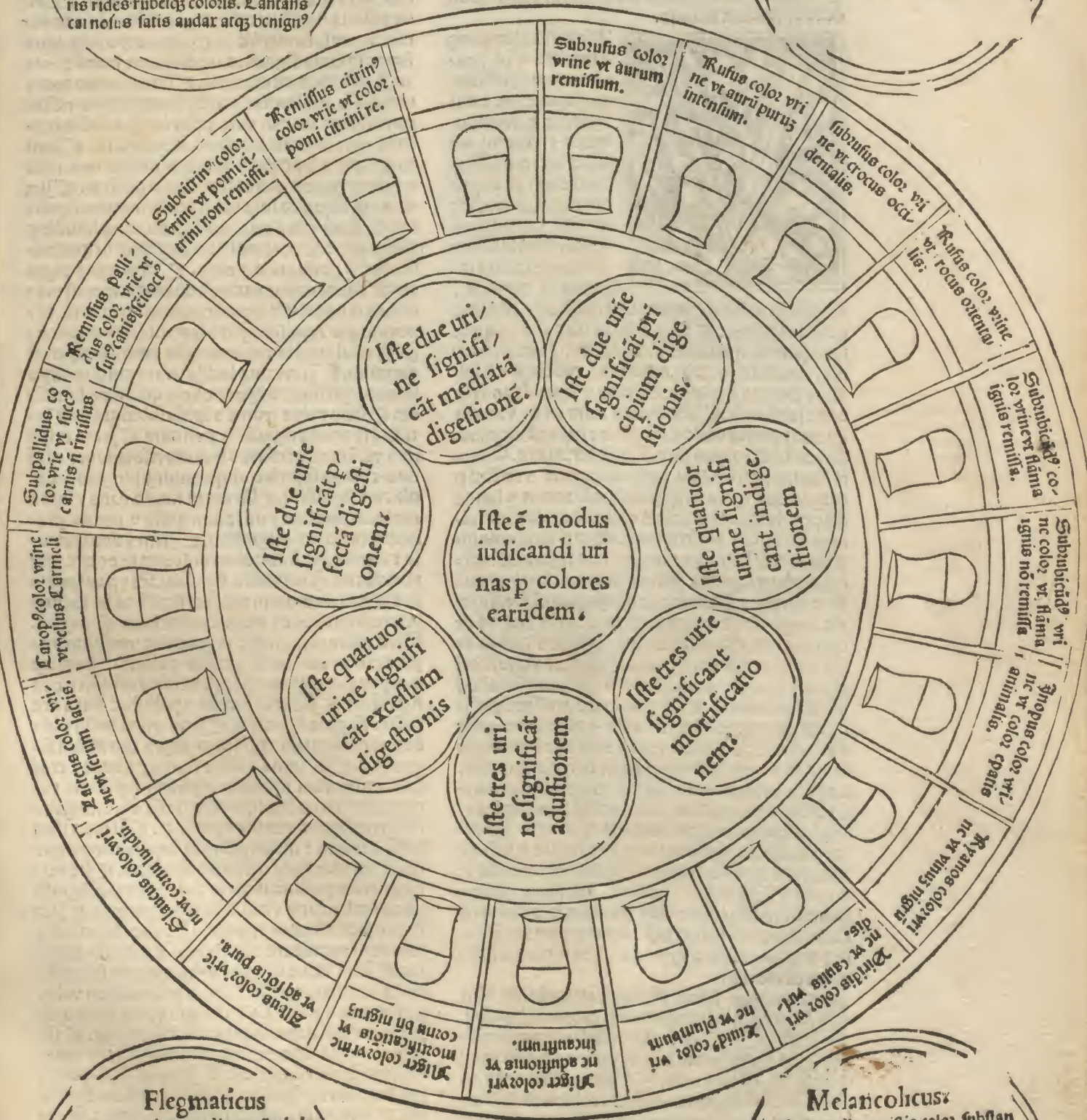
Sanguineus

Natura pingues isti sunt atq; iocantes. Nouos rumores cupiunt audire frequenter. Hoc ven? et bacha? delectat sercula risus. Et facit hos plares et dulcia verba loquentes. Oibus hi studijs abiles sunt et magis apti. Qualibet ex ca nec hos leuiter mouet. Argus amas plares ridet rubeisq; coloris. Lantans et nosus satis audax atq; benignus

Humidus est sanguis color est vis acris illi.
Sicca calet colera sic est illi similata.
Alget humet flegma ac illi vis sic aquosa.
Melancolia friget ac exiccat quasi terram.

Colericus.

Est humor colere que cōuenit ipe.
tuosis. Hoc genus est boium cupiens
excellere cūctos. Deu leuiter di
scunt necnon multum cito crescent.
Inde magnanimi sunt necnon largi
iunima perentes. Iratus fallax ira
scens prodigius audax. Astutus gra
ualis ficans croceiq; coloris.

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit la-
tasq; breuesq; flegma facit pin-
gues sanguis reddit mediocres:
Ocia non studio tradunt sed cor-
pora semino. Sensus ebes tardus
metus pigricia seminus. Adic so
nolentus piger in sputamine mul-
tus.

Melanolicus:

Resat adhuc tristis color substan-
tic nigre. Que reddit paruos tri-
stics semper alta lequentes. Ad vi-
gilant studio nec mens est redita
senno. Servant propositi sibi nil
repugnant ore gratius. Non expe-
randa timidis luteiq; coloris. In-
vidus & tristis cupidus detrectus
senacis.

Incipit fasciculus medicine composuit p excell
lentissimuz artium ac medicine doctorem: dominuz
Joannem de Ketbam Alamanum: tractans de ano
thomia ⁊ diuersis infirmitatibus: ⁊ corporis huma
nici: cui annectuntur multi alij tractatus per diuersos
excellētissimos doctores composui. Necnon ano
thomia Mundini.

Et primo de expositione colorum in vrinis: Deinde de eozundem iudicijs.

Vrina est colamentuz
sanguinis ⁊ est dua
rum rerum significati
ua proprie: aut enim
significat passionem
epatis ⁊ venaruz aut
vesice aut renuz. Alia
rum rerum est impro
prie significatura. Sz
in vrina consideran
da sunt diuersa scilicet
substantia: color: re
giones: ⁊ contenta.

Aliud est causa substantie: aliud causa coloris: aliud
causa sediminis. Cum enim in humano corpore
sunt quatuor qualitates. scilicet caliditas: frigiditas: siccitas:
⁊ humiditas. Dicitur enim harum. scilicet caliditas ⁊ frigidi
tas sunt cause coloris. Siccitas ⁊ humiditas sunt
cause substantie. Sciendum enim est qd vrina in
quatuor partes diuidit. Superior pars est circulus.
Secunda est corpus eius. Tertia perforatio. Quar
ta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri p
corpus eius egritudo spualium meborum ⁊ stoma
chi per perforationem epatis ⁊ splenis per fundum re
num ⁊ matricis ⁊ inferiorum meborum accidentia iu
dicamus. Item in vrina sunt tres regiones. scilicet infima
media ⁊ suprema. Infima incipit a fundo vrina
lis ⁊ durat per spacium duorum digitorum. Media re
gio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vsqz ad cir
culum: qd circulus est in summa regione ⁊ quando in
ista summa regione est spuma: significat ventositate
ebullientem in vus vrialibus vel inflatione seu aliud
vicium pulmonis. Circulus vero grossus signifi
cat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quan
do in circulo sunt quasi grana alba signum reumatis
indigesti ⁊ oppilationis in epate in regione media.
Et si fila volitantia albi coloris: tunc est signum mor
tale. Sed si tibi quedam nebula est in sanis malum.
Sed in febricitantibus si nebula sit diuisa signifi
cat principium digestionis materie morbi ⁊ si fuerit
vniata tunc significat plenam digestionem completam
⁊ cursum laudabilem ⁊ salutem. In infima regione
sunt alij lapilli arenosi: ⁊ tunc denotat qd patiens est
calculosus. Et si sedimen est nigrum: ⁊ tunc nisi fue
rit per talem vrinam expulsio materie venenose si
gnum est mortis.

Vrina rufa significat sanitatem ⁊ bo
nam digestionem corporis humani.
Urina subrufa sanitatem signifi
cat: sed non ita perfectam sicut omni
no rufa. Urina citrina quando
circulus eiusdem coloris est lauda
bilis est ⁊ etiam sub citrina licet non ita perfecte sicut
omnino citrina. Urina rubra sicut rosa effunderam
febrem significat: ⁊ si continue mingatur significat fe

brem quotidianam. Urina sicut sanguis in vitro
significat febrim ex nimio sanguine: ⁊ tunc statim de
bet fieri minutio nisi fuerit luna in medio geminoꝝ.
Urina viridis quando mingitur post rubeam si
gnificat adustionem ⁊ est mortalis. Urina rubra
claritate remota omnino declinationem morbi signi
ficat. Urina rubra permixta aliquantulum nigre
dini vicia epatis ⁊ calefactionem significat. Urina
pallida significat defectionem stomachi ⁊ impe
dimentum scilicet digestionis. Urina alba sicut aqua
fontis in sanis significat crudelitatem humorum ⁊ in
acutis febribus est mortalis. Urina autem lactea
cum spissa substantia si accidit in mulieribus non ita
periculosum sicut in viris propter indigestionem ma
tricis tunc in acutis febribus est mortalis. Item
vrina lactea superius ⁊ inferius obumbrata circa
mediam regionem clara idropisim significat. Item
vrina in idropico rufa vel subrufa mortem signifi
cat. Item vrina caropus significat multitudinem
humorum corruptorum sicut accidit in flegmatico
idropico podagrico ⁊ alijs. Item vrina nigra
potest esse de calore naturali extincto: ⁊ tunc est mor
talis: vel potest esse propter expulsionem materie ve
nenose que expellitur per vias vinales: ⁊ tunc si
gnificat salutem in quartana. alis autem semper est
mortalis. Item vrina lucida sicut cornu indispo
sitiones splenis: ⁊ dispositionem quartane signifi
cat. Item vrina crocea ⁊ spissa sub nigra ⁊ est fe
rida ⁊ spumosa significat ptericiam. Item vrina
rufa vel subrufa inferius habens resolutiones rotu
das ⁊ albas superius aliquantulum pinguis febre
ethicam significat. Urina in fundo vasis vsqz ad
medietatem clara postea non spissa ⁊ tenuis gra
uedinem pectoris significat. Item vrina spumo
sa ⁊ clara ⁊ quasi sub rubra dolorem in dextro late
re maiorem qd in sinistro significat. Si vrina spumo
sa ⁊ alba sit maiorem dolorem significat in sinistro
latere: frigidius est enim sinistru latius qd dextru.
Si circulus vrine nullo in quiescente tremulus ap
paruerit de cursu flegmatis ⁊ aliorum humorum
a capite per collum ⁊ per posteriora ad inferiora
significat. Item vrina tenuis ⁊ pallida ⁊ clara ace
tolum flegma significat. Item vrina spissa plu
bea circa mediam regionem nigra paralysim si
gnificat. Item vrina spissa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ cras
sa inferius cum squamis lapidem significat vel
ostendit: si vrina sine squamis spissa ⁊ lactea pau
ca fuerit fluxum ventris significat. Item vrina
spissa ⁊ lactea ⁊ multa gutta in superioribus par
tibus vel membris corporis significat. Item vrina
inferius pallida in viris dolorem renu signifi
cat: in mulieribus vitium matricis significat. Item
vrina in qua frustra apparent si pauca sit ⁊ turbu
losa vene rupturam circa renes ⁊ vesicam signifi
cat. Item vrina in qua sanies apparet in fundo
vasis contigua renum ⁊ vesice putredinem vel a
postemata significat. Et si in tota vrina sanies ap
paret totius corporis putredinem significat. Item
vrina in qua frustra apparent parua ⁊ lata vesice
excoziationem significat. Item vrina atomosa
cat. Item vrina alba sine febre in viris ⁊ mulie
ribus aliquando dolorem renu aliquando im
pregnationem significat mulieris. Item vrina

pregnantium si vnum mensem duos vel tres habuerit debet multum clara et alba esse et ypostasim debet habere in fundo. Si vero quatuor habuerit menses: vrina tunc debet esse serena et ypostasis alba et grossa in fundo.

Solet imago in vase vrnalis tanquam in speculo apparere si vrina sit mulieris conceptionem factam significat. Et si imago iudicatis apparuerit in vrina patientis febres interpellatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi significat. Item vrina spumosa ventositatem stomachi in mulieribus vel ardorem ab umbilico usque guttur et sitim significat. Item vrina virginis quasi subcitra debet esse. unde vrina liuida et nimis serena virginem declarat esse constantem.

Urina turbida in qua semen apparuerit in fundo vas mulierem iacentem cum viro significat.

Urina mulieris densa eam esse corruptam tunc declarat: predicta vrina saltem turbida in qua semen apparet in fundo vas. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coisse tunc declarat. Si vrina turbida velut subiugarium habuerit vulue matricis dolorem significat.

Urina multum nigra mulieribus superueniens: si mota aliquantulum ruborem habuerit solutionem menstruum significat.

De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas est. Consideratis omnibus que a medico debent considerari sic procedendum est. Primo videndum est de coloribus. Secundo de substantia. Tertio de contentis et sic poteris cognoscere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis et alba melancolia dominatur.

Si vero apparuerit alba et spissa significat flegma dominari.

Si autem apparuerit spissa et rubea sanguis dominatur. Si vero rubea et tenuis colera dicitur dominari.

Et nota super eadem.

Et nota quod sanguis in anteriori parte capitis dominatur.

Colera in dextra parte capitis.

Flegma in posteriori parte.

Melancolia in sinistra parte capitis dicitur dominari.

Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem significat.

Circulus albus in posteriori parte dolorem significat. Circulus niger in sinistra parte ipsius capitis dolorem ut factum est manifeste demonstrat. In predictum modum de iudicijs et demonstrationibus vrinarum sufficiat.

Due vene retro aures
ex vtraq3 parte valent
ad bonam memoriā
et ad mundificandū
vultū a pustulis et cō
tra omnes alias macu
las faciei.

Vena sub mento valet
contra dolorem maxil
larum et contra puru
rum et fetorem nariū
et dolores faciei et con
tra dolores et pustulas
pectoris.

Vena sub vtraq3 parte asel
le incisa facit hominem ridē
tem mori et talis vena balse
cos vel balfetes appellatur.
Omnes vene brachiorū sunt
ante comestione mīnnēde.

Vena trāsiens a sinistro et cor
no mō in ambobus brachijs
debet incidi contra dolores
pectoris et pulmonis. Et inci
sio ipsius valet etiā illis qui
grauiter anhelitum attrahūt
et spiraminis grauamen habē
tibus.

Vena in ambobus lateribus
corporis debet incidi contra
pustulas antiquas et cōtra in
f rmitatem frigidam et liente
riam et quando homo nō po
test habere digestionem.

Vena basilica et epati
ca solet aperiri p pas
sione epatis et splenis
aut pfectius edocetur
circa manū sinistram.

Vena pulsatilis incisa
icardiaca passio e mul
tum profert.

Vētose posite sub renibus va
lent apostematibus corā sca
bici podagre et ventositatē ve
sice et pleureti.

Vena sub preputio
valz contra ydropi
sū et cōtra oēs cor
poris tumores.

Due vene de coris et due de ti
bijs et vnaquoq3 in vtroq3 pe
de valet cōtra dolorē corarū et
tibiārum et crurū et vtriusq3 pe
dis aut si firmitas euenit ex ve
sica arctica podagra statica
ydropis valet etiā contra ner
uorū constrictiones et tumo
rem et menstruorū subtrac
tionem.

Due vene interiores sub talis
in vtroq3 pede valet cōtra are
nā et calculū et valent mulieri
b post partū nō bene purga
tis valet et illis q nō sūt bñ oi
spōse ad recipiendū semen et
etiā mlierib3 q uo suū n pūt.

Vena in vtroq3 pede su
pra pedicā maiores valet
ptra obcalmas et ptra fa
ciei pustulas et mēstruorū
retentiones et cōtra cōce
ptionem et ptra pustulas
crurū.

Due vene inferiores iuxta
preputium valent tūme
factionibus testiculorū
et dolori renū et ficeris
et vitijs.

Vena supra preputiū va
let contra tumores et in
flanones testiculorū et
cōtra omnia vicia vesice
et arena calculo et cōtra
alia mala.

Vene saluatelle in dextra pte
corporis valent contra pēti
riam. ver. Et saluatella mīpi
plurima dona minuta. In na
turalem tollit de corde calō et
Purgat epā splenem pectus
pccordia vocem.

- a Vena in medio frontis percussa valet contra apostemata oculorum et contra emigraneam: et contra dolores capitis grauissimos: et contra mentis alienationem: et contra frenesim et contra nouam lepram.
- b Due vene in collo inciduntur propter humores et reuma capitis. Nota omnes vene capitis post comestionem sunt minuende excepta vena sub mento.
- c Vena iuxta nares incisa purgat caput et iuuat auditum.
- d Due vene in faucibus oris quilibet valet contra pustulas faciei: et contra scabiem capitis: et contra dolorem dentium et mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis et oris.
- e Vena labiorum contra apostemata in ore existet et etiam in gingiuis et etiam in carne qua radicantur dentes.
- f Vena in summitate nasi valet contra grauedinem capitis: et nimium fluxum oculorum.
- g Due vene sub lingua valent ambe contra dolores dentium et gingiuarum: et contra reuma capitis: et contra apostemata gutturis: et contra squinantiam: et contra omnia vitia oris.
- h Vena cephalica capitis percussionebus inciditur: iphus capitis vt melius ex alio latere in manu sinistra in principio. Item omnes vene manuum sunt post comestionem minuende.
- i Vena cordiaca cordis seu coralis hoc est vena mediana inciditur pro passionibus spirituum et plenius in manu sinistra valor eius declinatur.
- k Vena purpurea contra passiones minuitur interiorum.
- l Vena iliaca et titillaris aperitur pro passionibus inferiorum.
- m Saluatella in dextra manu minuenda est quando peccat sanguis in qualitate vel in quantitate vel in viroque: quia epar est in dextro latere. matris autem splen et renes ad sinistrum latus declinant.
- n Vena in poplicibus incisa facit hominem incessanter incedere. Item omnes vene crurium et pedum post comestionem sunt minuende.
- o Vena sub utroque genu valet contra apostemata et dolores renum et lumborum coxarum et vesice: et arteticas predisiones mirabiliter curat.
- p Vena gibbo incisa purgat melancoliam et confortat renes.
- q Venas veniens ad pollicem incisa valet idropis et inflatis: et etiam contra ventositatem.
- r Due vene secte in utraque parte coniuncte pedibus valent contra omnia vitia verendorum: strangurie et lienterie passiones: et vesice et testiculorum dolores.
- s Vena in utroque pede supra pedicam maiorem valet contra obtalmiam: et contra faciei pustulas: et menstruum retentiones: et contra conceptionem: et contra pustulas crurium.
- t Vena super minimam pedicam incisa valet in utroque pede ad coleram.
- u Vena inter pollicem et indicem in utraque manu valet contra dolorem capitis: et contra dolores oculorum: contra febres: et contra fellis effusionem: contra obtalmiam: et contra ruborem et fluxum oculorum.

x Due vene exteriores saphene subtiles in utroque pede fleubotomia contra dolores Achaicum: et contra inflationes et apostemata testiculorum.

y Vena in utraque manu supra minimum digitum valet contra icteritiam: et contra omnia vitia splenis. Et contra frenesim et quacunque febrem.

z Vena epatica habet initium a stomacho: a corde: et est posita vel locata ad extremam partem brachii: et si non bene incidunt predictum locum facit tumescere. Et etiam ex hoc generantur apostemata et spasmus in brachio et digitis: et etiam stomachi et splenis: et etiam contra fluxum sanguinis de naribus: et etiam contra punctiones seu stimulationes lateris. Et incisio ipsius precipue et principaliter debet fieri in nonis maij: hoc est sequenti die post festum sancti Iohannis crisostomi.

1 Vena mediana capitis initium suum a pulmone. Et est in medio brachii posita vbi non est mus. Et si non bene incisa fuerit dat spissum sanguinem. Et si bene inciditur valet contra omnes dolores membrorum cordis stomachi costarum et laterum. Et etiam si non bene incisa fuerit sanem plurimam et pessimam mitteret: et vulnera famosa: et ad perniciose hominem deducit: et precipue et principaliter incisio vene predictae debet fieri in nonis septembris: hoc est circa festum Natiuitatis beate virginis Marie.

2 Vena Cephalica a capite habet principium et per illam venas transit alia vena que mus nuncupatur que aliquando inciditur loco cephalice per negligentiam: et talis incisio importat tumositate et propinquam mortem. Sed incisio vene cephalice valet contra fluxum oculorum: et contra omnes dolores capitis: et etiam incisio vene predictae valet contra caducum morbum: et incisio ipsius bona est sequenti die post festum sancti Ambrosij seu in nonis Aprilis.

3 Due vene in occipite ex utraque parte valent contra querelas capitis inani: et stuporem mentis: et amissionem rationis.

aa Vena in concavitate aurium ex utraque parte valet contra tremorem capitis: et contra tinnitum aurium: et etiam valet contra nouellam surditatem.

bb Due vene in temporibus valent contra dolorem aurium: nimiam effusionem lachrymarum de oculis: et contra emigraneam: et secundum Avicenam non debent minui in quibus requiritur potentia generandi: quia per istas venas euacuatur spiritus: qui a natura missi sunt ad fetum generandum.

cc Vena in angulis oculorum in quolibet parte valet ad clarificandum visum: et contra omnes fluxus et maculas oculorum: et maxime albulam et nebulam: et palpebre inuersionem.

Ista tabula tractat de iudicijs venarum et de minutionibus earundem una cum cautelis.

Inutio alia per metatesim: alia per antifrasm. et si sit inueterata passio fiat minutio per metatesim. Si vero reces per antifrasm. per metatesim debet fieri quando ex eadem parte in qua est egritudo extrahitur sanguis per antifrasm. fit quando ex contra-

ria parte fit minutio seu flebotomia quod est idem. Considerandum enim est an materia fuerit furiosa ut in antrace per metatesim: tunc debet fieri minutio. Similiter si quis punctus fuerit ab animali venenoso per metatesim minuitur. Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in horum calidorum humorum causa debent flebotomari. Cum igitur sanguis humidet ante tertiam et colera inter tertiam et nonam et ipsi iuuenes in his horis debent flebotomari. Si. n. humides frigidis humoribus et maxime melancolia in hora melancolie. i. post nonam. preterea ut ait Galienus in tegni. Si quis habet stomachum debilem cauere debet flebotomiam et maxime de venis que sunt implicatiuis brachiorum. Et nota quod luna non sit in medio geminorum quando minuitur de ipsis venis implicatis ipsorum brachiorum neque etiam super spatulas veterose debent apponi. Et si sanguis exierit niger tollatur usque sit rubicundus. Si spissus usque sit rubicundus: et usque ad tenuitatem. si aquosus usque ad grossiciem. Et si sanguis non potest exire: clauso. n. flebotomie vulnere cum digito postea subito cum maiore impetu exit sanguis et fumosus.

Cautela alia.

N flebotomia quatuor potest attendi scilicet: tempus consuetudo: etas et virtus. in tpe calidissimo non debet fieri flebotomia: quia humores sunt perturbati: sic exiret ita cito boni sicut mali. nec in tpe frigidissimo quia humores sunt compacti in corpore et difficiles ad educendum et citius exirent boni quam mali. In noua vero luna non debet fieri flebotomia: quia corpora sunt ab humoribus euacuata sed per flebotomiam magis euacuarentur. Consuetudo debet attendi. si senex non consuevit flebotomari non minuat per consuetudinem et debilitatem. Etas etiam est attendenda quoniam ante duodecim annos nullus debet flebotomari neque senex senio constitutus. Tamen sunt quidam fortes et vigores et tales possunt magis minui: virtus. n. considerat maxime: fortes enim minui debent: debiles vero non: unde virtus et etas magis attenduntur quam tempus et consuetudo.

Ista conueniunt flebotomato.

Leuotomato ista conueniunt. panis fermentatus bene coctus triticus vinum leue quod stomachum non grauat oua forbillia pisces aspratiles et carnes porcine ouine arietine pulline. Iuuenium bestiarum parua poma que tunc reperiuntur: caules non comedantur: quia generant venenum in stomacho neque caseum nec aliqua que de eo

cocta sunt. Alii namque Galienus Jpocra. ampho. lxiiij. pericule quante. lac dare febrientibus vel caput dolentibus pessimum est: ipsa die somnum vitetur. Nam per somnum solet quidam parua accensio febrium accendi et lippothemia incurrere. i. defectus cordis vel tenebrositatem oculorum ut quibusdam extasim pariat.

Utilitas flebotomie.

Leuotomia. n. mentem sincerat: prebet memoriam: sensum subtiliat: vocem subtiliat: do clarificat: lumen acuit: auditum temperat: digestionem prouocat: stomachum adiuuat: sanguinem malum expellit: naturam confortat. Et cum ipsa malos humores extirpat. Et longius vite sanitatem administrat. unde ait Auicenna quarta primi. capi. xx. in principio. Flebotomia est vniuersalis euacuatio omnium humorum: laborans ex sinotho. i. ex nimio sanguine vel ex sinothio. i. ex sanguine putrefacto statim minuitur omni tempore cum nisi quod luna fuerit in medio signo geminorum. Dicitur autem a sinos quod est febris et nocha quod est sanguis versus. Sinocha de multo: sed sinochus putrefacto.

Laborans effimera contra sinotham in flatam minuat de vena madiana et de vena cordiaca dextri brachii in estate. sinistri vero in hyeme. Effimera enim est febris que durat per vnum diem vel parum plus vel parum minus. Laborans effimera ex causa calida vel ieiunio minuitur de vena capitis vtriusque brachii. Laborans effimera ex ieiunio et frigiditate caueat minutionem. Laborans ex frenesi minuitur de vena capitis vel de vena in medio frontis. Laborans effimera ex debilitate minuat cum setis porcinis de naribus suis. Laborans effimera ex litargia minuat inter medium et auriculare. Laborans ex squinantia minuat de cephalica vtriusque brachii. Laborans effimera ex apostemate minuat de vena veniente ad auricularem digitum. Laborans effimera ex pleuresi minuat de vena cordis per metatesim hoc est si pleuresis sit in sinistro latere fiat minutio in sinistro brachio. Et si pleuresis in dextro fuerit brachio seu latere: tunc fiat minutio in dextro latere vel brachio. Laborans ex quotidiana interpellata minuat de vena mediana id est de vena cordis. Laborans ex quotidiana ex vtroque flegmate minuat de vena dextri brachii in estate. sinistri vero in hyeme. Laborans ex flegmate falso cum puritu fiat scarificatio in tibis. Laborans ex tertiana minuat de basilica id est de vena epatis dextri brachii in estate. sinistri autem in hyeme. Laborans ex quartana minuat de saluatella sinistre manus inter medium et auricularem. Laborans ex quacunque acuta minuat de basilica usque ad quartum diem. Laborans ex febre ethica minuat de mediana. i. de cordiaca. Laborans ex pydropisi quacunque minuat de vena epatis dextri brachii in estate. sinistri autem in hyeme. Laborans ex ictericia de basilica vtriusque brachii in estate et in hyeme. Laborans ex melancolia inania et frenesi minuat de vena que est in medio frontis. Laborans ex epatis calefactione minuat de basilica dextri brachii. Laborans ex vitio splenis minuat de saluatella sinistre manus. Laborans ex vitio renum matricis et vesice minuat

de saphena interiori idest de vena que est sub ta-
lo interiori vtriusq; pedis. **C**laborans ex ven-
tositate et inflatione incidatur vena que dirigitur
ad pollicem vtriusq; pedis. **C**laborans ex parti-
bus inferioribus minuat de saphena interiori et
exteriori pedis. **C**laborans ex sciatica minuat
de saphena exteriori pedis partis dolētis. **C**La-
borans ex podagra minuat de saphena et de ba-
silica interiori et exteriori vtriusq; pedis.

CRemedium.

Contra inflationem venarū post minutionem.
Recipe rutam absinthium et ordeum hoc totū cō-
tunderet in patella calida cōfice ex illis ad modū
emplastri et liga super tumorem et sanabitur.

CAliud remedium.

Contra debilitatem venarū cum homo senserit
q̄ est piger et grauis in toto corpore et plenus do-
loribus ante et retro in capite suo talis minuat san-
guinē de vena epatica q̄ mirabiliter p hoc cu-
rabitur. Super isto dicit Galienus q̄ generat hu-
mores pessimos in sanguine illo: intrinsecus sa-
nies et vlcera magna generātur et oriuntur si cito
minutio nō occurrat p venas naturales. Et quasi
eederet vene naturales nō recuperātur q̄ sunt de-
bilitate per naturā imundam hominis sine im-
minutioe q̄ sunt obstructe sanguine malo. Ideo
aperiri debent alīs destruerētur: sicut aux q̄ diu se-
pelitur et calidatur in igne. Taliter etiam homo
destruitur si sibi minutione mediāte non succurra-
tur vel aliis medicinis. Itē dicit Ipcras amphi-
prima q̄ homo nimis languoribus debilitatus
per minutionem sanabitur et dissoluitur.

Signatur tempus bonum fleubotomi-
nandi s̄m electionem et nō necessita-
tem quātum ad locum lune et nō alia-
rum planetarū quod tamē est neces-
sariū pro tempore multo bono et lau-
dabili opas scire. Nota primo regulas genera-
les. Prima in tempore nouilunij et plenilunij nō
valet fleubotomia. Et si luna nō fuerit in bono si-
gno. item incidere mēbrū cum ferro luna existen-
te in signo illud mēbrū respiciente horredū est.
item luna existēte in signis aeris vel igneis plus
valet operatio vene q̄ ipsa existēte in signis terre-
nis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in
augmēto lune sunt fleubotomadi. senes vero in
defectu versus. Luna vetus veteres: iuuenes no-
ua luna requirit. item tpe veris et estatis fleubo-
tomia fieri debet de parte dextra. Tēpore autem
autūni et hyemis de pte sinistra. versus. Ver estas
dextras autūni hyemis quoq; sinistras. Incidūt
venas morbofo sanguine plenas. In se vel iuue-
ne si sint vene sanguine plene. Omni mense bene
confert incisio vene.

Cum igitur quātum ad signū lune tēpus
minutiois scire volueris tūc predicta vi-
deas quādo luna fuerit in signo bono et
valente pro minutioe tūc ipso die minu-
tio erit bona. Stante illo q̄ eodē die nec
sit nouilunium nec plenilunium: et sic de alijs regulis
put dictum est obseruatis. Et si potes aspectum lune
ad alios planetas et ascendētia cōseruare bonū erit.
Nam stat q̄ luna sit in bono signo. sed forte coniun-
cta vel aspecta aspectu malo a saturno vel a marie.

Et si quidem ex parte signi lune valet apertio vene.
tamē ppter coniunctionem vel aspectum nō valet. Si
tamē hec oīa haberi nō possunt: habeatur tamē luna
in signo bono et satis ad presens erit: pro tpe electio-
nis: et iste sunt regule astronomicales.

CMedicinales vero sunt alie multū necessarie que
alibi videri debēt: obseruentur tamē iste. Primo q̄
aer filius diei sit clarus temperatus: nō multum frigi-
dus: aut calidus: nō turbidus: aut pluuiosus: aut cor-
ruptus. versus. Jan. feb. april. maij nouē. sep. atq; de-
cēber. versus. His minue venam lunam dum videris
aptā. In his festis cōmuniter celebrat fleubotomia.
CItem aliq; versus. Martini Blasii Philippi Bar-
tholomei. Venas precidat vt longo tempore viuāt.
In his metris continentur festa circa que festa ppte
cōtingit fieri cōiter fleubotomia. Non q̄ semper va-
leat in illis festis sed ppropter illa festa.

CDe iudicio cruozis.

Audicandum cruozem de vena amil-
luz. Primo si est spissus male se habet cir-
ca pectus. Si flauus male circa splen. Si
glaucus male habens circa secur. Si autē
durus et niger nimis timuisti. Si est rufus habēs ni-
grum circulum est causa debilitatis capitis. Si autē
est rufus niger durus et coagulatus tūc paralysim.
Si autem est niger et aquosus nimis tūc febres q̄
tenas. Quādo enim est aqua inferius et aqua supe-
rius tūc ydropsim. Cum autē est cruoz valde rufus et
parum aque habens superius. hilarem vultum fa-
cit: et est signum sanitatis.

Uersiculos nota quibus cernes experimenta.

Sanguinis emissi de venis ordine tali.

Sicruoz est albus hominis quasi spuma repertus.

Lusum designat: pulmonis dolorq; paratur.

Et si ceruleus sanguis fuerit speculatus:

Est de seruoze: tunc dolor in iecore.

Sanguis pretereā et nare videtur in vnda:

Siccus hunc hominem pati dicit lapidem.

Si siccus sanguis fuerit varijs coloris:

Et velut collum columbi sit rubensq;

Talem paralisis vexat ubiq; satis.

Si sanguis pure pellis dino scitur esse:

Inter cutanea pestis ibi tunc dominatur.

Si natitant globuli tunc fiant vulnera causam.

Si rufus pulcher sit et vnda parumper.

Est talis sanus non tibi sit iste dubius.

CDebet autem minutus sibi cauere maxime in pri-
mis tribus diebus a supfluo cibo et potu aut forti ex-
ercitio. i. labore et supfluo sōno maxime in prima
die: tristitiaq; et sollicitudine: hec. n. sanguinē cor-
rumpūt et in genus melacolie cōuertūt. Quartoq;
die vel qnto postq; vult solidatū fuerit. balneū
itrare et tpe ibidē manere iuuatiū est: fiat autē
ipso die existēte i balneo moderata et suavis fri-
catio circa corpus: exiens autem a balneo cauet
sibi a frigore: immo oportet vt inuolutus sudario
et sufficientibus operimentis vestitus maneat in
domo temperati aeris.

Uersus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.

Altera leta dies: tertia vero quies.

Postq; dies quartus cunctos exterminat actus.

Pinq; dies quintus virtutes colliget intus.

Balnea sexta petit: sed septima vult spaciari.

Precipit octaua ludere cum domina cara.

¶ Sequitur de .xii. signis zodiaci: z pmo de ariete.
¶ Luna existente in ariete bonū ē sanguinē minue-
 re de brachiis. balneū intrare. scribere icipere. Se-
 nū falcare. Ad mercadū ire. sozāmē cemēti incēdē.
 Et oīa quecūq; igne sūt bonū ē opari: malū ē me-
 dicari. Turri z castrū vel domū edificare incipe:
 nō ē bonū sanguinē de manib⁹ minuire nec vctos
 sas ponere debes. **Taurus.**

¶ Luna existēte in tauro bonū est sanguinē minue-
 re: hortos facere: seminare vineas. z arbores plā-
 tare. Nam cito crescūt z multū durabūt: bonū est
 mansiones edificare: vxorē ducere: z oīa lignea opa
 incipere: bonū ē terras emere sicut agros z hmoi: z
 arare incipere: malū est medicare collū: oculos:
 guttur: z ungulas. **Gemini.**

¶ Luna existente in geminibus bonū est incipere
 ea que pūnēt ad duo. s. ad matrimoniū: ad societa-
 tem: de amicitia tractare: bonū stabilia facere. Inci-
 pere plantare. Ire ante iudices: malū est medicare
 in humeris: scapulis: brachijs: vlnis z manib⁹: seu
 vngues de manibus incidere. Item icipere minue-
 re de brachijs: bonum tamē potionem sumere.

Lancer.

¶ Luna existente in cācro bonū est sanguinem mi-
 nuere z medicinā sumere: z facere ea que cu; aqua
 sunt vt sunt: molēdina: piscine: z aqueductus: itra-
 re nauē iter accipere: nouā domū intrare: z mutare
 de vna domo in alia: z vxorē ducere: z bestias mī-
 natas emere: vt porcos: oues: capras: z cōsimilia.
 Malum ē medicari pectus: pulmonē: z splenē: z
 domū edificare. **Leo.**

¶ Luna existēte in leone bonū est icipere ea q̄ cum
 igne sunt: fundare castra: domū intrare: loq̄ potesta-
 tibus seu principibus: cōfirmare matrimoniū. ma-
 lum est medicari stomachum: Lox: z pectus: latera:
 potionem z medicinā sumere. Malū est etia; medi-
 cari Spar z omnia interiora iter longū incipere no-
 uā vestē induere. **Virgo.**

¶ Luna existente in virgine bonū seminare: z colere
 terram: z plātare vineas: z arbores: z hortos face-
 re: scribere incipere: z oīa operari que vis geminari:
 tractare pacē: induere nouā vestē. malū est medica-
 ri ventrē z omnia itēriora vētris. malum etiam est
 vxorē ducere q; sterilis erit aut paucos filios ge-
 nerabit: locū mutare: z facere ea que cum igne sūt.
 sed medicinā sumere multum laudabile est.

Libra.

¶ Luna existente in libra bonum est sanguinem mi-
 nuere: rōnez ponere. Emere vendere pōderare oīa
 que sunt ponderabilia. malū est medicari interiora
 ventris. Renes z vesicā z ea que sunt vsq; ad pu-
 dibunda: z oīa indpere facere que cum terra sunt.

Scorpius.

¶ Luna existēte in scorpione non video q; sit aliq; b
 bonū facere: q; tūc est in suo casu z ifortunio. Ideo
 ipsa debilitatur z impeditur in bonis opationibus
 tñ bonū est balneari z ea facere q̄ cū aqua z de aqua
 sunt. Malū est medicari mēbra virilia vt prepu-
 tum: anū: vel aliquē vulneratū: arbozem z montem
 ascēdere. Iter facere z p̄cipue per terram vel per na-
 uim.

Sagittarius.

¶ Luna existente in sagittario bonū est sanguinem
 minuire: balnea intrare: caput radere: capillos pre-
 cingere: discordes reconciliare: copulationem inter

amicos facere: societatem firmare: puerum ad artem
 applicare: matrimoniu; intrare seu ordinare: sed nō
 pficere q; sterilis erit vxor in pueris z superba. bo-
 num est facere omnia que p̄tinēt ad cōstructionez
 domoz: terram colere: z hortos facere: malū est sa-
 cere medicari coxas: femora additiōes mēbrozum.

Lapricornus.

¶ Luna existente in capricorno. bonum est facere ea
 que cum terra z de terra sunt vt seminare z vineas
 plantare venari aucupari: z omnia instabilia exer-
 cere. Iter incipere versus meridiem. malum est vxo-
 rem ducere: z facere ea que cū igne sunt. Non est bo-
 num minuire nec potionez sumere: nec in genubus
 nec in neruis facere medicinā: nec in aqua labo-
 rare.

Aquarius.

¶ Luna existente in aquario bonū est vxorē ducere
 intrare domū. Iter incipere ad oriētem loqui plāt⁹
 z oibus alijs dignitatem habentibus. malū est me-
 dicare tibia z cetera vsq; ad cauillas pedum. Iter
 longū incipere.

Pisces.

¶ Luna existente in piscibus bonū est sumere me-
 dicinā z potionem. Et quicquid p̄tinēt ad ge-
 minationem vt amicitias tractare: rōnem ponere:
 vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam pūnēt
 vt molendina z aqueductus. Iter per aquas icipe-
 re: z fundare ecclesias z alia edificia. malum est pe-
 des medicari z omnes partes eorum.

Taurus

Virgo

frigida z sicca

Lapricornus.

Lancer

Scorpio

frigida z humida

Pisces

Aries

Leo

calida z sicca

Sagittarius

Gemini

Libra

calida z humida

Aquarius

¶ Et nota ea q̄ dicta sunt d̄ fleubotomia de .xii. si-
 gnis zodiaci debent intelligi solum s̄m motū lu-
 ne: z non alioz planetaz quo ad tempus electio-
 nis pro sanitate conseruanda: nō aut ad tempus
 necessitatis igitur nec signū nec horum confide-
 rare: q; indigenti nulla lex est imposita. Indigēs
 igitur aut expectare d̄s: sed minuire in nomie do-
 mini nostri Jesu xpi dūz necesse est: z o; . versus.
 Ar li de vena bene fundunt vena sagitta.

Can ca pis vir media cetera dico mala.

¶ Leubotominandū est omni tempore si
 necessitas v̄get: z maxie luna. iij. viii.
 xi. xiii. xvi. xvii. xxii. xxiii. xxvi. Quia
 tūc minutio melior est q̄ alijs dieb⁹.
 Item sanguinem minuire vtilissimum
 est ab. viii. kal. Julii vsq; ad. xv. kal. Augusti: q̄
 tūc crescit z augmētatur sanguis. Dies canicu-
 lares ititulantur a. xv. kal. Augusti vsq; ad nonas
 septembris in qbus nō est fleubotominādū: nec
 potio est accipiēda. fleubotomia nō est vtilis ab

vij. kal. octobris vsq; ad. viij. kal. decēbris vt no-
cuios humores quos estiuū tempus cōtraherat:
Autūnus deperdat ⁊ sicca colera vsq; ad scdm au-
tūnum securus eris.

Sanguinem non minuas nec de anserē
comedas: neq; potionem iumas. viij.
⁊ ix. die April. ⁊ kal. Augusti: ⁊ vltima
die Decēbris presertim ⁊ vltima die
Iunij: quia tunc venē nimis plene sunt
Ideo in hominibus ⁊ pecudibus fleu botomie in-
cisis vel alijs animalibus vulneratis periculo sum-
est: homo etiam qui in istis diebus natus est vel
fuerit: aut mortem mala: aut maximo labore peribit.
Item die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult pri-
mo: homo qui natus fuerit post mortem suā nūq̃
putredine soluetur. Et nota q̃ homines sani de ma-
ne habent vzinam albam. Ante prandium rubeā.
Post prandium candidā. Et ante cenam calidā.
Lauendum est etiam summe ne aliquis in subno-
tatis diebus minuat: quia pericula ex hoc eueniūt
infra scripta. Si sexto kalendas Januarij aliquis
sanguinem trahit: aut moritur infra annum: aut vi-
sus: aut alius sensus ei minuetur: aut febre capiet.
Si octauo kalendas Februarij: aut morietur aut spa-
smus cordis: aut paralysim patietur. Si pridie ka-
lendas Martij: aut moritur: aut spasmus: aut pa-
ralysim: aut febrem succurrit: etiam si quis quocūq;
die alio in predicto in Martio minuetur ille in Au-
gusto febricitabit. Si tertio idus Aprilis: aut statis
aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut
spasmus. Si tertio vel quinto kalendas Maij:
aut moritur aut febres incurrit: aut dissolutionem
mentis habebit. Et si primo nonas Maij: aut mo-
ritur: aut emigraneas patietur. Si tertio idus Ju-
nij: aut epilepsiam: aut elephantiam incurrit. Si
Octauo kalendas Iulij: aut moritur: aut in extasi
vertitur: aut in iecore dolebit. Et si quinto nonas
Iulij: aut moritur: aut obliuiosus erit: aut viscera
in frigora sustinebit. Si nono kalendis Augusti:
aut statim: aut quinto die moritur. Et si eodem die
potionem sumpsit ante trigessimam diem morietur.
Si tertio kalēdas Septēbris: aut infra an-
num morietur: aut frenesim patietur: aut visus oculo-
rum eius extinguetur: aut scabiem: aut prurigi-
nem: aut sudorem fetidum sustinebit. Et si tertio
nonas ipsius Septēbris: aut moritur: aut spas-
mum habebit. Si duodecim kalendas Octobris
aut moritur: aut ebetudo sibi occurrit: aut icteri-
tius erit.

Sequitur de duodecim mensibus.

De Januario.

Iniano claris calidis cibus potiaris.
Ne tibi languores sint aptos sumere li-
quores.
Nec minui cogita: praria fercula vita.
Balnea sint grata hec potio sit moderata.

Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio sumatur: in pollice tunc minuatur
Frigida vitentur sed balnea sana videntur:

Martius.

Martius referat humores: gignitq; dolores.

Sumecūm pure coctana si placet vze
Balnea sint asla nec dulcia sint tibi casta
Vena nec habenda nec potio sit minuenda.

Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Luncta renascuntur pozi tunc aperiuntur.
Hincq; scalpesit corpus sanguis quoq; crescit.
Ergo soluat venter cruoz at minuatur.

Maius.

Maius secure laxari sit tibi cure.
Scindatur vena sed balnea dentur amena.
Cum validis rebus sint balnea seu speciebus.
Potibus astricta sit salua cum benedicta.

Iunius.

Qui vult solamen iulio pbet hoc medicamen.
Vena non cedat: nec ventrem potio ledat.
Somnum compescat: ⁊ balnea cuncta pauescat.
At venerem vita sit anetum salua tuta.

Augustus.

Quisq; sub augusto viuat moderamine iusto.
Rare dormitet: frigus coitum quoq; vitet.
Nec minui cogita: contraria fercula vita.
Potio vitatur: ac lotio nulla paratur.

September.

Fructus maturi septēbre sunt valituri.
Sed pira cum vino: panis cum lacte caprino.
Atq; diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas species cum semine mundas.

October.

October vina prestat: valetq; ferina
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comedet: sed non precordia lede.
Quāuis sit sana tamen est repletio vana.

November.

Ista nouēbre datur tibi regula medo bibas.
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur
Balnea cum venere tunc nullum constat habere
His vir senescit ydropis quoq; crescit.

December.

Sane sunt membris calide res mēse decēbris
Caulis vitetur: capitalis vena seccetur
A frigore caput tegas vt sanus bene degas.
Nenimis egrotas cinamoma repūtica potes.

Aries in prima constitutione cepit videre: hoc
est q̃ hominis caput habere dicitur.

Taurus: habet collum ⁊ guttur.

Geminis: spatulas vsq; ad manus.

Cancer: pectus ⁊ pulmonem.

Leo: stomachum.

Virgo: epas: ⁊ intestina: ⁊ circa ventrem.

Libra: renes: anchas: ⁊ vesicam.

Scorpius: circa verebunda: ⁊ vasa seminaria.

Sagittarius: coras.

Capricornus: genua.

Aquarius: tibias.

Pisces autem pedes.

Et ita membra humani corporis per signa su-
per celestia diuiduntur.

Luna existente in signo membri patientis nul-
lum medicamen facias illi membro.

Aries est signū mensis martij. salutū est mederi in capite et tunc qui in capite percutitur: aut moritur aut remanet letus.

Taurus est signum mensis aprilis. salutū est mederi oculis collo et gutturi: ac gargarismū facere.

Gemini est signū mēsis maii. malū est mederi spatii: brachij: et manib⁹: sicut et cōmā.

Cancer est signū mensis Junij. salutū est mederi pectori: spleni: pulmōi et oculis.

Leo est signū mēsis Julij. salutū est mederi: scilicet: cordi: nervis: lumbis et dorso.

Virgo est signum mensis augusti. malū est mederi: venter: colli: et diafragmati.

Libra ē signū mēsis septēbris. malū est mederi inferiorib⁹: venter: Sic femorū: anchi: et plus et quāvis: ad pudā.

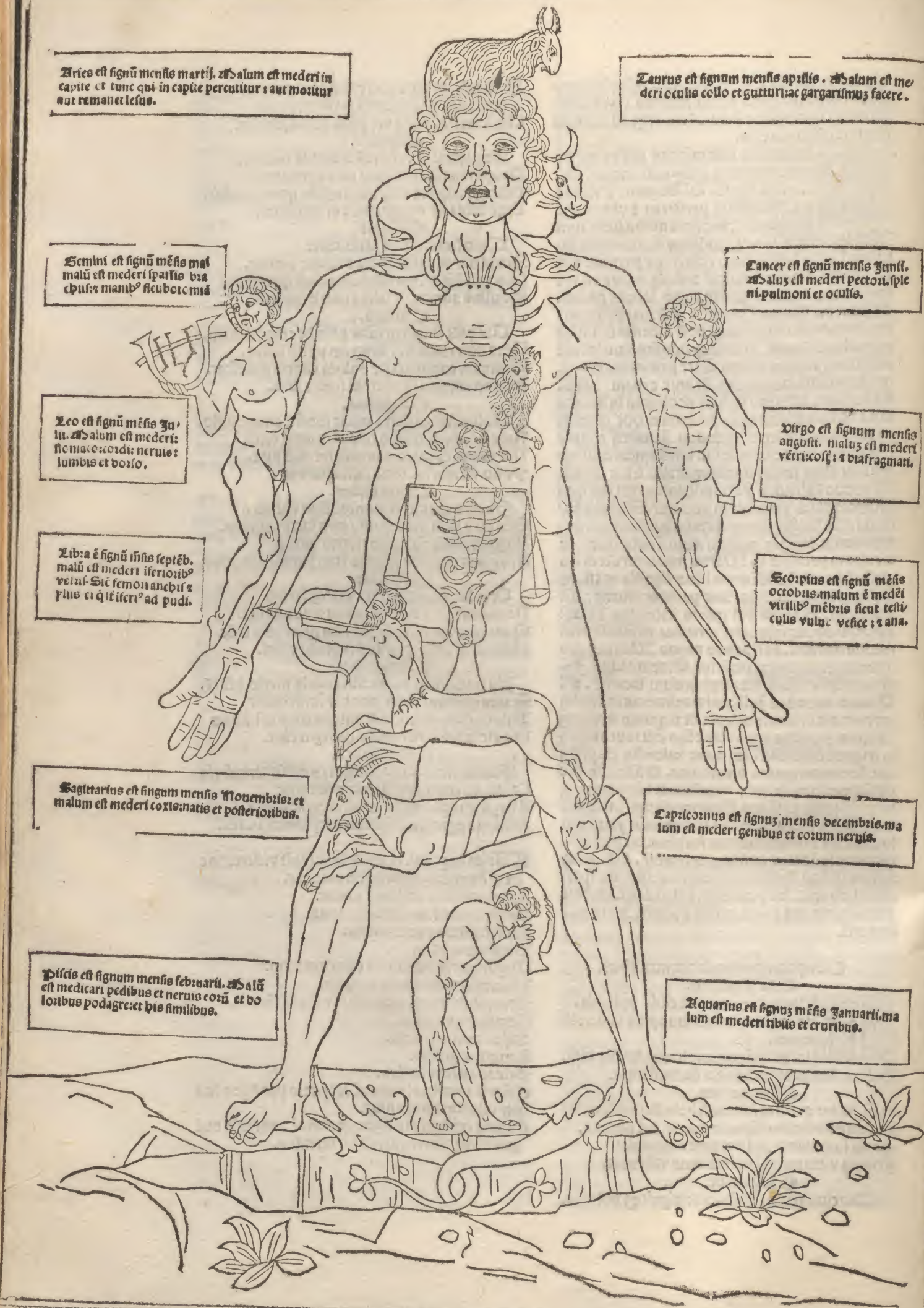
Scorpius est signū mēsis octobris. malū ē mederi: virilib⁹: mēbris: sicut testis: culis: vulgē: vesicē: et anā.

Sagittarius est signum mensis Novembris et malū est mederi coxis: natis et posterioribus.

Capricornus est signū mensis decembris. malū est mederi genibus et corum nervis.

Pisces est signum mensis februarii. salutū est medicari pedibus et nervis corū et doloribus podagris: et his similibus.

Aquarius est signū mēsis Januarii. malū est mederi tibiis et cruribus.

Ictericia . siccitas hu-
mor lepra morphea pa-
ralesia ex frigida causa
vel calida frigus cōstri-
ctio pororum.

Ungues mali 2

Sequit ordinarie in infra-
scriptis circularis de cōcep-
tione q̄o mulier volens
cōcipere se hēre debeat mu-
lier cōcipere volētes vide-
at ne matrix sit hūerosa
nimis nec nimis sicca
nec seruida nec nimis fr-
gida seruato ordine mē-
struali p̄gnationis nec
babūdās varijs liquore
bus v̄l albis s̄z sanguine
is ⁊ nec plurimis ⁊ nec
paucis sitq̄ mulier faci-
lis digestionis et p̄serue-
tur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula
diuidens nutritiua a spi
ritualibus

Yctericia siccitas humor
lepra morpheca palefis
ex frigida cā vel calida
frigus p̄strictio porozū

Notanda sunt aliqua signa cōceptionis ipsius mulieris. Primus, n̄ signū ē
q̄ ex pre coitus cognoscit. Si n̄ mulier q̄ sit in coitu cū viro post coitu m̄
frigus sentit ⁊ dolores in rebus signum est cōceptionis. Itē si color faciei
ultra modū ⁊ fm mores solitū est mutatus signū est cōceptionis. Itē si ali
qua cibaria cōcupiscit sicut terrā vel carbonēs signum est cōceptionis. Itē si
vis fieri virū masculus vel femina ē cōcepta si color faciei ē rubē⁹ leuis
⁊ venter in dextera pte tūc sit ⁊ rotund⁹ ⁊ lac de mamillis p̄fusus ⁊ bene co
ctum ⁊ digestus exierit: si ponatur sup aliquid coisus bene pollitus ⁊ tersus
⁊ non diuiditur secundum parces sed cōstabit cūnc est masculus.

a Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē et cōtunde bene et super vbera liga: vel recipe cepe et pista et cōcute cum antiqua axungia: sed prius axungia mitte in aquā vi sal extrahat et postea emplastra super mamillam.

b Si mulier lactans puerū deficit lacte bibat medonē et ceruissiam iuuenē et pncipaliter caueat ne bibat vinum: simul excoquatur feniculum cum semine suo in iuueni ceruissia et suani et bibat illud et comedat etiā illud semē feniculi et abundabit in lacte copiose. Sera. Soli. Ysaac. Haly. Plinius li. ij. capto. ij. Itē accipiat pulegiū et misce cum vino et da bibere nutriendi pueri omni die et habebit lac copiose. Macer. Item menta de mane comesta pdest mulieribus pueros lactantibus.

c Ad expellendum fetū de muliere nouiter conceptum. Recipe castoreū et coque in vino vel in braxia et bibe mane et sero et erit si erit masculus. Si autē femella fuerit nullo modo expellens eam.

d Contra hoc quando secundina post partū nō educitur tunc pulueriza lapidē q agates appellatur et da in potu. Item fac subfumigationē cum pennis gallinaz et fac eam desuper sedere q ad se recipiat fumū et curabitur. Item semen plantaginis post partum mulier bibat in potu assidue et deducit secundinam.

e De conceptione Embionis primo mēse fit coagulatio sanguinis: scō expressio corporis: tertio mense fit cōnexio corporis et anime: quarto accipit vngulas: quinto accepit similitudinem patris vel matris: sexto facit neruorum tractionē: septimo medulla cōsolidat: octauo ossa et nerui cōfirmant. nono naturam mouet et infans oīum rerum beneficijs implet ex tenebris ad lucē veniet.

f Ad libidinē excitandū. Accipe succi verbene duos ciatos et grana piperis. xj. et sel hircinum vel alterius animalis quātum tibi videt hec tria cum melle simul cōmisce vt sumi possit et serua et cum opus fuerit da cum vino bibere. Item renes cerui decoquant cum vino bono et bibe quando volueris et videbis mirabilia.

g De exitu fetus in quo mēse habebat bene suū exitū vt egressus. Si. n. in octauo mēse hz egressus fuerit raro viuit. cā huius est oīs fetus naturaliter tendit ad ortum in septimo mense: si tunc in octauo quiescit a labore quē habuit in septimo. Si vero in nono mēse exit sanus ē: qz. quē a laboribz vixit: sed si statim in octauo exierit nō viuit. Rō qz debilitatus ē p labore septimi mēsis et nō quēuit.

h Per quē modum puer exit de vtero nota: qbusdā. n. mulieribz plus accidit dolor: qbusdā minus accidit q fetus aliquādo ptendit manum vel pedem in egrediēdo: et hec oīa nocua sunt: et sic tunc obstetrices diligētē intrudunt fetum: et ex isto maximus dolor generat p quē plures mulieres nisi sint valde fortes debilitant vsq ad mortē sic tunc mulieres bene et expte in hoc ope debent haberi: qz quedam obstetrices vtunt quodā vnguento quo vngunt vuluā mulieris: et tunc fetus exit liber. et scias: qz fetus naturaliter caput protēdit in exitu et hoc valet.

i Ad mēstrua puocanda viola cum myrrha ponat in vno vase et repletus vas aqua pluuiali ponat ad bulliendum: sed vas ita obstrue q fumus

nō possit exire sicqz coquant cōtinue p septē horas et excipe ollā de igne: et mulier recipiat fumū seu vaporē p inferiora qn calidius sustinere potest hoc medicamē facit et ad eas q nunq habuerūt mēstrua. Accipe absinthium et rutam et decoque in vino: et adde quinq grana piperis et bibat.

k Contra nimium fluxū mēstrui. Cortex Juniperi tritus cum vino vel aceto: et fructus ei appositus vel comestus cōpescit mēstruū. Itē lac asine sumatur cum melle et felle leporis vel et lac asine cum yso po sumptus decoctus pescit mēstruū. Itē cinerem rane viridis in saculo secus portet: et nihil amittit de sanguine kir. Et si volueris pbareliga puluerē pdictū ad collum galline: et post vnum diem iter face eā: et nō erit sanguis de ea.

l De purgatione mēstris petrosilius potui ipositus: et da bibēdū mulieri matricē ei bene purgat ysaac. haly. vel et recipe radicē violaz vna cum folijs: et coque bñ in ceruissia: et da mulieri mane.

m Ad expellēdū mēstruū post ptu. Recipe costā d capite capōis: et cōtere i puluerē et bibati potu: et calide bibat d illis radicibz videlicet Millesolij et hec ad expellēdū mēstruū qn fluit de muliere ptra debuit modū: videlicet post ānos quinquagita. vel pone myrrhaz ad pomū scissum: et postea claude cōtra: et pone sup ipm qn coquis: et ibidez affetur: et postea sumas et da ei comedere cum myrrha: vel ponat abrotanū ad sothulares et ambulet in eis: et sanabit.

n De dela mulier in puerperio verbenā illa radix valet mulieribz in puerperio si ipsaz circa se seruauerint: qz remouet fantasmatia: et vexationes magnas nō patient: getem bonā habebunt: et infanti sic collo alligat sine manibz nō fatigabit grauedine aliq: sed fructū gere. q et dormire nō pnt habeant circa se verbenā: et dormient bene et qescent. similiter si remote egitare volueris liga sub coma eque verbenam cum artemisia: et non fatigabit equus in equitando.

o De facili ptu mulieris. Recipe radicē Iusgami et alliga sinistro femori mulieris: et dum facis fac nodū vt faciliter relegari possit: vt mox duz pariet statim soluas nodū: id vt vitalia seu itestina nō sequant. Itē hoc remedium multas liberauit i ptu. recipe lauri foliū et cōmasticatū sup vmbilicū pone: et statim piet cū admiratōe exptum ē.

p Mellicratūz tali mō fit. Recipe vnu coclear d melle fluxili: et tria aq tepide et misceant isimul sic de mulieri bibere. Que mulier in partu laborat. Accipiat myrrhā et terat: et in vinum mittat et sic bibatur et liberabitur.

q Modo cōtrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc ē grauis et pallida: et vter est oblongus in dextra pte: et in sinistra rotundus: et mamilla in sinistra pte turgescit: et lac magis indigestus liuidum et aquū: et fusus sup corpus poluūz diuidit pars ei aperte sicut aq: et si lac sup vrinaz eius de mulieris fuerit fusus nater: et sic de alijs. Itē experimētum scio: vey est: et exptum. Si concepit vel nō de ei mellicratum bibere: si tunc circa vmbilicū corrosiones habuerit concepit: si vero nō minime. Ipoc. ampho. lx. particule quinte.

r De tpe apto ad ipregnādūz maxime adueniente vel determinate pgnationē cum corpus nō

est plenum cibo: neque deficiens ē cibo: et vino nō
ultra modū sumpto. Incipiēte igitur purgatione
minus apta est conceptio: sed cum minuitur in vi
ro: et muliere: corporis. n. temperantia adiuvatur.
Sallie. iij. teg. tex. comment. xxxvj.

f **C** Pigues mulieres min⁹ apte sunt ad pgnādū
seu concipiendum: eo q̄ pudenda non cōueniūt:
et par locū relinquūt: nec valde tenues apte sunt.
Si igitur aliquē impregnā a malis humorib⁹
expurgent: et ad hoc nil melius q̄ Theodoricon.
Nicolai et Ierapig. et dyamargariton hoc est cum
cognoueris in proximo menstrua venire.

i **C** Si ex nimio calore sit sterilitas quod signat
paucitas mēstruorū cū dolore existēs: et vlcera pu
dendorū: et calor totius corporis dabisq̄ ei q̄ me
diocriter infrigidant et humectāt: vt lactucas: mal
uas: butyr: portulacas: anaplicē. Si aut os mīcis
sit aptū dicta stipita: formēta: et medicamēta: sicut
carneos granatorū lēfiscir: radix rubi mirtus et galla.
Si tunc torqueat matrix curat cū mollificatiuis.

u **C** Ad cōcipiendū: vīscū q̄ in quercu nascit⁹
re cū vino: et da ei bibere: et hec deficiēte mēstruo:
et concipiet. Plinius lib. xvi. cap. vltimo. in fine.
Item vulua leporis comedat in cibo. Item aqua
decoctōis lactuce mane da mulieri in fecūde: et ea
dem oīe ad cōceptionē cōuertit⁹: et quando ē ipre
gnata euomet: et retinere non pōt. Similiter si ler
montanū datū apīs vel alijs animalibus ad mā
ducandum quando coire voluerint: et statim con
cipient post coitum: et puluis testiculorū verris da
tus mulieri post menstrua.

r **C** Si ex pinguib⁹ humoribus nō sit cōceptio
purget cū theodoricon et Ierapigra: dabis quoq̄
superius p̄ritū antidotum in quo mittit⁹ euforbiū:
piper: et thus. Cū aut emēdatio facta fuerit men
struis bene exeuntib⁹ cōmīscant⁹ cessante p̄gna
tione q̄ si ventositas cōceptionē phiberet his si
gnis scitur in fractiōe h̄z matriscē. his igitur cibis
educat: primo minuat dabisq̄ ei anisum: ciminū:
rutā: anetum: semē feniculi: fenugreci: et similia.

y **C** Si ex clusione matricis ptingit impediri cō
ceptio q̄. Aperiat cū calida. i. cū apozimate i quo
decocta est malua et semē lini: fenu greci: butyrū:
oleū: et mel: cū fortiorib⁹ et camomillā: in vuluam
mitte ter bentinā: vitrū: ficus: cassia: et sic de alijs.

3 **C** Alia bona d' cōceptiōe si mulier vel vir bibat
spumā quā lepus h̄z circa os qñ rodit herbas sta
tim concipiet. Item testiculus dexter mustele tera
tur cum vnguento ypericon: et cuz lana pessarijet
et coeat: et statim cōcipiet kir. Itē da ei bibere de la
cte eque: et illa hora cōmiscere cuz ea: et concipiet
Albertus magnus lib. xxi. cap. Equi. in fine.

7 **C** Ad duz partum da dragmas. ij. diptami cuz
aqua fenu greci Dias. Plinius li. xxvj. cap. xv. Et
nidus yrundinis in aqua lotus: collocatus: et bi
bitus: et fenu grecū appositum cū melle pdest vel
diamargariton bibitū multuz pdest. Plinius. xx
iij. cap. xix. Serapio cuz aqua cicoris vel fastella
bibitū et muscelino pbatum est. Itē lac alteri⁹
mulieris bibat et artemisia ad eius vmbilicum li
getur aut ponatur: et statim ptus exitum habebit.

9 **C** De facili partu hec est qñ fetus est mortuus
folia iuniperi cum aqua et melle decocta: et bibita
fetus mortuū educunt: et secundinam sanguineaz

post partum eliciunt Daly. Item lac alterius mu
lieris cum oleo bibitū fetum mortuum educit.
Item iaspis h̄z bonā virtutē ad fetū educēdū. Itē
lac caninū cuz vino et melle bibitū statim expellit
fetum. Itē myrrā cū vino bene tritā et calefactā:
bibat multum pdest. Auicēna Serapio.

7 **C** Ad pbandum virginitatē. Recipe semē por
tulace: et sparge sup carbones: ita vrilla sumum
ad se recipiat: et si est corrupta videbis mirabi
lia. vel recipe apium cum radice sua: et appone ca
piti ea nesciente.

aa **C** Nota si ppter humiditatē cōceptio fieri nō
potest signa sunt hec: quoniam humectantur in coi
tu: menstrua sunt tenuiora: et si multū his sicca fi
ant dicta supiora membra laborant: et fricentur
vomitu sumant: siccis cibis vtantur os matricis
cum stipticis confortet: sc̄z cuz apozimate lentisci
myrrē roseē: balaustie: cimay rubi: et gallay: ma
trice sicca: tamen existente cōtraria humida fiat:
sicut balnea vnguenta: et huiusmodi cibi humidi
vinum temperatum et paucum.

bb **C** Ad purgationē mulierū q̄ post partū pur
gari non possunt. Recipe semen lini: et contūde
p optime: et hec decoque cū iuueni axungia: et da
ei ad bibendū. Si vulua mulieris ex coitu inflat⁹
sedeat in aqua i q̄ malua ē decocta et liberabit⁹.
Item si mulier nimis luxuriosa fuerit betonicam
et solsequium cum aceto bibat et cessabit.

cc **C** Ad restringendū menstrua seu cōp̄ssionē
eorūdem experimentū verum tres rubus de plā
tagine hoc est tres radices cum folijs decoque in
aqua fluuiali: et da potare mulieri patienti fluxu
et statim stringit absq̄ dubio. Ad idem aqua ro
sea potata de sero et mane stringit supfluum flu
rum matricis: et hoc faciat mulier que nimis flu
rum patitur p ebdomadam integram.

dd **C** De coitu. Nota q̄ inordinat⁹ coitus impe
dit fetum conceptū: hoc est quando femella cum
viro est in coitu: et si ipse masculus inordinate ia
cet similiter et femella: vt si i latere iacuerit sup fe
mellā: et vnum puez generauerit in vno latere cur
uum: et in vno pede claudum et tortuosum et cā hu
tus est: qz inordinate pcessit coitus ab eis.

ee **C** Ut mulier abortiuū non patiat⁹. Recipe cā
crū fluuiale contere eundez: et da mulieri in vino
veteri bibere. Plinius. xxij. cap. vj. Nota aborti
uum dī q̄ adhuc non est pfecte pductum in na
tura hominis: sed aliquo modo in massam carne
am vel materiam lacteam: illud autez accidit eis
q̄ plurimū: vel qz materia mēstruorū corrupta ē
vel p prauum motum per quē matrix rumpit⁹ vel
per alia mala: et talia: vel q̄ frequenter exire labo
ratin septimo mense.

ff **C** Quomodo fetus nutriat⁹ in matrice. Ipo
cras dicit māmillas habere quandā colligantiaz
cū mīrice p q̄sdā venulas q̄s abscindunt obstetri
ces: et p illas lac fluit ad vmbilicū pueroz: vnde
falsum est q̄ dicūt qdam q̄ puer nutriatur per os
qz sic stercozaret quod falsum est.

gg **C** Ad cognoscendū si fetus in muliere est sa
nus vel non si mulieri impregnate lac fluit d mām
illa significat debilitatem fetus: qz lac fm Ari
sto. et Ipo. ampho. liij. pticula qntē est ppriū fetus
sic qñ fluit de māmilla signū est q̄ fetus ex eo nō

nutrit: sic fetus debilitat. Si si māmilla est idurata: tūc puer est sanus: rō ē qz mēstruū cōuertit in lac: r tale lac vltērius sufficienter nutrit puerū: r non fuit ex quo oritur feti seu pueri fortitudo.

bb Ad pbandum sterilitatem videlicet virum mulier sit sterilis vel vir. Recipe vinas ambo- rū in duo vasa separatim: r in illis fursures fer- menteos: r in cui⁹ vna vermes sūt ille vel illa sterilis est. Ad expimentū sterilitatis. Recipe se- ptem grana ordei: r septē grana fabar: r septē grana tritici: r pone in ollam: r mingat super ea: r si creuerint infra septē dies non est sterilis. si aut non creuerint est sterilis. Albertus magn⁹ lib. x. tractatus. ij. capi. i. prope finem.

ii Ut māmille non crescant. Recipe herbas que vocat vuidinaltem: r contunde bene: r sup māmillas pone. Itē recipe papauer: r decoquas in aqua pluuiāli: r intingas lineū pannū r sup pone māmillas p tres dies: r hoc quanto calidi- us sustinere potest.

Sequuntur problemata de membris genera- tionis de matrice: r testiculis seu de secretis mu- lierum.

Quare aialia coeāt. Rñ. fm Arist. ij. qd aia sup illa littera naturalissimū ope- rū. rē. q pp obser- uationē spēi: qz si coitus nō esset oēs sensus dudū defes- cissent. Quid sit coit⁹. Rñ. fm Auē- roy q coitus ē ine- ctatio maris r fe- mine p infra depu- tata a nā ad esse specificatū r pseruādū: ergo dicūt theologi q qñ coitus sit pp gnationē sibi similis: tūc nō est maxime peccatū. Quare coitus tpar⁹ sit valde conueniēs. Rñ. fm Aluicē. tercio canonis r cōstantinū in suo libro de coitu: qz primo coitus alieniā corpus aiam exhilarat: irā remouet: caput r sensus pfortat: r aufert multas egritudines me- lancolicas: qz expellit fumū spermatis a cerebro r expellit materiam apostemofam: r ergo fm Aluic- ennā vbi supra ex dimissione coitus est tenebro- sitas oculor r vertigo capitis: vnde sperma viri ultra debitū tps retētū cōuertit in venenū. Qua- re distēperatus coitus r nimis assiduus sit valde nociuus. Rñ p pdictos: qz destruit visum: corpus ericcat. qz dicit Arist. in lib. de generatiōe animalū. Luxuria est emissio pura humiditatis r cerebrum consumit vt exptus est: inducit ē febres acutas fm Aluicennā r maxime abbreviat vitam. fm Aristō. de longitudine r breuitate vite. r Albertus idem declarat de passere q ppter nimum coitū viuit tñ tres annos. Quare vt p3 per sensum mulieres p coitum sunt fortes r multum formose. Rñ. p Ari- sto. qz calor spmatis qui expellit a viris p coitum in eis recipit q calor hysta opari. Quare melā- colicis r colericis vltra alias cōplexiones vniuer- saliter magis noceat. Rñ qz eos multū ericcat euz per se sint sicca: ergo eis ethicam inducit. Qua-

re flegmaticis r sanguineis: vt dicit Aluicenna va- let coitus qz in eis est multum de tali materia quia necessario expellitur a natura. Cum aristoteles di- cit qz omne animal pingue sit pauci spmatis r se- minis qz nutrimentū transit in pinguedinē: r ergo ol- ctus aristotelis intelligit de ericio qd modicū h3 sp- matis: qz totū vadit in spissitudinem. Quare fe- melle oium brutoz non appetunt coitū post ipre- gnationē. Rñ. fm albertū qz tunc matrix est firma clausa r menstrua tūc sunt retēta: ergo ē tūc reti- net appetitus. Quare tūc mulieres r eque post impgnationē appetant. vt dicit aristo. viij. de aia- libus. Rñ. de mulieribus. fm Salienū recordabā- tur r arnabant ad coitum: r qz mulieres recordā- tur ad delectationē in coitu pcedente post impre- gnationē appetūt. Sed de equa rñ dicitur qz ē aial- valde multū comedēs r digerens: r ergo multū se- minis habet r menstrui i ea generant: r calefaciēs vuluam appetitum r libidinē ducit. Quare re- pleto corpore non ē coeundum. Rñ fm aristo. qz phibet digestio. Quare non sit bonū ventre fa- melico r manico. Rñ. qz tunc nutrimentū debilitat r raro factū pcreat mēbrū. Quare non sit bonū post balneū imediate. Rñ. qz tunc pori adhuc sūt apti: r calor p totū corpus dispus: r ergo coitus sequēs balneū multū frigescit. Quare post vo- mitum r solutionē ventris minime valeat coitus. Rñ. qz valde periculosum ē habere duas purga- tiones. Querit qd sit tempus aptissimū ad coi- tū. Rñ. digestionib⁹ celebratis: sc3 spaciū mediū inter mediā noctē r aurorā: qz fm Constantinū val- de sanū ē dormire post coitū. Quā aialia agre- stia sunt valde furibunda ante coitū vt bruta: vt p3 de coruis: qz tunc maxime crocitat: r de asinis qz tūc maxime solēt insanire r discernere. Et dicit etiam Constantin⁹ auctoritate Ipocratis. Rñ ga- tūc oia mēbra sunt accensa ex appetitu venereo: r natura laborat ad expellendū supflū que incētio disponit ad iram: r ad furore: vt p3 p aristo. in p- emio libri de aia: r ergo post coitū statim sunt mā- sueta r mitigata sicut agnelli. Quare homines tpe coitus et non fremant. Rñ. qz verēcūdia q fm aristo. est prima sensus rōnis non dimittit: sed ta- mē vt p3 sensibili oia vir tpe libidinis: r coitus ma- gis dispositus ē ad iram qz alio tpe. Quare in coitu sit tanta delectatio. Rñ. qz coitus est opus despectū in se in tantū malū ita q oia aialia abhor- rent ipm: r si non esset tanta delectatio in eo: ergo natura in tali delectatione ingeniose egit. Qua- re decisio seminis tpe coitus facit delectationem. Rñ. fm aristo. ij. de aialib⁹. delectatio causat ex- cōicatione cōueniētis cū cōueniēte q bene ē i cō- iunctione seminiū pp eoz dispositionē adinuicēz. Aliter rñ. r melius: r naturaliter: r qz semē qd de- ciditur ē talis sic sua caliditate facit titilationem in virga virili: r qz talis virga est venosa: ergo ex hoc magna delectatio recipit. Quare frequenter co- euntes non habēt tantā delectationē: sicut raro co- euntes pp tres causas. rñ. Primo qz seminis mea- tus ē bene largus r amplius: ergo semen ibi facit meatū cuius meatus facit delectationē. Scda cā ē qz in talibus loco seminis aliqui emittit sanguis crudus r idigestus vel alia materia aquosa: r hec non ē calida: ergo non facit tales delectationem.

Utrum in viris vel in mulieribus fit maior delectatio in coitu. Rñ. f3 vñcū medicorū. q1 maior est in viris intensius generaliter semē eorum est calidū. Sed maior est in mulieribus extensius: q2 ppterū semen emittunt et aliud recipiūt: ergo delectatio coitus est minor: vt dicit Aristot. vij. ethicorū. in principio de animalibus. **Q**uare pisces et nō coeūt cū nullus piscatorū vidit eos coire: vt dicit Aristot. in ij. de generatione animalium. Rñ. fm Aristot. ibidē q1 imo vere coeunt: sed q2 eorū coitus velox est: ergo nō pcept per visum. **U**trum coitus possit fieri p os: vt dicūt qdam de cornicibus q1 rostris suis de osculando coeūt et cōcipiūt: vt dicūt qdā de muskela q1 cōcipiat et pariat pos. vnde Aristot. arguit ita. qdā intrat p os hoc intrat in stomachū et digeritur. sed si coitus fieret p os: tunc digerēdo cōsumeret nec ad matricē pueniret. Sed beata virgo cōcepit p aurem hec non fuit naturaliter: sed miraculose. **Q**ueritur vnde generetur semē viri et q1 sint hic opinionēs oppositē medicorū et philosophorū: sed dicendū est q1 humor supfluous conueniens digestionibus viri et mulieris assimilatus: et ab aia sigillando susus diuersis formis et figuris. sed alij dicunt q1 sperma fit ex cerebro susum: et decoctione dealbatur: et ergo scdo de generatione aia lūi debet concipi qd est supflūū humidū multū qd vt sanguis p totū corp⁹ distribuitur. **Q**uare semē viri fit albu: cū tamē semē mulieris fit rubeū. Rñ. q2 melius decoctū est: et q2 in testiculis dealbatur quorum caro est alba vt in mammillis. **Q**uare fluxus spermatis non fit mensurabilis tempore sicut menstruum. Rñ. quia ipsum non est venenosus vt menstruum: ergo natura ipsum non reijcit: sed ad generationē seruat: aliter respondeo quia non generatur in tantā quantitatem in viris: vt menstruum in mulieribus: ergo menstrualī impulsione non indiget. **U**trum sperma decidatur a membris vel ab humoribus. Respondeo q1 aliqui dicunt q1 a membris et probant: quia videmus q1 pater claudus generat claudum filium: et pater truncatus generat truncatum filium pater habens cicatricē generat filium cicatrizatum. vt dicit Aristot. de partu animalium: et hoc non fieret nisi decisio fieret a membris. scdo rñ. fm veritatem q1 decisio fit ab humoribus: q2 fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimentū nō est mēbrū vel mēbrorū: sed est humor: sed quid ipsi de patre truncato et filio. Rñ. fm Aristot. in ij. de generatione animalium. q1 fit ppter imaginationē matris d claudus pater existēte in coitu q1 generet claudū filium: vt p3. **Q**uare imaginatio matris d claudus generat claudum filium: vt dicitur q1 vna mulier imaginabatur vnū ethiopē depictū in lecto suo et concepit ethiopē. Rñ. fm Aristot. q1 imaginatio d claudus facit hominē claudū: et de lepra facit hoīez leprosum sic in proposito virtus imaginatiua ē superior formatiue fetus: ergo pcepit sibi fore talem filium qualē fuit imaginata. **U**trū semē viri ingreditur in naturā vel in matricem fetus. Rñ. pmo fm medicos q1 sic: q2 tam semen patris q1 matris intrat substantiam embryonis fetus et pbat q2 aliter materia et efficiēs coincidēt qd est cōtra Aristot. ij. physicorū. cōsequētia p3: q2 semē viri est principium effectus illius: puta vt domificator domus. Item ex alio eadē est materia nutrimenti et generationis

vt p3 scdo de anima. p Aristot. quia eisdem sumus et nutrimur. Sed sperma non dicitur esse materia nutrimenti. fm auerroyū in libro Colliget: ergo nec generationis: vnde et fm veritatem est sciendū quando semina ambo clauduntur in matrice: tunc semen viri disponit semen mulieris ad receptionē anime quo facto conuertitur in fumum: et exhalat per poros matricis: et sic patet q1 solū materia mēstrui est materia fetus. **U**trū semen viri vel mulieris sit animatum. rñ. phisice et medicinaliter q1 non formatur animatum: sed virtualiter: quia mediante spiritu sibi intrinsecus qui est datus operatur vitam. **Q**uare matrix ita auide trahit semē viri: vt dicit auerroyū in lib. Colliget: q1 vna puella sedens in balneo: vbi vir pus spermatisauit cōcepit et impregnata fuit ex contractione seminis. **R**espondeo f3 auerroyū q1 ibi matrix a tota materia: et forma specifica attrahit ipsum ad proprias perfectionem. **Q**uare mulieres habent semē rubeum: scilicet menstruum. Respondeo q1 est superflūū scdo digestionis quia celebratur in epate et epate ē membrum rubeum: et ergo ipsum similiter est rubeum. **A**lter respondetur quod menstruum ē sanguis corruptus et indigestus: ergo habet colorem sanguinis. **Q**uare menstruum quarundam mulierū fit liuidū vt cinis. Rñ. aliqui ppter infirmitatē aliqui ppter nimiam frigiditatem et terrestritatem: aliquando propter sui adustionem. **Q**uare in mulieribus generantur menstrua. Respondeo per omnes medicos et philosophos: quia frigide respectu viroꝝ: ergo totū non possunt conuētere in sanguinem: et ergo multa pars transit in menstruum: et dicitur a mense q2 omni mense a muliere debite etatis et sana expellitur: et dico debite etatis: q2 ante. xij. annos non fluunt. et dico sana: quia aliquę mulieres infirme non patiuntur menstruum. **Q**uare menstrua fluunt et expellantur a mulieribus. Respondeo q2 ē materia venenosa: q2 dicit Aristot. primo de generatione animalium. si menstruum cum fluit tangit arborē vel ramū crescentem arefcit. Item aristot. dicit si canis gustauerit de menstruo tertia die rabidus efficeretur: et ergo natura omni mense expellit a mulieribus: ergo retentum in mulieribus vltra tempus debitum facit molā. fm Aristot. et inducit syncopes et extases passiones et infirmitates. **Q**uare ante tredecimū annum non fluunt menstrua. Respondeo q2 iuencule sunt: et adhuc valde calide sunt ita quod bene digerunt totum cibū: et ergo menstrua non generantur ante illud temp⁹ et per consequens non expelluntur: et hoc est verū nisi malicia vel bonitas complexionis impediatur. **Q**uare mulieres vetule post quinquaginta annos non patiuntur menstrua. Respondeo q2 tunc fiunt steriles. **A**lter et melius. Respondeo q2 tūc natura debilitata ē: et non potest ipsum expellere: et ergo congregant in semateriaz malam: ita q1 efficiuntur imunde q1 suo anhelitu inficiunt pueros: et ergo catarrus et tussis in eis humidat et alia multa mala: et ergo fm consiliū medicorū summe abstinendum est a vetulis. **Q**uare mulieres sunt ita venenose et non inficiunt seipsas. Respondeo quia venenum non agit in seipsum sed in aliud obiectū. Aliud rñ. et melius quia mulieres consueve sunt in tali materia: ergo eis nō nocet: q2 dicit Albertus:

¶ quedam puella que ad eum ducebatur in *Sonia* comedebat omnes araneas: et fuit ei cibus aptissimus: et *Aristotiles* de regimine principum ad *Alexandrum* de puella que nutrita fuit venenosa a regimine inde *Alexandro* missa fuit. ¶ Quare mulieres impregnate non patiuntur menstrua. Respondeo quia tunc menstruum transit in lac: unde nutriatur puer: ergo si mulier impregnata patitur menstruum: hoc est signum abortionis. ¶ Quare mulieres lactantes pueros non patiuntur menstrua. Respondeo ut iam quia menstruum transit in lac: dicunt medici quod mulier impregnata lactans alium destruit puerum in utero et illum extorcat quia nutrimentum quod uni deberet non potest sufficere duobus: et maxime si ex alio viro sit impregnata. *Plinius* libro septimo capitulo de cimo sexto in principio. ¶ Quare quedam mulieres non lactantes: nec impregnate non patiuntur menstrua. Respondeo ex grandi infirmitate: scilicet ex defectu virtutis expulsiue. unde et medicos in tali casu bene habet minuere de *saphena* id est vena apud collum: quia hec vena incisa menstrua nimia influentia constringit et ipsa retenta ad fluxum perducit. ¶ Quare in primis tribus mensibus menstrua adhuc mulieribus fluunt. respondeo quia propter paruitatem et nouitatem adhuc non permittit: quia adhuc possunt sumere tantam materiam. ¶ Quare oculi mulieris menstruose inficit speculum: ut dicit *Aristoteles* de somno et vigilia. quod nubes sanguinee generantur in speculo. respondeo valde naturaliter quod propter talem modum quando menstrua fluunt in muliere: tunc sumus venenosus resoluitur ab ea que ascendit caput mulieris petens ibi exitum: ergo tunc mulier dolet caput cooperiens ipsum multis velis et peplis: et quia oculi sunt porosi: ergo ibi petit exitum ille fumus et inficit oculos. ita quod vene sanguinee apparent in eis: et oculi sunt guttulosi et lachrymosi: et fit aer contiguus oculis ab oculis inficitur: et ille aer iterum alium usque ad speculum obiectum: et quia tale mundum est et politum. ideo facilliter inficitur: ergo dicit *Aluicena* quod oculi mulieris menstruose proscit camelum ad foueam. ¶ Quare femelle brutorum: scilicet piscium et volucrum non patiuntur menstrua. respondeo per *Aristotelem* et *Albertum* quod in grossilibus menstruum transit ad pilos: et piscibus ad squamas et auibus ad pennas: et quicumque vult considerare bene potest cognoscere quod inter bruta animalia femelle frequentius sunt hirsute quam masculi et piscium femelle magis squamose et auicularum femelle magis plumose. ¶ Quare menstruum recipiat nomen a mense. Respondeo quod mensibus spatium temporis mensuratur: et motus lune: et quia luna motum suum perficit in .xxix. diebus et octo horis modo luna habet dominium super humida in secundis metheorum. per *Aristotelem*. et in posterioribus: ubi dicit nulla crescit in fine lune: et quia menstruum est humidum: ergo a mense facit denominationem vel capit. Dicunt enim rustici quod omne humidum crescit in luna crescente et ipsa decrescit. ¶ Quare quedam mulieres patiuntur diutius fluxum et quedam brevius ut in sex diebus et quedam in septem diebus: continue autem per tres ut frequenter in iuuenibus. Respondeo

quod sunt frigidiores: et ergo in eis plus generatur de menstruo: ergo longiori tempore expellitur: sed alie sunt calidiores: ergo in eis pauca generantur. ¶ Queritur ubi reservantur menstrua ante fluxum. Dicunt aliqui quod in matrice: sed illud auerroyes in libro *Colliget*: reprobatur et dicit matrix tantum locus generationis: sed tale menstruum nihil facit ad generationem: ergo respondeo sicut dicebatur de fluxu emorroidarum et est quedam vena circa spinam dorsum et reservat ipsa menstrua: et huius signum est quod mulieres habent isto tempore maximas punctiones in dorso propter expulsionem eius a natura. ¶ Utrum menstruum de quo generatur fetus et quod omni mense expellitur si idem. Respondeo quod non quia ipsum est impurum et indispotum ad generationes: sed primum est valde purum: et dispositum ad generationes sicut sanguis est valde clarus et aptus generationi. ¶ Quare mulieres tempore menstruum impregnate generant pueros leprosos et imbecilles. Respondeo quia ut patuit quod hec materia est venenosa modo per philosophum in libro de causis similitudo cause relucet in effectibus. ¶ Quare mulieres uniformiter in eodem tempore mensis non patiuntur menstrua: quia quedam in novilunio quedam in plenilunio et quedam in defectu. Respondeo quod hoc est propter diversas complexionem mulierum: unde licet omnes mulieres respectu virorum sunt flegmatice: tamen inter se est una magis sanguinea: et sic de alijs. Modo lunatio quilibet habet quatuor quadras: et ille habent quatuor complexionem. Prima est sanguinea. Secunda colerica. Tertia melancolica. Quarta flegmatica. ¶ Quare mulieres sanguinee patiuntur in prima quadra sanguinea. Respondeo secundum *Galienum* in libro *amphorismo*. et secundum *Silbertum* in sex principia tale additum tale facit ipsum magis tale: ergo quadra lune sanguinea augmentat sanguinem: ergo tunc sic expellitur. Quia nova luna requirit iuvenes mulieres que sunt magis sanguinee iuxta versum. Luna vetus veteres: iuvenes nova luna requirit. ¶ Quare ut frequenter omnes patiuntur in fine mensis seu lune menstrua. Respondeo quod est propter defectum lune: ergo eius frigiditas operatur frigiditatem mulierum: et sic patet ut breviter ista questio. ¶ Quare mulieribus ille fluxus magis fit in hyeme quam in estate: ut ipse sciunt. respondeo quod in hyeme operatur ad augmentum augmentum: sed in estate per sudores multum de tali consumitur: ergo tunc minus fluunt. ¶ Quare in tali fluxu mulieres patiuntur dolorem. respondeo quia est confinis dolori sanguinee projectionis vine guttatim et paulatim: quia sicut stranguria fit ex potu indigesto vias vinales multum subtiles ledit. ut fit post balneum. Sic materia menstrualis que est terrestris et indigesta multum vias per quas transit offendit. ¶ Quare post fluxum menstrui facilliter mulier concipit. Sed hoc est verum quando est coiens cum viro. respondeo quia tunc est melius disposita ad concipiendum: quia tunc est multiplicata a mensuris ad generationem non requisitis: ergo pauca inveniuntur steriles et infecunde sed sunt multum prolificative: ut legitur in *Exodo*. Cum iudei essent in *Babilonia* quod in brevi tempore augmentabatur super *Babilonem*. Non fuit alia

ratio quia veri iudei non coeunt cum eis nisi prius sint purificate et munda a menstruo: et tunc sunt apte ad concipiendum. **¶** Quare colores mulierum menstruosarum mutantur in palliditatem. respondeo quia talitēpore recedet calor ab omnibus membris et vadit iuuando naturam ad expellendum menstrua. **¶** Quare priuatio caloris in facie facit palliditatem. respondeo quod menstrua sunt crudi humoris: ergo ipsis fluentibus habet discolorare faciem et pallidare. **¶** Quare menstruantēs abhorret capere cibum. respondeo quia natura plus laborat ad expulsionem quam ad indigestionem: ergo si caperet cibum crudum remaneret crudus. Et crudum abhorreret crudum. **¶** Quare viri coeuntes cum mulieribus menstruosis efficiunt rauci. respondeo quod vir ille per anhelum ad membra specialia et instrumenta vocis attrahit aerem a muliere infectum: qui aer attractus facit rauicitatem. **¶** Quare aliquę mulieres sunt steriles: et non concipiunt. respondeo secundum medicos quod propter multas causas. aliquando ex parte viri: primo ita quod frigide nature est vir tunc suum semē est ineptum generationi. Secundo quod semen eius aquosum et statim a matrice fluit non faciens ibi moram. Tertio propter breuitatem virge virtutis vel ineptitudinem: quia tunc semē non projicitur ad locum debitum. Quarto quia semen viri et mulieris sunt indisposita: ac si vir melancolicus esset: et mulier flegmatica. Aristotele. in primo de generatione animalium. et secundo de anima. sicut agens et patiens debet esse proportionata. alias actio impeditur. **¶** Quare mulieres pingues raro concipiunt. Respondeo quia habent matricem lubricam a qua semē receptum elabitur nec retinetur. Aliiter respondeo et melius quia mulieres pingues habent officium matricum valde strictum quod semē impedit intrare: et cum intrat tunc tarde intrat: ita quod semē in ipse eodē in frigidatur: et ineptum fit generationi. **¶** Quare mulieres valde calide raro concipiunt. rñ. quod semē extinguit in eis et consumit: ac si pauca aqua ad magnū ignē funderetur: ergo videmus quod mulieres maxime colentes appetitū lasciuie et libidinis maxime concipiunt. **¶** Quare meretrices et non concipiunt. rñ. quod per diuersa semina earum instrumenta concipiendi obfuscant: et lubricant: quod semen earum non retinet. **¶** Quare ut dicit experientia Alberti: mulier bibens saluā coctam cum vino alio anno illo non concipit. rñ. quod salua est multum frigida et frigiditas ut patuit impedit conceptionē. **¶** Quare mulus sit sterilis quod non concipiat illud pbleuma multū laborat aristotele. in de generatione animalium improbando Empedocle et Democritum: et tunc ponit positionem ipsam dicens quod generatur mulus ab equo et asina modo equus et asinus sunt animalia sterilia: ergo generatū ex ipsis effici totaliter sterile. Aliā ponit Aristotele. rationem quod semē equi est valde calidum ut probat pulchre: sed semen asine magis est frigidū: ergo quā ista semina admiscuntur ex eis generatur mulus bene: hec sunt monstra diuersa generatiua in animalibus diuersarum specierum mulus ex asino et equa: et ecotario burdo ex equo et asina: priscus ex capris et porcis: thlitirus ex oue et hyrcos: mustirā ex capra et ariete. Sed que ficta centaurus ex homine et equa. Monicentaurus ex homine et asina. Jte pycetaurus ex homine et equa.

¶ Quare quedam mulieres concipiant masculos. rñ. secundum Constantinum et Aristotele. quando semen cadit a dextro testiculo ad dextram particulam matricis: tunc generatur masculus: quia hec est pars calida: et ergo secundum Albertum calor operatur ad masculinitatem: et ergo secundum Albertum. Dextra pars venteris magis tumens est signum masculi in vtero. Sed alij respondent cum semē patris vincit semē matris: tunc generatur masculus. Sed cum semē matris vincit semē patris tunc generat filia. **¶** Quare quedam mulieres concipiant femellas. rñ. quod semē cadit ad sinistram matricis quod est frigidū ratione splenis adiacentis qui splen operatur femininitatem. **¶** Quare ut expus est Albertus mulier facies in dextro latere post coitum concipit masculum. in sinistro femellam. rñ. secundum eum: quod menstrua reclusa fluunt ad illā partem matricis in qua facies mulier: et talis fetus formatur. **¶** Quare mulier habeat matricē. rñ. secundum Averroym in libro de Colligetur: quod est locus proprius generationis: et est situata in medium mulieris sicut cloaca in medio ciuitatis: et sicut ad cloacam fluunt immundicia ita ad matricem confluit sanguis menstruosus et imundus. **¶** Quare aliquę mulieres pariunt filios graciles: alie breues et spissos. Respondeo secundum Averroym ubi supra: et est secundum Galienum quod puer format secundum quantitatem matricis: et que habet matricē longā et strictā et pueri erunt longi et stricti et graciles: sed aliquę per oppositum: ergo et pueri per oppositum generantur. **¶** Quare aliquando mulier plures concipiat pueros: aliquando scilicet gemellos. respondet secundum Aristotele in libro de humana natura in matrice sunt septem cellule et receptacula seminis: et tot generaliter possunt generari pueri in quot cellulas peruenerit semen: et si diuisum fuerit: sed tamen tres sunt in dextro latere in illis possunt generari. Similiter tres alie sunt in sinistro latere in quibus possunt generari tres filie seu femelle: sed et alia est in medio eorum ubi autentici dicunt generari hermofroditum id est hominem habentem vtrumque sexum: scilicet vuluam et virgam: et ergo si pariet ultra septem pueros hoc potius miraculosus est quam naturaliter. **¶** Quare gemelli sunt homines semi non ita fortes sicut alij. ut dicunt leges ipsos in duello reputando pro medio homine. Respondet naturaliter quia semen et materia que deberet transire in vnum puerum tamē hoc transiit in duos: ergo ex hoc debilitatur: et aliquando non diu viuit vel frequenter moritur. **¶** Quare ut dicit Aristotele. impossibile est gemellos esse diuersi sexus: et ita quod vnus sit masculus et altera femella sed semper due vel tres masculi: due vel tres femelle. Rñ naturaliter non est possibile quod vna pars seminis cadit ad dextram partem matricis: et alia in sinistram partem: sed semper cadunt ad vnam partem dextram vel sinistram. **¶** Quomodo generatur hermofroditus. Respondeo per talem modum quod in matrice sunt tres cellule principales vna in dextro: alia in sinistro: tertia in medio in qua viuunt semen clausum generari hermofroditum per talem modum quia natura semper intendit generare masculum: et nunquam femellam: quia femella est vir occasionatus et monstrum in natura: ut patet in libro de animalibus: ergo quādoque formatur masculus quo ad omnia membra principalia: sed tan-

dem propter indispositionem materie: et inobedi-
entiam qualitatum seminis non possunt perficere
masculum: tunc generat femellam: et ergo di-
cunt quod hermofroditus sit impotens et membro
virili: et de hoc patebit. **Quare** natura non ge-
nerat duo membra virilia vel duo feminea: sed
vnum virile et aliud muliebre. **Respondeo** quod in
natura ponitur frustratio: quod est contra Aristo-
telem primo celi et quarto metaphisice. quia deus
et natura non facit frustra. **Utrum** iste sit habendus
pro viro vel muliere videtur quod consideranda
est quantitas vnius membri super alterum: et di-
cit considerare secundum quod membrum sit potens in actu
venereo: et sic secundum muliebre: tunc est mulier: si secundum vi-
rile tunc est vir. **Utrum** talis debet baptizari in
nomine viri vel mulieris. **Respondeo** quod nomine
viri ratio nomina imponuntur ad placitum: ergo
secundum dignius debet imponi: modo vir dignior est mu-
liere: quia omne agens prestantius est suo passio: ut
patet per aristotelem tertio de anima. **Utrum**
ipse debet stare in iudicio loco viri vel mulieris. **re-**
spondeo secundum viam iuris quod primo debet iurare an-
tequam mittatur ad iudicium quo membro possit uti:
et secundum hoc est admittendum et si vteretur ambobus
membris: secundum tamen occasionem ipse esset crematus
et sic semper queritur probandum. **Utrum** pos-
sit procedere ad sacros ordines. **Respondeo** secundum
iam dicta. (**Quare** natura facit monstrum: ut
patet per aristotelem secundo phisicorum). quod sic:
nam priuatur suo fine monstrum: ut patet per ari-
stotelem ex indispositione materie vel effectui sit
constellationis specialis: ut temporibus Alberti in
Colonia generabatur puer ex applicatione lateris
dextri omnes fere aperiebantur: et applicatio-
ne lateris sinistre econuerso clauderantur. Item
albertus dicit quod in quadam villa vacca peperit fi-
lium semihominis: tunc rustici suspicabantur de
pastore coisse cum vacca volebant eum cremare.
Sed astrono. dicit veritatem non fuisse. Item verba
alberti nos vidimus equum habentem mensi-
pedes anteriores: posteriores portabat circa col-
lum: et os non terxit super terram. Item hec verba
asserere albertum nos vidimus bicorporum et cor-
pora in nullo iuncta erant nisi in dorso et habe-
bant duo capita quatuor brachia: alias et quatuor
pedes et ibant ad quamcumque partem vertebantur.
Item verba alberti narrauerunt nobis quedam
sincere digne quod viderunt talem hominem in quo
erant duos homines coniuncti in dorso: et vnus
fuit iracundus: et alter mansuetus et vixerunt duos
annos vnus prius moriebatur: alter tandiu vixit
donec ex fetore fratris moriebatur. **Queritur**
quomodo hoc fit. **Respondetur** per talem modum
cum semen funditur ad cellulas per generationes
duorum gemellorum: tunc contingit quod interstici-
um et pellis medianas inter illa duas cellulas rumpatur
et sic semina confluunt: et ita in dorso ramifican-
tur: et coniunguntur habentes dua capita distin-
cta. **Utrum** hec sit vnus homo vel duo. **Respon-**
detur secundum aristotelem quod respiciendum est ad cor.
vnde qui duo habent corda duo sunt homines.
Quare aliquando generatur puer cum magno
capite vel cum sex digitis in vna manu vel quatuor
tanquam. **Respondetur** secundum albertum super secun-

do phisicorum quod propter superfluitatem vel de-
fectum materie. Unde quando materia superfluit:
tunc generatur caput aliquando magnum vel sex
digiti in manu vel in pede. Sed quando materia
deficit: tunc aliquando generatur membrum mi-
nus quam deberet esse. Aliquando generantur mem-
bra pauciora quam deberent esse: et hec Albertus et
Auerroys distinguunt in secundo phisicorum. de qua-
ritate continua et discreta. **Quare** ex inordina-
to coitu: scilicet laterali vel stationario sepius ge-
nerantur pueri indispositi et menstrui si. **Respon-**
detur: quia tunc semen inordinate locatur in ma-
trice. ergo inordinate formantur: vnde aliquando
generantur gibbosi pueri et quamplures defectus ha-
bentes. **Quare** mulier sit monstrum: et dicitur
quod non sit homo. **Respondetur** ex secundo phi-
sicorum: omne occasionatum est monstrum: sed mu-
lier est vir occasionatus: ergo est monstrum: pro-
batur minor: quia natura nunquam intendit genera-
re femellam: sed semper masculum. Sed quia na-
tura femellam generat hoc est causaliter propter
materie dispositionem: et inobedientiam. ut di-
ctum est. **Quare** quidam puer totaliter assimi-
latur patri: et quidam totaliter matri. **respondetur**
quod quando semen matris vincit semen patris: tunc
puer totaliter assimilatur matri. Si autem semen
patris vincit semen matris: tunc totaliter assimi-
latur puer patri. Sed si semen in parte vincit: et in
parte non: tunc in parte puer assimilatur patri: et
in parte matri: sed si menstruum et materia fetus
trahit ad se semen operationis spermatis: tunc
erit similitudo ad matrem: et potest esse tempo-
raliter: aut in membro principali: et non in secun-
dario: tunc puer erit similis in complexione cor-
di et sexui. Sed in alijs membris patri: aut econuer-
so etiam puer erit similis in complexione: et corde
patri: et in alijs membris similis matri. Et sic vide-
mus pueros aliquos fratres multum assimilare
patri: et alios etiam videmus pueros totaliter ma-
tri assimilari: et alios totaliter patri: et alios parti
matri: et partim patri. **Quare** pueri ut frequen-
ter assilantur magis patri quam matri. **Respondetur**
quod hoc est propter imaginationem matris et di-
spositionem patris in coitu. **Quare** pueri ut fre-
quenter assilantur aui et auius quam propinquis
parentibus. **Respondetur** per Aristotelem quia
virtus auorum est impotentia in cordibus paren-
tum generantium. aliquando propter similitudi-
nem nutrimenti: tunc fetus formatur in simili-
tudinem aliquorum auorum. **Quare** ut dicit
Aristoteles similitudo puerozum ad auos non ex-
tendit se ultra quatuor generationes. **Respondetur**
secundum Albertum quia omnis virtus quatuor gra-
dibus mensuratur: ergo generatiua. Sed Aristote-
les dicit quod aliquando puer assilatur auo cuius a
populo et seculo non est recordatio. **Quare** pue-
ri sunt de diuersa dispositione: quadam magis du-
ra et quadam magis molli. **Respondetur** quod pro-
pter dominium diuersorum elementorum: et quia
ossa sunt ex parte menstrui magis terrestri: ergo
semper dominatur: sed medulla et cerebrum de par-
te eius magis aquea: sed spiritus vitalis natura-
lis et animalis ex parte magis aerea: et calor natu-
ralis ex parte magis ignita. **Quare** fetus succet

sive fit fortior. respondeo quia in primis sex diebus semina habent colorem lactis: sed in nouem sequentibus ab illis sex diebus: tunc semina habent colorem rubrum: quia tunc transmutantur in naturam sanguinis spissi et coagulati non fluentis, sicut massa carnea: quia ex propinqua dispositione ad carnem: sed in .xij. diebus post illos .ix. sequentibus illa materia condensatur et solidatur ut possit recipere organizationem et formationem: quia res nuda non tenet impressionem: ut patet per Aristotelem. ij. de anima. et sic singulis diebus usque ad partum aliter disponitur: sed quomodo per singulos menses regatur a planetis hoc est in libro Boetij. Unde nota secundum Salienum in primo mense se fetus sit purgatio sanguinis. in secundo mense expressio sanguinei corporis. in tertio formantur ungulae et capilli. in quarto mouetur fetus: et ergo tunc mulieres nauseant. in quinto tunc recipit similitudinem patris et matris. in sexto nervorum constrictiones. in septimo ossa formantur. in octauo natura incipit mouere ad exitum et fetus dei beneficio completur. in nono ipsum a tenebris in luce producit secundum communem cursum. Utrum puer in utero stercoreizat vel non. respondetur secundum intentionem medicorum et philosophorum quod non: et ratio est quia non habet primam digestionem que est in stomacho: quia cibus non venit ei per os: sed per vmbilicum: et ergo non urinat sed sudat quod videtur esse parue quantitatis et reseruatur in pancreaticis matris et secundina: et in alijs: et in partu pueri exeunt in magna quantitate. Quare secundum communem usum et cursum pueri exeant in nono mense respondetur: quia tunc est totaliter perfectus vel quia tunc regat planeta beniuolus: scilicet Iupiter qui est amicus nature. Nam secundum Aristotelem est humidus et calidus: et ergo temperat malitiam saturum frigidi et siccitatis: et ergo omnes pueri nati in hoc mense ut frequenter sunt sani. Quare pueri exeuntes octauo mense omnes moriuntur. respondetur. quia illo mense super puerum saturnus habet dominium qui est contrarius et planeta maliuolus: quia frigidus et siccus: et utraque pars contrariatur vite: dicitur etiam saturnus quasi satur annus per contrarium: quia per eum esurimus. Quare pueri exeuntes septimo mense ut frequenter moriuntur et dicuntur illi pueri exeuntes septimo mense ut fetus lune. respondetur quia luna est frigida: et habet dominium super puerum: et ergo habet ipsum

necare. Quare puer exiens statim flet. respondetur quod propter subitam mutationem aeris et in frigidationem que frigiditas maxime ledit suam teneritatem. Quare ut dicit Aristoteles. fetus post septimum mensem laborat ad exitum. respondetur quia tunc ligamenta quibus matri alligatur illa incipiunt debilitari: quia propter sui magnitudinem consumitur nutrimentum ipsorum ligamentorum. Quare puer cum exit ponit digitum suum ad os. respondetur naturaliter: quia puer exit de matre: ut de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit digitum ad os propter caliditatem oris. Quare ut sciunt mulieres. puer exiens et clamans in utero sit signum malum. respondetur quia est signum quod non viuens exibat: et ergo dicit Theologus: quia tunc cognoscit se priuari intuitu diuino propter carentiam baptismi: ergo clamat. Sed aliter respondetur: nam si non maxime patetur nec clamaret: ergo clamor est signum passionis et mali. Quomodo puer exeat. respondetur quod primo capite premissio: et si aliter exit per crura vel per brachia interficit matrem: et seipsum. Quare mulieres comedentes infecta cibaria abortiunt respondetur quod ex illis generatur semen infectum quod anima abhorret: et prouocit ab agro nature scilicet matrice quia non est apta quod ei forma nobilissima infundatur scilicet humana. Quare correa et lactatio et saltus ut alique pessime bene sciunt abortiuum faciunt. respondetur quia per tales motum ligamenta embriosis soluuntur et laxantur: et per consequens abortiuus sequitur: quia materia diutius retineri non potest. Quare iactus fulminis et tonitruum faciunt abortiuum. respondetur quia vapor ibi adustius qui facilius ledit matricem infantium per omnia tenella intrans per poros ipsam occidit. immo Albertus dicit quod si puer actualiter viuit in utero materno per fulmina tonitruum interficitur. Quare mulieres iuuenes: et non antea que abortiuum faciant. respondetur quia corpora iuuenum mulierum sunt magis porosa et rara: ergo vapor fulminis citius intrat faciendo abortum. Sed mulieres vetule sunt compacte: ergo non sequitur occasio in eis. Quare ut dicit Aristoteles. nimium gaudium facit abortum. respondetur quod tempore gaudij calor vadit ad exteriora: et sic matrix propter paucitatem caloris facit abortum. Eadem ratione timor facit abortum. quia tunc calor vadit ad cor relinquens matricem.

Unguentum album ad oculos qui oculi sunt sicut galeolent et fluentes. Recipe pulueres tunc quartam partem et de butiro q in maio mense e laboratum partes tres et de oleo olive duas partes et liquefac et comisce simul et illos pulueres sperge in illum coactum et comisce bene donec i frigidabitur.

Contra casus de alto ut si aliquis de alto ceciderit et sanguis ex lesione in ipso coagulatus fuerit et ut tunc sanguis ille spergatur et dissolvatur in homine Recipe tres carbones viuos quatinos et extingue eos i vino bono albo et mane calidum hoc sepe bibatur.

Nota si aliquando membrum mutilat seu amputatur tunc debet bene curare cum dialtea. tale vnguentum sic facit. Recipe fenugrecum et semen lini et contunde in pulueres et sperge illum puluerem i butiro et permitte per vnum vel tres dies. postea recipe fenem grecum et semen lini. Require residuum in littera.

Contra incisionem vene magne in collo ita quod si sanguis cessare non potest tunc consumat illa vena pulchre ad invicem ut sanguis non possit exire hoc pacto sperge et coque pulueres rubeos super illud vulnus et pone super eo emplastrum et permittat tacere ad die quartum illud debet fieri ex cloro oui et ipur cum stupis mixtus post hoc medet sicut alia.

Ad vicum maturandi decoque semen lini cum butiro et suppone tandiu donec sufficiat. Mobile vnguentum contra apostema et vlcera et consequenter antiqua vulnera ruptoria. Recipe sepum bouinum et liquefac in patella et obaych et cola ad aliquod vas et moue ta diu donec fiet odoriferum et quanto plus mouebis tanto melius erit ad oia vul.

De variolis et variole vocat vesice sicut pueri solent habere frequentas et quandoque antiqui habent et sunt duobus modis. vno modo sunt albe alio modo sunt rubee. si albe fuerint tuoluatur totus corpus in panum lineam. Requiere residuum in littera.

Lesio capitis cum buca lapide cutillo vel quouis alio instrumento sine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas. Nasus incisus vsq ad aures. Apostema retro aures. Sacule faciei. Labia vicrosa.

Recipe furfures tritici et excoquant. deinde addatur ayugia et fiat pulmentum cum pinguedine et hec ponat ad loca tu morosa et inflaturam si aut hec non pderint si bi tunc precidat cutis in capite et videat si aliqua ossa fuerint coacta i capite. Require i littera.

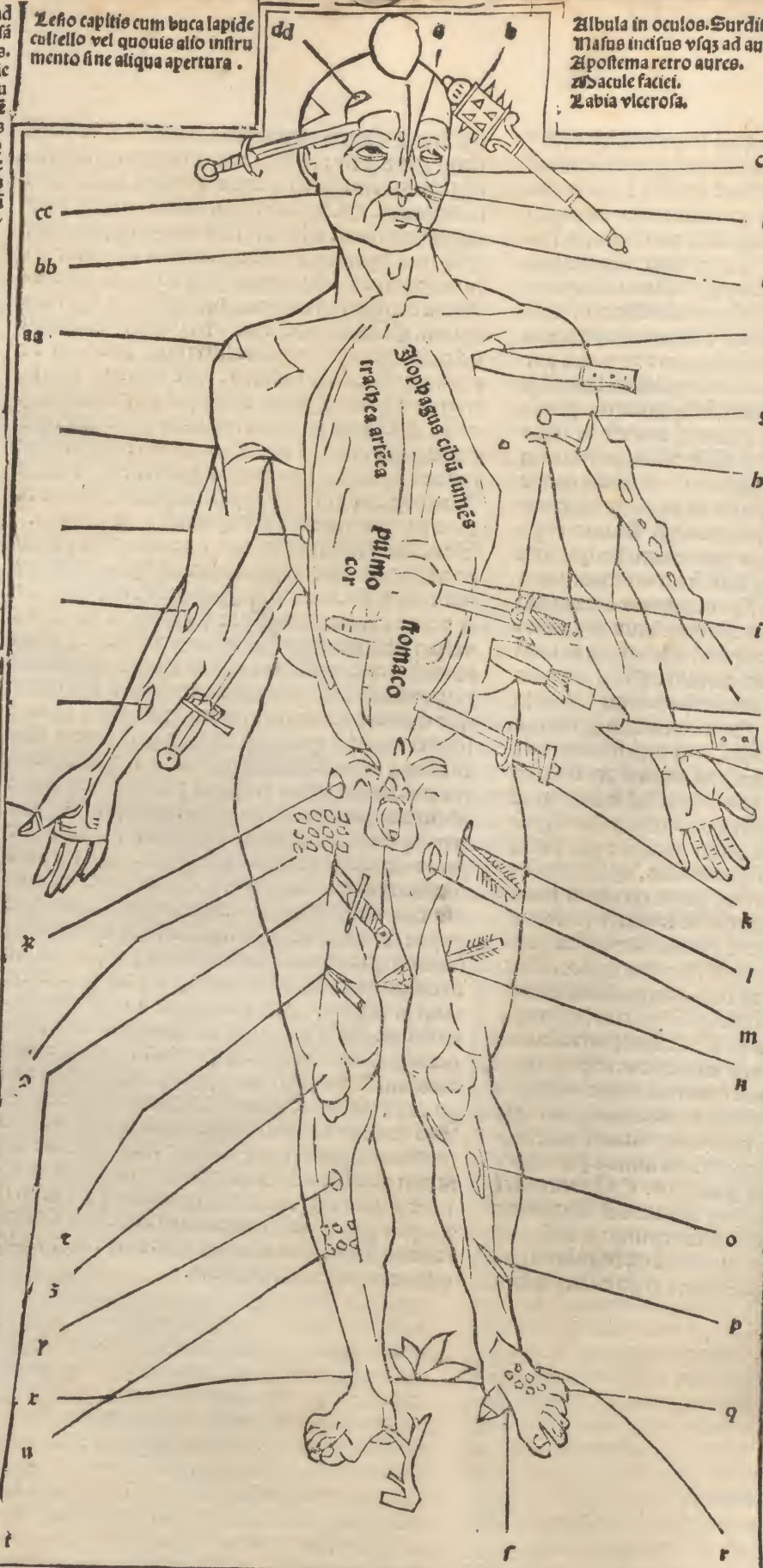
Apostema solet i tribus locis euenire in corpore humano retro aures ut in collo hoc est in regione animata et tunc facit fleubotomia de cephalica vtriusq brachij p rament de parte sana iuxta virtutes tenous ut si non est antiquus plus minuat.

Versus. Nec sunt pensanda me dico curare volenti. Ars etas regio virtus complexio forma. Mors et sintopia co mixtio tempus et aer.

Inciso vene ubi sanguis cessare non vult.

Contra fixum aut pfidum vulnus. si huiusmodi vulnus multum cruentauerit tunc debet coauri i loder in puluerem et spergi super tale vulnus. Etia recipe substantia quam pergamentum de pergamento exco riant et pone super tale vulnus et etiam clarum oui cum canapio stupis mixtum et emplastrum ex eo factum.

Si aliquod vulnus fixum fuerit pfide et sanguis non exiit cum tamen instrumentum sit iaz ecce prutunc debet tacere super ipsum vulnus ut sanguis et imundities exierint ante et cum adhuc putredo et imundities non exierint debet tantum sufflare in vulnus et tunc rali an hilitu. exhibe totum Requiere in littera.

Contra vulnera que sunt telo sagittata tunc lignum de ipso telo non debet extrahi alias ferrum ne sciretur inueniri. sed si lignum fuerit extrahatur et ferrum interius retinetur tunc debet queri spatula sine acutie eius

Si vero fuerit apostema in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc est de vena que est sub talo et dicitur vena mestruiosa mulierum seu vena virginalis.

Contra tumorem et inflatorem vulnorum. Recipe thus contunde in succo lolij et cardois cum farina ordeacea tunc tumores et inflature per eum ungat seu emplastre in circuitu vulnorum et breuiter curabuntur.

Remedium de paralesi et vnguentum. Accipe artemisiam cum semine suo et millefolium cum semine suo et semine vritice et iusquiami cum radice et semine et accipe ceram et ayungiam. Requiere in littera.

Contra verucas. Accipe sterus caninus et terram in qua vrinavit et decoque i vrina ppria et emplastre super verucas semper renouando et delect. Item hec ides curat papam vagin verbon bohimice noua koshp.

- a** Cum nasus inciditur ad ipsas aures: tunc de consui filo tenui et subtili adinutetur: et post hoc debet conficere sibi emplastrum ex clario oui cum albo liquore mixtum bene cum stupis: et hoc emplastrum ponatur super vulnus eius: et tunc admittatur in vulnere donec patiens estimabit quod sit vulnus curatum in toto: attamen cana debet intrudere ad nasum ideo ut foramina non succrescant: et ut patiens possit respirare. Aliud est verum recipiat illud emplastrum de vulnere: tunc nasus primatur bene manibus adinutem: et tunc ex nouo tale emplastrum ut prius iacere non permittatur donec fiet durum: deinde detur talis porus. Acc. zemi benedictam globosam species tiriace et yueycauth cum floribus: hec omnia decoque simul in vino aut ceruisia: et hoc si fuerint herbe sicce. Sed cum fuerint virides: tunc debet contundi: et dare patienti ad bibendum: et sanabitur.
- b** Contra fluxum vulneris in capite sive vulnus et terga immundities siue putredo cum aliquo paniculo subtili de vulnere eius: eo quod cerebrum putrescat in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: quod illi sanant omnia vulnera: et fistulam: sed ita quod prius debet mundari a putredine corporis etiam istum puluerem secure potes seminare super vulnus ipsius capitis.
- c** Contra offensionem capitis cum baculo cultello lapide vel quocumque alio: ita quod multum dolet: et sensum aliquando perdere machinatur: et totaliter perdit: sed tamen caput eius non est in casum: sed solum infractum per verbera hunc ita curabis: minuatur sanguinem de vena cephalica: donec sanguis sanus exeat: et conficiatur super loca dolorosa istud emplastrum ut inferiorem circulo docetur.
- d** Etiam sume considerandum est aliquis efficiat vulneratus: et principaliter ad caput: tunc maxime deberet precauere: ut non bibat vinum forte: et non sumat carnes non bene coctas: et non accedat mulierem neque intueatur. Similiter non loquatur multa ne rationem perdat. Sed si nimium fuerit infirmus: ita quod comedere non poterit: tunc detur sibi perfusio tenuis cum caseo decocta ad bibendum. Etiam potest sumere pulmentum cum ceruisia coctum post tres aut quatuor vel quicquid dies ventur ei ferula delicata et hoc si fuerit calidus in seipso: et ferula debent ei dari que ipse appetit.
- e** Contra surditatem remedium probatum. Capiat sal pro vno denario: et ponatur ad mundam ollam: et cooperiat bene ut nullus vapor exeat ponatur super ignem: et suffletur ignis recenter sub ollam: ita quod per calorem magnus sal liquefiat: et confluatur in globum. Et tunc remoueat et infrigidet: postea bene cocute in mortario: post hec perfora raphanum: aut rapam. aut maguderim: et repleatur illo sale: post hoc cooperiat bene illud foramen cum illa particula quam prius extraxisti de rafano vel de rapa: post hoc fode in terram in mundo cellario si terra fuerit humida multum et fortis: et cooperiatur vicerersa quod taliter maneat per triduum: et tunc recipe per tres dies: et serua istud in vitro: et sic fundatur in aures.
- f** Contra tumorem et vlcerosam labia vnguentum. Recipe sepem hyrcinum cum pice noua: et axungia aucarum: et cum sepo cervino conterant simul in quantitate equali vnius cuiuslibet liquefac ad ignem:

et vngelabia: et sanabuntur in breui: et si fuerint labia tumerosa fiat minutio de ipsa lingua: et cessat tumor labiorum.

- g** Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult priuari maculis in facie existentibus. Recipe limacem cum sua concha: et concham ranarum: et alumen: et alestem: et gyantku: et contunde illa simul: et scute ad nouam testam: et combure bene: et illos cineres commisce cum lixiuio de vitibus factum: et ex illo faciem mane et sero laua.
- h** Pulueres corrosiuos qui carnem superfluum de vulnere crescentem bohemice dicitur vniemaso appellat sic fac. Recipe vitriolum viride: et impone in ollam nouam: et obstrue cum luto sapientie: et impone ignem forte combure bene: et postea effunde parum de aceto vini: et statim post hoc contunde et habebis puluerem corrosiuum: et illum super carnes predictas sparge: et corrodet eas.
- i** Si autem apostema generatur sub brachijs fiat flebotomia de mediana: aut pulmatica: aut per paruum digitum in parte opposita: et secundum finem modum de eodem brachio.
- k** Quando aliquis esset transfusus gladio vel hasta da ei bibere ceruisiam tepidam cum pinguedine serpentis.
- l** Si intestinum magnum incidit: aut stomachus hunc debes consuere filo sericeo: et subtili et spargantur super illa vulnera pulueres rubei.
- m** Unguentum contra vulnera tumetia: sed non fluentia que sunt percussione sicut plage: ut puta fistibus et baculis: vel quibuscumque instrumentis. Recipe duas libras plantaginis: et duas libras garbati: et millefolium: vitriolum album. i. quartale: Saluam: et vitergio: quatuor libras contunde bene cum iij. lib. axungie: et cum .ij. lib. zuchari: ista omnia simul bene decoque et misce bene cum spatula interius ut bene cum aruina temperent: postea exprime totum simul per pannum et tere herbas que manserunt post expressionem: et illa contunde cum axungia et serua.
- n** Oleum ad vulnera que in pedibus fiunt quasi incurabilia que homines coiter habent: et illa vulnera habent foramina profunda illud oleum sic fac. Recipe lignum iuniperi: et incide in partes minutas: et recipe ollam unam et fode in terram: et pone super eam aliam ollam multis foraminibus perforatam in fundo: et loca eam super illam in terra sepulta loco cacabit: et ipone in eam partes de iunipero incisas: et sic tunc circulinias ollas cum luto sapientie: et pone ignem forte in circuitu ollarum: et sic stillabit oleum quod valet auxilium et argenti: et precipue ad vulnera predicta sananda.
- o** Si alicui clauus ferreus vel ligneus vel quodcumque aliud acutum ad pedem intraverit hoc sic curabis. Recipe saxifraga: et contunde: et pone super locum in quo sit talis clauus. Idem faciunt flores fabae supposite aut stercoz murilegi: et exibat clauus ferreus vel quodcumque instrumentum fuerit in ipsa carne.
- p** Contra pruritum magnum cum lixiuio ex vitibus paruis vngeloca fricando: et sanaberis sine dubio vel vitice decocte cum vino et collate per paniculum in balneum corpus tali brodio illinitum fricando cessat. Sed prius liniatur quando sudari incipiat.

q Si telus vel sagitta fuerit in pede: lignū nō est excerptū excipiat p ter: si ad vtrāqz partem vulnus penetratū fuerit: tunc debes laborare p illud foramen tentā extrahere sicut in vulneribz vsus est: ita vt attigat vna tenta: aliam z sanetur sicut z alia vulnera.

r Si vō tam pfunde fuerit intrinsecus q excipi nō valeat: tūc recipiat genziana: z d3 poni ad foramē vt fiat vulnus amplū: z foramen magnum vt sagitta eo facilius exire possit ad hoc capiat apostolicon magnū dimerans. Steinyuorcz. z polipodiū z contūde bene adinuicē: et ex illo fac emplastrū z pone sup vulnus z extrahet sagitta.

¶ Aliud emplastrum.

f Et si tale vulnus fixū aut pfundam multū crue tauerit. Accipe thus albū sanguinē draconis vī: nuz nigruz sel vnd plutstein. i. lapidis ematitiz: hec omnia contunde in simul: z fac emplastrum cum claro oui: z illud confectum super stupas ponatur z vulnere applicetur.

t Contra vulnera fluētia z dolorosa. Recipe anguillam z excoque z accipe pinguedinem z conserua in mūdo vasculo: z excoque gallinam non intingēdo cū aqua pinguedinē z congrega ipsi pinguedinē z accipe sucū saluie: rute: absinthij: z marubij: z mente siluestris: z tempera in simul: z vnge quando vis cicatricem z sanabitur.

u Unguentū bonū ad sanguinē retinēdum: vbi fuerit vena incisa. Confice thus: z aloē: adinuicē z admisce clarū oui hanc tēperatiōē optime commisce: z ex illa fac emplastrū donec vene z vuln adinuicē claudent: z hoc fiat donec vulnus sanabitur in toto semp emplastra noua preparādo.

x Cōtra putridas carnes z mortiferas. Recipe argillā de fornace bene cōcrematā: z tēpera cum aceto z appone cucumeres equaliter fumēdo: z sine vt buliant: z tūc cola p panniculū hoc facto recipe tertiā partē illius cocti z pmisce cuz oleo: z fauo mellis z vtere bis vel ter z sanaberis.

y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunqz. Recipe scabiosam z decoque eam vsqz ad consumptionē modice aque: z cū hac aqua madida bene inflaturam pannum intinctum superpone inflature predictē quo siccato iterum madida z fac sicut prius z in triduo sanaberis.

3 Contra struma que in collo generatur. Accipe sucū raphanī: sal: vinū: acetū: z confice totū in smigmate in aliquo vase z mittas ita per noctē stare illo vnge apostema seu strumam z deciderit peribit illa struma si sepius hoc feceris.

z Contra panaritium hoc est quando quedam pustule albe i circuitu vulneris generant bothonice: pizymiet. Recipe arūgā antiquā nō salisam z vermes quosdā q multos pedes habent z sunt oblongi z parui z ab aliquibus cēpedes vocant seu appellantur hos vermes contūde valde bene cū arūina antiqua z emplastra sup dolorem.

2 Ad solidandum ossa confracta. Accipe lumbzicos ventris z contere in puluerem z cōmisce puluerem de lumbricis factum cuz oximelle: z emplastrum inde fac z ossibus fractis superpone z mirabiliter consolidat ossa confracta.

z Unguentum contra omnia vulnera quod cito generat carnes z replet. Recipe d oleo oliue

quatuor loth saui mellis. iij. loth. gūmī arabicū z thus verum de quolibet. j. loth. z molle sicut farinam: z misce simul totum: z liquefac super ignē modicum: z moue continue in olla ne comburetur z operare illo vnguento quando vis.

aa Contra incisionē cerebri vel iecoris vel visceris: hec. n. oia sunt mortifera z insanabilia. Si vō intestinū magnum aut stomachus incisus fuerit hūc debes cōsuere filo sericeo z subtili: z seminētur sup talia vulnera pulueres rubei de qbus patet alibi hoc facto curant vulnera huiusmodi herba sanguinaria cū saluia: z si nollēt curari: tūc cerebriū est incisum hoc taliter cōsiderare debes q vulneratus rōnem pdet: z oculi eius rubei erunt oia quecūqz comedet nō valebit retinere. Et non poterit sedez habere lingua eius magna efficit: z palpat sup caput z lamabit implm d capite suo.

bb Cōtra offensionē capitis q fit multipliciter. Aliquādo. n. cerebriū penetrat: z aliquādo solum cutis offendit z inflatur cerebriū vulneratū: z inficit modo si cerebriū vulneratum erit: tūc videri bene debet ne ossa essent in vulnere: hoc facto excipiat z imponatur ad vulnus ei sericeus panniculus. Si vero sericū nō habet: tūc panniculus aliū subtilis z paruus. Et idē panniculus illiniri debz prius mūdo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere excipiat: post hoc videri d3 vtruz cerebriū fuerit incisum z vulneratum: qz si cum claro oui supponeretur: tūc siccarez in vulnere z assumeret cerebriū secuz: z ex illo homo mortem intraret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipsa putrefieri z immundiciā effluere ab eisdem.

cc Nota q prius vulnera singulis diebz bina vice debent ligari: z hoc cito facere nō plangando z pmissus lesus non debet spaciari nec deambulari: z cum tam ipsa vulnera saniem ceperint: tunc semp mundus panniculus d3 imponi tpsis vulneribus qz per hoc subito curant z succrescēt.

dd Si aligs homo ceciderit super caput: ita q collū ei incuruatur: z post hoc loqui non pōt. Illi statim os aperiatur z ponatur lignuz inter dentes eius ne claudere possit: z debet calcare super humerum eius z trahere caput eius fortiter vt ad locum priorem caput z collum situetur: post hoc vngetur dialtea z sanabitur a timore.

¶ Ista residua deficiunt in aliquibus marginibus figure precedentis vbi consimiles littere alphabeti comprehenduntur.

¶ Tūc excipiat: z post hoc curari debent. sicut p scriptū est de sanatione vulnerum z conficiat emplastrū de apostolicon z ponatur sup vulnus: qz istud exhit totā imūdiā de vulnere z cito curabit.

B Et ipone i aquā z pmiste per quatuor dies stare z si vis potes calamētum apponere modicū: z sic infunde in saccū z exprime sucū illum: z accipe maluam campestrē: z coque simul cum omnibus supradictis herbis in butyro z cola per sacculum: z tunc recipe ceram z resinā: z galbanū: z liquefac oia in simul: z tūc cōmisce cū omnibz supradictis.

C Aqua intinctū z decoctū in lentibus ita calidū vt cū lingua canis expertū est: qz attrahit statim materiā. Si fuerint rubee inuoluant in pannū rubeuz circa oculos tūc vtere repcussis seu recuperatiuis ne exeant p oculos: z circa gulā cū gargarismis:

num ad nouam patellam: post hoc recipe tria vel quattuor: coclearia de vino bono: et infunde in illud confectus: sic iterum tere ad bonam horam et postquam illud vinum consumetur: tunc iterum funde tantum de vino ut prius: et sic semper extere et effunde modo predicto: et hoc fac ita diu donec non erit vnguentum album sic abiectum: et donec adhererebit mortariolo: sicut bitumen: et postea appone ceruse dimidium alterum loth: et hoc si fuerit vnum quartale: tunc de cerusa appones: et hoc illuc insperge et contere bene: et serua in pixide: et vtere eo quando oportunum fuerit.

Unguentum dialtee contra siccitatem.

*Recipe medullam de ossibus caninis: et medullas de ossibus equinis: et antiquam aruinam: et herbam que crescit in segetibus et vocatur Ermodactilus: et est hec herba precise sicut cepe: et omnia illa simul bene decoque: et contunde: et liquefac in patella: et cola ad pixidem: et membra que exiccantur sepe iungantur.

Contra calculum.

*Recipe sinziber: balsamum: et zeduarium: et flores muscati: et longum piper: et lapillos cacti: de quolibet vnum loth: et contere hoc simul valde bene et da infirmo ad bibendum in vino: et precipue in balneo.

Ad idem.

Hec est quedam brevis medicina que a solo deo venit. Accipe succum feniculi: petrosili: api: et in succo istarum pone melleam panis: et pone super renes: et super vesicam: et non tantum vrinam prouocat verum etiam lapidem frangit.

Ad idem.

Idem facit paritaria comesta vel bibita cum vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima et perfecta ad frangendum lapidem medicina. recipe radicem feniculi: et saxifragie: petrosili: equaliter de omnibus. Item radicem bardane siue lappe ad quantitatem omnium istarum rerum: et hec in partes minimas diuidantur et ponantur in tanta aqua quantum videbitur sufficere bulliaturque vsque ad consumationem tertie partis aque: et post hoc sumat patiens mane et sero ad quantitatem mediocri citati: et si aqua predicta nimis amara fuerit bulliatur deliquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. et si malum patientis recens est curabitur ad octo dies. si vero antiquum fuerit ad quindecim dies.

Ad arenas expellendas.

Talis enim cura supradicta est seruanda nisi quod loth saxifragie due vel tres partes plantaginis apponantur et operandum est in praxi predicta.

Unguentum contra combustionem.

*Recipe olei rosarum. 3. j. cere. 3. ij. cerusam. 3. s. clarum oui vnius: hoc totum optime verberetur et incorporetur: et fac vnguentum: et yngatur ex eo locus combustionis quotidie et mirabiliter prodest.

Unguentum ad scabiem.

*Recipe aloepaticum: oleum laurinum: argentum viuum: et saluiam: et fiat vnguentum: et cum illo scabies perungatur.

Aliud experimentum probatum.

*Recipe auri pigmenti. 3. ij. argenti viui. 3. i. plumbi vsti. 3. j. et ducantur fortiter: et misceantur cum oleo

et aceto vlni: et ex illo scabies perungatur.

Experimentum magistri Petri hispani contra omnem maculam oculorum.

*Recipe feniculi: verbenae: rute: rosarum: eufragie filicis montani: bethonice: celidonie: capillozum veris: ana quassa bene: et impone in albo vino per diem naturalem. Secundo die distilla per alembicum: et quod primo stillauerit quasi argentum: secundo quasi aurum: tertio quasi balsamus habetur: et hoc seruetur in tribus ampullis: et cum opus est detur nobilibus et delicatis pro balsamo. alijs vero pro auro et argento.

Isti sunt pulueres optimi super omnia vulnera que sequuntur.

*Recipe vinum nigrum: hoc est rubeum nimis et plustein cuiuslibet. j. loth: gummi arabici. iij. loth: muscatum: et thus album cuiuslibet. j. loth sanguinem draconis: et mumiā. j. loth. ista omnia contunde adinuicem: et fac puluerem ex ipsis: et illos serua ad necessitatem quando indigeris.

Apostolicum tale vnguentum sic fit.

*Recipe nigram picem arabicam cuiuslibet. i. libras. Recipe etiam galbanum: et serapini: et armoniaci: et opoponacis: colofonie cuiuslibet. j. loth: et ceram. vj. loth. Escra mediam libram: hec omnia misce adinuicem: et coque modicum: et postea accipe masticem: et albeam siue olibanum: et contere bene in puluerem: et terbentinam cuiuslibet. i. loth: hec omnia misce adinuicem: et permitte liquefieri valde bene: et exprime per panniculum super aquam frigidam: post hoc excipe de aqua: et volue illud bene in manibus ad ignem cum oleo: ut sit modicum molle: hoc emplastrum sanat vulnera fistulam apostema: et omnem fluxum imundum in carne cessare facit et sanat.

Unguentum bonum ad vulnera sananda.

Accipe picem arabicam. i. picem non temperatam: ceram simplicem oppoponacum flores iris cuiuslibet medium loth et holuor. 3. Aristologia rotunda: thus album cuiuslibet medium loth: itargirij. ij. loth. Ista omnia excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita bene ut molle fiant. Et postea ista videlicet: cera: picem: et picem arabicam: et. ij. libras olei: et illa omnia permitte successive liquefieri adinuicem: et sic excoque vides bene ne comburantur aliqua parte: ideo debes interius continue misce re et mouere: post hoc resinas abice et refrigera modicum pone ad pixidem: et isto vnguento yngatur panniculus: et ponatur super vulnera: et hoc contra hinc: et curat sanguinem malum de ipsis vulneribus.

Unguentum ad vulnera quod cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue quatuor loth: faui mellis tres loth: gummi arabicum: thus verum de quolibet medium loth: et mole sicut farinam: et misce simul totum: et liquefac super ignem modicum: et misce continue siue moue in olla ne comburantur: et opera re illo vnguento quando vis.

Unguentum quod dicitur gratia dei.

*Recipe terbentine. libras. iij. refine. lib. i. olibani: masticis ana. 3. i. myrrae. 3. ii. cere virginie. 3. iij. bdelii. 3. i. verbenae: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes existunt: ana manipulum. i. decoquant in vino albo vsque ad consumptionem tertie partis: postea coletur et colatura super ignem ponatur

ad buliendum. Et impone ceram refinā: et masticez: olibanū: myrrā: bdellium: quousq; bene cōmisceā: tur semp agitando cum spatula: post hoc impone terbeninam: et aliquantulum de oleo oliue: et itē agiteur cu3 spatula: donec infrigidetur: et qđ notat colliget: residuū vero valet podagricis.

¶ Uel ē pđictum taliter pōt laborari.

¶ Recipe succi verbene: pīnplīnē: bethonice: bzūne te. i. cōsolide plantaginis lanceole: ana lib. 5. succi api. quar. ij. resine. lib. i. terbetine lib. v. mastice: olibanī ana. 3. i. myrrē. 3. i. cere virginē. 3. iij. et in vino odorifero bulliant succi: et valet ptra cācrū: et qđ morsum venenosum: et puncturā: valet et ad omne vulnus recēs et ē sanat apostemata in costis: et in epate: et in splene: et in pncipio foris emplastretr.

¶ Unguentū bonum ad gingiuas.

¶ Recipe aluminis vnum loth: et mellis. ij. loth: et illa duo simul cōmisceant: et cū illa dentes et gingiue iungant et curabit putredo eoz.

¶ Ad vulnus sanandum.

¶ Recipe myrrā: thus: attramētū cuiuslibet. i. loth: et ad ampliādū vulnus appone medullā sambuci et vñ loth: et illa oīa simul cōfice in puluerē: et sparge modicū ad vulnus: post hoc calefac bene et suppone vulneri: et trāsiet adinuicē sub illo et sanabit: sed debes cōprimere vulnus bene duobus digitis adinuicem: et sic postea quarta die eligetur multum pulchre: post hoc sanetur velut alia vulnera.

¶ Ad idem pulvis bonus.

¶ Pulueriza piper cum puluere carbonis quercini et suppone die vno vel duobus et sanabitur.

¶ Aliud antidotum ad vulnera sananda.

¶ Recipe mel: et vermes longos q in fino crescunt: hec duo cōfice in puluerē: et sparge ad vuln et sanabit: hoc vtriusq; ana: et cōburi o3 in testa noua: et vulnus sanabit sine oīum fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

¶ Recipe thus: myrrā: piper: saluiam: acetum: oleu3: et illa oīa simul cōmisce et decoquas bene: et tunc cū illo caput perunge et liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qđ dī lupus.

¶ Recipe albū thus: et tere modicū ad modū pulmēti et cōmisce optime cum claro oui adinuicem: et tūc line sup2a pāniculum canapeum: et si istud habere non potes: tunc recipe barbā iouis: et forma ex ea emplastrum: et tali dolozi superpone.

¶ Antidotū emplī boni et optimi sup vulnera.

¶ Recipe thus: et aloē: et cōtundant adinuicē cū clāro oui: et istud ponat sup vulnera vbi vene fuerint incise et cruentat multu3. Istud tādū pmitat super vulnera donec vene et sanguis adinuicem creuerit si tñ magis indigere: tūc labore3 huiusmodi medīcīna et emplm ex nouo et supponat vulneri totiens donec crescat adinuicē pamphili et malue simul cōtrite et sup vulnera posite curant vulnera sanguinolenta et fluentia: et fortius: et melius qđ aliud emplastrum. Si autem cum arungia cōtunditur: et super vulnera ponitur sanat summe bene vulnera.

¶ Aliud emplastrum super vulnera.

¶ Serpilliū romanū. i. romischkol cōtūdat cū vino et sup vuln ponat sanat multum bene. Item absinthium concussu3 et recēter super vulnus positum sanat ipsa vulnera.

¶ Unguentum bonū ad omnia vulnera.

¶ Recipe aruinā leporis: et aruinā porci nō castrati siue apri: et h̄ totū simul cōfice qđ densum fiat: et caua illud et post hoc in melle decoque: deinde recipe absinthium: vel succū absinthij et tempera cum pđictis ad horam vnius diei: et hoc vnguentum seruabis qđ diu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

¶ Recipe cōsolidā maiorē talē herbā et deponesuperiorē corticē: medietatēq; eius abice: residuū vero cōtunde: et misce cū aqua: et pone sup solum nigri oleris. Suuarc3kol et superpone vulneri et sanabitur in octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

¶ Recipe oleū oliue. iij. loth. saui mellis. iij. loth gūmū arabicū: et thus vetus: de quolibet mediū loth et molle sicut farina: et misce simul totum et dimitte vt liquefiat sup ignē modicū: et cōmisce continue in olla vt nō cōburat et opare illo vnguēto qñ vis.

¶ Contra scabiem seu pruritum.

¶ Recipe aquā in q porcus vel sus mūdatus ē a carnifice post interfectionē illam cū dormire volueris calefac et laua pedes ex ea et pone ad aquam eadē vsq; genua et inuolue pedes in pannu3 et de mane cū surgis dyalteā et populeon: et illa duo vnguēta simul cōmisceant: et vnge pedes scabiosos: et etia3 tere seu frica bene pedes cum pilis qui sunt in scropha depositi in aqua pđicta: et sic cū vnguēto pđicto perunge et sanaberis.

¶ De emplastris.

¶ Emplastra bona sunt ex rosis et violis: cera: pice: melle: et oleo oliue: illa fac bullire simul: et expreme p pannum et intinge pannos: et pone ad pīdem et serua ad placitum tuū quando indigueris.

¶ Unguentum Ipcratis.

¶ Recipe anguillā et decoque in aqua: et supnatantē pinguedinē collige et cōgrega. post h̄ recipe aquā pīguē et gallinā et decoque sine sale: et simili modo pinguedinē supnatantē collige: et tūc recipe succū saluierute: et absinthij: et elebori: qđ iacet i terra: et herbā q vocat lingua canis. Ista oīa simul cōmisce: et quodcūq; vulnus fuerit vinctū nō idiget emplo.

¶ Unguentū fuscū laboratur sic.

¶ Recipe mastice: galbaniterbetine: ana. 3. i. et cōficient sic oleū oliue i caldari sup ignē mittat et addat cera: et liqfacta ponat colofonia: deinde gūmiferapini: et terbetine: deinde mastice: et olibanī: et hoc cum spatula semp agite3 donec coctum fuerit: deinde infrigidatum vsui serua.

¶ Unguentum album.

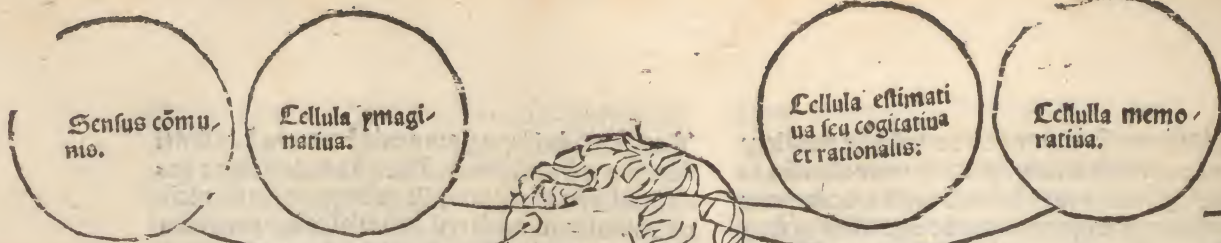
¶ Recipe ceruse lib. ii. litargiriū. 3. i. olibanī. 3. 5. mastice. 3. i. vnaqueq; res p se terat: et pulvis ceruse cum paucō oleo oliue distēperetur: postea addat litargiriū: deinde mastix: et olibanū addat et cū pīstello paulatim agitetur quāto melius pōt et vltima vice de aqua rosaz parum addat: et tādū ducatur donec spissum vel liquidū fuerit et serua vsui.

¶ Contra paralīsim.

¶ Recipe anserem: et pone in eam anguillam in frustra sectam seu diuisam: et assa: et cum illa pinguedine vnge locum vbi turbaris.

¶ Contra paralīsim.

¶ Recipe murilegū nigrum: et impone in eū sinapi: et similiter assa et pinguedinē que inde stillauerit collige: et locum paralitici perunge.

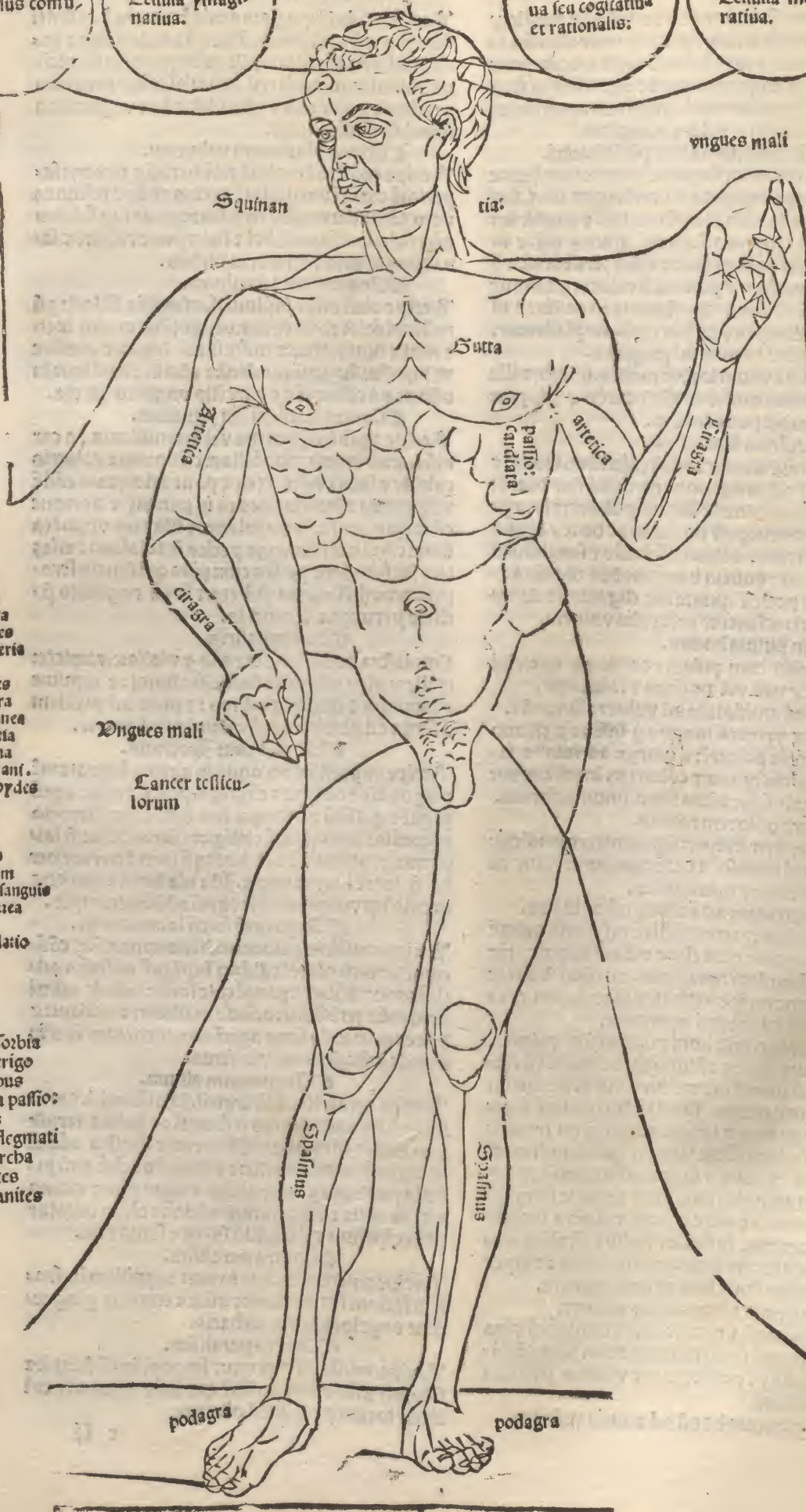
Alloptia
Appoplexia
Ailina
Arctica
Asclites
Arteriaca
Arumeron
Anthrax.
Amissio rationis
Apoitema.
Bolumus
Cafus capillorum
Cephalca
Cotiza.
Catarrus
Colica
Calculus.

Pelle et cutis nobis sunt simplicia membra.
De utroque vixit caro cartilago quodque coride.

Cancer
Cirragra
Cardiaca
Diamirus
Dysenteria
Diaria
Diabetes
Effumera
Emigranea
Epilenticia
Empima
Exitus ani.
Emoroides
Febres
Fistula
Ficus
Frenesis
Fastidium
Fluxus sanguis
Gomonea
Gutta
Douplatio

Adrosorbis
Imperigo
Incubus
Gliaca passio:
Gleos
Leucostegmati
ypofarcha
Asclites
timpanites

Adrops

Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbici.
Aldorpha.
Adania.
Neurefies
Opilatio ner-
uorum
Ophthalmia
Opilatio splen-
Paralelis
Peripleum-
nia.
Neurefies
Pulsis
Profluus
Polipus
Podagra.
Reuma.

Scoromia et
verugo.
Stupor mentis
Sternutatio
Spasmus
Squinaria
Syncope
Singultus
Stranguria
Satiriasis
Suffocatio
tricus
Sciatica
Serpigo
Scortia
Teranus
Tenafmon
Tussis
Venenum m
Vulcerana
Verigo
Vulceratio in
gue.

Epur cor ston-
ch caput et
pes man- et
matris vesica
officialia mib-

Allopicia est casus capillorum cum vlcerebus. Lura: vngule capre vste: et cum pice liquida trite et illinite: allopiciam sanant. Auicē. Serap. kir. Alber. lib.

xxv. **C**appoplexia est passio cerebri officialis aufferens sensum: et erectionem toti corpori repente et subito magna voce precedente propter oppillationem in meatibus et ventriculis cerebri tam principalibus quam non principalibus. Lura: vtaris tiriaca cum vino. Auicē. prima quinti. et genitalibus cunctis que sint cocta cum ruta. **C**asma est difficultas anhelandi sine sonitu. Lura: decoquantur malue in olla: et ex illa lauatur calide infirmus et etiam sumatur scutella plena surfuribus illa coquantur cum butyro: et condiantur modicum: et hoc imponatur sacculo: et costat: et super sacculum illum locetur infirmus: et resanabitur: et dicitur in balneo esse: et sedere super istas coctas herbas: et istud sepius facere tenet et sanabit: et post hoc vngat dyaltea cum isto butyro hoc facto minuat de pede inferius sub talo. **C**arterica est passio ab articulo dicta: et species gutte. Lura: accipe rantarides: et puluerem piperis: et sparge super ceram calidam: et sic pone super locum dolentem per vnam noctem: et mane inuenies vnam vesicam: tunc impones ceram extrahens aquam sanabit. **C**ascites est species ydropisus ex grossa ventositate effecta. Et dicitur ab ascligrece quod est venter latine. Lura: vide de ydropisi. **C**arteriaca passio ex asperitate sit trachee artarie cum voce mansuetata: et rauedine: et excreatione cum difficultate. Lura: raplus barbatus cum vino rubeo et forti decoctus et loco frequenter cataplasmatum multum valet. **C**aximeron est genitalium partium oppilatio. **C**antrax est quedam pustula pessima que quando fit in homine comburit carnem circumquaque: et facit foramen antrum: et putrescit caro usque ad ossa. **C**amissio rationis fit quando homo frenesim patitur: quando tunc solet fatuizare veluti fatuus vel amens. Lura. recipe crocum et vinum prunum: et de mane bibat et curabitur. **C**apostema patet de se quid sit. Lura. Recipe bolum armenicum et terram sigillatam: et incide et virum ad calidum vinum pone: et de mane bibe et scito quia non permittit ad cor ascendere ipsum apostema.

Bolismus est immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis: et est passio stomachi ex frigida causa. Lura alibi videatur de passionibus stomachi.

Calus capillorum est quando crines descendant de capite: et hoc maxime fit post infirmitatem. Lura: adeps visci capiti illinitus multum prodest. Sextus et Plinius lib. viij. capitulo. xxxvi. et lib. xxvij. cap. x.

Cephalea est dolor totius capitis. Lura: thus myrram piper saluam acetum alleum commisce et decoquas: et vnge caput et liga lintheo. **C**oriza est contractio narium a poro cerebri decurrens ad nares. **C**atarrus est fluxus a capite versus petus: et causatur multipliciter: aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquando ex calore superfluo. Si fuerit ex calore superfluo: tunc minuatur de vena cephalica: et vngatur frons vnguento et oleo rosarum: similiter et caput: oleo baccharum lauri vel cum dyaltea. Si autem ex crapula: tunc sume precauere dicitur ne nimis comedat aut bibat: si mo-

derate. **C**olica est passio intestinorum grauis que fit iuxta umbilicum. Haly. Lura: stercus caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. stercus canis.

Calculus dicitur esse lapis in vesica vel in renibus generatus. Lura: grana iuniperi mixta cum medone simulque concussa et expressa per panniculum: et iterum de nouo succus per pannum colet et detur patienti in balneo sedenti. Lira oleum ex tigno eius. **C**ancer est quedam vulneris species carnes corrodes et quasdam habens venulas circumquaque distentas ad modum crinui cancri. Lura: stercus anserinum fixatum bene cum butyro iterum facit cancrum: et dicitur prius per pannum colari: et sic illiniri vulnus in circuitu. **C**iragra est paralisis manuum. Lura. Recipe succum mellis et misce cum farina ordeacea: et decoque quasi pulmentum et fac ex eo emplastrum et suppone dolozi calide. **C**ardiaca est infirmitas ex qua cor trepidat et euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno et ex sanguine superabundanti. Lura: et tunc debet minuire de manu sinistra: et vnge cum vnguento populeon. et oleo violarum: et vtat electuario isto. recipe violarum rosarum nouellarum vel titiradys Julii. similiter vtatur carnibus nouellis pullos et iuuenus et alias carni: post hec facies sibi emplastrum. accipe rosas violas linum recens: hec omnia coque et pone super stomachum et priusque coque dicitur contundi: et sic decoque. Si vero infirmitas illa euenit ex frigore tunc assumat diamargariton. Nicolaus et hac medicinam recipiat. Linamomum gariophilos cubebe lignum aloes: et os de corde cerui cuiuslibet coniunctim: et contunde bene inuicem et appone. Recipe violarum vnum fertonem anisum vnam libram: quia illud confectum fortiter fortificat omnes artus in homine. Si autem illa infirmitas sit ex sudore nimio: tunc repurgetur: vt non sudet magis: alio corpus corrumpetur: vel cardiaca passio est quando totum corpus resoluitur in sudorem continuum et dicitur diaforetica. id est apertio pororum.

Damires est inuoluntaria vrine emissio in somnis. **D**isuria est difficultas mingendi. Lura: oleo petroleon corpus vngatur circa partes dolentes. Lira. **D**isenteria est fluxus ventris sanguineus cum

corrosione et vlceratione intestinorum. Lura: lac asine bibatur stomacho ieiuno. Haly. et Plinius libro vigesimo octauo. capi. nono. **D**iarria est fluxus ventris simplex quando fluunt humores diuersi de ventre. Lura: stercus canis sola ossa comedentis constringit ventrem fortiter et hec magister aui cenna docet. **D**iabetes est immoderata renum attractio vel est immoderatus fluxus vrine hoc est quando totiens mingitur quotiens bibitur. Lura: pone agrimoniam ad saccum et excoque cum vino antiquo donec tertia pars ebullierit. et adhuc appone modicum salis cocti et bibe illud et sanaberis.

Essimera est febris ex distemperantia spirituum procedens ultra diem tertium sem sui naturam non se extendens. Lura: contra effimera diuersam vena aperiantur vt in tabula de minutionibus.

Emigranea est dolor medie partis capitis siue interioris. siue exterioris. Lura: contra emigraneam sciaticam colicam et iliacam. recipe calcem viam cininum tartarum olibanum baccharum lauri

ri sinapi: et mel crudum et fac confectionem empla-
stri et superpone dolenti loco. **E**pilenia est mor-
bus cerebri officialis auferens sensum et erectione
toti corpori cum perturbatione motus maxime
propter opilatione in ventriculis cerebri non pri-
cipalibus. Cura: detur simus ciconie in aqua et mel-
le mixtus ad bibendum infirmo curat: Flucto: pa-
dectarum. **E**mpima est sputum saniosum in co-
citate pectoris existens aut pulmonis vel empi-
ma est passio quando sanies excreatur. inde empi-
ma. i. saniem expuentes quia empima grece sanies
latine dicitur. **E**xitus ani est quando quoddam
intestinum homines egreditur per anum. dum va-
dit ad secessum. Cura. Recipe aloes epaticus et li-
quefac postmodum in frigidato inunge intestinum
et crude viceversa et si amplius exierit iterum inun-
ge quousque manebit. Seta. et Aluicen. **E**mozrois
des sunt quinq; venule existentes in ano per quas
solet fluxus fieri vel emozrois est apertio vene in-
ferioris que cum ano exit. emachim. n. grece sanguis
dicitur latine. inde emozrois. i. sanguinis fluxus p-
inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex
sanguine superfluo. Cura: contra hanc infirmitate
minuatur sub talo. si autem talis passio fuerit re-
cens et primo orta tunc. Recipe oleum olive serenif-
simum et madidetur in eodem panniculus et pona-
tur super dolorem eundem.

Febbris est calor innaturalis mutatus in
igneum et est multiplex ut superius cir-
ca imaginem videri potest. Febris continua
est que fit de flegmate putrefacto. Cura:
accipe solsequium cum radice sua et in par-
tes incide minutas et cum aceto bene decoque et da
patientem de mane et de vespere. Febris tertiana est
que fit de colera putrefacta similiter in corpore. cu-
ra: recipe pimpinellam et benedictam albam et has
herbas decoque pariter cum aceto ad bonam ho-
ram diei et tunc cola per pannum et da bibere paci-
enti de mane et vespere. cura contra quartanam. Recipe
petroselinum et cum radicibus decoque pariter cum ace-
to ad bonam horam diei: et tunc cola per pannum et in
vitrum infunde et cooperias per noctem mittens sic
stare et mane iterum per pannum debet colari et da
patientem bibere ieiuno stomacho et intinge pannum
in eadem aqua et caput eius circumliga. **F**ebbris
effimera patuit de se. Cura: succus cubebe mixtus
cum oleo rosarum et inunctus pulsibus et super cor
illinitus omnem calorem febrium mitigat. **F**eb-
bris ethica idem est quod ptisis plantarius habuit
quendam patientem viribus defectum et posuit ipsum
in balneum aqueum in quo fuerunt resoluta cornicis
oua et post balneum fortificatus exiit. Item cibis
optimis ethicis: terantur pupille alarum gallina-
rum et trite distemperentur cum lacte ouino et ad-
dantur vitellam ouorum et parum polente frumen-
ti et bulliat ad spissitudinem et adde parum de zu-
charo. **F**ebbris acuta idem est quod febris occul-
ta. **F**ebbris autem continua hoc habet remedium.
Ad mitigandum feruorem in febre continua. Cura:
Folia caulis coquantur cum aceto veteri et teran-
tur cum oleo rosa. et emplastrum super stomachum
multum prodest. Et idem potest fieri cum folijs sa-
licis: et folijs albarum vitium rosarum et similibus.
Fistula dicitur esse quoddam vlcus quod non ple-

narie reseruatur et ante reseruacione dicitur illius
vulneris clauditur et sic illa sanies que prius de vul-
nere plenarie non exiit facit sub cute latum lo-
cum. in superficie vero vulneris valde stricte ha-
bet foramen. Cura: excoquatur anisum in aceto et
illud bibat patiens et fistula cessabit in eo. Item fi-
stula multa foramina habet et non recta sed obli-
qua quod medicina intrare non possit etiam nil me-
lius est quam stercus caprinum temperatum cum mel-
le et tepide suppone: quia omnem tumorem soluit
putredinem extrahit. et iniciatos vermes occidit: et
purgat et sanat fistulam et cancrum: et dolorem mi-
tigat. **F**icus est quoddam vlcus quod solet cre-
scere in ano vel in virga vel in naso vel in oculo. cu-
ra: contra ficum in oculo. Recipe medullam de os-
sibus bouinis et vitellum oui et oleum: hec omnia
in patella coque et exprime per panniculum et vin-
ge morbum et super pannum pone et superpone do-
lorem donec sanetur. Alia contra ficum vbi cumque sit.
Recipe plantaginis manipulos tres et millefolij
et metastriana manipulos quatuor. hec omnia co-
tundantur et succus exprimatur. et addantur qua-
tuor grana piperis triti: et vij. grana mastico iei-
ne patiens bibat hanc portionem nouem diebus et
continue renoua medicinam. **F**renesis est aposte-
ma natum in miringa cerebri de ebullitione sangui-
nis vel calore vel viriusque: miringa vero pellicula
circundans cerebrum et est in aure que si rumpe-
retur perpetue surdus efficeretur. Cura: Vena in
medio frontis aperiatur. **F**astidium est infirmi-
tas repugnans comestioni et appetitum destruens
bonum. hec infirmitas sepius generatur ex languo-
re nimio ipsius stomachi et omnium membrorum.
Aliquando ex nimia sede peruenit et superflua sum-
ptione potus. et interdum peruenit similiter ex fri-
gore magno. Tunc ille sumat zucharam rosaceum:
et etiam inuat illum qui habet superfluum: et stoma-
chum confortat vel etiam sibi datur diaradon ab-
batis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei de-
tur diacitonniten Salie. Aluicen. aut zinziber con-
ditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem et
faciunt appetitum bonum. **F**luxus sanguinis est
multiplex de ore: de auribus: de naso per anum: et
per illa omnia diuersas sortitur medicinas. cura:
contra fluxum sanguinis per anum. Recipe semine
plantaginis et concute in liquefactum butyrum te-
pidum: et statim super hoc incute oua et appone
modicum de croco: et hoc non contrito: et da ei co-
medere.

Contra fluxum sanguinis de naribus. cura: ve-
na cephalica incidatur.

Omorea est inuoluntaria spermatis
emissio. **B**utta est quedam passio in
scapula quando homo brachium le-
uare non potest: et si leuat tunc cum ma-
gno dolore. cura. Recipe absinthij et
coque in melle siue malaxetur et cotundatur et fiat
emplastrum ex illo et dolori superponatur.

Oripilatio est erectio crinium pre ti-
more vel dispositio in qua inuenit cor-
pus diuersitatem in frigore et punctio-
nem in cute et lateribus: et antecedit
eam pigrizia et fractio est quasi mane-
ries eius.

Drofozbia dicitur passio melancolica in qua homines abhorrent aquam mūdā: et etiam sonum eius. **C**Impetigo et serpigio sunt infectiones cutis de colore subtili mixta cum humore grosso.

CIncubus est fantasma in somno comprimens corpus et aggrauans motum et loquelam perturbans. **C**Itaca est passio intestinozū gracilium cum stipatione ventris frequenti vomitu et dolore vehementi tanq̃ si intestina terebello perforarentur. **I**leos est idem. Et notandum q̃ interdum itaca fit ex siccitate nimia: tūc vīna fit rubea et tenuis et tunc magnum calorem patitur infirmus. **I**lle curatur sic. Ungatur oleo violarum et vnguento populeo: post hoc detur ei exisatra. j. lib. illud sumatur mane et sero semper iusta coctaria cum aqua calida: post hocumat sucum rosarum et scamonee mixtum cum vino calido valet sibi contra idem: hoc facto minuat sub talo in pede exteriorius. **C**Idrops est error virtutis nutritiue in toto corpore sequens mutationem virtutis digestiue in epate. Et sunt eius quatuor species scilicet pposarcha. Ascites: timpanides: et lentoflegma. In timpaniti et asciti solum venter inflatur et pes sicut posteriora maceratur. In alijs autem speciebus totum corpus inflatur. cura: contra idropsim. Recipe enula campanam et contunde et sucum eius exprime per pannum et colligatur in testam oui et distemperetur cum fauomellis: et da infirmo omni die plenam testā de sucocoboc fac vnde cū diebus luna decrescente vel deficientē quia etia homo in ventre decrescit. **C**Impetigo est sicca scabies in cute vel in corpore. cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Epza est morbus corrumpens formas et compositionem membrorum et finaliter soluens contium: proueniens de materia melancolica sparsa per totum corp⁹. cura: Recipe oleum de ligno fraxini frustratim indiso: et fac ad modum aque rosacee et vngatur corpus sepius multum prodest.

CLitargia est apostema in posteriori parte cerebri sub tus carnem: vel litargia est apostema fleumaticum cum febre impupī cerebri natum: et cū mētis obliuione: et litargia alia vera: alia non vera. vera litargia est quando homo semper dormit. Non vera inest qua homo non potest dormire. cura: capilli proprii vsi conficiantur cum aceto. et modica pice: et naribus apponatur: potenter excitat litargicos. **C**Lienteria est fluxus ventris: in quo comesita et bibita egrediuntur in eisdem qualitatibus et quantitatis in quibus intronissa sunt propter debilitatem contentiue stomachi et intestinozū superiorum. cura: recipe sepum hyrcinum ceruissam litargium corticem glandium: emethich: sanguinem draconis cuiuslibet vnum loth. misce adinuicem: et hoc mixtū trudas super lienem: et sparge desuper modicum puluerem concrematum: et sic trudas ad corpus viceversa et sanabitur eger. Si autem homo fuerit inflatus multum: ita q̃ lien subintrare non potest: tunc accipe allei vnam libram et decoque illud in medio quartale aque: et tunc super vapores illos ponatur eger: ita vt possit humectare corpus eius siue posteriora: q̃ potest hoc corpus demollitur: et sic lien poterit bene imponi

viceversa. Cum vero ibit ad sedem tunc intrudat intestinum digito: et hoc facto. Recipe pulueres crematos de cornu ceruithus et masticem isti pulueres superseminantur lieni et posterioribus et sanabitur. Et isti pulueres etiam refozmant matricem mulieris si super scudantur secretis ipsarum. Deinde accipe thus et colofoniam. Isti duo sparge super carbones ignis locans infirmum super illum fumum q̃ intret corpus ipsius et sanabitur lien.

CLumbzici sunt vermes qui nascuntur in intestinis hominis seu alterius animalis. cura: comedezeduarum ieiunus attamen prius tene ad vnam horam in ore. et post hoc glutire debes: et tunc incōtinenti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium contra lienteriam passionē quando quis magnas sedes patitur et homo estimat vt viscera eius exirent hec infirmitas interdum fit ex comestione nimia et ferculis malis: et talis egritudo mortificat hominem sepius. Et sic interdū detur ei sucharum rosaceum diaaradon abbatis vel rosatam nouellam. Et adhuc vngatur oleo rosarum et emplastrum conficiatur ex rosis: et ex pomis quercinis masticē et margaritis: hec omnia condiantur et excoquantur in aceto: et fiat positio super corpus eius. Si autem illa infirmitas ex feruore processerit: tūc sibi vnguentum ex menta: et balneum ipsius aque in qua coctesunt rose vne grich que cum costo: et scias q̃ hec medela multum prodest.

Morphea est defecatio cutis maculosa: vel morphea dicitur esse casus criniū et barbe: et est differentia inter Allopiciam et morpheam: q̃ allopicia est casus capillozū et crinium capitis. cura. Recipe oua formicarum et ebulum. j. atib contunde: et succum: et acetum bonum: et aurum purissimum pulverizetur: et cum eo vexura: idest locus perungatur. Item fel caprinum et sanguis vespertilionis perunctum caput aut barbam curat. **C**Mania est insania vel alienatio mentis. vel sic: **M**ania est corruptio anime sine febre. cura: fercula eius sint leuia sicut caro capria: et pulli et noua oua assature molles et bibat vinum limphatum: et cum aqua permixtum balneetur et commisceatur cum mulieribus: quia per hoc ira sedatur et vesania mitigatur et inciditur ei vena circa pedicam paruum: quia talis minutio firme bene curat vel etiam alia minutio communis. Melancolia vero a nigro fel le est dicta.

Neruoꝝum oppilatio dicitur esse passio quando nerui oppilantur. cura: nerui adipe seu pinguedine accipitris sepius inungi debent. **C**Neufresis dicitur esse dolor lumboꝝum.

Ophthalmia est apostema nascens super albedinem oculorum. cura: vena in utroq; pede supra pedicam maiorem incidatur et multum prodest. **C**Oppilatio splenis vel epatis est quando epar vel splen oppilatur vel obscuratur et non perficit opera digestiōis. cura. Recipe stercus vacce sic cum et sucum vrtice tria oua olei optimi sulphuris confice hec et fac emplastrum et optimum: spleneticis: epaticis: ydropicis: et hoc absconde q̃ donum dei ē pensare volenti.

Paraleſis eſt neruorum mollificatio cū ablatione ſenſus ⁊ motus. Cura: recipe ſtercora pulloꝝ. ciconie cum ad huc ſiunt in nido contunde ⁊ cribra p pannum ſubtile: poſtea recipe axungiam porci ⁊ liquefac: ⁊ impone puluerem ⁊ fiat vnguentum cum quo vnge locū dolentem. C Paraleſis viſcerum eſt que cauſatur in viſceribus. Cura: recipe hyrundines iuuenes: deinde excoꝛia ⁊ viſcera eoꝝ bene mundentur: ⁊ imponantur viceuerſa: ⁊ hoc aſſari debet: ⁊ mundare ⁊ comedere per tres dies. Aliud recipe ter quantum ad manuꝝ potes capere de bacchiſ lauri viridibus ⁊ tantum de ſaluia: ⁊ decoꝛuas bene in bona ceruſſia trita: ⁊ bibe ieiuno ſtomacho. C Peripleumonia ē apoſtema canalium pulmonis vel peripleumonia eſt collectio circa pulmonem: ſit autem de humore collectio in partibꝫ pulmonis. C Pleureſis eſt apoſtema calidum lacertozum ſeu panniculozum ſeu velaminum coſtarum. Et pleureſis a pleura coſta dicitur: ⁊ inde tunc ſiunt punctiones laterū. Cura: contra laterum punctiones excoꝛuatur mel cum lacte capꝛino ⁊ madefac iſlo pāniculū: ⁊ hoc ſuperpone lateri languenti ⁊ ceſſabunt punctiones. C Priſis eſt humiditatis conſumptio quādo conſumitur corpus ⁊ exiccatur: ⁊ ita quilibet exiccatus poteſt dici priſcus: ⁊ febris ethica idem eſt. Cura: recipe roſam ⁊ polipodium ⁊ coque cum vino bene: ⁊ bibe ſero ⁊ mane. C Profluuium ē immoderata menſtruozum emiſſio. Cura: ſtercus gati cum reſina ⁊ roſa ſuppoſitum profluuium mulieris reprimi ⁊ ceſſare facit. C Polipus eſt ſuperflua in naribus caro ex groſſis ⁊ viſcoſis humoribus facta. C Bolismus eſt infirmitas per quam homo ſemper continue comedere appetit ⁊ tamē ſaturari aliquo cibo non poteſt. Si vero ſaturatur ſtatim euomit moꝛe canino: ⁊ poſt hoc ſtatim eſurit vt prius ⁊ talis infirmitas interdum pꝛouenit ex frigore magno: ⁊ tunc parum ſitit. Si vero pꝛouenit ex frigore nimio tūc ſemper lingua ſiccatur: ⁊ multum bibere poteſt. C Podagra ē paſſio pedum cum dolore calcanei ⁊ pollicis. Cura: fricetur dolor ſepe cum teſticularum vulpinis: ⁊ adeps vulpis idem facit ⁊ cum pelle eius inuoluatur.

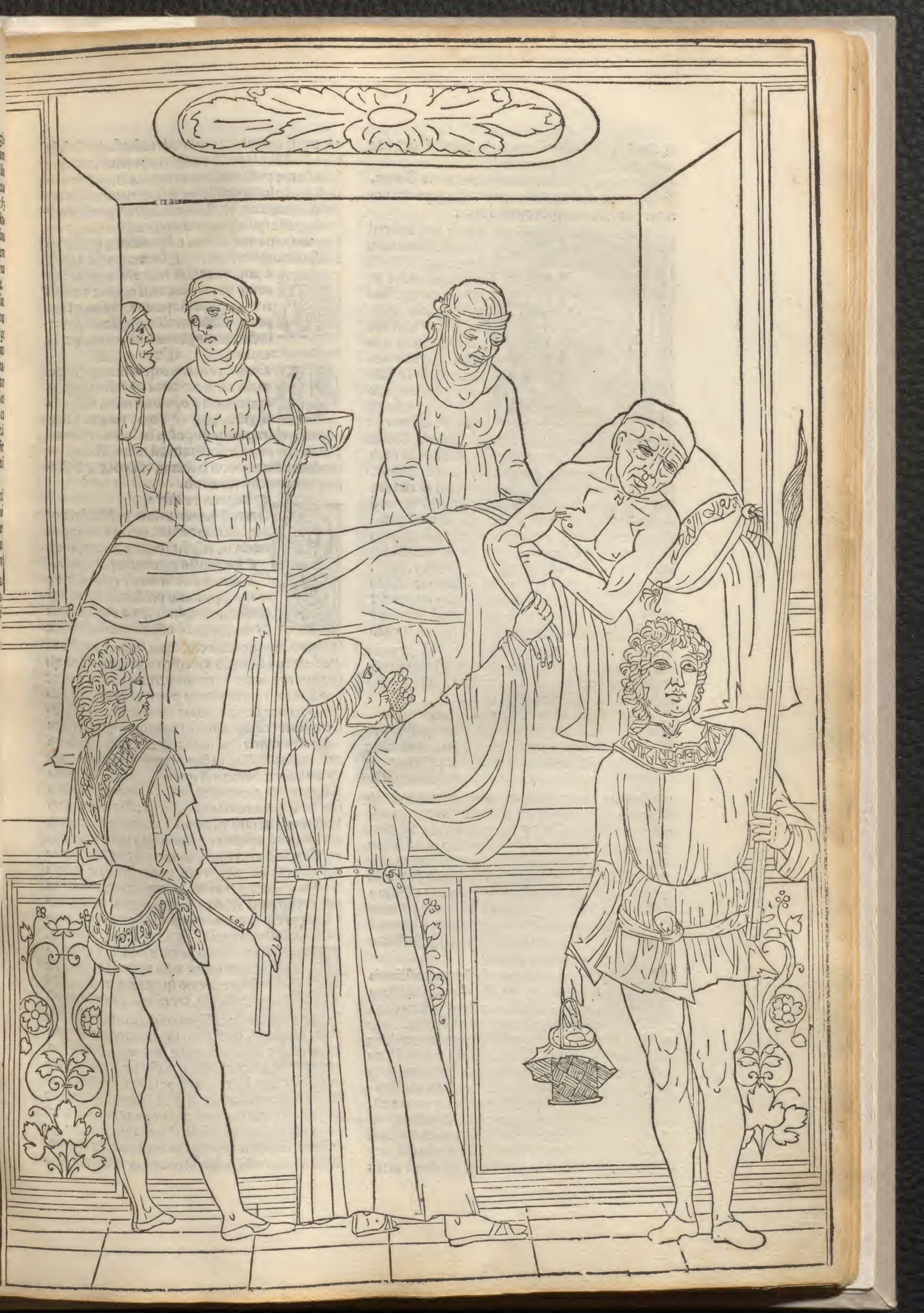
Ruma eſt fluxus humoris a capite ad partes ſubiectas. Cura: yſopꝫ toꝛrefactus ⁊ calue capiti appoſitus multum valet. Ad idem due vene ſub lingua aperiantur.

Sothomia ⁊ vertigo ſunt viſiones ventofitates ⁊ ſunt pꝛie paſſiones ſenſus cois. Cura ſume radicem ebuli: ⁊ prius deſicca: ⁊ inde fac lixiuū ⁊ frequenter caput laua. C Stupor eſt diminutio ſenſus ⁊ mentis. Cura: venā in occipite tangat. C Sternutatio ē motus naturalis cerebꝛi fortis ⁊ validus pꝛpter expulſionem nociuozum. C Spasmus eſt egritu-

do neruozꝫ contrahens neruū contra ſuam originem. C Squinantia eſt apoſtema gutturis viam anhelitus impediēs ⁊ cibi. Cura: due vene ſub lingua minuuntur. C Sincopis eſt defectus caloris naturalis vel eſt ablatio ſenſus in toto corpore ſꝫ maiorem partem: pꝛpter debilitatē cordis. C Singultus eſt quaſi ſpasmus ſtomachi repleti aut inani ab humore aliquo viciati pꝛpter expulſionem nociuozꝫ. Cura aliquid inopinofum ⁊ anxium inopinatē ⁊ ſubito patienti nūciandum eſt ⁊ ceſſabit. C Stranguria interpretatur guttatiz vꝛine emiſſio. Cura: thus cuꝫ pulegio coꝛuatur in vino ⁊ bibat in balneo. C Satiriasis eſt continua erectio virge cum appetitu ad coitum. Cura: ſuper renes ventofas pone ⁊ extrahere ſanguinem. C Suffocatio matricis eſt aſcenſus matricis ad ſuperiora pꝛpter humores coꝛruptos. Cura: teſticularum vulpis in oleo veteri cocti ⁊ poſſarium mulieribus impoſitum curat matricē ſuffocataz. C Sciatica ē paſſio ſcie. i. anche vnde homines cogūtur claudicare. C Serpigo eſt quedam ſpecies ſcabiei. C Scurria ē quādo vꝛina ex ſe inſenſibiliter emittitur.

Tanux eſt maior contractio neruozꝫ a ceruice vſqꝫ ad doꝛſus. C Thenaſmō eſt appetitus ⁊ voluntas nimia egerendi cū modico aut nullo effectu. C Tuſſis eſt violenta cōmotio ſpiritualis virtutis ad expellendum ſuperfluitatem in ſpiritualibus. C Tumor teſticularum eſt quando teſticularum tumefcunt. C Tortioēs ventris cauſantur ex ventofitate.

Venenum eſt materia ſubtilis aquoſa horribiliſſime qualitatis a tota ſubſtantia pꝛemens corpus humanum. C Uicerana eſt infirmitas per quam homo cruorem emittit per poſteriora. C Ulceratio lingue ſit quando vlcera ſeu puſtule in lingua generantur. C Vertigo eſt infirmitas capitis. Cura: omni hora dum vadis dormitū recipe tres guttas vꝛine ⁊ pone ad nares pꝛbatū eſt: qꝫ multū valet. C Fetor oris ſit multipliciter aliquādo euenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione inteſtinorum: ⁊ alio modo fetidus anhelitus appellatur. Cura: ſi ſit ex putrefactione dentium vel oris: tunc debes lauare os quanto melius potes ⁊ ceſſabit fetor oris. Poſt hoc recipe hanc medicinā videlicet duos lothones vitrioli albi: ⁊ mel ſis quatuor lothones pꝛimitus contunde vitriolū bene: poſt hoc cōmiſce cum melle ⁊ vnge cum eodē gingiuas bene vna cum dentibus. Si autem fuerit fetor ex ſtomacho: recipe pillulas aureas vnuz quent: ⁊ da patienti: ⁊ ſimiliter detur ei eſula cuꝫ vino calido: ⁊ poſt hoc dentur ei iſti pulueres: cina momū: garioſilus: piper: ciminum: agreſte: ⁊ crocum: cuiuslibet vnum loth. hec omnia ſimul conſūde: ⁊ da ei manducare ⁊ ſanabitur a fetore.

Consilium clarissimi doctoris domini petri de
tausignano pro peste euitanda.

In nomine Jesu Christi mundi creatoris Amen.
Incipit tractatus de obseruanda vita p[er] preserua-
tione sanitatis tempore pestilentie.

Um omne animal
per instinctum natu-
re conetur defende-
re corpus suū: p[er]
longare vitā. Ho-
mo maxime q[ui] pre-
ualet oib[us] alijs aīa
libus p[er] rōnem et in-
tellectu q[ui]bus do-
tatus est: d[icitu]r se fati-
gare ad plonatio-
nē et p[er]seruationem
suū p[er] se. Ad hoc vt

ipse possit operari aliquē fructum virtutis. Qui sit
nutrimētū sibi et illis qui sequunt[ur] pollice. Et ideo
clementissime domine q[ui] digne appellaris pijsim[us]:
sum dispositus reducere hunc tractatū in tali for-
ma. Quem ego Petrus de tausignano phisic[us] mā-
dante serenissimo principe Saleazzo comite virtu-
tū ad hec vt fiat p[er]seruatio tue vite que non solū
est utilis tibi: sed etiam illis qui viuunt sub tua sa-
luberrima fronde compilauit. **C** primū cap[itu]l[um].

Alienus in libro de ingenio sanitatis
primo circa finem dicit: q[uod] nos decet
nō habere negligentia in cōplemento
ipsius sanitatis: ideo est magne p[er]fectio-
nis in isto tēpore habere aliquod consiliū p[ro] vi-
res pestilenciales demonstrādo ingeniū maxime il-
lo[rum] q[ui]bus dependet salus et utilitas multar[um] gen-
tū que virtuosē recte ab illis sunt.

C De rebus demonstrandis in hoc opere.

Quattuor sunt ent[es] res principaliter de-
monstrande: et prima ē quot sunt cause
pestilenciales: et que res sit pestilentia: et
que sunt infirmitates pestilenciales. Se-
cunda est regimen p[ro]uidendo p[er]seruatione q[uod] scilicet re-
gimen repitur circa sex res nō naturales: et circa ali-
quas medicinas. Tertia ē in remouendo aliquas
q[ui]ones que cōiter fiunt. Quarta est ad manifestan-
dam regimē curationis illo[rum] q[ui] sunt infirmi morbo
pestilentiali. Ad declarationē prime p[ar]tis ē sciendū
q[uod] ad pestilentia concurrūt quattuor res. Prima
ē dispositio infirmi. Secunda ē fortitudo rei indu-
centis infirmitate. Tertia ē contactus. Quarta ē
mora q[ue] ē inductiua magni nocumēti t[em]p[or]e pestifero

C De dispositione infirmi.

Quantum ad primā cām dispositionis
infirmi: dico q[uod] ipsa est p[ri]ncipalissima
causa corruptiōis et infirmitatis: q[uia] opa-
tiones re[rum] actiuar[um] nō possunt genera-
re se nisi in rebus aptis et dispositis ad recipiēdū
ipsar[um] actionē: vt dicit Aristot[elis]. ii. de aīa. et Galien[us] li. de
differentijs febrū: cap[itu]lo de febre pestilentiali: q[uod]
nullus agens inducit effectū aliquē nisi ex dispo-
sitione passi. et Auicenna. iiii. can[on]. fen. primo cap[itu]lo.
quartū tractat[us]: dicit q[uod] corpa disposita ad recipiē-
dū tales actionē sunt vtētes nimio coitu et nimīū
comedētes: et habentes poros latos: et similit[er] cor-
pora que sunt p[er]similis qualitatis qualitati aeris

corrupti vt sunt corpora repleta supfluitatib[us]. Et
ideo Galien[us] li. j. cap. v. de differentiis febrū dicit: q[uod] ē
necesse t[em]p[or]e pestis desiccare corpora humida: et ea
desiccata p[er]seruare: et illos qui supfluitatibus sūt re-
pleti euacuare: et oppilationes ap[er]ire: et parū inferi[us]
dicit: q[uod] ille qui tēperate exercet corpus suū et ci-
bis tēpatis vit[us]: oīno nō ē passibilis: q[uia] i eo nō
ē dispositio infirmitat[is]. **C** De fortitudine agēt[is].

Secunda causa est fortitudo agentis: q[uia]
aer in ista actione dicit[ur] opans: et dupli-
ci de cā p[ot]t dici operans. Prima q[uia] cor-
pora passibilia debite applicant[ur] ipsi: et
indebite tangit nos intus: et extra per i-
troitum pororum.

C De contactu.
Tertia ē contactus: q[uia] in isto tempore ē
mala aeris p[ro]prietates nō solum p[er] qua-
litatem: sed p[er] opationē modi suppositi-
ti: et ista causa est fortior prima. Quia
vbi materia reperitur disposita inducitur effectus.
vbi autem nō ē dispositum ad talem effectū in-
troducendum non: vt habetur. viii. phi. et a Galien[us]
no primo de interioribus.

C De loco pestifero.

Quarta ē morari in loco pestilētiōso q[uia]
aer cōtinuo dimitit de sua mala p[ro]prie-
tate: et sic disposit corpa ad corruptiōē.

C De causis p[ro]prietatis pestilentie.

Quia aer nos cōseruat est videndū de
causis p[ro]prietatis pestilentie. Et dico q[uod]
cause sunt duplices. p[ri]ma ē vniuersalis
et remota: que ē dispositio adueniens a

formis et imaginibus celi. Quo habent necessario
illud cuius aduentus a medico ignoratur. Que dis-
positiones faciunt corrumpere aquam: et adhuc
producunt corruptiones putrefacientes in visce-
ribus terre: et istud maxime aduenit per eclipses so-
lis et lune: et cōiunctione planetarum. p[re]sertim de
saturno et Marte cum stellis fixis: vel per coaduna-
tiones illar[um] stellar[um] in signo humano: et p[ro]prie quā-
do habuit in domo: vel p[er] reuolutionē anni in vni-
danit[us] s[ecundu]m q[uod] dicit Petrus de Albano in cōsilio
suo differentia nona gest[us] mat[er]ia. Alię sunt cause p[ro]-
prietates que sunt vapores corrupti p[er]mixti cum
aere vsq[ue] ad minimas p[ar]tes: leuati a terra putrida:
vt est quādo aperiunt cauernę vel clausure aeris:
vel quando alique res sunt posite in aqua: vt linū
canēpa: et similes res: vel vt sunt corpora mortua
non sepulta: vel arbor male p[ro]prietatis: vt nux: fic[us]
et similes res. possent assignari alie cause quas ob-
mitto breuitatis causa. **C** Que res sit pestilētia.

Deo dico q[uod] pestilētia est vna mutatio
facta in aere: et talis mutatio potest esse
duplex. p[ri]mo in qualitate. Secūdo
in substantia. De p[ri]mo quando aere
ficitur rabidus sine aliqua p[ri]mar[um] qualitatu[rum] fir-
miter cānday. Que h[ab]ent in tantu[rum] exicare mentes
hominū q[uod] et generationes et vita corrumpunt: vt
accidit illis athenar[um]. Sicut a Galieno habet p[ri]o-
de differentijs febrū: de hoc tamen hic s[ecundu]m nō
est. Secūda est mutatio in substantia p[ro]pter cōmixtio-
nē vapor[um] corruptor[um] ad minimas p[ar]tes ipsius ae-
ris: vñ totū aggregatū dicit[ur] corruptū ex mala p[ro]-
prietate respectu generatiōis humane. Et ista mu-
tatio dicitur esse in substantia: nō q[uia] solū sit in sub-

stantia: s; in qualitate: stat q; aliquādo aliqua mutatio sit in qualitate: et sit parua: tamē ē est in substantia: q; ista mala pprietas sequit odio substantiaz accidētis illius aeris: et ista ē de qua loquit. Et vt pōt cōprehendi p supradictas auctoritates: et mō isto pōt diffiniri. **D**iffinitio pprie pestilētie.

Pestilentia est putrefactio que aduenit aeri similis putredini aque que balneat putridū. Certe aer sic ingrossatur: et corrūpit ex puluere istoz vaporū malorū p mixtoz: sicut corrūpit aqua p ap-
positionem lini vel eius simile.

Que sint infirmitates pestilētiales.

Dico ergo q; infirmitates pestilētiales sunt duplices. s. p;iculares: et cōmunes. Particulares sunt que non vnomet tēpore adueniūt multis. Et tales adueniunt p administrationē sex rez nō naturaliz in qbus homines indifferenter peccāt: vel adueniunt plus q; alteri. Et istud est quādo aduenit carbūculus vel quādo affligunt vnū: et nō multos stantes in bona dispositione. Cōis est duplex. Et ideo vnus est vsus: vel cognoscit in vna regiōe vel ciuitate: v; appellat Endymiacus quasi veniens ex latere dextro: et est maxime ppter aquā illius loci vel ventū vt apparet in aliqbus ciuitatibus v; locis in quibus generant Bona sub mēto et alijs locis timefunt crura. Quā ponit Galienus i. v; de interioribus q; nunq; vidit talem infirmitatez si cut p;inet in libro de aere et aqua. S; de predictis hic non loquit. Alia ē infirmitas pestilēialis cōis: et pprie dicit epidimialis ab epi qd est supra: et alta quod ē supra alias. Que sic diffinit infirmitas epidimialis est facta subito et i vno momēto tēporis. Cōis multitudinie hominū: q; n; tali epidimia egredines apparent diuerse. Nam aliqbus insunt carbūculi cū febre: aliqbus distinterie: aliqbus glā: dule vel apostomata: aliquando variolę: aliquādo morbili: et appellatur subita ad differentiaz vndimial q; venit paulatim. Dis alie sunt posite pprie ad differentia febris pestilēialis: et illud sufficiat p primo capitulo presentis tractatus.

Secundū cap; in quo p;inet regimē curatiū.

Dico de primo restat dicere de secundo v; de regimine. Et istud debet fieri circa sex res non naturales: et altqas medicinales. Regulariter operando p iquisitione istaz rez est sciendū q; meo visu homines deficiunt tribus modis. Primo modo p viam olfactonis venenose que aggredit mēbra p;incipalia. s. cor: cerebrum: et epar. Et isti moriunt cū signo pestilēiali. v; p inflationē: glandulam in emuncto: i; illoz mēbroz p;incipaliū. Et tamen quādo cor offendit signū apparet sub assellis. Et quando cerebrū post aures. Et quādo epar in inguibus. s. dextro. Et quādo in splene in i; guie sinistro. Et adhuc adueniūt carbūculi in alijs ptibus corporis. Et istud puenit quādo est maloz putrefactio et adustio humorū ad itra corpus quos natura in quātum pōt conat expellere. Ideo quando apparent carbūculi iuxta membra p;incipalia: vt est in pectore indicat peius: q; est signū q; tales humores sunt adusti et putrefacti circa regiones cordis. Secundario est p viam suffocationis na-

turalis caloris facte a causa humida et aquosa putrefactibili. Et certe nos videmus et vidimus humiditates coadunari in nostris corporibus preferatim in capite p quas fiunt apostemata in gula: que appellantur squinantie: et ex illis moriunt. Aliquādo descendunt multi catarrhi qui subito suffocant hoies. Aliquando generant multe surditates: et grauedines capitis. Et colligatōes oculorū: generant etiam multe pigratie. Multas pallexes: et apostemas: et eplēsie: que in p;enti Florentie regnat. Tertio q; vermes generati ex malis humoribus p putredinē illoz veniunt ad partes supiores corporis: et ibi faciunt lesionē mordendo intantū q; corpora sincopizant: nihilominus recuperat: et si nō subito auxiliant moriunt: ita p dolorem sicut p fumos venenosos elevatos ab illis q; corrūpūt et resoluūt spūs: istis talib; modis et alijs q; reduciunt ad istos ē tra operandū p actus p;isuos: q; continent in sex rebus nō naturalibus. que sunt aer: cibus: potus: somnus: et vigilia: motus: et gess: inaniētio et repletio. Et accidentia anime de qbus particulatim est videndum: et primo de aere.

De signis quando aer est pestilētiatus.

Tunc aer efficit pestilētiatus qn vermes et reptilia apparēt vel variolę q; res cōiter pcedūt sine morbo pestilēiali. Tūc qlibet d; rectificare aerē vel ire in loco in quo nō apparent signa ista. Et secus riuus est ire vbi nō sint: nec in p;erito fuerint. Lā est q; reliquie q; remanserūt pōst epidimā habēt corrumpere illos q; se transferunt ad illū locū: sicut fermentū qd circūdat a farina: h; disponere farinam ad fermentationē: ita et aer iam pestilētiatus habet disponere corpora: ideo nō ē reuertendū ad loca in qbus fuerūt epidimia. vel pestilētie. imo ē insistendū in omnibus locis circa rectificationem aeris.

De rectificatione aeris.

Circa rectificationem aeris. Primo in quātū possumus ē exiccādu ipse aer in domib; q; inhabitant: s; cū igne facto ex lignis quercus: vel fermentorū bñ siccorū lauri: myrtill: iunipis: et aliorū odoriferorū lignorū. Suffumiget camera mane et sero cū mastice: iure: et myrra: terbetina: sandaraca: cypso: squinato: saūina: acoro: et similib;. Aspergatur dom; et maxime camera cū aceto vini odoriferi: et aqua rosata. Et cū multis citris suspēsis p camera: et ferre in manu: et olfacere pomū laudani: cuius hec permixtio. recipe laudani. 3. i. been albi et rubei. ro. ru. ana. 3. ii. storacis liquide. 3. iii. mirefolioz mente. Variosolorum: ana. 3. i. camphore. 3. i. misceantur et incorporentur cum aqua rosata: et succo buglosse et mellisse et fiat pomum.

De regimine cibi et potus.

Cibus d; esse talis substantie. Panis recens vnus vel duoz dierum et bene fermentatus: vel d; spelta munda a cortice. Confectus cum puluere anisorum et sale bene coctus. Potus vinum album clarum: et polituz ex medio sapore: nec rubū: nec fumo sum: vt spūs et humores nō calefiant: nec nimis parū. S; si possibile est vinū vetus: q; magis depuratū ē: magis desiccet et minus recedit ab aquositate. Et d; vinum in aquari cum aqua cocta

z plus in estate q̄ in hyeme ē bibendū. Et nota q̄ potare aliquantulum vini maluatici ante q̄ homo domuz exeat: vel alterius vini potētis est vtile: q̄ multi sumi exiccantur: z spūs p̄fortant z corrobōratur. Et aqua que decoquit debet esse cursiua: ex loco petroso: vel bene arenoso: vel ex fonte claro. Et sapor de bet intendere ad dulcedinez.

De regimine saporum.

Est sciendum q̄ oēs saporos debēt esse ex limonib⁹ vel ex arancijs vel granatis acetosis pmixti cū istis aromatib⁹: quarum hec est descriptio. Recipe cina momi boni z electi: z miziberis gariofiloz ana. 3. s. Been albi z rubei. 3. s. corralloz alboz z rubeoz ana. 3. s. cardamomi. 3. ij. croci. 3. s. zuchari albi ad pondus oīum. Et fiat puluis subtilissimus cribratus p̄ sircuz. Et minor q̄ntitas sumatur in hyeme q̄ in estate. Si non est aliq̄d impediens: vt est frigiditas stomachi. Cōter est vti arancys: granatis z citris. Et de semie illoz qui hnt singularē pprietatem in isto oīmode recipiant: vel in forma trazez vel in decoctione carniū: vel aliquo alio modo: nisi pateretur lesionem calculi. Vbi cōtinue est necessitas q̄ vie sint late z aperte.

De aceto.

Simp est bonū vti aceto nisi sit ipediens: z p̄ficere cū eo saporos. P̄ter q̄ in strictura pectoris: alias frigiditate stomachi. Sed acetuz debet ēē boni vini albi: vt esset maluatici vel rubole zc.

De quo debet esse ferculum.

Ferculū d̄z esse ex spelta: mileo: riso: lenticulis remota prima aqua: panicu panis elixatus: brodiuz ciceris rubei cum cor tice. Radices feniculi: apy: ferculuz cōfectū ex ouo est bonū. P̄aste maluz est. Et omnia alia fercula cōia: exceptis istis. Ferculum spinacioz petrosilloz boraginis scolopēdrie: z habētia singularē virtutes. s. ruta: marubiū: yfopus: z scabiola zc.

De capparibus z fructibus vtēdis. Apparīs conditi cum aceto maxime in principio cene. Supponendo aliquid ex aromatibus predictis maxie in hyeme. Sepe comedendo cū aceto in modica q̄ntitate est vtile. Nam generat humorem corrodentē venenum: s̄z Auicennā. y. can.

oīa alia agrumina sunt euitanda. Qua cocta i prunis: vel in aqua remoto albumie sunt valde vtilia. P̄sces omnes sunt euitandi p̄pter humiditatem suam: z p̄ferit illoz qui hnt squamas magnas. Et ita anguille pōt vti aliquibus vicibus: paruis p̄sibus fluminis vel lacualis vel maris. Sed est bene squamandus: z eiiciēdo interiora: postea abluere z fricare cū anis: z aceto: z assari: z nō friari cū oleo: z comedant cū aromatibus supradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ in alijs tēporibus. Post comestione p̄scium vinum potē potens. Et simul cum comestione comedere aliquas nuces auelanas: vel amigdalas. Lac euitare opz p̄pter suam citā corruptionē. Sz post assumptioez oīniū ciboz z potuū pōt sumi aliquantuluz casei q̄ p̄fortat virtutem digestiua. fructus oēs sunt mali: q̄uis loco fructuū est bonū sumere post cibum coriandros confectos: z est multū vtile vt cōtinē

q̄. can. Nota q̄ in principio prandij ē bonū comedere tria folia rute: duos ficcus siccos: z vnaz nucē insimul: z est medicina specialis cōtra pestilentia: z contra quolibet venenum. Intantū q̄ illi qui timent toxicari deberent valde vti.

De repletioe z ibanditionum diuersitatibus.

Ico. n. q̄ glibet caueat sibi a nimia comestione z potu. Sed d̄z vti pauco cibo respectu soliti: z sic ē potu: q̄ sup̄fluitates multiplicant p̄ nimia comestiones z potū. Diuersitates ibanditionum sunt male: ideo glibet h̄z cōtentari de vna ibanditione. Et si plures p̄parant comedat de illa sufficienter que melius potest digeri. Euacuatio ē puocada: z beneficiū v̄tris: si natura p̄ se nō opat v̄z cū supposito: cristerijs: vel pillulis: cuius descriptio ē inferius dicā vie v̄inales teneant apte cū diureticis: z poti cū fricationibus factis stomacho ieiuno: purgationes cerebri debent p̄curari per nares: vel per palatum: z est euacuandus corpus ab omni superfluitate quantum possibile est.

De fleubotomia.

Sanguis in corpore fuerit vincēs erit floboromandus vt declinet ab oīmoda cōplexione. Et vniuersaliter vsus diminuedi istis tēporibus est vtilis: si semel in mense z par in vice. Et vbi autē alij humores sint vicētes: s̄z melācolia p̄ viāz adustiones: vel colera admixta sanguini est intēdendū circa ipsoz exiccationem. i. circa euacuationē: z si esset corpus nō sanū non esset intēdendū cū euacuationib⁹. Sed abstineat se a rebus supradictis.

De somno z vigilia.

Suendum est a nimia dormitione maxime de die: nec etiam post cibum immediate: si non est completa vel mediata prima digestio: nec est bonū dormire supinus. Sed in p̄mo somno supra latus dextrum: per duas horas: deinde supra sinistrum: postea reuertere supra dextrum. Ultimo sōnus sit cū capite bene eleuato: z sit bene cooprus: bonum est vigilare p̄ duas aut tres horas post cibum.

De motu z quiete.

Suendum est q̄ actualis est epidimia a forti exercitio z maxime in aere detecto. Sed si fiat aliquod exercitiū fiat in aere non apto stomacho ieiuno. Et anteq̄ veniat actualis epidimia: fatiget corp⁹ suū: q̄ tūc magis laudat exercitiū q̄ quies.

De accidentibus anime.

Aira: tristitia: z timor: sollicitudie cōgitatione cauēdū est: sed cōgaudēdum est: z delectandū: cum somno: cantu: historijs: z his similibus.

De coitu carnali.

Astinendum est ab actu coitus: z si nō in totuz pro maiori parte. Et ideo tūc non est bonum vxorem ducere: nec nouum matrimonium procurare. Similiter z pollice conuersationes: z maxime illi qui sunt corrupti: vel magis apti corruptioni.

De medicinis istis temporibus p̄parandis.

Ex sunt medicine preparande. Prima ē administratio pillularū positarum ab Auicenna. iij. cañ. capitulo de preferuatione a pestilentia cuius descriptio hec ē. Recipe aloes epatici. 3. ij. myrre croci ana. 3. i. conficiantur cum suco mente et fiant in forma ciceris. Et assumatur omni die vna in mane ante cibum: et habent resolvere et desiccare prohibendo putredinem. Ea si ille qui assumit esset aptus inflammationi tempore estiuo addatur. 3. i. terre sigillate et reformetur cum aqua rosata: sed in alijs temporibus fiat vt dictum est.

De tyriaca.

Secunda est assumptio tyriace bene fermentate ex decem annis in hac regione de qua habet sumi in omni ebdomada. 3. i. in estate cum aqua rosea. In hyeme cum bono vino odorifero: vel sumatur cum suco ro. vel aqua citri: et ante cibum per sex horas stomacho ieiuno: et ab omni repletionem remoto.

De metridato.

Tertia medicina est metridatu: et in quolibet casu plus q̄ tyriaca et in qualibet septimana sumatur. 3. i. et quinq; hore ieiunare. Et debet sumi stomacho ieiuno: et ab omni repletionem remoto: et sit fermentatus ad minus per vnum annum.

De coziandris.

Quarta medicina est assumptio coziandrorū confectorum de mane. Ex quibus sumatur coclear vnum. Deinde sumatur tertia pars vnius ciatii vini odoriferi. Similiter assumptio zuchari rosati tempore et hora magni usus.

Contra vermes.

Quinta medicina est contra vermes: et dico q̄ illi qui sunt dispositi ad generationem vermium: sumant omni mane vnum ciatium vini in quo bullitum sit ab sinthium vsq; ad consummationem tertie partis decoctionis.

Sexta medicina preparatoria videlicet syrupus auctorum.

Septa medicina et vltima est syrupus hic descriptus ab auctoribus vicibus sum expertus eo: quia reddit corpus mundum a superfluitatibus: et per consequens desiccatur: confortando cor: cerebrum: et epas: et omnia alia membra. Et quantitas que habet sumi in vice ē. 3. i. 5. Cuius descriptio. Recipe corticum citri: radices capparis: berberis: sandalorum: vtriusq; spodyana. 3. ij. gariofilate: buglose: mellis: seboragini: cicoree: ana. 3. i. acetose epatice: marubij. ana. 3. 5. lactuce siluestris. 3. ij. seminum cōium: violarum ana. 3. i. tini: epitunij: sene: polipodij: añ. 3. i. laci absinthij: laci sumi terre: laci chebulorum: ana. 3. i. diagredij. 3. ij. zuchari albi libras duas. et fiat syrupus et acetosetur: cum aceto laci ciconiorum quod sufficit vt vtere eo etc.

De modo sumendi has sex medicinas.

Modus administrationis harum sex medicinarum est talis. In prima die sumatur syrupus: in pulsu aue marie. i. in auroa et su

pra dormiat per vnam vel duas horas. Secundo die capiat. 3. i. tyriace. tertia die capiat coclear vnum coziandrorum. Quarta die decoctionem contra vermes. Quinta die. 3. i. pillularum supradictarum. Sexta die quiescat. Septima die capiat aliquod predictorum. Et non est malum si omni ebdomada capiatur. 3. i. illarum pillularum. Et illa die quo capiuntur pillule non capiatur aliquod predictorum.

Capitulum tertium in quo mouentur quedam dubia.

Primum dubium est. Cum omnia inferiora regantur et gubernentur per superiora maxime per solē et lunam: vt patet primo metheozorum. Et cum necessario iste mundus inferior sit continue subiectus impressionibus superioris mundi: vt ois virtus inferioris gubernetur per superiorē. Qualiter hec cause superiores possunt esse cause inferiorum causarum. Ad quod respondetur. Nam res superiores semper intendunt conseruationem inferiorum: vt habetur a philosopho primo metheozorum. Sed per accidens aliquando sunt cause corruptionis et mortis: quia mouentur in suis circuitibus per varios et diuersos motus et propter hoc habent diuersas coniunctiones et aspectus. Quare de causa ipsarum influentiarum super causas inferiores faciunt simul alterationem: et hoc contingit quia illud quod debet conseruari ab influentijs non conseruatur. Sed disponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris.

Secundum dubium est. Cum aer sit simplex et putredo sit quoddam mixtum: nec aliud q̄ indebita mixtio humidum cum sicco. Qualiter epidimia potest prouenire a putrefactione aeris est: quia aer est plenus ignis vt Aristoteles. quinta particula pleumatum: pleumate. xvij. Cui respondetur q̄ aer simplex non corrumpitur in se. Sed per admixtionem vaporum terrenorum vel aquosorum corrumpitur. Et quia ignis non habet comixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia sic vt per quartum metheozorum. Omne elementum corrumpitur preter ignis. Ergo cum aer qui nos circumdat non sit purus neq; simplex vt ait Auicenna. primo cañ. fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus q̄ aer est quasi vna aqua maris vel lacune quous non sit purus neq; simplex tamen potest corrumpi. Et de isto non loquitur philosophus in preallegato problemate sed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore causatur pestis q̄ alio.

Tertium dubium est propter quid est q̄ epidimia plus aduenit tempore estiuo et autumnali q̄ alijs temporibus. Cum aer tunc sit calidus et siccus: et per consequens remotus a putrefactione. Ad quod sic respondetur: q̄ quinq; sunt cause propter quas citius accedit in estate et in autumno. Prima ē quia aere existente subtiliato a caliditate precedenti est magis aptus recipere omnem impressionem vaporum et fumorum mixtorum et congregatio nem ipsorum. Quare sequitur q̄ citius et leuius

causatur putredo. Secunda causa est quia caliditas precedens que propter suam siccitatem prohibebit putredinem est nimis eleuata et adducta usque ad finem. Tertia causa est quod cum venti multiplicantur asportant secum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere causa corruptionis pestilentie. Quarta causa est quod corpora pluribus suffluitatibus multiplicantur et virtutes naturales sunt debilitate propter diuersitatem temporum resoluentium calorem naturalem per motum intrinsecum et extrinsecum. ut apparet in commento primo tertij pronosticorum. Quinta causa est quod tunc multi fructus sunt qui habent disponere corpora ad putrefactionem propter nimium usum eorum.

De aliquibus auiibus que tempore pestis non habitant in aere epidimiat.

Quartum dubium est propter quid est quod tempore epidimie alique aues consueve habitare montes et volare in altum: habitant planicie et volant iuxta terram et sic conuerso. De habitantibus planicie tunc temporis. Similiter aliqui serpentes: mures et similia. Respondetur quod quando aer prius corrumpit quod aqua propter formam celorum vel imaginum que habent ob hoc facere necessario. Aduentus quare ignorat a medico in quantum medicus: aues que volendo aufugere corruptionem habitant montes et volant in altum et veniunt ad planicie et volant prope terram. Sed quando in terra generatur corruptio et putredo prius quam in aere: tunc aues et serpentes assueti habitare illas planicies fugiunt putrefactionem et corruptionem terre et vadunt ad montes et ibi habitant et volant in altum quod tunc possunt. Et aliquando apparent aues que recedunt a montibus et veniunt ad planiciem. Et post aliquot tempus reuertuntur ad montes et dimittunt planicie. Cuius est quod primo corruptio aduenit montibus. Deinde per tractum temporis accidit in visceribus terre: quod aer est subtilioris substantie et lenioris alterationis quam terra. Deinde per continuationem corruptionis et alterationis: etiam fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere subtiliori et fortiori et citius agreditur quam in grossiori et debiliore.

Que corpora citius offendunt tempore epidimie.

Quintum dubium est. Que corpora citius offenduntur tempore epidimie. An corpora que habent poros latos. An que habent strictos vel frigida: seu calida: siccata: vel humida. Ad euidentiam quinti sexti octauum. Est sciendum quod aliqua sunt corpora que habent poros latos naturaliter: ut sunt calida et humida. Et aliqui habent poros strictos: ut sunt frigida et siccata. Adhuc aliqua sunt que habent repletionem et oppilationem que reddunt poros strictos. Et aliqua non habent oppilationem aliquam. Et circa hec dico quod quattuor sunt notanda. Primum est quod corpora que habent poros strictos naturaliter que non sunt oppilata ut sunt melancolicis: ut alique vetule minus ledunt tunc temporis alijs corporibus. Quia remissa caliditas cordis et paucus aer per poros attrahitur: quod porum sunt stricti et est quod ille paucus aer paucum tempore retinetur: quod non sunt oppilati nec repleti. Etiam illi que habent qualitates conditionales prohibentes corruptionem: ac putredinem: ut est frigiditas et siccitas. Secundo

dico quod corpora que habent naturaliter poros latos et efficiuntur stricti per oppilationes: ut sunt corpora repleta quousque sint robusta: nihilominus plus offenduntur in aere pestilentiali alijs corporibus. Ratio est quod multum aer est attractus ad intra sic propter inspirationem et expirationem: et sic quod oppilata sunt longo tempore retinentur: et non fit depressio illorum ab aere. Et adhuc sumi capinosi non purgantur. Et quod habent qualitates conditionales conformes huic corruptioni: videlicet caliditatem et humiditatem: et prohibetur debita transpiratio que est causa corruptionis. Tertio dico quod illi que habent poros naturaliter strictos et oppilatos minus offenduntur quam corpora prius dicta et omnibus alijs ab his magis leduntur. Prima pars est manifesta pro rationem primi dicti: et per rationes que dicuntur in quarto dicto. Quarto dico quod corpora que habent poros latos naturaliter et sunt oppilata magis offenduntur quam corpora dicta in primo dicto. Sed minus quam corpora dicta in secundo. et tertio dicto. Ideo prime partes sunt manifeste per rationes primi dicti et est manifestum secundum secundi dicti: sed tertia pars sic probatur quod corpora tertij dicti habent oppilationes per quas prohibetur transpiratio: ergo fit corruptio propius calidi: et interceptio caliditatis medie est epidimialis: et ideo leuiter intrarent epidimias. Quinta ratio est in corpore tertij dicti. Aer est attractus et retentus longo tempore et spatio et virtus que habet contra operari est debilis: ergo generatur putrefactio in talibus corporibus: sufficiat ergo iste rationes contra aliquos. Quibus de causis est manifestum quod corpora calida et humida que habent poros naturaliter latos et oppilatos magis offenduntur. Postea ista que habent naturaliter strictos: et adhuc oppilatos sunt magis offensi. Ultimo illa que habent strictos et non oppilatos sunt offensi.

Qualiter aliqua corpora in epidimia moriuntur: et aliqua non.

Extimum dubium est propter quod est quod aliqua corpora in epidimia moriuntur et aliqua non. Cum cause sint vniuersales. Et quare vnum moritur in vna familia: alij vero non. Et aliqui moriuntur in vna domo: et vicini non. Aliqui in vna contrata: et in alia non. Respondetur quod propter diuersitatem infirmorum complexionum et compositionum naturalium et actualium repletarum in illis. et est propter diuersitatem causarum agentium que adueniunt per diuersitates et aspectus. Residuum inuenies in rationibus none questionis.

Quare in presenti homines et non boues moriuntur.

Optimum dubium est: quare in presenti homines et non boues moriuntur: et in anno preterito moriebantur boues et non homines. Respondetur quod istud accidit per rationes proprietatis singularis que tunc adheret aeri propter quam proprietatem generatur putredo in corporibus hominum: et non bouum. Et ita anno preterito poterat esse vna proprietatis singularis in aere que habebat respectum supra boues et non homines.

Quare iuuenes robusti et fortes moriuntur antequam non.

Etiam dubium est propter quid robusti ac fortes moriuntur. Antiquum vero non. Est dicendum quod antiqui sunt sine oppilationem siue possunt esse cum suis poros strictis naturaliter et non oppilatis. Iuuenes.

fortes et robusti habebunt poros naturaliter latos et oppilatos. Ideo citius corrumpuntur et moriuntur ex ista pestilentia: quoniam in iuenculis plus de humiditate et supfluitatibus abundat que diminutio caloris naturalis habent causare oppilationes. Et in pueris abundat humiditas: et regimen inordinatum que res faciunt oppilationes.

Quare moniales et incarcerati non moriuntur.

Non dubium est propter quod moniales et incarcerati non moriuntur. Et aliquando omnes moriuntur: et aliquando non. Rursus sic quod illi qui habitant aerem cooptum: et non fatigant se in aere detecto: nec habitant cum aliquo qui habeat ipsum corrumpere magis conservantur. Sed aliqui vel aliqua ipsarum corrumpantur: ceteri omnes se corrumpunt quoniam omnes insimul cohabitant: et vivunt et anhelant et vno metum regimine et aere particulari: et per rationem participationis aspectus unius loci quoniam monasterium potest esse edificatum sub tali ascendente quod in vno tempore aer illius loci est magis corruptus quam aer alterius loci. Ideo quando vnus moritur in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quanto sunt generati ex vno patre. Quia sepe filij sapiunt naturam patris. Ideo si vnus infirmatur alij sunt dispositi ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit quod vnus moritur in vna familia: et non omnes propter dispositiones participationis repertarum in illo: et non in alijs: istud sepe aduenit in vna contrata: non in alijs: ista dico de ciuitatibus.

Quare patientes podagras non moriuntur.

Ecce non dubium est: propter quod est quod patientes podagras non moriuntur istis temporibus. Cui respondetur quod in podagris sunt pauci humores ac oppilationes: ob quam causam humores prauis descendunt ad extrema: et extrinseca et ibi generat podagras. Ideo non sunt dispositi ad se infirmandum.

Quare epidimia venit ut plurimum post guerras.

Non dubium est propter quod est quod epidimia ut plurimum venit post guerras: post famem et cetera. Respondetur quod tempore guerrarum regimen est inordinatum. Ob quam causam generantur prauis humores in corporibus dispositis ad corruptionem. Accidit etiam propter superiora que disponunt sepe guerras et sepe disponunt ad pestilentiam: nec non post caritatem veniunt pestilentie: quoniam tempore fertilitatis corpora nimis replentur ob quam causam generantur oppilationes. Deinde corruptiones: et hoc sufficiat de tertio capitulo et cetera.

Capitulum quartum de modo curatio.

Nunc sequitur quartum capitulum. In quo tractatur de actu curatio. Cuius intentio est triplex. Prima est circa virtutem. Secunda circa febrem. Tercia circa apostema. Primo circa primam intentionem est sciendum quod in febricitantibus apparet virtus multum debilitata: et istud accidit quod spiritus maxime resoluuntur: ac etiam complexionis membrorum principalium sunt alterate: et maxime complexio cordis ab humoribus venenosis: quod querunt cor a forma specifica: et alia membra principalia. Ideo inspicendum est in dando cibos copiose: boni et magni

nutrimenti qui leuiter digerantur: qui leuiter possint digeri: et spiritus multiplicari: ut sunt fasiani: pulli: et pides: et similia. Conducanturque tales cibi cum aceto: agrestia: succo malorum ranciorum: limonum: vino mali granati: et similibus que habent prohibere corruptionem infirmi. Capiant etiam tales cibi: ultra appetitum: quoniam ut plurimum in talibus deficit appetitus. Et minus quam tempore sanitatis. Est etiam vitendum confectioibus: electuariis: aquis: et pulueribus: ac etiam alijs cordialibus que contra ponuntur ab auctoritatibus. Ab extra sunt membra confortanda principalia non dimittendo. scilicet cor: cerebrum: et epa. Etiam alia membra ut stomachus: renes: et maxime confortetur membrum in quo est talis humor venenosus: et istud fiat cum medicinis appropriatis membris confortandis. Aer camere sic rectificetur pro illis qui stant in camera: sicut pro egro aspergendo cum ramis et frondibus: et rosis madefactis in aceto cum sandalis cum presumigis ex myrra: thure silo aloes: storacem: et similibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: et sepe renouando: et muri camere aspergantur sepe aqua et aceto: et sint super lecto et banchis multi citri et cetera.

De corporis euacuatio et de clisteri faciendo.

Secunda intentio est maxime in desiccando: et euacuando corpus: cum flebotomia: vel solutione ventris. Quia si materia vincens fuerit sanguinea incontinens est incipiendum a flebotomia. In quo est apostema. Ad hoc ut humor venenosus non spargatur per diuersas partes corporis etiam consentiente virtute copiosa fiat flebotomia: et si materia vincens sit alia a sanguine: puta colerica vel melancolica est euacuanda cum solutione appropriato illi. Et si illa materia fuerit sanguinea etiam alijs humoribus superabundantibus. In primis fiat flebotomia. Consequenter desiccantur humores eradicando si fieri potest. Et si alique reliquie remaneant sunt digerende cum syrupis appropriatis. Sed primo eradicetur: et ipso intermedio fiat clistere commune: et aliquantulum acutum: et multum est utile vti continuo. scilicet bis in die. Similiter syrupus descriptus ante. Et posset in isto casu dare vna vice. in maiori quantitate alijs casibus.

De cura apostematis.

Tercia intentio est circa apostemata et ad chirurgicos spectat. Et sciendum quod apostemata que apparent tempore pestilentie: que sunt perniciose et mortalia sunt ista. scilicet antrax carbunculus glangula: vel patriarcha: ignis phlogos: et pruna de quibus dicitur per ordinem. Et primo de antraxe que dicitur ab antro quoniam nascitur in locis absconditis cordis: vel quoniam patrum vadit ad cor quod est in medio: et sic diffinitur. Antra est apostema paruum ad modum pustule in principio fraudulentum et venenosum: quod corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illam et partes que propinquuntur tumescunt ad formam sanguinis combusti: qui acquirit eam malitiam in prima adustione: et ex mortali rubedine: et cum vltius accenditur: et ardet augmentatur venenorum et malitia. Et acquiritur vnus color citrinus: etiam si vltius accenditur quod locus efficiatur siccus: tunc augmentatur gradus malicie: et intantum quod corrumpit

p̄it subito partes ad quas pertingit. Et facit pun-
cturam vt ignis: et efficitur nigrum ac obscurum.
Et si cum eo exierit liquor et erit in superficie mem-
bri similis illi q̄ fuit in corpore combusto vt caute-
rizato ab igne: ob quā causam sequitur q̄ antrax ē
ex tribus maneribus: vt p̄z cum isto apostemate.
Adiunguntur seu accidentia: vt est tremor cordis:
sincopis: debilitas pulsus. Et iste accidit quia va-
pores mali leuati veniunt ad cor. Inde parum dif-
fert a carbunculo: q̄ est de materia sanguinea non
adusta vel denigrata. Primo in illa est aliquis li-
quor: q̄ per adustionem exacuitur adhuc non est tā-
te venenositatis vt est Antrax. Et appellat̄ carbun-
culus quasi carbone lucente et non mortuo. Circa
ip̄m sunt notande tres res. Prima est color: locus
et dispositio partis: vnde color niger est peior om-
nibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Dein-
de rubeus. Unde locus est peior iuxta aliquod mē-
bri p̄ncipale: q̄ extremalibus partibus: vnde
dispositio partis est peior illa que est desiccata q̄
humectata.

De cura antracis.

Prima cura antracis est euacuandum vt di-
ctum fuit in interioribus s̄m consensu
virtutis: ac etatis. Secundario est eua-
cuanda materia defluxa ad illius par-
tem cum appositione ventose: simul cū
scalpellatione: et cum sanguisugis et fiat cauteriū
cum ferro ignito. Et euitetur cauterium cum cera
ardenti: q̄ congelatio cere phibet euaporationes
malorum vaporū: imo sparguntur per mēbra. Ad-
huc potest fieri cauterium potentiale ex medicinis
cauterizantibus: vt est vitriolum: viride es. Arseni-
cum. Calx viua: et capitellum factum de calce et sa-
pone: vel de aqua forti: et ex similibus rebus. Etā
bonum est emplastrum factum de scabiosa: cui ip̄a
in paucio tempore mortificat. Similiter istud em-
plastrum est bonū. Recipe vitellum vnius oui: et
cum illo permisce de sale quantum potes: et debes
innouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego
laudo plus cauterium acutale: et debent admini-
strari res que operentur contra venenum. Simili-
ter detur hec medicina omni die. Recipe succi sca-
biose. 3. ij. terre sigillate: boli armeni loti añ. 3. s. mi-
sceantur et potentur in mane. Similiter coagulum
bibitum expellit venenum a corpore: maxime coa-
gulum legoris. In vice. 3. i. cum vino odorifero.
Similiter succus citri. 3. ij. cum vino bono. Similiter
terra sigillata: ambra: corall: metridatū: et tiriaca.

Cura circa accidentia que veniunt a prauitate materie.

Primo est notandum circa accidentia q̄
veniunt a prauitate materie et a calidi-
tate ipsius. Et etiam a caliditate medi-
cinarum quā facit cauteriū: vel a cau-
terio actuali in parte infirma circun-
stantis vt mortua cum aliquo ferro: vel vt q̄ cau-
satur dolor et est causa inflammationis: et apostema-
tionis. Ideo d̄ expectari quousq̄ naturaliter euel-
latur: et incidatur circa partes suas non dimittēdo
aliquid carnis infirme: et corruptio nō vadat ad p-
tes sanas. Et est bona scarificatio vt mali humo-
res possint exire. etiaz ventosa euellit de profundo
sanguinem corruptum et venenosum vt non reuer-

tatur a circūferentia ad centrum. Fracta cute et ex-
tracta materia venenosa in eius euacuatione. La-
ueat sibi medicus a malis fumis: et non tangat cū
manu: q̄ vna materia distillati subtilis est conta-
giosa int̄tū q̄ medici postea infirmantur. Immo
apponatur medicamē q̄ abstergat et mundificet.
Sicut medicamen factum ex farina ordei et melle
cum paucis salis apponendo solū. Ad idem re-
cipe sarcole mellis. añ. partes equales misceantur
et mirabiliter operatur facta mundificatione ad-
ministratur generatiuum carnis. Et si est concaui-
tas capiatur basilicū et teratur et impleatur conca-
uitas et fiet generatio carnis. Ad idem recipe
aristologie rotundescen auree minozis: pentasilō
consolide maioris. ana partes equales: et distille
aqua ad lambicum et reseruetur tempore: et ē mi-
rabilis in reseruatiōe carnis. Ad idem empla-
strum ex coriandris recentibus et vniis passis recē-
tibus cum melle est bonum. Ad idem radix an-
fodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pin-
guedine emplastrata. Et ista sufficiant in cura car-
bunculi et antracis.

Quare dicitur patrachia glandula siue buffo et similia.

Secundario est notandū de patrachia
siue glandula vel buffone. Et dicit̄ pa-
trachia: a patrachio homine qui p̄mo
inter xp̄ianos inuenit. Et dicitur buffo
siue bubo ad similitudinem illius ani-
malis. quod hic vocatur q̄ tale apostema accidit
in locis emunctorijs absconditis: vt illud animal
continuo stat. Sed differūt q̄ patrachia fit de ma-
teria venenosa. Bubo autem non. ideo sic diffini-
tur. Patrachia est apostema venenosum perdens
quod operatur circa pulsus cordis cum sincopi et
tremore: multiplicatur tempore pestis in locis p̄di-
ctis: vt in collo. Causa istius est causa diffinitionis
que etiam est dicta supra. Et differt a carbunculo:
q̄ materia sua q̄uis sit ex sanguine non est tantū
adusta: vt in carbunculo: et est signū alterius ma-
litie: quia occidit in tribus vel quatuor diebus: et ali-
quando in paucioribus: et aliquando in quinq̄: et
si peruenit vsq̄ ad septimū potest sperari. Aliquā-
do generatur ex materia flegmatica: et aliquando
humida cum sanguine permixta. Similiter est dif-
ferentia q̄ carbunculus nascitur in extremitatib⁹:
et in alijs partibus corporis exceptis emunctorijs.
Et etiam in principio non causatur eschera vt a
carbunculo.

Modus curationis istorum.

Iuxta curam istius apostematis. Scien-
dum est q̄ duplex est intentio: sc̄z vni-
uersalis et particularis. Uniuersalis fit
s̄m intentionem. sc̄da ita q̄ si tale apo-
stema est sub asellis dextre fiat fleubotomia
ex alia parte in brachio: et ex vena cōmuni.
Si post aurē fiat fleubotomia ex vena capitis illi⁹
lateris in manu. Si in inguibus ex saphena illius
lateris. Cura particularis est duplex ad hoc vt ma-
teria extrahatur sensibiliter cum rebus que habēt
extrahere et resoluerē vapores illius: et hoc fit cum
appositione ventosarū et scalpellatione: et sanguisugis:
vel cum cauterio actuali vel potenciali: vel cum
omni alia re cum qua melius fieri potest. Primo

si apponitur ventosa cum igne: deinde fiat scarificatio: et de nouo reponatur ventosa vel sanguisuga bone vel habeat gallus et depiletur circa puctum bunda apponatur loco per horam: et in alia hora apponatur alter: et sic fiat per totam diem et venenum ita attrahitur a corde galli. Ideo gallus subito moritur. Secunda est quod fiant emplastra que habeant attrahere et resoluerere sensibilibiter. Quorum hec sunt descriptiones. Recipe medulle fermenti. 3. iij. sinapis: semis vitice: an. 3. s. vitrioli. 3. ij. Catarridarum numero. x. misceantur et componantur cum melle dispartito. Ad idem recipe capitellum factum ex calce vitrua: saponis: et cum salua est bonum. Ad idem recipe radicem nasturtij: agrimonie: ana. M. hec buliant cum oleo de lilio: et melle: ana. 3. iij. Ad idem recipe catarridarum numero. x. puluerizentur: et buliant cum oleo veteri usque ad spissitudinem et apponatur loco. Aliud recipe cartoniu: nucis: rancide: seminis caulis: cepe stercoreis columbini: ana. 3. i. misceantur et puluerizentur: et fiat emplastrum: similiter appositio istius capitelli est multum utilis.

Ad frangendum et euacuandum apostema.

Singulares medicine que frangunt apostema: et euacuant materiam sensibilibiter sunt iste. v3. Species gumme: ut est galbana: euforbiu: arsenicum: nasturtium: vitrua: ca: semine sinapis: nuges rancide. cantarella: cordumen: salisgume. baurach: piracion: steracus anium calidoz: ut est columboz: accipitrum: et falconu. Componantur omnes iste res cum gummis et fucis vel melle: vel stercore aniu: vel capitello: vel lixiuo forti: quo vitur tinctores: vel alchymiste. Alia circa hoc specialis in materia insensibilibiter resoluatur. Recipe baurach: salis armonia: ci: allei: piperis nigri: ana partes equales pistentur et misceantur cum succo scabiose: et fiat emplastrum. Aliud bonum Lino glossa viridis et siccata trita inter duos lapides similiter consolidata maior mirabiliter operatur. Et hoc vidi per experientiam quod resoluit venenum. Similiter operatur vincetoxicum siue antiscorbuticum: quod habet proprietatem singularem.

De pruna et igne persico.

Modo restat istud capitulum videre et notandum quod dicitur carbo vel pruna: quod in principio sue apparitionis facit vnam adustionem et escharam: quod corrumpt partes quibus superuenit cum forditie de ambulando et facit membrum nigrum: et est de genere carbunculi et nihilominus differt ab

illo: quod pruna generatur ex sanguine subtili: versus sepe apparet tempore pestilentie. Materia autem carbunculi fit ex sanguine grosso adusto: ut dictum est: adhuc differunt quod pruritus precedit carbunculum. non autem in pruna. Adhuc differunt quod in aduatu carbunculi color semper est niger: et in aduatu aliorum. Aliquando rubeus. Aliquando citrinus. Aliquando viridis. Adhuc est differentia inter carbonem: et ignem persicum: quod ignis persicus est quando colera predominatur melancolie in tali adustione: et tunc est nigredo circumstans quantitatem et cum tali colore: vel infans laudat tempus capiendi tiriaceam: sanis et egris cum stomachus vacuus fuerit et tu bene digesseris: et aliquando ad fabam egypciace magnitudinem: aliquando ad modum auelane. Et ad pondus. 3. s. vel. 3. l. ad plus. secundum quod plus ad digestionem stomachi tempus habes: et modo cum aqua: modo cum vino: modo cum succo granati: modo cum urina: modo cum fucis: ut dictum est supra: appropriatis quod tibi ex te scire relinquitur. hoc modo medico logico et sapienti. Ita adhuc circa exhibitionem ipsius tiriace. Quam ego pertrus voco dominam medicinarum. Considerare etiam oportet anni tempus: regionem: et etatem: ut puta si estas est maxime cum calidior facta fuerit. Nam leditur inde corpus ut circa hoc. Ha. Ipo cratem allegat cum dicit. Estas ante canem molestas esse farmacias. Et quia ut plurimum febres infert hoc tempus partius vtendum est isto calidissimo tempore tiriace: similiter ab hominibus magne caliditatis partius est vtenda nisi forsam cogat necessitas. Et eadem ratione quia fortior est virtus tiriace robore infantium propterea ipsam Galienus infantibus prohibet exhiberi: nisi causa predicta: cum ipse asserat se vidisse mirabiliter mortuum fuisse infantem vnum ex immoderato usu tiriace: dissoluit enim in totum ambitum eius et ventrem fluere fecit: sic propter irrationabilem assumptionem tiriace perijt infans. Galienus finaliter concludit qui in terra calida conuersabitur: ut puta nigrozum vel similiu: caue vitafarmaca. videlicet tiriaca nisi ut dictum est in necessariis causis et sufficiat tibi ea que inibi est caliditas. Quo circa a primo mortu Julij: et in quantum durant dies caniculares: scilicet per totum vigesimum secundum diem Augusti: et hominibus calidissimis per totum Augustum exhiberi inibet tiriacam: nisi ut dictum est si esset necessitas maxima: ut puta pestis: morsus venenosus ferarum: et his similia vel maiora instaret.

Uia dixit Sal. septi-
mo terrapentice.
Methodi. auctori-
tate Platonis op⁹
i aliqua scientia vt
arte traditur trib⁹
de causis. C^o primo
vt quis satisfaciatur
amicis. C^o Secun-
do vt exercitet⁹ q⁹
exercitio vtilissimo
quod est per intelle-
ctum. C^o Tertio vt
remediatur obliuio

ni: que est ex senectute. Hinc est q⁹ his trib⁹ de cau-
sis p^o motus p^oposui meis scholaribus in medicina
quoddam opus componere. Et q⁹ cognitio par-
tium subiecti in medicina: quod est corpus huma-
num: que loca dispositionu⁹ appellatur: est vna par-
tium scientie medicine: vt dicit Auerroys p^omo sui
Colliget. capitulo de diffinitione medicine. Hinc e-
st q⁹ inter cetera nobis cognita cognitionem cor^o po-
ris humani et partium eius que ex anothomia in-
surgit p^oposui tradere: non hic obseruans stilu⁹
altum sed fm manualementem operationem vobis ma-
gis tradam noticiam.

Ituato itaq⁹ corpore vel homine mor-
tuo per decollationem vel suspensione⁹
supino. p^omo noticiam totius debe-
mus habere. Secundo partium: nam cu⁹
omnis nostra noticia incipiat a notio-
ribus nobis. et que sunt confusa sunt notio⁹z: et totu⁹
confusius sit partibus a cognitione toti⁹ debemus
incipere. Circa totum aut⁹ quod debemus cogno-
scere est in quo homo differentiam habet ab alijs
animalibus. Habet autem differentiam in tribus. s.
in figura vel situ partium: et in moribus siue arti-
bus: et in partibus quibusdam. In figura namq⁹ ho-
mo est stature recte: et hanc habuit p^opter quatuor
causas. nam corpus humanum habet inter cetera
animalia materiam leuissimam spumofam et aeream.
Et ideo ad superiora eleuabilem. Secundo inter
cetera eiusdem quantitat⁹ calorem habet amplio-
rem cuius est semper ad superiora eleuare. Tertio
formam habet p^ofectissimam que cum angelis et intelli-
gentijs que totum vniuersum regunt coicatur: et ideo
sursum eius sensus vniuersi esse debet. Quarto ra-
tione finis sui fuit eiusdem stature et figure recte: q⁹
ipse finaliter ordinatur ad intelligere ad q⁹ defer-
uiunt sensus et maxime sensus visus: vt apparet in
p^omo methaphisice et ideo in ipso debuit visus si-
tuari: et cerebrum: et p^o consequens caput situ tali vt
possit omnia diuersa sensibilia apprehendere. Et
q⁹ ad plura visibilia se extendit quando situatur in
alto: q⁹ apparet q⁹ custodientes ciuitates vt pos-
sent a longe bene videre statuunt sua spectacula in
loco alto: vt in turribus et huiusmodi: vt dicit Sal.
nono de iuuamētis mēbroz. Et p^o hoc ipse ibi di-
cit: et Aui. ii. cañ. in p^oncipio q⁹ necessitas in situ
do caput superius in hoie nō fuit p^o cerebrū: nec p^o
aures: nec p^opter os: nec p^opter nāres: sed p^opter ocu-
los p^opter cam dictaz. Et sic ex parte apparet oīus

quatuor⁹ causaz q⁹ homo fuit stature recte: p^o q⁹
vocatur antropos vel platenus. i. plāta reuerſa: et
microcosmus. i. minor mūdus: q⁹ surſus et deorsus
h³ sicut mūdus et vniuersum. Et est hec p^oma dīa.
Scda est ex morib⁹ vel ex arte. Mores. n. inter ce-
tera aīalia magis h³ mansuetos: nam est aīal poli-
ticū et ciuile. Arte oīa natura caret. nō enim h³ artē
insitaz a natura: vt aranea: apes: et h³ mōi: ad hoc vt
p^ociat oēm artē. si enim haberet aliquā insitaz a
natura: oīa alia careret arte: vt dicit Sal. iiii. de iuu-
amentis. Differt et ab alijs in partibus: nam nō h³
partes multas: quas hnt alia aīalia intrinsecas: nā
nō h³ ptes q⁹ sunt a natura date vt arma ad defen-
dendū sicut sunt: cornua: rostra: ungues lōge: et istis
caret: q⁹ h³ organuz organoz q⁹ est manus: q⁹ sibi
pōt parare omne genus armorū ad defendendū: vt
et dicit Sal. j. de iuuamētis: et iō caruit a natura il-
lis: vt oīa possit habere. Caruit et p^obas q⁹ pilose:
pēnose: et squamose sunt p^o eandē cam: et q⁹ nō
h³ materiā multā supflūā terrestrē: q⁹ materia illa
ruz ptiū. Caruit et cauda p^o eadē cam et q⁹ cum sit
stature erecte getē opat⁹ sedendo: cauda. n. sessione
phibet. hec sufficiant de anothomia totius.

Et partibus namq⁹ licet sint duplices. s.
simplices et composite: de simplicibus
non ponam distinctam anothomiam: quia eorum anothomia non apparet
in corpore deciso: sed magis in liquefa-
cto in gurgitibus aquarum. Sed ponēdo anotho-
miam mēbrozū organicozū de consimilibus
loquar fm q⁹ simile aliquod in aliquo membro or-
ganico dīatur: vt de carne in anothomia coxe: et d^o
ossibus in anothomia dorſi et pedum et de neruis i
anothomia cerebri et nuche. De membris autē
officialibus sciendum q⁹ in q⁹ pluribus ipsozū
q⁹ tum ad anothomiam factam in mortuis sex sunt
videnda: vt dicit cōmentator Alexandrinus com-
mento libri sectarum. s. que ipsoz sit positio: que sit
eoz substantia: et p^o consequens cōclusio que sit eo-
rum quantitas: numerus: figura: et continuitas eoz.
Sed quātum ad anothomiam ipsoz factam in viuis
sunt consideranda duo que etiā in mortuis: vel mor-
tuo⁹ anothomia possunt quodāmodo apparere.
primū ē que sint iuuamēta ipsius et opatiōes. scōz
est que sint egritudines q⁹ in ipso pnt cōtingere: et si
curam aliquā appropriatā habeāt que sit illa ostē-
datur. C^o diuisio aut⁹ et numerus partiu⁹ corporis ē:
q⁹ ptes quedā sunt que extrema vel extremitates
dicuntur. Quedam hō intrinsece et p^o funde: et illarū
q⁹ dam sunt que ordinant⁹ imediate ad cōseruatio-
nem spēi: q⁹ dā imediate ad cōseruationē idiuidui.
p^oma sunt mēbra genitalia. Scda sunt que i vē-
tribus cōtinent. Tres aut⁹ sunt vētres in corpe no-
stro. s. supior q⁹ continet mēbra aīata vt caput. In-
ferior q⁹ cōtinet mēbra naturalia. Medius q⁹ conti-
net mēbra spūalia. p^omo incipit ab anothomia
ventris inferioris: q⁹ illa mēbra fetida sunt. Et ideo
vt ista primitus abiciāt⁹ ab eis incipiendū ē. Se-
cundario q⁹ oīs nostra cognitio et speculatio q⁹ ex
manuali cōsistit operatione a notioribus nobis in-
cipit: talia aut⁹ cū sint posteriora sunt nobis notio-
ra. C^o primū aut⁹ q⁹ ē videre ex h³ vētre ē substantia
et cōplexio eius: q⁹ positio eius ē satis nota: q⁹ fuit
positus infra alios vētres p^o inspectionē eoz mē-

broz: q̄ cōtinent: qz mēbrū quāto min⁹ p̄cipat
de nobilitate p̄fectione: tanto magis locū ifimuz
obtinēt in genere membroz: sicut ē in mundo in
genere entiu. Item qz p̄tinet mēbra deputata ad
expurgandū ⁊ ad p̄tinendū feces ⁊ sup̄fluitates
graues que. s. p̄tendunt deorsum: ⁊ spālter q̄ sunt
accepte p̄ sursum. Est itaqz substātia eius carnosā: vt
testina ⁊ pelliculosa: ⁊ carnosā tñ magis: ⁊ ex hoc
apparet q̄ ē cōplexionis calide ⁊ humide. Et cā q̄
re fuit huiusmodi venter carnosus ⁊ pelliculosus:
⁊ nō ossuosus ē: qz huiusmodi v̄ter h̄z p̄tinere mē
bra que p̄pter assumptionē cibi vt stomachus: ⁊ p̄
pter repletionē ⁊ retentionē fecū: vel ex fecib⁹ i cō
cauuz: vel ex aquositate vel ex v̄rositate: vt ydro
pisis: vel p̄pter ipregnationē vt matrix d̄z aliquā
do tumescere. Si autē venter esset ossuosus nō pos
set intumescere. ¶ Scd̄z q̄ opz videre ē numerus
p̄tiu q̄stas ⁊ figura. p̄tes. n. sunt duplices. s. intri
sece ⁊ extrinsece. Quedā sunt directe: quedā colla
terales extrinsece: directe sunt q̄ dñr cōrespondere
ori stomachi ⁊ ē ps in qua sentiū os siue cartilago
epiglotalis: que alio noīe noiatur pomū granatuz
de qua suo loco apparebit: postea ē ps stomacha
lis que ē sup̄aymbilicū vel distans ab ymbilico p̄
quattuor digitos. ¶ Tertio ē ps ymbilicalis: ⁊ est
vbi ē ymbilicus: cū quo ē alligatio fetus in matricē
cū venis matricis. Et p̄pterea intrinsecis appa
ret vena q̄daz que p̄tinuat cū ipso ⁊ p̄transit p̄ zir
bum epatis in chiliz. s. venā. ista tamē priuata est
sanguine: qz frustra ē post partuz app̄ia operatio
ne: ⁊ p̄pterea p̄tinne euanescit: ⁊ iō minor apparet
senibus q̄z in iuuenibus: sicut ē euanescit artaria
que cū dicta vena descendit ad ymbilicū fetus. Et
qñ est in ymbilico descendit inferius: ⁊ peruenit ad
artariuz adozī iuxta spondiles renū ⁊ ylioꝝ: vt in
fra dicit: ⁊ qñ ex carnis mirach p̄pe ymbilicū hāc
cōsidera artariā que est ad modū nerui ȳl choꝝde.
¶ Quarto est ps que vocat sumē infra ymbilicū
per quattuor digitos ⁊ est ps in qua quedaz vene
termināt ad cutiz per quas pueri existentes in ma
trice emittunt aquositates. Et ideo vt dicit Aliuicē.
tales vene ⁊ talis pars notior ē in nō natis q̄z in p̄
fecis: p̄z quarta terij caplo d̄ causis. Ego hoc mo
do multotiens monstraui: qz in p̄fectis frustra ē ab
operatione. ¶ Quinto est ps que vocat pecten in
quaz existunt mēbra genitalia. ¶ Partes vero la
terales sunt duo: ypocūdrīa ⁊ ylia. Et est ypocū
drīū dextruz ⁊ sinistrū: dextruz vbi locatū ē epar:
⁊ ypocūdrīuz sinistruz vbi locatū est splen ⁊ ylium
dextrum ⁊ sinistrum similiter.

Is visis partes magis intrinsecas di
scernas: ipsaz. n. quedaz sunt p̄tinentes
quedaz vero p̄tente. Continētes cōi no
mie vocant mirach. Mirach autē cōpo
nit ex quinqz partibus. s. cuti: p̄guedine: pannicu
lo carnosio: musculis ⁊ choꝝdis eoꝝ: ⁊ siphac. Luz
rasorio igitur incide p̄trahēdo a scuto ozis stoma
chi directe vsqz ad ossa pectinis leuiter incidendo
cuti: postea iuxta ymbilicū s̄m latitudine: incidas
p̄trahendo a dextris ad sinistras vsqz ad doꝝsum.
Postea excoꝝia ⁊ habebis p̄mo cutim: post autē
apparet statim pinguedo maior tamē in porco
q̄z in homine. postea locatus est panniculus car
nosus qui nō est neruosus vt alij: neqz ē carnosus:

vt musculus: s̄z est p̄mixtus. ex carne ⁊ p̄niculo p̄
eum sunt choꝝde ⁊ musculi. ¶ Musculi sunt octo
vt dicit Galie. sexto de iuuamentis mēbroz: capi
tulo penultimo: naz duo sunt lōgitudinales: quoꝝ
ruz fila p̄tendunt s̄m longum a clipeo ozis sto
machi vsqz ad ossa pectinis. ideo vocati sunt lon
gitudinales: ⁊ isti non h̄nt magnas choꝝdas nisi
ligamentales: post istos sunt duo trāsuersales su
periores: vnus a dextris alter a sinistris: ⁊ ambo
oriunt a sup̄iorib⁹ iuxta costas: ⁊ desinunt in choꝝ
das circa ossa pectinis: sic q̄ dextera choꝝda tēdit
inferius ad sinistrū: ⁊ sinistra ad dextrum: ⁊ p op
posituz sunt p̄cedentes inferiores ad sup̄iora: quo
rū ortus est ab ossibus pectinis: ⁊ anche ⁊ desinūt
in choꝝdas: cū ad locuz vbi finiunt costē dirigunt
ita q̄ choꝝde eoꝝ cruciant adinuicem ad modum
istius figure. ¶ Ultimo post istos sunt latitudi
nales: quoꝝ fila p̄tendunt s̄m latuz vnus dexter:
⁊ alter sinister: ⁊ ortus ⁊ apparentia eoꝝ est magis
iuxta doꝝsuz versus sursum: ⁊ isti cū longitudinali
bus veniunt intersecantes se ad inuicē ad angu
los rectos. ⁊ hic est numerus: quantitas: positio:
substātia: figura: colligantia: ⁊ p̄tinuitas. ¶ Iuua
mentuz eoꝝ est duplex. s. cōe ⁊ p̄p̄iuz. Lōe est du
plex. s. principale ⁊ secundarium. Principale est:
vt cōstituentes substātiā ipsius mirach mēbra in
trinseca tueant a nocuentis extrinsecis: ⁊ calitas
eoꝝ reuerberet ad intra. Secundariū iuuamētū ē: vt
adiuuēt ad expulsionē eoꝝ que a pectore expellū
tur: ⁊ vt ad expulsionē fetus: ⁊ fecū cum mirach ē
adiuuēt: vt dicit Gal. i eo dē sexto. Iuuamentū spe
ciale est: qz musculi longitudinales sunt facti ad at
trahendū p̄ncipalr. Scd̄o ad expellendū. Et quia
hec opatio in testinis maxime regitur. iō isti mus
culi fuerūt magni. expulsionē autē operant p̄ con
tractionē villoꝝ suoz: qbus cōtractis exprimunt
membra que continent ⁊ p̄ cōsequēs expellunt q̄ i
eis continēt. Itē hoc faciūt grā dyasfragmatis cuꝝ
quo cōtinuantur q̄ descēdēs a pte posteriori de
orsum cā sit: quare intestina ⁊ mēbra que continen
tur sunt quasi iter duas manus. ⁊ iō qñ isti muscu
li p̄trahūt cōprimūt dyasfragma: sic q̄ illa mēbra
exprimunt quod in eis est. sicut aliqua res contē
ta inter duas manus expellitur per compressionē
manuū adinuicem. quod latius infra declarabi
i anothomia dyasfragmatis. Musculi h̄o latitudi
nales sunt facti ad expellendum ⁊ p̄pter hoc ma
xime immediatius approximant intestinis: ⁊ expul
sionem faciūt p̄ compressionem partis a qua d̄z fie
ri expulsio. Et expulsio d̄z fieri a sup̄ioribus ad infe
riora. ¶ Hinc est q̄ isti musculi magis fuerunt po
st̄i superius q̄z inferius. Transuersales vero facti
sunt ad retinendum. Retentio autē fit p̄ villos trā
suersales: vt apparet tertio de x̄tutibus naturalib⁹
qua retentione oportebat facere ne superfluitates
reasccenderent superius ad locum superiorem: vn
de venit. ⁊ ne cito descenderent. sed continerentur
vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo non fue
runt tñ duo transuersales superiores sed ⁊ infe
riores. Sed qz magis regitur retentio ne regrediā
tur superius q̄z descendant inferius. ⁊ ideo maio
res fuerunt transuersales superiores q̄z inferiores.
Et etiam ad hoc facit dyasfragma: vt postea
dicetur. ¶ Eleuatis autem ⁊ abicis musculis

istis apparet siphac melius est: tamen ut in vna pte referuentur isti musculi propter illud quod postea oportet videre. ¶ Istud siphac est panniculus subtilissimus: et valde durus: et iste fuit factus ut prohiberetur ne musculi comprimerent membra naturalia cum ea continerent: et propter hoc fuit nervosus et durus: ut possit dilatari et strigi quando illa dilatantur et fuit subtilis ne ea aggrauaret et fuit durus ne facilius rumpere: nam ex eius fractura accidit passio que dicitur ruptura seu crepata. Intumescit enim hoc mirach cum rumpitur hoc siphac. Sunt et eius alia duo iuuamenta que Aulcen. ponit libro de animalibus capitulo de anothomia stomachi. scilicet per contractionem eius versus dorsum cum quo alligatur expellat illud quod in stomacho et intestinis et in matrice continetur: et hoc facit simul cum dyasfragmate cum quo continuatur: ut postea patebit. Aliud iuuamentum est ut alligetur intestina dorsum: et ut ab ipso vniuersaliter orientur panniculi omnium membrorum aliorum in eo contentorum. Alia utilitas secundum Galienum. quinto de iuuamentis membrorum est quod prohibet intestina a ruptura quando instantur a ventositate. Et ex his apparere que sit substantia ipsius mirach et complexio eius: apparet quod sit eius positio quantitas partium: et numerus apparet que sint iuuamenta ipsius. Restat autem videre de passionibus eius: poterit autem venter pati omne genus egritudinis. scilicet malam complexionem: malam compositionem et solutionem continuity. De cura male complexionis nihil dicam: quia non habet proprium in sua curatione quod ex anothomia dependeat. mala autem compositio que est tumor: preter naturam in ipso est duplex: quedam est apostema: et quedam non. Prima non habet aliquid proprium nisi quod in eruptione eius si rumpat ad itra et extra hec est peior quam si rumpatur ad vnum latus tantum: et causa patet: quia natura non habet supra quod se fundet in consiliando vulnus. Mala autem compositio que non est apostema est inflatio ipsius ventris: que accidit in ydropisi asclite vel timpanite. Nam in asclite aquositas continetur in concavitate ventris inter intestina et siphac: sicut in timpanite ventositas continetur: et facit intumescere mirach. ¶ In curatione eius debes sic procedere cum his que ponunt auctores. Modus autem qui maxime dependet ex anothomia est extractio aquositatis per incisionem. Modus autem est ut partem siphac quam modo incidisti reducas super intestina: ita quod stet sicut in viuo: et postea ydropico situato supino debes cutem trahere superius: et postea rasorium habere et perforare usque ad siphac: ita quod incidatur etiam siphac: et tunc statim debes habere canulam et ponere in foramine et extrahere de aquositate quantum sustinet patiens semper tamen sis memor quod melius est infra sustinere quam exquisitissime euacuare: et specialiter in ydropisi propter debilitatem virtutis: postea dimitte cutem quod redibit ad locum suum et recuperiet vulnus et ex aqua amplius non exibat. Ipsam vero quando vis extrahere plus retrahere cutem sicut primo. Istud tamen volumus non facies nisi a lateribus: non in medio: quod vulnus factum in medio non ita cito consolidatur. propter siphac esse grossius et solidius ibi quam in lateribus. Secundo propter chordas vulnus est paraturus ducere spasmodum. Tercio quod aqua melius egreditur quam grauis est tendere deorsum. Si vero veter pa-

tiat solutionem continuity: tunc illa solutio est penes trans in profundum: aut non. Si autem non tunc est cura difficilis: si sic tunc per vulnus aut egredietur aliquid de contentis aut non. Si sic: aut illud quod egredietur est zircus aut aliquid interiorum. Si zircus tunc dicitur sui cum syrico vel ligare iuxta cutem quantum possibile est: et postea abscinditur: quod totum de ipso quantum contingit aer corrumpitur: et si intromittatur corruptum et putrefacit alias partes: et ideo dicitur abscinditur: post illud dicitur intromitti: et si lumen dimitti extra: et dimittere labium aptum: quod natura consolidabit zircum et expellet illud quod est cum filo alligatum: et hoc facto debes consolidare vulnus. Si vero illud quod egreditur est intestinum tunc aut intestinum est vulneratum: aut non. si non est vulneratum et neque substantia alia est ei inuoluta quam citius poterit dicitur intromitti. Si vero aliqua substantia ut pulvis est annexa vel est sanguis dicitur lavari cum aqua calida et intromitti. Si vero propter moram ventositas sit inclusa in eo: et ex hoc intumescat et non possit intromitti: tunc cataplasma resolutivum vel spongia madefacta in decoctione resolutiva desuper poni dicitur: et detumescent: et sic intromittatur. Si autem non possit detumescere neque intromitti: tunc dilate vulnus mirach donec intestinum intromittatur. Cum autem intestinum fuerit incisum: tunc si ipsius fuerit ex grossis intestinis debet labia eius sui cum syrico sicut labia aliorum membrorum. Si vero sit ex intestinis gracilibus: tunc non sustinet suturam nisi sit profunda valde: et talis impedit operationem eius. Et propter hoc melius est ut dimittatur et teneantur iuncta labia vulneris cum capitibus formicarum magnarum: debent enim labia intestini coniungi: et debes habere formicas magnas et facere quod mordeant labia iuncta vulneris et abscindere caput statim: et sic facere donec labia sunt iuncta: et tunc intromitte intestinum ut prius: hoc facto ad curandum ventris solutionem redi. Et istud vulnus curari dicitur cum reditioe labiorum in vnum: et reducta continentur in vnum futura facta cum syrico hoc modo. Nam in prima sutura recidit totum mirach ex vna parte: ex opposita vero parte dicitur dimitti siphac: et reliqua de mirach in parte in qua dimissus fuit siphac dicitur assui: et ex alia parte siphac dicitur dimitti: et sic per ad hoc ut labium siphac iungatur et reducta labio membri carniformis: ut fiat certior et firmior: consolidatio vulneris: et eodem modo vulnus hoc si per seipsum nil sit egressum: et hoc de anothomia mirach quod est membrum continens sufficiat etc.

Restat videre de anothomia contento rum: hec membra sunt numero x. Primum quod occurrit est zircus. Secundum intestina. Tertium stomachus. Quartum splen. Quintum epas. Sextum misenterium. Septimum renes. Octavum vesica. Nonum testiculi: et vasa spermatica et matrix in muliere. Decimum est virga cum collo vesice. De zircus autem primum quod dicitur videre est locus eius: locus enim eius in homine est quod cooperit stomachum ab anteriori parte: et omnia intestina: et in alijs non cooperit omnia intestina: hoc fuit quod homo inter cetera animalia eiusdem quantitatis est debilioris digestive virtutis: et est quod intestina non citius exterioribus sunt magis disposita propter cutem eius subtiliorem esse et minus pilosam. Ex hoc et poterit patere secundum quod sit eius iuuamentum. Iuuamentum enim eius est principaliter confortare virtutem digestivam stomachi: et interiorum reuerberando calorem naturalem ad

stomachum. Et propterea dixit Gal. qnto de inge-
mo sanitatis qdā miles in bello fuit vulnera-
tus cui epiplex. i. zībus fuit abscessus tñ ex vulne-
re sanatus ē: ex quo tamē postea non potuit dige-
rere. Et ex his consequenter p̄ tertium inquirendū
de ipso. s. de substantia eius. substantia eius nō fuit
simplex: sed composita et fabricata ex substantijs
que habent calefacere: et p̄pterea fuit compositus
ex triplici substantia sicut dicit Gal. x. de iuuamen-
tis membrorū. s. ex pānculis subtilibus duobus: ex
adipe seposita. Ex arterijs et venis. Et ex panniculis.
Primo vt ibi pānculi continerent alia: et etiā quia
iste zībus debebat esse extensibilis levis et dēsus
vt caliditatem reuerberat. et ad hoc aut magis pōt
substantia pannicularis et aliqua alia. Secūdo in ipso
fuit adeps q̄ calefacit cum sit valde p̄pinqua ca-
liditati vel in potentia ad calidum. Tertio arterie
et vene que multum calefaciunt. Et hoc patent reli-
qua duo. s. quis sit numerus partium eius: et que sit
colligantia eius: nam h̄z colligantia ad mēbra ad
que terminatur vt ad stomachū vel ad splenē: et ad
intestina: et spāliter colon p̄pter cām que dicitur:
h̄z etiam colligantia ad mēbra a q̄b⁹ oritur. Qui-
tur nāq̄ a pānculo carnosio inter dyafragma: et cā
quare inde oritur ē: q̄ ad pānculum illum termi-
nantur due extremitates panniculi siphac: que de-
bent inuēstire zībū: et sic q̄ ibi ē vena magna et ē
arteria a q̄bus iuxta stomachum oriunt venepar-
ue: et arterie contextentes zībus. Tertio ibi ē misin-
terium sepositum: a quo oritur adeps seposita replēs
vacuitates illius contexture. que autē ipsius egri-
tudo ē declaranda per anothomiam patet ex his
que dicta sunt supra.

Leuato autē zībo quātum ad partem:
que cooperit itestina et nō plus: ne mo-
ueas alia mēbra a suo loco statim tibi
apparent intestina. Circa que primo
notabis positionē et numerū. ferunt. n.
plura inuoluta et reuoluta: et non fuerunt vnum in-
testinum rectū propter duo. Primum q̄ dato in
quibusdam brutis tantum sit vnum intestinum
rectum vel recte procedens. In homine autem et
in alijs aialibus perfectis fuerunt reuoluta: vt diu-
cibus cōtineretur in stomacho et in intestinis: q̄ si
nō contineretur oportet et q̄ animal esset in conti-
nua assumptione cibi et in cōtinua assellatione. Et
cōtinuatio illa impediret occupationem in alijs p̄-
fectionibus opatiōibus. Secūda causa fuit q̄ si in-
testinum fuisset totum vnum rectum nō quelibet
pars cibi fuisset contacta a superficie intestini: et iō
non exiccasset totū intestinum totam humiditatem
contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat de ci-
bo intactus ab intestinis: et vt tota humiditas exic-
cetur ordinauit natura ipsa esse inuoluta. ex hoc
statim apparet q̄ sunt plura numero. quia sex tria
subtilia: et tria grossa. Incipiamus ergo ab vltimo
q̄ vocat rectum vel longum: cuius extremitas ē
orificium quod vocatur anus. Sed vt anothomia
aliorū nō destruatur ligare opz intestinum istud cir-
ca mediū eius in duabus partib⁹ et in medio liga-
ture incidere: et inferiorem partem dimittere et cuz su-
piori ascendere scarnādo. Et nota circa istud inte-
stinū multitudinē venarū miseratq̄ q̄ veniunt ad
fugēdum si aliquid ē de humiditate in chilo vel de

supfluitate remansit. et istud itestinū iuxta ylia finit
vbi incipit intestinū colon. Et dī colon: q̄z plura co-
la h̄z vel cauernositates vel cellulas vel cameras
in quibus sterco figuram accipit: et in ipso retinet
p̄ has cellulas. Circa q̄d intestinū debes conside-
rare locū: q̄z multū circa sinistram renē inuoluitur
hec ē cā quare eius dolor ex pte loci nō distinguit
a dolore renali. Postea vero ascendens et coope-
riens splenē incipit circa exteriora declinare et sus-
ptem dextrā et cooperit stomachū: et p̄ coopuram
quā facit supra stomachū accidit: q̄ qñ supfluita-
tes descendūt ex hoc intestino q̄ stomachus ei cō-
patitur et dolor et rugitus tunc ipis apparet circa
stomachū: et tūc statim hō appetit assellare: et assel-
lat. Qd nō cōtingeret si in stomacho essent hūidita-
tes q̄ facerēt hūc rugitū et dolorē et ex hoc p̄z q̄ ac-
cidit his q̄ purgantur q̄ sincopis eis accidit qñ
appetunt assellare. Vel humores in intestino hoc
continentur q̄ debēt euacuari: q̄z tūc illi humores
in intestino illo existentes alterāt stomachū: et os
ei⁹: et ex alteratiōe oris stomachi sequitur sincopis.
Sed dubitat aliq̄ rōnabiliter de loco hui⁹ inte-
stini cum sit de grossis deberet esse inferi⁹: et non su-
pra alia cuius oppositū apparet. Dicendū q̄ istud
itestinū fuit locatū supius iuxta stomachū p̄ tria.
Primū q̄ istud ignobilius ē cibis gracilib⁹. et iō
sub mirach iter ois gracilia debuit esse positi⁹ exte-
rius. Secūdo q̄ istud intestinum cōtines feces: et ali-
quādo induratur: et de se priuata sunt oī humidi-
tate et caliditate nālī: vt a mēbris vicinis adiuuare
tur: ordinauit nā vt imēdiate locaret supra stoma-
chū: vt coopieret a girbo: a quo et stomachus coo-
perit: q̄z et zībus ipm humectat et calefacit: et p̄
pterea apparet q̄ nō ē aliud intentū cū quo alliga-
tus sit zībus sicut cū colon. Tertia cā hui⁹ locatio-
nis ē: q̄z istud intestinū p̄prie ē factū ad cōtinēdū
et expellēdū feces: sed magis ad expellēdū. et ideo
inter alia itestina ad ipm p̄prie debuit puenire co-
lera q̄ h̄z expulsioa stimulare modo p̄ hoc q̄ sic lo-
catum ē colera ad ipsius substantiaz puenit p̄ter illā
q̄ ad cōcauitatē itestinoz puenit. Nā supra ipsum
in parte dextra existit penula epatis in q̄ existit chyl-
stis fellis cū quo alligat: et hoc apparet ad sensū.
Et p̄pterea tale intestinū in tali loco apparet citi-
num: et amāz in gustu et nigrū. Et nota circa hoc
mirabilem opationem nature. Ad illud q̄d obijci-
tur soluitur q̄ itestina nō iudicāt supiora rōne lo-
ci: sed rōne colligantie quā h̄z cuz stomacho vel fun-
do stomachi: modo intestina gracilia rōne colligā-
tie ad fundū stomachi sunt supiora alijs: et ex loco
istius supioris intestini apparet cā quare in dolore
colico augef dolor tēpore assumptionis cibi: q̄z tūc
istud intestinū cōprimif a cibo: s̄z tpe famis nō. S̄z
intenditur dolor renalis et hoc est vnum ex signis
distinctiōis inter vnum dolorem et alium: et ex loco
et colligantia dicti intestini apparent nobis duo.
vnum vtile in cognitiōe: aliud in operatione et co-
gnitiōe: q̄z quādo sit colica passio incipit in pte fini-
strā: et in illa magis molestat: tūc q̄z intestinū illud
frigidius est illi cū nō tāgīt a chisti fellis. Secūdo
q̄z in maiori q̄stuate est locatū circa renē sinistru:
est striccius: tamen illa colica que sit in pte sinistra
non tam diu molestat: tum quia sit a causis facili-
oribus: tum quia est causa eius in loco vicini⁹

ad expulsionem. Et nota hoc q² per experientiam vidi multotiens. Quantum ad opus vero cōfert. Primo quia in colica ea que administrantur ad extra debent magis applicari et appproximari circa ypocondrium dextrum q³ sinistrū licet vtrobiq³ conferat. Secundo quia quando fit clistere meli⁹ est vt corpus declinet versus dextrum: vt intestinum colon non comprimatur ab alijs: postea iniecto clisteri quando voluntas est vt egrediatur clisteri vertat se statim super latus sinistrū: et postea paulatim super dextrum sicut in expulsionem que debet fieri per positionem administratam per superiorem partem: contra quando incipit mouere hoc est de loco et colligantia eius. Substantia vero eius consideres grossam et solidam propter vestitatem generatam in eo: multo tempore cōtinet que in eo fortissimum interdum generat dolorem que cum fiat in substantia grossa et solida appareat si intestinum terebello perforetur. Et etiam in hoc similatur dolor huius dolori renali. Quarto considerare debes figuram eius et formam que apparet ex dictis. cellulofum enim est intestinum et in cellulis istis quia via et transitus multis obliquatur superfluitatibus: et fit causa moris superfluitatum que in eo figuram recipiunt ad modum illarū cellularum: et ideo stercus figuram habet quā scis figura maxime apparere in stercore desiccato: et re-tento. et in febribus et in alijs egritudinibus in quibus eiciuntur squibales: et humores flegmatici retinentur: et sunt materia concurritini. nam in concuitate cellularum: et humor flegmaticus melancolicus: qui est sufficiens materia generationis vermiū si inter vnam cellulam et aliam continetur paucus humor qui non sit sufficiens ad generationes panniculum continuantem vnum vermē generat in vna cellula cum alio in alia cellula generato. Operatio iuuamentum et egritudo ipsius ex presdictis patet. Hoc autem intestinum est continuatum parte superiorum monoculo siue ceco quod dicitur monoculus non quia nisi vnum habeat orificiū: per quod attrahitur ad ipsum et per ipsum expellit: quia hoc est impossibile: sed habet duo orificia: vnum per quod attrahit: alter per quod expellit. Istud autem per quod expellit non est sicut in alijs opposite locatur contra primum: sed ambo locata sunt iuxta se inuicem et infra hec orificia pendet lacuna huius intestini ad modum sacci: et id alio nomine vocatur saccus: et sic apparet eius figura: et colligantia: et locus etiam quia locatus est in latere dextro supra et iuxta terminū anche siue scier: infra renem dextrum. Substantia eius est eadem cum substantia colon: egritudine et patitur fies. Iuuamentū est vt psucci que venit ad ipsum in eo retineatur: et reuoluatur et vt reuerberet vel descensum prohibeat situi ipsius succi ab intestinis superius: et ista intestina superiora sunt gracilia et sunt tria. Nam huic intestino cōtinuat intestinum yleon quod circa ylia locutione habet situm et reuolutionem: et in isto sit yliaca passio in qua est dolor vehemens circa ylia: et sic apparet locus colligantia: passio: et dolor. Substantia eius est subtilior: et id gracile vocatur sicut per primam cām vocatur yleon. Eius iuuamentū est: quia factū est vt contineat succū. vt quod vtile est possit exurgari: id multum inuolutū est: et ad ipsum pueniunt plures vene miserales que ad aliq³ aliud intestinum: et ab eis et a misente-

rio debes ipsum excarnare. et quā ad partem eius superiorem iuxta stomachū puenisti: tunc inuenies quod circa partem sinistram ad spondiles declinet et valde est icarnatum cum misenterio: et id cum cautela incide ne frangas aliqd: et post incisionē inueniens ieiunū intestinum quod taliter vocatur: quia vt plurimū inuenitur vacuū in bene dispositis. Et cā sue vacuitatis est duplex. scilicet rectitudo eius. nam est rectū sicut intestinum vltimū. Secūda cā est multitudo colere pure quod peruenit ad intestinum hic: vt chisti fellis per canalem qui continuatur cum intestino duodeno cum quo istud immediate cōtinuatur. Et dicitur istud primum intestinum et vocatur duodenū: quia eius longitudo vt in pluribus est duodecim digitorū ad quod intestinum canalē quod ē a chisti fellis puenit: et ideo caue quā excarnas ne istud canale incidas: sed incide intestinum duodenū bene ferius et liga: et tunc incipiēdo sicut incipiunt auctores hēs sex intestina. primum ē duodenum. Secūdo ieiunū. Tertium yleon: et ista sunt gracilia: et superiora. Quartū monoculū seu cecum. Quintū colon. Sextum rectū. Nec. n. oīa intestina videbis esse inuoluta continuata alligata dorso sicut alligata sunt oīa viscera per quoddā mēbrū quod vocatur eucharus vel misenteriū a miseraicis que in ipso sunt disperse. Et vulgares, Bononienses vocant ipsum interiglio. i. interiora tenens.

De misenterio vel alio nomine eucharus.

Istud mēbrum sicut auctores substantiā habet compositam ex venis cordis panniculis ligamentis: vt predicta membrum possit ligare ex substantia seposita et pingui: vt dura mēbra quales sunt spondiles cum mollibus: qualia sunt intestina et alia viscera sine medio non cōiungantur: vt molle a duro non patiatur: reliquas autē vacuitates quod sunt in hoc mēbro: et hoc est vnum iuuamentū carniū glandosarū: quod in hoc sunt disperse sicut non est longinquū quod iste carnes sint facte ad generandū humiditatem quā intestina et sex inter dū humecterēt: vt lubrīcet cito ab intestinis: et id videmus quod stercus liqudū emittit dato quod cibaria sumantur dura. maxima tamen pars glandose carnis ē in parte superiori grossa in qua frequenter congregatur per propinquitatem ad splenē melacolia ex qua catur melacolia mirachia. Hoc facto eleua misenterium vel dimitte donec feceris anothomiā venarū que pueniunt ad stomachū et ad splenē: ad quā vidēdam et aliorū membrorū infla stomachū cum cannula per portanarium et liga fortiter: et absinde intestina. Et fac ante incisionē infra locum ad quem puenit canalē a chisti fellis ad intestina.

De stomacho.

Isto de intestinis pcedas et videas tertium mēbrū: puta stomachū: de quo debes videre illa sex: que de alijs. Primo locus notabilis eius: et circa locū nota primo vbi eius. Secūdo situm vbi eius est: quia cum sit cella cibi stomachus: vt dicit Gal. quanto de iuuamenti stomachi: caplo secūdo. et ibi habet totum quod dicit de stomacho. Et dictū ē de intestinis: et habet ab Aliebate tertio sue theozice dispositionis regalis. caplo. xx. Est ergo locus eius in medio superioris et inferioris: dextri et sinistri: anterioris et posterioris. sed

tu hic dubitabis quare stomachus non fuit positus iuxta os. Dico q̄ causa fuit duplex. Una est q̄ iuxta os deberet eē mēbra anhelitus pp̄ attractiōē aeris. Secūda q̄ mēbra secū receptia debent eē p̄tinuata cū stomacho: talia aut̄ infra dyasfragma te debēt esse p̄tenta: et iō vides q̄ stomachus superius h̄z cor mediāte dyasfragmate: inferius misceretur iū intestina a dextris h̄z epar quo app̄bēditur quinq̄ suis pennulis: sicut manus que app̄bēndit et caput quinq̄ digitis: et a sinistris h̄z splene: quo calefit: rōne arteriarū eius: a pte anteriori h̄et zirbuzia posteriori musculos dorsū: et venā magnā: et arteria: que trāsūt supra dorsū: vt postea videbis: et ideo locus eius ē in medio: q̄ est sicut cella cibi cōis oibus. Situs aut̄ eius ē: q̄ l̄ sit locus sup̄a dorsū: ps tñ eius sup̄ior declinat versus sinistrū: inferior vero ad dextrū. Et cā istius siuationis fuit ppter cās que dicent: nam epar debuit esse in latere dextro eleuatū: et cū sit magnum totā pcanitate dextre p̄tis sup̄iorē occupauit: splē aut̄ non: et iō in dextro non potuit pars sup̄ior collocari: s̄ in sinistro. Pars ergo inferior debuit ad partes dextrā declinare: q̄ in parte sinistra inferiori iuxta renes est intestinū colon grossū multū inuolutū iustis inuolutionibus: et sibi occupat magnū locū. Sed in parte inferiori dextra sunt intestina gracilia et subtilia que paruū et modicū occupāt locū: et iō stomachus q̄stuz ad partes inferiorē d̄z declinare ad partes dextrā: vt repleat cōcauitatem ibi exeuntes: et cedat locū colon: et ex hoc apparet primū: q̄s. s. locus sit eius. s. stomachi. S̄ tu dices quare stomachus nō fuit locar⁹ directe sup̄a sp̄o diles dorsū. Dico q̄ cā huius pōt esse triplex. Una que dicta ē: vt cederet epati in pte dextra: et replet vacuitates in parte sinistra. Alia cā fuit: q̄ si stomachus esset directe locar⁹ sup̄a dorsū: tūc orificia duo. s. inferius et superius essent directa. Et ideo i homine cū sit stature recte stomachus nō bene cōtineret cibū: s̄ descēderet ab eo statim: vt ergo hoc nō p̄tingat sic fuit situatus. Tertia cā huius fuit q̄ quātuz ad os eius superius et partes superiorē d̄z recipere melancolias a splene que est in pte sinistra: et quātuz ad partes inferiorē d̄z recipere coleras ab epate quod ē in parte dextra. Et ex hoc apparet. s. quis sit locus ei⁹. s. stomachi fm colligantia: colligantia p̄sequenter apparebit meli⁹: q̄ colligantia h̄z cū splene: cū epate et cū corde: et cū cerebro: et illud p̄sequenter declarabit: q̄ apparebit q̄ cū splene h̄z colligantia ppter venas que apportant melancoliā ad os stomachi: et ppter venas q̄ veniunt ad latus sinistrū stomachi ad nutriēduz sicut cū epate h̄z colligantia rōne venarū reliquarū cū cerebro ppter neruū qui venit ad os stomachi et expandit maxime circa partes superiores stomachi. Cū corde vero h̄z colligantia rōne arterie magne que sub ipso est. Ex his pōt apparere tertium. s. cuius figure sit: q̄ est figure rotūde: q̄ talis figura magis est a nocumentis remota. Item q̄ oium aliarū ē capacissima: stomachus aut̄ multa d̄z continere: s̄ non ē perfecte figure rotunde: s̄ arcualis magis: ppter cām dictā: q̄ pars superior eius ē declinans ad sinistrum: inferior vero ad dextrum ad modūz cucurbitę retortę: vel saracenice: verum omnia que dicent de stomacho melius apparebūt

per anothomiā mēbroz sequentiū. Patet etiam quartū. s. que sit quātitas stomachi: q̄ magn⁹ valde est cū interdūz ipm oportet recipere et cōtinere magnā quātitatez cibi: verū quod non ē semper in magnitudine sua vltima: s̄ equatur magnitudi nī p̄tenti: q̄ extēibilis et corrugabilis. Quinto aut̄ videas partes et numez partiū eius: partes autē eius sunt duplices. s. vniuersales et integrales. Quod vero q̄statiue et determinate: prime sunt due tunice eius. Prima intrinseca ē neruosa. Secunda et extrinseca est carnosā: verū est q̄ prima ē sp̄isior secunda: q̄ illa primo d̄z p̄tangere cibū: et ideo vt nō ledetur ab eo debuit esse sp̄issa. Item pp̄ aliū q̄ stomachus ppter illam tunicā est extēibilis: q̄ requiritur interdum ppter multam quātitatez cibi. sed exterior: licet requiratur ppter digestionē fuit subtilior: q̄ digestio stomachi inuatur a membris vicinis circūstantibus: sed extensio et continētia cibi non. Et iste tunice non solum diuersificatur in substantia: quātitate: et loco. sed siuatione villorum: q̄ in prima cū in ipsa sit appetitus: et appetitus immediate ordinetur ad attrahendum villi fuerunt situati ad attrahendum: tales autem sunt longitudinales. et ideo in ea sunt villi longitudinales: et quia attraxioni statim coniungitur retentio: q̄ omne quod attrahitur: attrahit vt retineatur: q̄ attrahit vt ea membrū voluptuetur. Hinc ē q̄ in hac etiam tunica fuerūt positi villi transversales qui deseruiūt retentioni: verū est q̄ illi sunt locati in pte non interiori illius tunice sed exteriori. In secūda vero cū ipsa ordinetur ad digestionē et digestionē seruat: q̄ ei consequitur: et ex consequēti expulsionē substantie fuerunt positi villi latitudinales. et ex hoc apparet q̄re intrinseca tunica fuit neruosa et carnosā: non fuit intrinseca ppter villos longitudinales q̄ debent esse in tunica intrinseca q̄ est: vel d̄esse principiū appetitus. Item alia causa ē q̄ intrinseca ordinata ē ad sentiendū: extrinseca ad digerendū et ad alterandū. Nūc autem sensatio melloz sit quādo sensibili immediate occurrit sensus vel membrū sentiens: alteratio vero pōt fieri p̄ medium et digestio: et hoc ē quod exp̄sse ponit Auicē. caplo de mēbris. p̄mo cā. fen. prima. Et natura q̄dem intrinsecam tunicā. s. stomachi fecit neruosā. extrinsecā vero carnosā: potest nāq̄ digerentis opatio ad id quod digestū est in potētia sine occurſu puenire: sentiens vero id q̄ sentitur nō pōt sentire nisi obuiando ei sensus. s. tact⁹. Alie vero sunt partes eius q̄statiue et determinate: vt pars sup̄ior et orificiū eius inferius q̄ dicit portanariū. ps eius superior fm naturam angustior parte inferiori: q̄ in inferiori debet fieri digestio et cibus d̄z cōtineri. in superiori non. Orificia tamē h̄z partiū conueniūt et differunt. Conueniunt q̄ ambo posita sunt a laterib⁹: et non sunt posita vel facta in vltima eminētia partis inferioris et superioris: sed ps inferior descendit magis q̄ portanariū vel pillereon: vt cibus nō descēdat: sed cōtineat in ea vt in bursa quadā sicut sup̄ior sup̄eriet ori stomachi: vt qñ stomacho repleto homo inclinaret: nō reascēdat cibus ad meri et os: et sp̄aliter qñ multum repleat stomachus. Ex hoc pōt videre: quare ex sup̄flua quātitate cibi dyasfragma cōp̄rimat et cib⁹ non egredit. Itē conueniūt q̄ ambo orificia

sunt in stomacho in loco in quo continuatur vel alligatur dorso. nam os stomachi est recte in pñcio sue alligationis dorso alligatū: et ppter ea alligatum est os stomachi ad spōdilem: ubi finit et terminatur dyafragma: et ista e tertiadecima eo qz in duodecima ē costa vltima mēdosa ad quā determinat dyafragma. Et ex hoc apparet tibi: qz qñ vis exterius alterare confortare vel aliter opari circa os stomachi qz optimū est in dorso circa. xij. et. xij. spōdilem hoc facere: et spāliter qñ pñdicta impugnat ab epate: et splene, dūmodo arteria adorti non impediatur que in dorso ē. Sequētibz aut spōdilibz q vocant spōdiles renū alligat stomachū vsqz ad portanariū: tūc hō alia pars inferior a spōdilibz obliquat versus sinistram: et ideo cōueniunt illa duo orificia. Differūt etiam qz superi⁹ orificiū qd vocat os stomachi est magis latū qz inferi⁹ portanarium. Et hoc fuit: qz p os stomachi aliqñ cib⁹ grosse substātie et dure dō descendere et indigestus. Et iō os stomachi debuit esse latum. Sed p orificiū inferius tñ res subtiliata et digesta dō egredi: et ideo nō fuit ita latū et hoc de pñtibz ei⁹. **¶** Ex qbz apparet sextū: qz dō ingri de stomacho. s. q sit eius substātia: qz apparet qz cū nervosa tunica sit maior in eo qz substātie nervose sit a dñio. Ex hoc apparet q sit pplexio ei⁹: qz frigida et sicca. Apparet q opatio vti iuuamētū: qz duplex: vnū ad appetēdū cibum pro toto p tunicā intrinsecā: alterum ad pparādū cibū ad nutrimentū totius et hoc p tunicā extrinsecā carnosam et mēbra coadiuuaria. Et ex his potes videre qz pōt pati egritudines oīum genēz qbus pñt cōpati alia mēbra oīa pñcipalia: vt epar. cor. cerebrum: et ex psequenti totū corpus: Curatio tñ eorū ppter ex anothomia nō dependet multū q aliorū. Et hec de stomacho.

De splene.

Splenis anothomia pfecte videre nō pōt nisi abscondas costas aliquas mēdosas ex latere sinistro: quas nō pfecte eleues: sed vt sufficit open tuo qbus abscondit locus splenis tibi apparet: qz paret sinistro stomachi adheret quātū ad cōcauum ei⁹. quātū hō ad cōnexum alligat dorso et siphac pñculis subtilissimis oris a siphac. Apparet secūdo qz locus ei⁹ nō est ita in alto sicut locus epatis: figura ei⁹ est quadrāgularis: qz in hoīe ē quasi ad modū quadrāguli pp figuram stomachi: cui⁹ cōcauitatem circūstantē in parte sinistra hz splen reple. Tercio vide quātū eīus: qz in hoīe satis pportionalibus est in quātitate respectu aliorum membrorū. Colligātia hō eius est: qz colligātia hz ad cor epar mīscēterii: zīrbū et stomachū. Colligātia hō hz ad oīa ista mēbra ppter cor: p venam q venit a porta epatis ad splenē q colligātia apparet. nā si ex carnādo pcedas videbis qz a vena cōcaua epatis puenit vena magna ad splenē a qua descendit vnus ramus in mediō trāsitus eius inferi⁹ ad mīscēterii: et ad ipm nutrīdum: et portat sanguinem aquosiorē et humidiorē: postea quando ista vena appōximat splenē: itē vnus ramus ramificatur ab ea: q vadit ad nutrīdū partē sinistram inferiorē stomachi. postea hō puenit ad splenē et cōcauitatem eius. Et ramificatur in cōcauitatem ipsius in duos ramos. s. inferiorē et superiorē: descendit inferi⁹ inferius ad nutrīdum

zīrbum: quātū ad partē sinistram: sed superiorē transiens p cōcauitatem splenis ramificat i duos: quorū vnus puenit ad partē superiorem sinistram stomachi ad nutrīdū superiorē. alter vero circa orificiū puenit stomachi: ad portandū melancoliā: que mulgendo pfluit ad os stomachi: vt iciter appetitum. Qd hō remanet magis in splene ipm nutrit. Et ex hoc apparet tibi cū qbus mēbris alligātiā hz splen mediante vena. colligātiā aut hz cū corde p arterias que ad ipsum veniunt ab arteria adorti que in dorso est infra dyafragma: a qbz arterijs stomachus multū calefit in latere sinistro: vel a splene rōne istarū arteriarū: et hec fuit vna cā quare arterie multe: et magne veniūt ad splenē sicut alia cā fuit. vt calore arteriarū sanguis grossus q est nutriturus splenē subtiliet et digerat: qz splen hz substātiā rarā in quā dō recipere humorem grossum melancolicū. Et ex his apparet tibi quintū qd debes videre de splene. s. que sit eius substātia: q est rara et spongiosa ppter qd apparet sextū scz cuius cōplexionis sit: qz in pparatione ad cutē calide et humide: et essentialiter sit frigide et sicce: ppter nutrimentū. iuuamentū pz. Et ex his tibi apparet qz cū recipiat humorem melancolicū et cōtineat grossum et ineptū euacuatiōi qd frequenter repletur oppillatur et apostemat: et resoluētia fortia tūc multū resoluūt substātiā ei⁹ si sint fortiora dato qz rōne humorū cōpetāt. Et hec de splene.

De epate.

Epar manifeste vides esse locatū in dextro latere amplectens stomachū superius eleuatū valde: et nō decipiat te qz i aīali mortuo multū locat sub costis: qz nō est sic: cum sit sub dyafragmate et dyafragma extremis costarū coniungitur: sed hoc evenit qz mēbra spūalia multū euanuerunt: et ideo vacuitatē eorū replet epar: cōprimēdo dyafragma et ideo debes trahere inferi⁹ et aīal siue corpus eleuare. Et cōsidera scōdo quātū eīus maximā in homine: cum sit aīal calidum et humidū. Tercio respicias ptes eius quaz quedā sunt intrinsece integrales: quedā hō extrinsece magis: intrinsece integrales sunt qnqz pēnule eius lz in hoīe non semp sunt abinuicē separe: et quelibet illarū pēnularū est cōposita ex renis diuisis et dispis p eas in modū retis cuius retis vacuitates replete sunt carne: que est pñte substātia epatis: que est sanguis coagulatus: et in his venis continet chylus: q diuisus est ad minimā fm minimā alterat et cōtangit ab epate: et iō fit vt quasi totū epar cōtangat totū chylū: et hoc ordinauit natura vt melior fieret et pfectior cōuersio chylī in sanguinē: qz alteratio q fit fm minimā melior siue pfectior est. Sed tu dices quare nā non sic ordinauit in stomacho: sed in stomacho posuit cōcauitates vnā. Dico qz hoc fecit qz in stomacho nō dō fieri pfecta digestio: sicut in epate. Item qz in stomacho assumūtur cibaria grosse substātie q non possent p strictissimas vias penetrare: sed ad epar substātia tñ ligda dī puenire et penetrare. Et ista decoctio: et si fiat in toto epate magis tñ fit in parte superiori. Et ppter ea pars illa solidior est et magis compacta. **¶** Partes eius extrinsece sunt ptes eius qbus mediantibus hz cum alijs colligātiarū: nam cū corde hz colligātiā p venam chylis que

oritur a gibbosa parte epatis: et partarias: ut videbis in anothomia cordis et vene chilis: h3 colligatiam ad dyaphragma cui suspenditur: et ad spondiles siue dorsum cui alligatur p pāniculum eius. Pāniculus aut eius est duplex. scilicet cooperiens circūuolvens. et suspendens. Primus est substantiam suā velans. Secundus est suspendens ipm ad dyaphragma superius. Ex pmo patitur dolorem extensiuū. Ex quo patitur quicquid doloris extensiuū: p secundū patitur dolorem aggrauatiū a materia aggrauante. Quedā vero sunt partes que sunt orite ab eo: et iste sunt duplices. Vene et canalis chistis fellis: de canali hoc postea videbitur. Vene aut sunt duplices. scilicet chilis que oritur a gibbositate epatis: et cōcaua siue pora que oritur a cōcauo epatis. De anothomia chilis postea videbitur. Porae aut sunt quicquid rami intrantes epar sicut sunt quicquid pēnule iam dicte epatis. Egreddientes vero extra epar sunt octo: due parue in quibus nō labores ad discernendum: quia sufficit tibi si sequeres discernes. Sex aut altæ. Prima vadit ad dextrum stomachi ad intendendum tunicā exteriorē eius: et spāliter partē inferiorē. Secūda vero vadit ad splenē cuius anothomia iam vidisti in anothomia splenis: et illa est satis magna et bene discernibilis. Tertia tendit ad latus sinistrū et vadit ad intestinū rectum ad exsugādū humiditātē a cibo si quid remāsit iuuatua. Quarta vadit ad supiorem partem dextram stomachi ad nutriēdū ipm in opposito eius: quod veniebat a splene ad latus sinistrū. Quinta pars diuiditur: quia vna vadit ad dextrā partē iurbi ad nutriēdum iurbū in opposito illius quod veniebat a splene: quod veniebat ad nutriēdū sinistrū iurbi. Alia vero pars vadit ad colon ad suggendū quicquid est in ipo. et ad nutriēdum ipm: et ppter ea in parte dextra maxime continuatur iurbus cum colon. Sexta vero pars vadit ad ieiuniū: et reliquū eius vadit p intestina gracilia. scilicet pylion vsq ad cecū: et in isto sunt plures vene miscerales quod in aliquo alio: et ppter ea iste ramus erit tibi manifestus valde: et hoc de tercio videndo circa epar. Quartū quod debes videre est forma eius et figura: nam figura est lunaris: quia cōcavitatem h3 et gibbositatem: ppter quod apostema factū in gibbo eius dicitur esse figure lunaris. Quinto apparet substantia eius: quia additio in eo ē caro propria que est sicut sanguis coagulatus: et ideo ē eius complexio calida et humida.

Unamētum et opatio eius pars: quia eius opatio est chilum sanguificare. Et quia ydrops est propriū nocumentū sanguificationis manifestū est: quia ydrops est propria passio epatis. Quō aut aquositas vel ventositas huius pueniat ad totū: ut in yposaracha satis pars: quia p venas. Quō aut pueniat ad cōcavitatem ventris ut in asclite et timpanite declaratum est supra in anothomia ventris et mirach.

De chist fellis.

Chistis fellis locus est quia in cōcauo epatis in pennicula media eius: et cā huius fuit: quia colerā quā continet dicitur transmittere ad intestina ppter cām dictam superius: nunc aut agilius colerā hanc transmittit ad intestina: quia si esset locata in gibbo epatis. Itē nisi sic esset tunc nō cōtangeret intestinū colon ppter iuuamētum dictū. Sed tu dices quō verificat dictū Gal. quō de iuuamētis membrorum caplo. iij. quod purga-

tiuum colore est in loco medio venarum que portant sanguinē ab epate et venarum inferiorum que attrahunt et educunt chilū ad epar. Dicendum quod illud h3 veritatem de loco colligatias fellis: quia initium colligatias in medio epatis: ut pars ad sensum: et debuit ibi esse initium sui ortus cum in medio epatis cōpleat digestio humorum. ergo tibi dicitur sanguis depurari a supfluitantibus: et in colligatias chisti fellis ibi debuit esse vel habere ortum: h3 bursa siue vesica chistis sit locata: ut dictum est. Scōdum quod debes videre ē colligatias eius. Colligatias aut eius apparet ex partibus suis quas discernes eleuādo chistim fellis a parte inferiori: et tūc manifeste vides quod h3 duplicem partē. scilicet vesicā continentē et collū suū deferēs et deportās: et istud collū vsq ad distatiam quādam est vnū: et postea bifurcatur: et vnus ramus eius penetrat in epar in mediū sui vel melius oritur a medio loco epatis: ad attrahēdū colerā ab epate. alter ramus magnus descendit ad intestinū duodenū: ut vidisti superius: et iste bifurcatur: quia ab ipso ramus puus ramificatur: quod vadit ad fundum stomachi ad cōfortādū digestiuam: et iste fuit puus ut expulsua superflue nō irritaret vel stimularer: istud est vix: ut in pluribus. Aliquis vero iste ramus ē maior eo quod vadit ad intestina predicta. Et ex his ad sensum poteris videre solutionē cuiusdam quodnis que consuevit fieri tercio de xrutibus nālibus quod Gal. dicit quod p idem collū chistis fellis attrahit colerā et expellit: quia videtur quod tunc expellat ad locū: et ad mēbrū a quo attrahit. Dicendum quod istud est idem collū vsq ad quādam distantiā: postea vero bifurcat. Et ex hoc apparet tibi que sit colligatias chistis fellis: quia colligatiam h3 cū epate: intestinis: et stomacho. Item h3 colligatias rōne nervorum venarum et arteriarum cū alijs eo quia ad ipm ppter predictum canale pueniunt vene et arterie: quas potes videre ad sensum ad ipm nutriēdum: quia ex eo nō nutrit quod puenit ad cōcavitatē eius sicut Gal. eo dem tercio sicut ad ipsum perueniunt nervi: quibus medijs habet sensum. Et his apparet terciū. scilicet quod sit numerus partium eius: et quartū. scilicet que sit eius quantitas: et quintum. scilicet que sit figura eius: quia figure oblonge cū rotunditate: substantia eius est pellicularis. Iuuamētum eius patet ex dictis: quia factus est ad attrahendum colerā rubrā: et supfluum ab epate ad expellendum eā ab intestina: ut dictū ē. Et ex his potes videre quod sint infirmitates que ab ipso possunt cōtingere: sunt valde nocētes: quia oppilantes. Illa aut oppillatio potest esse duplex. scilicet quod vel ē oppillatio facta in collo eius cōmuni: vel in aliquo ramorum eius: si sit facta, oppillatio in collo eius cōtineat cum colera non expurgetur: ab epate pmiscetur cū sanguine per totum corpus: et si ipsa sit colera subtilis et corpus sit apertū ad febrem ipsa est cā febris putride colerice. si vero sit grossa: tunc est cā ycterice: et tunc egestiones poterunt esse colorate: tū magis vel minus sicut plus attrahitur de colera ad intestina. Interdum tūc est quod oppillatio illa sit tūc in canali: quod puenit ad intestina: et tunc colera attrahitur ad chistim fellis: et non potest expelli ad intestina: quia clausus est canalis: et tunc putrefcet et causabit febrem tertianā vel continuam: et egestiones nō erunt tincte sed vanae sic. Quādoque vero erit oppillatio in canali quod puenit ad epar: et tunc egestio nō erit tincta: nec ad chistim attrahetur colera. Et ideo in eo nō continebitur

tur: et per consequens non putrefiet in loco proprio
et ideo colera generatur: et ictericia: vel febrem conti-
nuam. Et nota bene has oppilationes: quia multum
valet ad curam: et multoties contingunt. Et ex his
habes perfecte anothomia epatis. Et his expedi-
tis potes eleuare splenem et abscindere epar. sed non
in totum. Sed circa iuribus eius ubi est origo vene chi-
lis dimitte partem quandam: ut aliam videas que refer-
uauimus ad posteriora de epate et vena illa. Stoma-
chus autem dimitte: sed eleua miferenterium: quia eius ano-
thomia vidisti in anothomia intestinozumi.

De vena chilis de renibus.

Quibus omnibus eleuatis tibi appare-
bit vena magna: que est ramus chilis de-
scendens. et arteria magna que est ramus
adorum descendens: et quoniam illa vena chilis
est indirectio renum ab ipsa ramificatur
due vene: que vocatur emulgentes: quare vna vadit
ad renem dextrum: altera ad sinistrum. Officia tamen illarum
non sunt indirectio: sed vnum est altius et superius alio: et
hoc ne vnus ren impediret alium in attrahendo. Su-
perius autem ut in pluribus est officium vene quod venit
ad renem dextrum. Inferius vero eius que venit ad re-
nem sinistrum. Idcirco sit aliquando e conuerso: et causa illius fuit: quia
ut in pluribus ren dexter oportet esse magis ad superiora
eleuatus sinistro. et hoc quia calidi est eleuare: ipse autem
calidior est sinister. Item quoniam monoculum intestinum
est locatum in dextra parte sub rene. Item epar erat
eleuatum superius. Splen vero in latere sinistro ma-
gis descendebat. Sed si alicui esset magnum epar:
monoculum esset paruum. colon vero in parte sinistra
esset eleuatum: et pars siue ren sinister esset calidior
dextro: et esset contrario modo: hoc tamen raro est:
quolibet harum emulgentium vadit ad renis con-
cauitatem: et ideo debes vnam earum excarnare: et
melius est ut excarnes leuiter illam: que venit ad
renem dextrum: propter causam que dicitur: et in ea po-
nas tentam: et videbis quod ad concauitatem et cau-
ernositatem renis venit cuius iam apparet tibi locus
quia locus eius est quasi iuxta epar. Sed tu dices que
re non fuit inferius iuxta vesicam: dico quod causa fuit ut
bene attraheret aquositatem ab epate: quoniam enim me-
brum attrahens est prope illud a quo oportet attrahere
attractio est melior. Colligantia etiam eius cum epa-
te apparet: quia magna venam recipit ab epate me-
diante vena chilis: ut per venam illam aquositatem vi-
nalem que amodo est superflua corpori postquam san-
guis egressus est epar attrahit et expellat: sed cum
hac aquositate et attrahitur sanguis: quia secundum Galienum de
iuvamentis capitulo. item de virtutibus naturalibus ad
membra ad que attrahit superfluitas aliqua per canale-
larum attrahit simul cum superfluitate iuuatiua. scilicet san-
guis: et hec est causa quare ad splenem et ad renem simul
cum superfluo proprio vnicuique attrahit sanguis. scilicet ad
utramque vesicam. scilicet sellis et vine pure superfluitas at-
trahitur sine sanguine. Et ex hoc apparet tibi quod si
vrina ad renes puerit cum sanguine mixta et ve-
nit ad vesicam depurata et sepata a sanguine: oportet
ergo quod in renibus depurat et coletur. Colatur autem:
quia ad concauitates peruenit renum quam videre debes
scindendo renem in parte gibbosa eius non concava
et per longum pertrahere versus quo concauitatem vide-
as: statim tunc apparet quidam paniculus: siue pan-
nus rarus: et ista est vena emulgens rarefacta ad

modum collatorum: et per has porositates potest vi-
na transire: sanguis autem non. Et ideo colatur vrina
et distillat inferius in rene ad officium cui continua-
tur porus viritides: que descendit inferius versus ad
vesicam et vrina descendit propriam ad vesicam. Et ex
hoc apparet tibi quod hanc colligantiam cum vesica: sicut
hanc colligantiam propter arteriam que venit ad ipsum
puerit cum corde et cerebro ratione nervorum que pue-
riunt a nucha ad texendum paniculum eius quo media-
te sentit: et sanguis remanet in rene: et attrahit in sub-
stantia eius: et nutrit renem. Et ex hoc apparet tertium
scilicet quod sit numerus eius partium. Quia primo nume-
rus discretus est sub duobus: dextro et sinistro. Et
causa quidem fuit quod si nocumentum accideret vni ope-
ratio perficiatur per alterum. Secunda causa fuit ut totam super-
fluitatem aquosam: que multa est plus quam aliqua
alia scilicet digestionis bene et complete possent attra-
here. Et ex hoc apparet quod non fuit tamen vnus ren: si-
cut vnus splen: et vna chilis sellis. Sed tu dices que
re non fuit vnus et magnus potens attrahere to-
tam aquositatem: ad hoc respondet. H. capitulo pallega-
to: quia si esset tamen vnus magnus: tunc corpus huma-
num rectum non esset equum in lateribus. sed inequalis
quod est verendum et enozyme. numerus autem partium per
quia hanc substantiam propriam concauitatem paniculum
et collatorum. Quarto notes quantitatem et figuram. nam
figure est oblonge: ut in ipso distincta essent duo offi-
cia predicta. Apparet etiam quanto que sit substantia eius
quia carnosa et solida multum: ut ab aquositate morbi-
cativa non lederetur vel dissoluatur apparent iuu-
menta renum. Et ex his notes hic quod in renibus ex quo-
libet genere egritudinis accidit difficilis egritudo.
Primo ex morbo complexionali ut ex superflua cali-
ditate dyabetes que secundum Galienum de interioribus
assimilatur lienterie stomachi: quia tota aquositas subi-
to attrahitur et expellitur sine digestionem a renibus.
Patitur etiam morbum compositionalem proprium
et spiritualiter in numero ut lapidem arenam et pilos.
Lapis vero arena et pili ut plurimum generantur ex
eadem materia: et in eodem loco. nam materia bo-
rum sunt humores grossi: que densantur et inspissan-
tur a caliditate renum. Et interdum est quod parum in-
spissantur: et tunc sunt pili que generantur subtiles et
longi: quia materia illa per poros aliquem strictum repellit
paulatim: et continuata a poris cutis expellitur paula-
tim: et continue materia pili et capilli: et quoniam illa mate-
ria plus adurit generatur arena que congrega-
ta generat lapidem. Et ille lapis est rubens: quia ren
est rubens. Et iste lapis si sit ita magnus: quod non pos-
sit egredi poros viritides: vel non frangitur diffi-
cile et quasi est impossibilis cure: quia non nisi per incisio-
nem a qua penitus caueas. Si vero sit parvus et fra-
gibilis difficulter curatur: et expellet cum fortissimis
doloribus cum transeat per membra valde sensi-
bilia: et ingrediatur per cauernositates vesice: que sunt
ita stricte. Sed fortitudine virtutis aperiantur et di-
latantur: et non est longinquum quod aliqui scindantur.
Patiantur etiam renes solutionem continuitatis
quantum ad venam eorum ex qua accidit fluxus san-
guinis cum vrina. Et nota quod hec solutio huius ve-
ne que est causa huius fluxus sanguinis proprie oportet
intelligi quod sit facta et fiat in parte illa in qua vena
sit subtilior: et rarior: et hec pars est pars paniculi
collatorum: ut apparuit tibi ad sensum: et ideo quando

illa soluitur cum deberet phibere sanguinem descendere: non phibet. Et ideo sanguis egreditur cū vrina. Et sit mictus sanguinis verū est q̄ dicunt alii qui alij q̄ istud accidit ex vena soluta supra renes. et dicunt q̄ cā est: q̄ vena debilitatur in cōtinēdo. Sed tene primū dictū: q̄ rōnabilius magis est et sensui magis p̄ et concordat. Patitur etiam quāto egritudine composita vt apostema: et tūc est dolor infixus ppter substantiam suam solidam aggrauatius. Ac si lapis esset infixus in loco: et in dolore hoc multum cōicat cum colica. Sed dīta distincta ipsorū dicta est supra. Cū dīs cōpletis non eleues renes: sed qñ veneris ad vasa spmatica vt videas ortum eorum: et ideo dato q̄ vesica sit ortum mēbrum continuatiōe. tamē p̄mittas anothomiam vasorū spmaticorū et testiculorū.

De vasis spermatis et eorum differentia et conuenientia rē.

Debes ergo scire q̄ membra generatio- nis in viris et in mulierib⁹ in aliquo differunt: et in aliquo conueniūt. Conueniunt primo in vasis spermaticis quātū ad ortum eorū: q̄ vt dicit Auicē. secūdo ratiō. sen. xx. et xxi. de anothomia matricis: vasa spmatica in viris et in mulierib⁹ oriuntur iuxta renes ita. sc̄p vasa que sunt in pte sinistra ortū habent a vena emulgente sinistra et dextra ortum habent supra renes sc̄z rene a vena chlii: et arterie ab arteria adorti. Et q̄ hec vene ortum hñt a corde et ab epate vt infra videbis potest cognoscere quomodo vasa spmatica sunt decisa a corde: q̄ non immediate sed mediate. Et hoc in viris et in mulieribus potes videre: sed autem conueniant magis in loco originis. In locis tñ ad que terminantur in viris et in mulieribus multum differunt: q̄ in mulieribus terminantur ad matricē in loco exteriori vbi sunt testiculi: et imo proprie loquendo extra matricē reuoluūt et contextunt. Et concavitates cōtexture carnibus minutis glandosis replentur: et p̄pterea non sunt vere testiculi: sicut in viris: imo sunt sicut testiculi leporis: facti ppter predictam vtilitatem vt generent humiditatem quandā saliualem que sit cā delectatio- nis in mulierib⁹: postea vasa hec substantiam penetrant matricis et ad concavitatem ipsi⁹ ptingūt. Et sunt ora ipsius et vocantur conildones: q̄ eis mediantibus alligatur fetus matricis que sit fluxus mēstruorū. Et quedam pueniunt ad os matricis neruosum ad portandum humiditatem saliualem iam dictam et ab his venis ramificant et oriuntur due vene a quolibet latere vna: que in mirach penetrāt et ascendunt: et quāto plus ascendunt minus occul- tantur: et extra iuxta cutem magis approximāt: donec pueniant ad māmillas. Et ideo in mulieribus quādo facis anothomiam mirach vsq̄ ad has venas cōserua et cōsidera hūc locum: et hoc in muliere: qñ in porcha vel in alio animali habente māmillas in mirach iste vene oriuntur in matrice: et manifestant in mirach. Et post has venas ascendit a p̄fundo pectoris iuxta vel indirecto pomi grana- ti vna vena que venit ad māmillas ad decoquēdū sanguinem: q̄ d̄z conuerti in lac: et non videtur nisi vna: et in porcis pregnatib⁹ valde apparet. Et tūc apparebit tibi colligātia matricis: et māmilla per venas illas. Et quare appositio vētofe in māmil-

lis restringit fluxum mēstruorū. Et vt continuetur hic sermo si facis anothomiam in muliere post vasa spmatica debes videre anothomiam matricis eius: sicut in alijs mēbris videas. Primo locum et colligantiam. Secūdo figurā. Tercio quātitatē. Quarto substantiam. Quinto numerū partium eius. Sexto iuuamētā et nocumētā eius. Locum eius videbis: q̄ est situata in concavitate alchatim: et est circumdata concavitas illa spōdilibus allanis: et caude a parte posteriori: et a parte anteriori: p̄ que d̄r pecten siue semur: q̄ ipsa immediate est locata inter intestinum rectū quod est sicut calcitra eius a pte posteriori: et vesicam ex pte anteriori: et spāliter quātum ad collū eius: q̄ eius collo supueniet collum vesice: sed concavitas eius altior sit concavitate vesice. inter dextrum aut et sinistrū est in medio posita directe. Secūdo videas colligantiam eius: q̄ magna est: q̄ colligantiam h̄z quasi cum omnibus mēbris superiorib⁹: q̄ cum corde et epate mediantibus venis et arterijs: cū cerebro rōne neruorū multorū: et per consequēs cum stomacho rōne vtroq̄: cū mēbris que in medio sunt vt cum dyaphragmate renibus et mirach: q̄ mediantibus his cū p̄dictis alligat: et spāliter cū māmillis: vt dixi. sed et cum eis sit colligātia mediantibus alijs venis: que oriuntur a vena chlii ascendēte que oriuntur sub furcula. vt infra dicitur. Est etiam colligātia eius cū membris inferioribus vt vesica per collū ei⁹ et intestino colō. Colligata aut est anchis et iūcturis ambabus scie que sunt ligamenta grossa: et fortia alligātia matricem ad anchas: que iuxta matricē sunt lata: et grossa et iuxta anchas subtilia p̄cedentia sicut cornua a capite aialis. Et idē vocata sunt cornua matricis. Figura eius est quadrāgularis cum quadā rotunditate hñs collū longum iferius: et cā butus figure fuit exigentia loci: et vtilitas siue necessitas propter quā fuit creata: q̄ postea dicent: q̄ p̄ talem figurā h̄z distinctionem cellulay. v̄g. que dicetur inferius. Tercio videas de quātitate ei⁹: quātitas ei⁹ p̄prie medio cris est s̄m quātitatē vesice: variat tñ rōne alia: q̄ maiorā et minorā rōne coitus: et impregnationis: q̄ mulier que fecūdauit h̄z matricē maiorē q̄ sterilis. Secūdo rōne coitus: q̄ mulier vtēs coitu: maiorē h̄z matricē virgine: vel continētis vt accidit in viris membro pudēdo: eo q̄ opatio magnificat mēbrum: s̄m Bal. sexto de interioribus. Tercio rōne ctatis: q̄ iuuenis maiorē h̄z matricē q̄ habeat puella et senilis. Quarto rōne complexionis et humiditatis totius ista potes colligere ex sen. sc̄di. c. p̄allegato. Et ppter istas quatuor cās mulier quā anothomizauit āno p̄terito. sāno xp̄i M. ccc. xv. de mēse Januarij maiorē in duplo habuit matricem q̄ illa quā anothomizauit āno eodē de mēse Martij. potuit ēt esse vna causa quam ponit Auicē. sc̄. q̄ prima erat tunc menstrua et in parte menstruationis ēt impinguat et ingrossatur matrix. diuersificat ēt matrix rōne generationis: q̄ matrix aialium plurimum generatiui maior est q̄ matris vnius generatiui. Et p̄pterea centies erat maior matrix porche quā anothomizauit āno dñi M. ccc. vj. q̄ vnq̄z videri in femia humana: potuit tñ esse alia cā: q̄ erat pregnans et habeat in vtero. xij. porcellos: et in ea monstrauit anothomiam fetus siue pregnātis quam tibi narrabo. Quarto videas

eius substantiam. Substantia eius est nervosa et pelliculosa: ut possit dilatari ad fetum continendum: et ideo est frigida et sicca complexionis: et etiam substantia eius spissa multumque subtiliatur in dilatatione necessaria. Quinto videre debes numerum partium eius: ipsa enim habet partes exteriores et interiores. Exteriores sunt latera eius in quibus sunt alligati testiculi: et vasa seminaria iam dicta. et cornua eius: et collum cuius extremitas est vulva: et circa collum nota quod ipsum est longum in quantitate palmi: ut virga: latum et dilatabile: et ideo pelliculosum et rugosum rugas habens ad modum sanguisugae: ut utilitatis ei ex virga in coitu contingat: et in extremitate vulvae sunt due pellicule se elevantes et depressiones orificii dicti: ut phisbeant ingressum aeris et repressum extrinsecum in collum matricis vel vesice: sicut pellicula pueri tunc veretur et ideo vocat eam Aliabas loco pallegato pueria matricis. Partes intrinsecas videre potes eas scidendo per medium: et tunc videbis os eius: et concavitate eius. Et os est nervosum multum factum ad modum oris catuli nup nati: vel ut prius loquar ad modum oris tince antique: et in superficie eius est velatus velamine subtili in virginibus: et in violatis rumpitur et ideo sanguinatur. Concauitas vero eius habet septem cellulas: tres in parte dextra: et tres in parte sinistra et vnam in summitate siue in medio eius: et iste cellule non sunt nisi quedam concavitates in matrice existentes in quibus potest sperma coagulari cum menstruo: et contineri et alligari orificijs venarum. Ex his omnibus apparent iuamenta matricis: quia principaliter est facta propter conceptionem et ex consequenti ut totum corpus suum perfluat sanguine indigesto mundificetur: vel purgetur. Et hoc in hominibus: quia alia aialia fluxum menstruum non patiuntur: quia tales superfluitates consumuntur in eis: in pellis: pillis: ungues: rostra et penas: et huiusmodi: homo autem caruit his. Et ex his patet quod multis passionibus est submissa: et multa membra per commotionem ei compatiuntur: que sunt passionibus ei proprie: accidentia et causas et curas longinquas esset narrare: et extra propriam intentionem: sed quere i locis pallegatis appropriatis: ut in tertio can. xxj. sen. a Serapione. Rasi. et Joanne nostro passionibus que eidem commotionibus existunt sunt tot quot sunt membra: quibus est colligata: siue localiter alligata: que sunt illa iam dictum est et vidisti. Unum tamen ex anothomia potes appendere quod ponit Gal. sexto de interioribus. scilicet quod suffocatio matricis non fit: quia matrix corporaliter moveatur versus ad collum gulam et pulmonem: quia hoc est impossibile: sed hoc contingit siue accidit quia ipsa non potens expellere vapores per partem inferiorem: propter aliquam causam movetur et constringitur in parte inferiori ut expellat ad superiora. Et si isti vapores per colligantiam iam dictam perveniant ad stomachum per commotionem et arteriam adorti faciunt singultum et eruptionem frequenter: et tunc mulieres dicunt quod habent matricem in stomacho. Si vero hi vapores perveniunt ad pulmonem et impediunt operationem eius dyasfragmatis scilicet anhelitum dicunt mulieres quod habent matricem in gula: quia gula sine trachea arteria est ordinata ad anhelitum immediate. Si vero illi vapores perveniunt ad cor quod raro contingit suffocationem patiuntur cum sincopi: et tunc dicunt mulieres quod matrix earum per-

venit ad cor. Verum est quod hec suffocatio fit per commotionem ad dyasfragma: propter alligantiam quas habet ipsa matrix cum dyasfragmate: et cum lumbis. Non enim ipsa pervenit ad ipsa membra sed vapor: quomodo autem possit et per quas vias pervenire potuisti videre: que sit cura et cum quibus queras ab auctoribus: quia anothomia in his principaliter dat noticiam locorum. Etiam narraui anothomiam vasorum spermaticorum mulieris: et visa est continentia ipsorum in viris et mulieribus quantum ad originem. Sed differentia est quia cum viris testiculi sint ad extra sicut sunt in quolibet animali: quod debet esse morosum in coitu: sicut sunt omnia quadrupedia preter critium vasa spermatica intra mirach non terminantur: sed egrediuntur mirach et testiculis copulantur ut duobus suspensis: quia membra nobilia ut sint tuta a nocumētis extrinsecis debent esse velata panniculis. Ista vasa non contenta in siphac contenta et velata sunt panniculis vel panniculo orto a siphac qui nominatur dindimus: cuius officium est in fine illorum clausum secundum naturam existens. In processu eius formam quantitatem vasorum dilatatum existit: in fine eius dilatatur ad quantitatem testiculorum. Et in parte illa vocatur bursa testiculorum siue oreum: et sic apparet cuius figure sit iste dindimus et cuius quantitatis sit. Et quantitas numerus partium eius: substantia: positio: siue colligantia: apparet etiam iuamentum eius: quia factum est ad continendum et custodiendum testiculos: et vasa spermatica pervenientia ad eos. Egritudo igitur spalis eius cuius cognitio et cura declaratur ex anothomia est dilatatio orificii eius preter naturam que causa est ut illa que continent intra siphac descendant in oreum: et talis descensus dicitur hernia: et quia illud quod descendere potest est ventositas: vel aquositas: vel intestinum: hernia triplex est: ventosa et aquosa: et intestinalis. Carnosa autem non causatur ex descensu alicuius. Curantur autem he passiones per emplastra constrictiva et ligationes secundum quod ponit auctores. Sed illa que est intestinalis quando processit cyrugia proprie curatur: et modum videas: quia suppinatur homo et intestina reintroductantur: siue ad proprium locum redeantur. Postea testiculus ducitur superius donec sit in altiori loco in quo possit esse: et illum locum signa: quia tunc directe est supra osse femoris: quia in loco illo debet fieri incisio vel perforatio et non supra locum illum. Quia tunc perforaretur mirach. et aliquod intestinum. Non etiam debet fieri infra locum illum: quia remaneret post consolidationem illa eminentia magna preter naturam. In signato loco debet fieri perforatio: et ista fit a quibusdam cum rasorio et citius expediunt et vadunt circūcirca excarnando dindimum et etiam testiculū ab oreo. Postea ligant in parte superiori et abscindunt dindimum et vasa spermatica cum testiculo: et consolidant postea. Et ista cura cito fit. Et quidam sunt qui solum excarnant dindimum et non testiculum: et sunt et ligant in parte superiori: et ponunt medicamina fortiter constrictiva et sic dimittunt. Et fit ista perforatio cum caustico rumpente: et adurente cum tim in loco illo: postea ponunt arsenicum quod corrodit et causticat et constringit: adurendo et continue partes dindimi corruptas extrahunt: postea vero consolidant.

De diuersis vasis spermatis etc.

Exposito dindimo debes videre quod ponunt auctores scilicet quod vasa spermatica sunt duplicia scilicet preparantia et deferentia: preparantia sunt que descendunt a locis predictis scilicet testibus et circa partem superiorem testiculorum inuoluuntur et sacculum quasi tibi faciunt. Non enim substantiam testiculorum ingrediuntur et ista vasa sunt venosa et nervosa. alia vero sunt que istis continuantur nervosa magis et quanto plus ascendunt a testiculis magis sunt nervosa et ascendunt usque ad locum ossis femoris: ubi incipit dindimus egredi. Et tunc profundantur interius iuxta loca vesice vel colli eius et tandem procedunt ad virgam et ad meatum virge perueniunt in loco qui est in foramine ossis femoris: et tunc per meatum qui sunt ibi duo sicut vasa spermatica sunt duo emittunt sperma quod apportatur a testiculis: quod ab eis generatum fuit in aliis vasis: et illud sperma emittunt in canale virge: et postea virga extra emittit. Verum est quod illa foramina non poteris videre nisi quando anothomias virgam. Et ex his tibi de testiculis hominis et vasis spermaticis apparet figura et substantia: quia testiculi sunt glandosissimi apparet numerus: quantitas: positio: colligantia: et iuuamentum eorum. Et ex his apparet egritudo: quia quando inciduntur vel apostemantur vel oppilantur vasa: vel alia de causa materia spermatis non peruenit: quod cessat coitus: sicut interdum propter oppositas causas fit emissio spermatis in voluntaria: et maxime contingit propter spasmus vel propter mollificationem predictorum vasorum.

De vesica et que circa eam dicuntur.

Is completis eleua renes: et vade excarnando vnum porum vritidem vel ambos: et videbis quod terminantur ad vesicam iuxta medium eius: et non est perforans vesicam directe vno foramine magno: sed foraminibus magis parvis et obliquis: a lateribus procedentibus inter tunicam et tunicas vel inter tunicam et coopertorium. Et hoc fuit factum ut quando vesica repletur vrina non redeat vrina ad renes: imo quanto plus impletur tanto plus foramina illa clauduntur: quia paries vnius tunice ad parietem alterius siue coopertorii applicatur. Scide ergo vesicam et videbis magnam eius concavitate quam nervosa est: et videbis eius collum carnosum et musculosum: ut temporibus determinatis quando oportet et homo vult expellat vrinam: et quando est necessarium retinere: retineat eam. Et quia musculosum est eius collum si incidat vesica in collo eius consolidari poterit: si vero in fundo non. Collum eius autem foratum est foramine paruo per quod emittit vrinam ad canalem virge: et extra egreditur. Nam illud collum statim continuatum est cum preputio virge ut potes videre: et sic ipsum vesice apparet locus: quantitas siue colligantia: numerus: substantia et iuuamentum. Egritudines potest pati omnium generum vel modo dox: vnam tamen patitur que dicitur lithiasis: nam in concavitate eius potest generari lapis ex humoribus mucilaginosus congrega-

tis in ea et condensatis a caliditate superflua: Et hic lapis curatur cum dissoluentibus ipsum vel per incisionem. Nam hic lapis situato homine debite ne possit se mouere sedendo: oportet cum digito posito manum et cum manu alia posita super femur conduci ad collum vesice et conductus ibi retineri: et postea oportet fieri incisionem in collo: et cum trajectorio violenter extrahi: et hec si lapis est magnus. si vero parvus quod possit per canalem virge extrahi oportet per compressionem factam cum digitis ex collo vesice conduci usque ad virgam: et si non egreditur cum trajectorio paruo debet educi.

De virge continuatione: et que circa eam narrantur.

Vltimo vero est virga continuata cum collo vesice carnosio continuato multis ligamentis et chordis: que oriuntur ab osse pectinis: cum nervis ortis a nucha et ideo valde sensibilis et extensibilis est: continuata est et cum maximis venis et arteriis ortis a vena descendente: et arteria in loco ubi bifurcatur ad duas anchas: quia ad linguam et etiam virgam veniunt maiores vene et arterie quod ad alium membrum eiusdem quantitatis. Et ideo in locis periton inuolute sunt iste vene et arterie: et sunt magne et ibi est locus siue principium virge: et propter hoc hec vene sunt sicut radices virge: et propter istas virga est tota cavernosa: et sue cavernositates replentur ventositate generata in predictis arteriis: et quando ventositate replentur erigitur virga. Et ut melius anothomiam eius videas: debes separare ossa femoris: et eleuare virgam cum vesica: et in intestino recto vel sine illis: et diuidere virgam per longitudinem: usque ad eius canalem: et tunc in principio eius apparebunt duo foramina predicta: apparebunt etiam cavernositates eius. Et ex his vides quantitatem eius: quia quantitas siue longitudo eius est vnius palmi: sicut longitudo colli matricis appareat etiam substantia eius: quia nervosa est: preter extremitatem eius que vocatur preputium. Apparet etiam numerus partium eius: apparet positio et colligantia: figura vero oblonga: quia virga est in homine absoluta: et non applicata ventri: sicut in quadrupedibus: et causa fuit: quia homines in coeundo: non coniunguntur secundum dorsales: sed amplexando: et si cum virga eleuasti intestinum vel extremitates intestini recti: cuius anothomiam diximus superius: tunc cognosce in illo intestino siue extremitate eius: que dicitur anus musculos mouentes siue aperientes et constringentes. Et considera quinque venas emoroidales que in extremitate eius sunt magis profundae: sicut in quibusdam periodis determinantur aperiantur: et sunt fluxus emoroidarum. Et in his completa est anothomia membrorum naturalium que in primo ventre continentur.

De excoziatione medij ventris: et que circa hunc dicuntur hic.

Is expeditis incipe excoziare ventrem
mediū: vsq; ad p̄ncipiū colli: q; vsq; ad
p̄ncipiū capitis sunt membra sp̄ri-
tualia. Et nota q; sicut prius: ita iste h̄z
duplices partes scilicet partes continentes ⁊ mē-
bra contenta: membra continentia sunt membra
pectoris: ⁊ membra pectoris sunt duplices par-
tes. s. intrinsece ⁊ extrinsece. Exteriores quedā sunt
directe: ⁊ quedam laterales. directe sunt siue vocā-
tur partes furcule: ⁊ iste sunt due furcule. s. supe-
rior ⁊ inferior. laterales vero partes vocantur la-
tera pectoris dextrum. s. ⁊ sinistrum. Intrinsece au-
tem partes sunt quinq; s. cutis: pinguedo: que no-
te sunt mamille: musculi: ossa: ⁊ cartilaginee.

De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c.

Mammillarum primo videas figuram:
quia figuram habent cucurbite ⁊ rotū-
dam: quia debent esse capaces sangui-
nis qui debet conuerti in lac. Item q; ⁊
vt ibi ponit Salic. sunt scuta cordis: ⁊ ideo debuit
habere figuram tutam a nocementis: talis autē ē
rotunda. Habuerunt autem vt papillas fetus nu-
per natus posse sugere lac. Ex his secūdo videas
substantiam: quia ipse carnes habet glādosas: q; ⁊
sanguis superfluous bene decoctus in eis debz cō-
uerti in lac. ⁊ ista conuersio est per infrigidationē
eius: ⁊ ideo carnem habuerunt glandosam. Tercio
videas quantitatem: tamen primo scias q; i muli-
ere sunt maiores q̄ in viro: quia in muliere sunt
facte ppter duo. vnum est vt generēt lac. in viro au-
tem non. ⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item
in muliere sunt facte magne vt caliditatem quam
recipiunt a corde ad cor reducant reuerberando:
⁊ hoc est magis necessarium in mulieribus: q; mi-
nus habent de caliditate circa cor q̄ viri. Quarto
nota numerum: quia due fuerunt in homine sicut
in omni animali quod generat vnum vel duo. In
animalibus autem poligenes siue plura generan-
tibus plures sunt mamille. Quinto vide locum
⁊ colligantiam: primo locum: nam in homine sunt
situate in pectore: ⁊ in alijs animalibus non sunt
situate in pectore: ⁊ causa quare in alijs animalib;
non sunt situate in pectore est vna quam dat Sal.
capitulo preallegato: quia mamille sunt facte p-
pter generationem lactis. Lac autem generatur ex
superfluitate sanguinis bene digesti. multa tamen
quantitas talis superflui in alijs animalibus trā-
sit in cornibus seu in generationem cornuum ⁊ dē-
tium ⁊ huiusmodi. Aliam causam dat Aristoteles i
libro de partibus animalium: quia alia animalia
habent coleas. i. tibias anteriores quasi adinuicez
complicatas: ⁊ ideo pectus habent strictum ppter
quod mamille eorum in pectore eorum non po-
tuerunt locari: ⁊ ideo habuerunt iuxta anchas po-
steriores. Si sint animalia generantia vnum tantum
vel disperfas per ventrem si generant: plura: vt in
porcha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus
latum habuit mamillas locatas in pectore: quia
cum hoc habuit iuuamenta. nam lac debet i eis ge-
nerari ex sanguine subtiliato: ⁊ bene digesto: meli-
or autē digestio fit circa pectus in mammillis ppter
calorem existentem in eis fortiozem: q̄ in omnib;

alijs partibus ⁊ ppter eandem causam natura ordi-
nauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibides
dixit Salic. pcedere totiose ad hoc vt sanguis con-
tinue subtilietur: ⁊ bene digeratur. Secundum iuu-
amentum fuit: quia sunt sicut scutum cordis ⁊ in
homine cor debet bene tueri: quia est sine pelle. Ter-
tium iuuamentum est: quia caliditatem siue calo-
rem recipiunt a membris spiritualibus: ⁊ receptū
reuerberant ad ipsum: sicut vestimentum: vt etiam
ibi ponit Salic. Et ex his apparet colliganda earū
q; ipse colligate sunt cum corde ⁊ epate per venam
ascendentem a qua iuxta furculam ramificantur
rami: qui descendunt supra dorsum: ⁊ inter costas tē-
dunt ad mammillas. Colligantur etiam cum ma-
trice medianibus venis que ascendunt a matrice
ad mammillas de quibus dictum est supra. Ex iuu-
amentis autem potes videre nocumenta.

De quadam v̄sa musculorū ⁊ eorū meatib; ⁊c.

Post mammillas sunt musculi: musculorū
autem omnes pectoris in anothomia
ista discernere non potes: l; tamen nō
discernantur: q; sunt: tamē debes scire
q; istorum musculorum quidam sunt tantum dila-
tantes: ⁊ quidam dilatantes ⁊ constringentes. Di-
latantes tantum sunt duo musculi dyaphragmatis:
qui sunt in inferioribus pectoris: sunt et duo mus-
culi qui sunt in collo. s. dyaphragma dilatatur in par-
te inferiori: vbi ē spaciositas magna: sed illi qui sūt
in collo dilatant concauitatem superiorem que est
parua. Sunt etiam musculi qui sunt in dorso vbi ē
origo costarum: ⁊ incipiunt iuxta originem prime
coste. Sūt ⁊ multi alij musculi parui. Musculi ve-
ro qui sunt dilatantes ⁊ constringentes sunt mus-
culi qui inter costas sunt locati: q; iter quaslib; du-
as costas sunt duo musculi: quorū vnus habz vil-
los longitudinales: ⁊ alius transversales. Post mus-
culos sunt ossa. Ossa autem pectoris fuerunt plu-
ra ⁊ non vnum continuum: vt possit dilatari ⁊ con-
stringi: nam debet esse in continuo motu. Sed ad
motum localem ⁊ voluntarium requiruntur mus-
culi mouentes ⁊ requiruntur ossa que sunt susten-
taculum motionum. Et hec est causa quare iste vē-
ter non fuit tantum musculosus vt primus: nec tā-
tum ossuosus vt vltimus. Ista ergo ossa fuerūt du-
pliciā. s. coste ⁊ ossa thoracis. Coste sunt duodecim
Septem vere: ⁊ quinq; mendose. Vere sunt que cū
ossibus thoracis sunt continuate ad cooperiēdū
⁊ complendum pectus. Et causa quare vna costa
non attingit alteram in extremitatibus: ⁊ est illa
que dicta est: vt pectus possit melius dilatari ⁊ cō-
stringi: ossa tamen thoracis sunt septem continua-
ta septem costis veris. Intertamen ista ossa ⁊ co-
stas sunt cartilaginee continuantes vnū cum alio.
Et ex his autem cartilaginibus cum ossibus suis
componitur vnum membrum quod vocatur furcu-
la pectoris: quia ad modum furcule est bifurcata
⁊ figurata: ⁊ in extremitate eius directa est quedā
scutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad
custodiēdū os stomachi a laterib; autē i costis mē-
dosis sūt cartilaginee: vt mollis cū duro melior fiat
piūctio: verū ē q; oia ista meli⁹ apparebūt si cidaē
pect⁹: vbi sunt teneritates costarū: ⁊ a latere dextro

z sinistro: z tunc apparebunt tibi oia que sunt interius.
De panniculis pectoris.

Membra autem ptepta in pectore sunt panniculi: cor z pulmo: z orta ab eis. panniculi autem sunt tres. scilicet mediastinus qui diuidit cõcauitatē pectoris per mediū ab anteriori ad posterius: ppter ea diuidit pulmones per mediū. Et iste panniculus nō est neruosus nec p̃tinuus z vereynus vt alij. Et iste ē factus ppter iuuamentū cōe. scilicet vt si nocita fuerit ps dextra vel sinistra pulmonis non cōciet nocimentū alteri parti: factus ē etiā vt suspendat pulmonē ad pectus. Item ē factus vt si ppter cām aliquā fiat empiēma: hoc ē qd aggreget sanies in pectore: vt illa sanies nō regurgitet ad aliā ptem: postea ē pleura. Pleura autē ē panniculus substantia durus z neruosus: in q̃titate magnus: cooperiens oēs costas interius: z ideo colligantiam h̃z cū oibus membris p̃tentis in p̃cauitate pectoris. **I**uuamēta sunt copere membra predicta: z vt ab ipso panniculi predictoz membroz ortū habeant: vt ponit Auic. Sen. prima. primi can. caplo de membris. Passiones oīum modoz z generuz pōt pati: maxime tamē patit̃ passionē apostemolaz que vocatur pleuresis: verum ē qd pleuresis ē duplex. scilicet vera. z nō vera. Non vera est illa que fit in musculis qui sunt intra costas cuius acumen ē versus cutim extrinsecas. Vera fit in hoc panniculo: z ex substantia eius potes videre qd illud apostema: vt plurimū est colericus ppter qd ipsum psequit̃ febris acuta: febris ratiōe loci psequit̃: qd p̃pinquius z vicini⁹ cordi fit febris illa acuta ratione humoris calidi. Uide etiā qd ad tale apostema ppter sensibilitatez panniculi consequit̃ dolor p̃ngitinus z lateris: qd huic panniculo attrahunt̃ magis latera q̃ pars anterior: sed ps anterior magis app̃riatur panniculo mediastino ppter ea dolor psequens peripleumonias est anterior: iste lateralis. fit etiā qd comprimit̃ pulmones: z impedit̃ dilationē eius malicia anhelitus: tussis sequit̃ tunc: qd eminentia apostematis stimulat z aliqua virulentia z erugo que emanat ab hoc apostemate per porositates panniculi: z hec est cā quare in pleuresi fit sreatus in principio rubeus: postea albus: aut saniosus s̃m qd materia maturatur. Et ideo apparet̃ in principio subrubeus ichor: antem abbreviat̃: vt ponit Ipo. primo amforismo: rum: paroxisimos z consistentias. z cā est: qd tunc significat qd materia ē subtilis: panniculus est rarus z qd virtus est fortis. quomodo autē ista materia virulenta z saniosa per pulmonē expellatur z sreatus in anothomia pulmonis declarabitur. Terti⁹ panniculus est dyasfragma qui potest etiā dici musculus: eius situs in corpore est in fine pectoris: z costas altius existens in parte anteriori q̃ posteriori. Nam q̃tum ad partem eius carnosam ē continuatum cum cartilaginibus costaz mēdosarū. Et in parte posteriori cum spondili duodecima ex spondilibus renū: z eius utilitas fuit ex situ eius. Primo vt diuideret spūalia a naturalibus: ne a cibo hora digestiōis a fece vapores eleuati peruenirent ad membra spūalia: qd impedirent mentez z rōnem. Et ex hoc satis apparent: qd q̃n egritudinem patit̃: vt apostema leditur mens: ideo alio no

mine vocatur ē eufrenūz: qd frenum est mentis: sicut vocatum est dyazonona ab Aristotile: qd zona zingens p̃ medium: nō qd directē latitudinaliter cingat. sed oblique: vt dictū ē: z cā siue utilitas hui⁹ obliquitatis fuit illud qd dictū fuit caplo de anothomia mirach: qd ex hoc cū mirach cōprimuntur hora compulsionis supfluitates in intestinis ac si esset inter assides torcularis cuiusdam. Quantū vero ad ptem mediā eius: que est neruosa z panniculosa colligatum est cū pulmone: vt ipm moueat motu anhelitus medianibus neruis: qd ad ipm veniunt a cerebro z nucha. Et ex hoc apparet quare diuersificatum est dyasfragma ab alijs musculis: qd alij musculi in loco vbi ossib⁹ applicant̃ sunt chondrosi: z in alijs carnosī. dyasfragma vero est econtrario. cā est: qd dyasfragma p̃ncipaliter h̃z mouere pulmonem z nō costas: nunc autē oīs musculus q̃tum ad chondroz eius d̃z esse p̃tinuatus cum membro quo d̃z mouere: z cum alio q̃tum ad ptem eius carnosam. Et ex his apparet qd sit figura eius: qd rotunda oblonga. apparet etiā que sit substantia eius: qd musculosa z chondrosa: apparet etiā q̃titas eius. **I**uuamenta sunt tria que declarata patent ex dictis. Primum est vt sit p̃ncipius motus anhelitus. Secundum est vt diuidat inter membra spūalia et naturalia. Terti⁹ est vt iuuat̃ intestina z mirach ad expellendum: que in intestinis sunt contenta. Et ex secundo iuuamento apparet qd ad apostema eius sequitur alienatio mentis: sicut ad frenesim. Signa distinctiua perquire a Salie. quinto de interiorib⁹. capitulo de passionibus dyasfragmatis.

De corde z operatione eius.

Cor in cuius medio existit cor velatum pennulis pulmonis: vt ab ipso aere attracto refrigeretur calor z spiritus qui eo generatur: z temperetur cui⁹ cordis primo apparet situs z locus: qd est in medio anteriori z posteriori dextri z sinistri q̃tum ad cuspidē eius de clinas versus sinistram: q̃tum vero ad radices ei⁹ versus dextrum: vt possit bene insufflare calorem et spiritum versus dexteram partem: que calidior esse debuit sinistra. Est etiā in medio superioris z inferioris amotis z extremis: z sic fuit locatum: quia sicut princeps z prima radix omnium membrorum. Que sit colligantia eius consequenter apparet sicut apparet̃ q̃titas eius: qd non nimis magnum neqz paruum: maius tamen est in homine q̃ in aliquo alio animali eiusdem q̃tittatis: quia plus habet de calore in q̃sto: sicut figura tibi apparet̃: qd est figure pinealis vel pyramidalis: qd huiusmodi figure debet esse omne quod est excedentis caliditatis: qd propria figura primi calidi est figura pyramidalis. Et etiā alia ratio: distictio ventriculorum eius z ortoz ab ipso. Quarto debes videre numerū partium eius: z ex hoc tibi apparet̃ que sit substantia ei⁹: z cōplexio z iuuamentum. Numerus h̃o partū ei⁹ est: qd p̃tium eius qdā sunt extra substantiā ei⁹. Quedā h̃o sunt d̃ substantiā ei⁹. Extra substantiā ei⁹ sūt casula cordis: z orta ab eo: que postea apparebūt. Casula ei⁹ neruee siue pellicularis est dilatata multū: facta ad tuēdū

cor a nocinis: et ne contingatur ab alijs membris
in hora sue expansionis. Et cā quare non est con-
tinua cum corde fuit ne cor in sui motu impediret
propter aggregatōem. fuit etiā alia cā vt contineret
quādam aquositatem: qua humectaret cor: et roza-
ret ne propter supflūū et continuū ei⁹ motum exiccaret.
et ideo semp in hac casula repitur aquositas: et ideo
si exsiccat hec casula vel priuat tali aquositate ad
mariscū deuenit: sicut si sit supflua in iectigantiaz
et tremorem et tardiacā passionem cadit cor: vt po-
nit Hal. qnto de inferiorib⁹ caplo. ij. ptes aut essen-
tiales cordis: quedam sunt extrinsece: quedā intrin-
sece. Extrinsece sunt pinguedo additamēta cordis:
siue auricule cordis: et orta ab eo pinguedo statim
apparet in superficie exteriori cordis propter finez po-
tius q̄ existat ex parte agentis: q̄ pinguedo gene-
ratur a frigido aut calido diminuto. cor aut calis-
dissimū: sed generata est propter finem: vt cor propter
vehemētē et continuū motum non exicetur. Ad
ditamēta cordis sunt qdam ptes pelliculares: apte
ad dilatandū et constringēdū: gente ad hoc: vt qñ
in corpore nō generat multū de sanguine vel d̄ spi-
ritu in ventriculo sinistro dilate: vt contineant san-
guinem multū vel spūm multū q̄ interdū generat.
Sed tu obicies sicut obicit Hal. loco pallegato.
Quare natura non fecit cor ita magnū q̄ posset
continere omnem multitudinem sanguis et spūs: s̄
fecit illa additamenta: dico q̄ causa fuit: quia si cor
fuisset valde magnū esset cā debilitatis virtutis p-
pter dispersionē spiritus: Et propterea aialia que ha-
bent corda magna sunt timida: vt lepus et ceruus.
Secūda causa fuit: q̄ cum non semp generet in no-
bis multa quātitas spiritus et etiam sanguinis cum
cor fuisset magnū: vt plurimū concavitas cordis
exiisset vacua: sed q̄ iste auricule pñt faciliter cō-
trahi qñ non sunt replete: ibi nō erit vacuitas. Itē
evitat pōderositatē. Que aut sit orta a corde sub-
sequenter apparebit. partes aut intrinsece cordis
sunt ventriculi cordis: dexter. s. et sinister et medi⁹.
Scinde igit cor primo in pte dextra et incipe a cu-
spide ei⁹: sic q̄ alium parietem non tangas: sed a
latere ventriculi medij diuidas: et tunc occurret ti-
bi statim ventriculus dexter: et videbis in eo duo ori-
ficia: quoz vnus est versus epatē: et est orificium per
quod ingredit vena chilis: et est orificiū maximū:
q̄ p hoc orificiū cor trahit sanguinem ab epate: et
ipm expellit ad oia alia mēbra: et q̄ p istud orificiū
um h̄z plus trahere q̄z expellere: ordinauit natura
vt clauderet hora cōstrictionis: qñ d̄z expellere: et
aperire qñ cor dilatatur et attrahit tria hostilia: que
aperiunt ab extra ad intra: et q̄ p idem orificiū fit
et expulsio sanguinis pfecte decocti: et h̄z non totus
expellatur: q̄ aliqua portio eius expellitur ad pul-
monem: alia p̄ eius transit in spiritum: ordinauit
natura ne illa hostilia essent multum depressa: et vt
pfecta clausione nō claudat. Nota tamē duo. Pri-
mo q̄ sensus tibi declarat q̄ vena chilis h̄z origi-
nem suam corde: q̄ cū substantia cordis est conti-
nua: et ipm nō ptransit: et est maxima iuxta cor sicut
firps arboris. Et scdo aduerte q̄ ab ista vena an-
te q̄z concavitate cordis ingrediat oritur vena q̄
circū circa radicem cordis circulatur et ab ea oriunt
rami dispersi per substantiam cordis: et ex hac vena
nutritur cor. i. ex sanguine huius vene: postea vero

versus pulmonem est aliud orificium vene arteria-
lis que portat sanguinem ad pulmonem a corde:
q̄ cum pulmo deferuat cordi s̄m modum dictum
vt ei recompēset: cor ei trāsmittit sanguinem: p hāc
venam: que vocat vena arterialis: quia portat san-
guinez arterialis: q̄ habet duas tunicas: et habuit
duas tunicas. primo q̄ vadit ad membrū qd̄ ext-
rit in continuo motu: et secundo q̄ portat sangui-
nem valde subtilem et colericum: vt igitur non eva-
porer: et vt nō scindatur hec vena: ipsa habet duas
tunicas quare est dicta vena arterialis: et in orificio
isto vel istius vene sunt tria hostilia que aperiuntur
ab intra ad extra: et clauduntur ab extra ad intra
perfecta clausione: quia per hoc orificium cor tā-
tum d̄z expellere a se hora cōstrictionis: et non d̄z
retrahere aliqd hora dilatationis. Hoc viso scide
ventriculum sinistrum: ita q̄ in medio remaneat
pies in quo est ventriculus medius: et tunc statim
tibi apparebit concavitas ventriculi sinistri cui⁹
pies est densior et spissior pariete ventriculi dextri.
Et hoc fecit natura propter tria. Primo q̄ hic ventri-
culus d̄z continere spiritū. dexter vero sanguinem:
sanguis aut grauior est spiritu propter qd̄ rōne con-
tentoz plus aggrauaret pars dextra q̄ sinistra:
et ideo cor nō fuisset equalis stature: vt illa esset eq̄-
lis ponderis fecit parietem sinistrum grossiorem:
vt recompēset sua gravitate gravitati sanguis.
Alia causa est q̄ d̄z continere spūz facile est reso-
lubilis. Ut igitur nō resoluat paries fuit spissus.
Tertiā cā ē: q̄ hic ventriculus generare d̄z spūm
ex sanguine. spūs aut generatur ex sanguine a for-
ti caliditate subtiliante: et euaporante. fortior autē
est caliditas: qñ est in mā: et subo densiori quare pa-
ries hui⁹ ventriculi fuit spissus et densus. In conca-
uitate aut eius circa radicē sunt duo orificia: vnū
est orificium arterie adorti qd̄ adorti: q̄ immediate
a corde orta: vel q̄ est pncipiū origis oīum arte-
riarū q̄ sunt in corpore: et p istā trāsmittit cor spūm su-
pra sanguinē in ipso generat ad oia mēbra qñ con-
stringitur: et propterea ordinauit i pncipio istius ori-
ficij tria hostiola densa valde que pfecta clausione
clauduntur ab extra ad intus: et aperiuntur ab
extra: et orificium hoc est valde pfundum. Aliud ē
orificium arterie venalis qd̄ arteria: q̄ vaporē
portat. d̄ venalis q̄ tñ h̄z vna: tunica: q̄ natura
nō fuit multum sollicita de custodia ei⁹ q̄ per ipsaz
trāsit qd̄ est vapor capinosus vel aer q̄ attrahit cor
a pulmone: et q̄ p istā venā cor attrahit et expellit nā
i orificio: hic posuit tñ duo hostiola: que perfecta
clausione nō clauduntur. Et sunt hostiola ista mul-
tum elenata: vt apodient parietē cordis qñ expel-
lit et trāsmittit spūm ne p ipsum spiritus expella-
tur. Et ista sunt mirabilia opera nature sicut mira-
bile est opus ventriculi medij. Naz iste ventriculus
nō ē vna cōcavitas: sed ē plures cōcavitates pue-
late magis in parte dextra q̄ in sinistra ad hoc: vt
sanguis q̄ vadit ad ventriculum sinistrū a dextro:
cū debeat fieri spūs cōtinue subtilier: q̄ subtiliatio
eius est preparatio ad generationē spūs: et natura
trāsmittēdo aliqd p mēbra vel viam aliquā nūq̄
trāsmittit illud ociose: sed pparādo illd ad formā
quā d̄z suscipere: vt frequenter ponit Hal. in libro
de iuuamentis: vt in qnto de venis miseraicis. Et
hoc de partibus substantialibus cordis. Illie sunt

partes: que sunt orze: et illa sunt quattuor. scilicet. vena chilis: vena arterialis: arteria adorti: et arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem: cuius anothomiam statim videas.

De pulmonis substantia et numero partium eius et ex quot vasis componitur.

Ex dictis aliquantulum apparere potest substantia pulmonis et numerus partium eius: nam ipse compositus est ex triplici vase: ex carne molli et panniculis: et vase triplici. scilicet. ex vena arteriali: que oritur ex dextro ventriculo cordis: que portat sanguinem nutritivum pulmonem. Secundo ex arteria venali que oritur ex sinistro ventriculo portans vapores capinosos ad pulmonem: et apportans aere ad cor a pulmone. Tercio est trachea arteria: que ad pulmonem portat aerem: et ab ipso ad extra ducit: et hec vasa perveniunt omnia in hoc quod primo quando ad pulmonem evenerit in duos ramos dividuntur. Unus vadit ad partem dextram eius: alter ad sinistram. Et quilibet eorum iterum dividitur in duos ramos magnos: quorum unus vadit ad partem superiorem pulmonis: et alter ad partem inferiorem: postea omnes vadunt se dividendo usque ad ramos capillares et minimos et ad invicem continuantur et intertextur sicut rete: et componunt sicut rete substantiam pulmonis: et sicut vene epatis substantiam eius: et scias quod rami trachee arterie sunt iuxta ramos vene arteriales: ut cibentur ab ea et iuxta ramos arterie venalis ut aere transmittant ad arterias venales: ut cum portet ad cor: et a corde ducat ad arterias tracheas. Iste tamen via vel rami qui sunt inter has sunt ita stricti ut sint inuij sanguis: et pulj aeris intrati et exeunt: ideo si dilatant superflue potest fieri exitus sanguinis sine ruptura a pulmone. Concauitates et vacuitates huius retis replet caro mollis ipsius pulmonis: et hec est pars secunda eius. Tercia vero pars eius est panniculus eius rarus: ad quem terminantur orificia horum vasorum: verum est quod orificia vasorum trachee arterie sunt maiora orificiis aliorum vasorum et aptiora. Primo quod orta sunt ex stipite maiori et latiori. Secundo quod sunt cartilaginosa et non pelliculosa: ideo cum sint duriora magis possunt stare apta. Et ex his nota ulterius via per quam a pectore ad pulmonem et tracheam arteriam expellitur creatus vel sanies siue sanguis emanans a pectore: ut in pleuresi vel a concauitate eius: ut in emothoica passione et empima: et quando materia in his locis est congregata ipsa dividitur ad minima: et ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quando pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiuntur: et per illa expugnat materiam predictam: et non per alia orificia aliorum vasorum: quod non sic sunt lata: neque dilatantur a anhelitu et tunc ex vasis illis ille humor vel liquor expellitur ad vias latiores. Et ex illis ad minores donec ad originem perveniat canne pulmonis: et tunc cum tussis extra expellitur: et tussis est adiuvans ad penetrandum hunc catarrum in canales iam dictos. Et ex his apparet quod expurgatur hec materia: et dato quod non perveniat ad cor: sed si expurgaretur per alia duo vasa bene de necessitate perveniet ad cor. Hec omnia habet a Galieno. quanto de interioribus capitulo. iij. sic igitur pars numerus partium integramque pulmonem. Partes eius quantitates sunt quatuor. scilicet. due in parte sinistra et tres in dextra: quarum tertia dicitur pomum granatum siue

culcitra: quod supra ipsam sedet vena chilis: et arteria indirecto cordis in loco ubi vena ascendit ad cor: et ex hoc potes videre quantitates pulmonis: quod si sit parvus non inflatus: si tamen inflando ipsum inflaveris videbis ipsum magnificari: maior tamen est quantitas eius in dextra quam in sinistra. quod in sinistra est color locatum ibi occupans locum. Figura eius pars: quod ad figuram clibani figuratus est: in parte posteriori longior: et habet magnitudines quas anteriori eius: colligantia pars ex predictis. Et iuamentum et egritudines eius satis sunt note: nisi quod debes exercitare ramos trachee arterie: et videre annulos rotundos: quos expuit peripleumonici vel pusi: cuius: quod illi sunt rotundi: sed habens vlcus in canna pulmonis (de cuius anothomia statim persequendum) non expuit annulos: sed cortices: et si annulos expueret non tamen rotundos cuius cannam dicemus.

De anothomia trachee arterie etc.

Ex pedita anothomia pulmonis: oportet videre anothomiam trachee arterie que est via ad pulmonem: sed ut eius anothomiam videas perfecte oportet promittere anothomiam quorundam que cum ea colligantia habet. Opus igitur ut excarnes collum siue gulam et videbis musculos longitudinales supra quos notabis venas quidem ex utroque latere unam quod fuit iuamentum horum dixi iam in anothomia pectoris. Illis elevatis inuenias duas amigdalas ex utroque latere unam que sunt carnes glandose facte ad formam et figuram duarum amigdalarum: quarum iuamentum fuit ut humiditatem quam generant et congregant humectet trachea ne exicetur propter motum. Secundum iuamentum fuit ut replerent et equarent loca gule: quod gula propter epiglotum in parte superiori est valde tumida: et in parte inferiori propter stricturam trachee est valde gracilis. Amigdale igitur ille posite sunt infra epiglotum ut adequet. Tertium iuamentum est ut sint scutum venarum et arteriarum appoplecticarum: que portant sanguinem ad caput et arterie portant spiritum: qui postea in rete quod pertinet conflatum sub cerebro fit animalis: et iste vene vocantur appoplectice: quod ex plenitudine earum frequenter fit appoplexia. Vocatur etiam vena somni: quod ex naturali operatione facta in rete iam dicto causatur somnus vocantur etiam profundae: quod sunt locate in profundis iuxta siue supra musculos spondilium colli. Et ut eius originem videas scinde furculam et accipe truncum arterie adorti ascendentem et vene ascendentis. Et videbis quod antequam egrediatur furculam ramificatur. Primo in duos ramos quorum unus vadit ad partem sinistram: et alter ad dextram: et antequam ad subassellam perveniant alter istorum vel ab alterutro descendet vena per spondiles docti ad nutriendum octo costas: et partes superiores pectoris: postea penetrat per assellam quilibet predictorum: et vadit ad domesticum brachium: et in cubito apparet. et curvatura cubiti dicitur basilica: et est inferior. Et ex his potes videre quomodo basilica habet continuitatem cum vena que nutrit partes pectoris superiores. Etiam apparet que est causa quare in pleuresi in qua dolor ascendit superius usque ad furculam competit fleubotomia basilice: ut ponit Ipo. secundo regiminis acutorum. et Galienus ibidem.

Postea vero egreditur furculam: et ramificat in ramos quos duo obliquant: et vnus eorum vadit ad brachium dextrum: et alter ad sinistrum et vadit ad sinistram partem brachij: et apparet in curuatura brachij et vidit cephalica: et hanc euacuare a capite: quia continua est cum venis duabus directe precedentibus superius ad caput. Et iste dicuntur vene predictae appoplecticæ et sicut dixi de venis: ita eodem modo procedunt arterie. Postea iuxta istas arterias et venas appoplicas inuenies nervos duos magnos descendentes a cerebro a sexto pari nervorum: vnus a latere sinistro et altera a dextro: et ex utroque formantur et ramificant nervi reuerfui: qui sunt nervi vocis: quos videbis suo loco: residuum autem dextrum cum yfophago per maiorem partem coniungitur: et in os stomachi ramificatur: et tendit vsque ad fundum: et aliqua pars eius in furculam cum venis et arterijs cassule coniungatur: sed sinister pro maiori parte cum membris spiritualibus complicatur. Et quoniam ad aliquid eius cum naturalibus coniungitur: his membris ex carnatis eleua similiter tracheas arteriam et yfophagus: sed hoc non poteris nisi alla membra. scilicet oris eleues. Incide ergo et eleua mandibulas inferiores a superioribus: et hec faciendo notes anothomiam oris.

De anathomia oris et multis circumstantijs circa h.

Nam ipsius oris primo occurrunt labia inferius et superius: et huiusmodi labia sunt composita ex nervis: carne: et cute: mira compositio: ita quod cutis a carne: neque caro a nervis potest separari: neque panniculus ab eisdem. Et hoc fuit quia labia debebant moueri versus omnes differentias positionis. scilicet sursum et deorsum: ante et retro: a dextris: et a sinistris. Vel igitur oportuit quod haberent diuersos et plures musculos quod est impossibile propter grauedinem: vel igitur oportuit quod carnes et nervos secundum omnem diuisionem haberent permixtos: cooperiunt etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinseca meri continuata: cum tunica intrinseca stomachi: sicut et omnia membra oris. Ut sit sensus eius: cuius est stomachus: et propter hoc conuenit quod in omni vomitu futuro tremat labium inferius. Post labia sunt dentes numero. xxxij. duo duales inferiores: duo incisivi: duo canini: quattuor maxillares: et sex molares: et totidem superiores. Et dentes principaliter sunt facti propter contritionem et digestionem sicut cibi. Secunda ratio propter vocem et distinctionem loquæ: sicut et labia: et ideo carent dentibus vel labijs non bene loquuntur: post dentes est lingua cuius anothomia reserua. Post vide palatum habens concauitatem in cacumine superioris: ut fiat intonatio vocis: et reuolutio agilis ipsius cibi quando dentibus coteritur. In fine palati videbis vucam pendentem ad modum grani vucæ: et ideo vocata est vucæ in substantia existens rara: spongiosa: quod principaliter est facta ut supfluitare descendente a capite hora reumatismi recipiat: ne ad membra inferiora descendat: et propterea frequenter apostematur. Est et formata ut vocem modulet in frangendo aerem: qui est materia vocis. Sed iuuamentum eius est ut ipsum aerem qui ad pulmonem vadit et attrahitur per nares et os reputietur aliquandiu in ore retineat et ne frigidus sed alteratus pueniat ad pulmonem. Et propterea contingit quod habentes abscessum vucam multum sunt catarrhosii: et ideo prohibetur ab auctoribus ne incidat. Sed si sit putrida aut apostemata debet

aduri. Est etiam alia causa: quia propter situm et substantiam eius quando inciditur raro consolidatur: sed sanies ibi aggregatur putrida. et semper sentitur fetor oris: et ideo melius est ut cauterizetur ferro ignito. Modus autem est ut habeatur cauilla ferrea vel lingua lintra luto sapie: siue creta: ut ponit Aliuc. quarta. sen. primi can. caplo de cura per cauterium et aperto ore et interposito inter maxillas ligno rotundo in vna extremitate cauille imponatur vuula postea ferrum ignitum per concavitatem cauille intromittatur: et attingatur vuula et cauterizetur. Post vuulam vero sunt fauces: et sunt loca ampla glandosa: apta suscipere supfluitates. Et ideo frequenter apostemantur: et apostema eorum est extra non emineat. eminet tamen intus. Et ideo si os aperitur et in profundo aspiciatur apparet tumor: et ideo fit ibi squinãtia in scdã specie et vocatur vulgares gutturi: et in fine siue termino existit pncipium canis: et meri: et ibi videbis membrum vnum cartilagineum cum magna sapia a natura fabricatum: quod vocatur cooptorium: quia hora transglutinis cibi claudit foramen epiglottidis: ad hoc ut aliquid cibi vel potus non descendat ad pulmonem: qui possit esse causa suffocationis. Et ideo euenit quod si aliquis ridendo transglutiat: quod tunc vadit aliquid ad pulmonem: quia hora risus stat epiglottis aperta: quia tunc videtur suffocari.

De meri cum trachea.

Is expeditis eleua ut agilius et lenius videas anothomiam residuorum meri cum trachea: et his eleuatis nota primo substantiam eorum: nam substantia meri est pellicularis et mollis: substantia trachee est pellicularis et cartilaginosa et causa fuit quia meri est via cibi: qui interdum diglutitur in magna quantitate propter quod oportet via eius interdum dilatari: sed trachea est via aeris penetrantis ad pulmones: quæ cum levis sit et non solidus per viam penetrat que stat aperta. Via autem pellicularis propter molliem non stat aperta: sed paries vnus cadit supra alterum. non fuit hec canna ossuosa: quia debet esse flexibilis propter formationem vocis. Item impediret transitum cibi multi: et solidi per meri. Et propter hanc causam non fuit tota cartilago vna. sed fuerunt plures cartilaginee continue per pelliculas simul. et isti sunt circuli quidam non tamen completi sed in figura. scilicet. residuum autem cartilaginis continuata substantia pellicularis in directo meri et hoc nec substantia dura cartilaginosa comprimat meri et impediat transitum cibi. Et ideo scire debes quod a parte anteriori canna est cartilaginosa: quia versus partem illam non contingit meri. Item tu es tunc magis a nociuis: sed versus partes posteriores est pellicularis: et hoc vsque ad epiglottidem: que tota est cartilaginosa propter causam que dicitur. Et sic apparet substantia canis. Sed substantia meri est composita ex duplici panniculo: siue tunica intrinseca: que villos longitudinales ad attrahendum hanc et extrinseca que villos hanc latitudinales aptos ad expellendum illud quod attrahitur ab intrinseca. verum est quod prima principalior est scdã. Et ex his per iuuamentum huius et numerus partium eius. per partes trachee: quæ parte quandam principalem habet: que dicitur epiglottis cuius anothomia postea ponatur. Tertio videas osiam ex parte quæritatis: nam meri est longius et maior canna: quia tendit vsque ad dyaphragma: et infra ipsum continuatur cum ore stomachi: sed canna pulmonis non descendit

nisi vsq; ad furculam. Et cā pz: qz pulmo statiz est sub furcula: sed os stomachi est immediate sub dya-
fragmate. differunt quarto in situ siue loco: nā me-
ri est positum magis in pfundo: versus spondiles
colli: z dozsi: s; trachea arteria magis est posita an-
terius: z cā fuit triplex: vna fuit qz cum trachea sit
magis dura cartilaginosa z meri piculosus potest
magis tueri canna ab intrisecis alteratibus qz me-
ri qz magis fuit posita exterius. Secūda cā fuit qz
p tracheam attrahit aer: cuius pūnus dz esse in-
gressus: z ideo ipse debuit habere situz directū ad
qz: z sic h3 qz ponitur antierius sicut os. Tertia cā
fuit qz si meri fuisset posituz antierius versus gu-
lam vel oportuisset qz post finē trachee meri obli-
quasset versus dozsum vel qz a fine canne vsq; ad
pūcipiū ozis stomachi fuisset vacuitas: s; vtrūq;
est inconueniēs: nam secundū est impossibile: pū-
mus aut pareret no cumentū z ipedimentuz in actu
transglutendi. His visis eleua meri incipiēdo
a parte inferiori cū sollicitudine ne tangas aliquē
neruuz reuerfūū: veruz est qz facilliter sepatur a tra-
chea vsq; ad epiglōtū: ibi vero difficulter. Propte-
rea qz tunica meri dispersa est i epiglōto: z iō ab eo
non facile sepatur: z hoc fecit natura sagaciter ad
hoc: vt in hora transglutitionis cū meri eleuatur ad
os: ad attrahendū cibum epiglōtis etia3 eleuet ne
sui duricie z soliditate ipediat transituz cibi. Et ista
continuatio nō fuit necessaria i tota trachea: qz ipa
fm totum pter epiglōtū non est cartilaginosa: z
ex hac anothomia manifestatur snia Sal. in libro
de motibus liquidis: qz epiglōtus hora transgluti-
onis non mouetur sursum: qz ab aliquo moueat:
neq; ex se. s; qz trahit ab yfophago ppter pūuati-
onem dictam. Et hic sufficiat de anothomia yfo-
phagi meri z cause pulmonis.

De pulmonis extremitate grossa z solida q no-
minatur epiglōtis &c.

Leuato meri videbis extremitates pul-
monis grossas z solidas que nominat
epiglōtis. Et hic epiglōtis est compo-
situs ex quadruplici substantia .i. pel-
liculari: qz vela ppter cām dictaz z ex musculis: et
neruis z cartilaginibus. Musculi vt dicit Salie.
octauo de inuamentis sunt. xx. iter cartilaginez ei3
z octo inter epiglōtim z membra circumiacentia:
nō tamē perfecte oēs possunt discerni. Neros at
inuētes ascendētes: ab vnoquoq; latere trachee
arterie vnū: z isti sunt nerui orti cū neruis suprapo-
sitis descendētibz supra dictis: z oriunt ab eis iux-
ta cor: z superius reuertunt. Et ideo isti vocati sūt
nerui reuerfui: siue nerui vocis: qz proprie sunt pū-
cipium motuz vocis. Et cā quare h3 nerui reuerfui
fuerunt z nō directe ad epiglōtim veniunt a ce-
rebro: fuit quadruplex: vt ibidem ponit Salie. in li-
bro de motibus liquidis. Vna cā est: quia isti nerui
sunt pūcipium magni motus z fortis z spissi: pro-
pter quod debuerūt esse fortes: quare sicci: qz ner-
ui motui quāto sicciōres tanto fortiores. Nunc at
sūt sicciōres quāto a cerebro magis remotiores: qz
iuxta cerebrū z originē eoz nerui sunt valde mol-
les. Propter quod vt essent remoti a cerebro na-
tura transmittit eos vsq; ad cor. Postea reflexit su-
perius z reflexit iuxta loca calida vt cor. z ad arte-
riam adorti vt fierent sicciōres. Secūda cā fuit qz

cū vox sit motus qdaz voluntarius: vel facta a mo-
tu voluntario: eius pūcipium dz esse cerebrum.
Et qz cerebrū non pōt multū moueri: taliter ordi-
nauit natura istos neruos: vt cerebro modice mo-
to moueretur epiglōtis fm imperium voluntatis
ipsius. modo hoc fit per hoc qz nerui illi sunt situ-
ati ad modum freni z habenarum. Et ideo ibi dicit
Sal. qz cerebrum vtitur his neruis ad mouen-
dū epiglōtim: sicut miles vtitur freno z habenis.
Tertia causa est ista: qz l3 vox dependat a cerebro
tanqz a pūcipio voluntarij motus dependet etiā
a corde tanqz ab eo in quo formatur conceptus: z
ideo cum sit operatio cōis cerebri z cordis: nerui q
sunt in strictura vocis debent cōicāre cordi z cere-
bro: z ideo cum ortum habeant a cerebro transitū
debuerunt habere iuxta cor. Quarta cā fuit: quia
nerui ad musculos debent peruenire iuxta pūci-
pium eoz z non finē. Pūcipiū aut musculorū
epiglōtis est versus partes inferiores: quare ner-
ui ad eos vententes ab inferiori pte ad eos debēt
peruenire: quare fuerunt reuerfui z isti nerui l3 ma-
nifeste appareant tm duo. tamē multiplicāt postea
fm multiplicationem musculorū. Et ex his pōt vi-
dere quō ex incisione neruoz reuerfuo3 pōt acci-
dere lesio z amissio vocis. Item qz qñ inciduntur
nerui descendētes simul amittit vox z alie opatio-
nes: z imo cum ictu quando incidunt soli reuerfui
amittitur tantuz vox z alie operationes non impe-
diuntur. Post neruoz anothomiam eleua neruos
z musculos z cōspice tres cartilaginez. Pūa an-
terior maior est oibus clipealis appellata siue scu-
talis: ad similitudinē scuti siue clipei. Item posita
ad exterius ad defendendum vt clipeus. Secūda
vero est ad complendū totū qd deficit ex prima.
z hoc vocat nomen nō hñs: z cā quare fuit facta
epiglōtis cōplete cartilaginosa est vt sit magis so-
lida vt ad ipsam fiat melior refractio: z nō impe-
diat cum hoc transglutitionem: qz eleuat hora tras-
glutendi ad superiora cū meri ppter cāz supra di-
ctam. Tertia est que existit in medio z vocat cimba-
laris. In medio aut eius est lingua fistule dicta fistu-
la: ad similitudinē fistule artificialis. Et ista sic no-
minata est ad similitudinē istius fistule naturalis: z
est conuenientius dictum.

De lingua z narratis circa eam hic &c.

Expeditis his que circa pulmonē z can-
nam eius z epiglōtim tunc remanet lin-
gua que fabricata est in osse facto ad si-
guram lre laude. Habet. n. in suo fun-
damento os: vt ab eo sustentet z etia3 qz diuersis
z varijs motibus dz moueri: vt ei inuitatur: z eide3
affigatur: qz omis motus localis dz esse ad aliq;
fixum. Et hec est cā quare os istud fuit figure lau-
de: qz si fuisset totum vnū oblongum: aut pcessis-
set recte deorsum: z tunc penetrasset epiglōtim vel
meri vel stetit a latere vno: z tunc lingua nō exi-
steret directa sed ad idem latus plicata. Postea sci-
de linguam per medium z videbis magnas z plu-
res arterias ad eam venientes vt facilliter mouea-
tur z magnificetur: videbis etiam duo pia neruoz
motiuoz qui magis profundā in profundo
radice lingue: z sensiuoz qui in superficie z panni-
culo eius expanduntur ad dandum sensum gustus
z tactus: z sic iam peruenisti ad anothomiaz vnus

nerui motui orti a cerebro ad dandum motum.
z vnus sensui ad dandum sensum.

De capite continente mēbra animata.

Is expeditis assume caput qđ est ven-
ter posterior vel postremus continens
membra animata z spāliter cerebrū qđ
est in immobile: ideo caruit musculis. si-
tus ei⁹ est pars supior corporis. Lā aut
ei⁹ situs est supra dicta. Et ex his apparet p̄mū. s.
substantia ei⁹: qz de se ossuosum est poti⁹ q̄ musculu-
losum. Apparet scđo situs z locus ei⁹ z ex superio-
rib⁹ z sequētib⁹ apparebit colligantia eius. Appa-
ret tertio q̄titas ei⁹: qz hic venter in homie est ma-
gne q̄tatis respectu alioz maioris q̄ in alio aia-
li eiusdem q̄tatis cum hoie. qz hz continere cere-
brum qđ malus in hoie q̄ in aliquo aiali eiusdem
q̄tatis. Et o3 habere ventriculos maiores etiam
magis distinctos. Figura aut capitis z forma appa-
ret: qz est figure sperice leuiter p̄sse ex vtraq3 parte:
ita qđ fm anteriora z posteriora tuberositates q̄-
dam: fm dextrū vero z sinistrum habeat planicies.
Lā aut quare fuit figure rotunde: sed leuiter com-
p̄sse ex vtraq3 parte est: qz talis est oīum alia3 ca-
pacissima: z qz ipsa non pōt tangi nisi in puncto. z
p consequēs a reb⁹ exteriorib⁹ tuta. His duob⁹ in-
dignit caput: qz o3 esse capacissimū pp cerebrū. z
qz valde dispositum intrinsecus alterantib⁹ o3 esse
tūtū ab eis. quare figure fuit sp̄ice: non tñ fuit p̄se-
cte figure rotūde. sed de p̄sse ex vtraq3 parte pp vē-
triculoz cerebri distinctionē. z pp ortū sensuū par-
ticulariū a pte anteriori. quare fuit figure p̄dicte.
Et ex his apparet qntum qđ cōsueuit ingri in ano-
thomia cuiusq3 mēbri. s. iuuamētum eius: qđ ē cōe
z generale qđ est continere mēbra aīata z spāliter
cerebrū z orta ab eo. Sequit̄ sexto z vltimo videre
numēz partiū ei⁹: partes aut capitis fm Aīuicē. in
tertia. fen. p̄ma. caplo p̄mo. sunt. x. s. capilli cutis:
caro: pāniculus exterior: craneū: pāniculi intrinseci
duo: cerebrū: duo pāniculi inferiores: recte mirabi-
le os basilare: z adde. xj. vt orta. Capilli in capite
suerunt generati z ex necessitate materie z ex necessi-
tate finis. Ex necessitate materie qz cū caput sit ca-
minum totius corpis recipit fumosas supfluitates
a toto corpe que materia pilo: uz: ideo p cutim eis
egrediūtur z formātur pili magni q dicūtur capil-
li. Necessitas finis fuit: qz cū caput sit expositū re-
b⁹ exteriorib⁹ alterantib⁹ habuit capillos: vt per
eos tueretur a nociuis extrinsecis alterantibus.
Cutis capitis grossa est: quia capilli debent esse fir-
mati z infixi in ea q debet habere radices magnas
z grossas: ideo cutis grossa fuit z etiam qz est ve-
lamē z scutum ossis z cerebri. cum super craneum
non sit musculus. Caro autem apparet in fronte
temporibus z circa mandibulas. Elevatione cuti cra-
nei apparebit tibi panniculus exterior: factus pro-
pter tria iuamenta: vnū vt craneum acuti z cutis a
craneo siue medio non tangitur. Scđm vt craneū
per hunc panniculum sentiat. Tertium vt per hūc
panniculum dura mater suspendatur a craneo. qz
hic panniculus generatur ex neruis z ligamentis
ortis a dura matre penetrantibus per coniūcturas
panniculus his exterior.

De craneo quid sit zc.

Craneū est os magnum circūdās cere-
brū exteri⁹. in cōcauitate existit cerebry
locatū. z iō magnū ē h os in hoie sicut
z cerebrū. ei⁹ situs ē: qz velatū est pti-

bus p̄dictis pp necessitatē dictā. z velat ē cerebrū
pp necessitatē eandē. Istud craneū nō fuit vnū z cō-
tinuū: sed ptes habuit. z h pp multa. P̄io vt si fie-
ret nocumētū in vna pte alteri nō cōicaret vel totū.
Scđo vt fumositates possent p iūcturas ex crane-
um expelli. Tertio vt vtus medicaminū tpe necessi-
tatis possit ad substantiā cerebri penetrā. Iste ptes
cōtinuatē sunt iūcturis: q̄ vocant̄ adoze. s. serati-
les. nō. n. fuerūt nodatiles: qz nō debēt moueri illa
ossa: sed fuerūt seratiles vt firmiorē facerēt colligā-
tiā: z iō dentales sunt. z fuerūt duplices. s. vere z mē-
dose: mēdose sunt due. s. in vtroq3 tpe vna: z dicunt̄
mēdose: qz nō penetrāt interi⁹: sed tñ aperit̄ exte-
rius. vere h os sunt tres sicut tres sunt vētriculi. s. co-
ronalis facta ad modū corone. sagittal p̄p̄ens
fm lōgitudinē ad modum sagitte vel linee. z tertio
adoze. lauda q cōtinuat craneū posteriori. qđ ē fi-
gure laude. z fuit figure istius os posteri⁹. qz cere-
brū posteriori ē figure pyramidalis q̄ sit cā isti⁹ ap-
parebit in anorthomia substantie cerebri posterioris
Et ex his apparet q in genere qnq3 sunt ossa capi-
tis. s. os frōis: duo parietes cranei: os lauda: z ba-
silar qđ statim videbis. Et ex his p3 qz sit iuuamē-
tū cranei z partiū ei⁹. z egritudies eius sunt oīz ge-
nez. P̄o. n. pati malā cōplexionē: apostema z so-
lutionē cōtinuitatis: in qua nota q ipsa ē periculo-
sa qz discoopit̄ est aeri z appropinqt̄ exteri⁹ alterā-
tib⁹ z maxime si fiat in loco iūcturaz z spāl in loco
q dībzegma z ē ps mollior z gracilior q sit in cra-
neo z tardius indurat in pueris: z hoc est qz ibi sit
cōiūctio siue vnio duaz coniūcturarum.

De cura matre z pia.

Exposito craneo videbis duos pānicu-
los sub eo. s. durā matrē: z piā matrem
factos vt velēt cerebry: z vt cerebry non
cōtangat a craneo qđ est valde durū.
z iō iuxta craneū imēdiate existit dura mater q̄ soli-
da z dura ē iuxta cerebry ē pia mater: q̄ mollis z hu-
mida est vt nō ledat cerebry. Et qz in ipsa cōtinēt
siue cōtēte sunt vene: qb⁹ mediātib⁹ nutrit cerebry
z ex hoc apparet qre duo fuerūt pāniculi. qz h fuit
vt ne durus cōtangeret cerebry. z vt mollis nō con-
tāgeret craneū. Est et alia cā. s. vt si nocumētū nō
cōtingeret vnt: adhuc nō cōicaret cerebry z dura
mater magis ē alligata craneo vt suspendit̄ ei. z iō
p ipm siue suas p̄ficaces trāsmittit neruulos z li-
gamēta. hz ē dura mater cōtinuitatē cū cerebro.
vñ penetrat p ipm diuidēs ipm p mediū in dextrū
z sinistrū vsq3 ad vētriculū anteriorē. z diuidit etiā
ipm in anteri⁹ z posteri⁹. Et ideo diuidit anteri⁹ ce-
rebry a posteriori: z fuit hoc necessariū: qz vnū ē di-
uerse cōplexiōis ab alio: z sicut diuidit dura mater
ita etiā z pia mater: imo magis: qz cū pia mater sit
sustēta culū venaz nutritiū cerebry diuisa est per
cauernositates cerebri z nutritiū tribuat cerebro:
sicut penetravit vsq3 ad vētriculos cerebri: z circū
circa velati sunt: vt pāniculo subtilissimo vsq3 ad fi-
nē medij. nā vētriculus posteriori pāniculo nō idia-
gnit ppter siccitatem eius respectu anterioris.

De cerebro in hoie qre malus in quantitate q̄

In aliquo animali eiusdem quantitatis rē.

Panniculis eleuatis appebit cerebz in
hoīe mai⁹ in q̄titate q̄ in aliq̄ alio aīa
li eiusdē q̄titate: q̄ cor h̄z calidius eis
dem: r̄ idiget pp opationē itellect⁹ plu
rib⁹ spīrītū⁹ aīalib⁹. Et hoc cerebzū duas partes
h̄z anteriorē r̄ posteriorē: pars anterior diuīsa
est fm dext⁹ r̄ sinist⁹: r̄ hec diuīso appet in substā
tia maxie cerebz: r̄ ex cōsequēti in vētricul⁹: ei⁹ sub
stātia medullaris frigida r̄ hūida diuersa ab alijs
medullis: q̄renō est p̄tēta: vt craneū nutriat: sed po
tius craneū nutrit: vt p̄tineat cerebz: r̄ ei⁹ iuuamē
tū est vt spīrītū vitales siue p̄plexionalē contemper vt
fiat aīalis. Postea x̄o vade scindēdo leuiter p me
diū donec puenias ad vētriculū anteriorē magnū.
Et ante q̄ p̄fundes vsq̄ ad lacunā: nota vētriculū
ēē diuīsum in dext⁹ r̄ sinist⁹ vt dixi: et parietes hic
inde sunt descēdētes vsq̄ ad basim. r̄ diuides dex
truz a sinistro: r̄ tūc statim videbis amplitudinē
vniūscuiusq̄ vētriculorū. in anteriori p̄te ei⁹. s. in an
gulo an̄iori locata est fantasia q̄ retētiua ē sp̄rūt:
a sensibilib⁹ p̄ricularib⁹ receptaz. In angulo poste
riori est imaginatiua q̄ app̄hēsiua est h̄z sp̄rūt. in
fantasia retēta. r̄ eas app̄hendit cōponēdo: r̄ di
uidēdo: discernēdo h̄ esse hoc. In medio x̄o hui⁹ ē
sensus cōis q̄ ē app̄hēdēs sp̄s delectas a sensib⁹ p
ricularib⁹. r̄ iō sensitiua hic terminat ad illū locū: vt
riui ad fontē vt videbis. Et hec diuīsa sunt h̄z sn̄iaz
Anic. de x̄tutibus aīalium: r̄ h̄z fm sn̄iam Aristo. r̄
Gal. ibi tm̄ sit sensus cōis: q̄ diuersimode pōt dici
r̄ fantasia: r̄ imaginatio vt als declarauī. Et ex his
pōt patere iuuamēta hui⁹ vētriculi: q̄ iuuamenta
sunt: vt imaginatio fantasie deseruiat r̄ sensui cōis: r̄
vt oib⁹ sensitiuis siue organis sensus sp̄m tribuat
aīales vt sentiāt. Et ex his apparēt nocumēta q̄ in
h̄ vētriculo r̄ cerebro anteriori p̄tingūt: q̄ i eo p̄nt
oēs egritudines fieri. Solo cōtinuitatis mala com
plexio: q̄ si sint in pāniculo dolorē cāut: r̄ si totū cir
cundāt pāniculū vocat ouū siue dolor oualē: si me
diā partē emigranea. pōt ēt pati egritudinē q̄ est
apostema: r̄ si sit in pānicul⁹ calidū vocat sursen. qd̄
frequēter cōtingit si sit frigidū vocat litargia. Si
x̄o sit in substātia cerebz pessimū ē mortifera. pōt ēt
pati egritudinē p̄positionalē: q̄ si est oppilās nō ex
toto aut ē substātia vaporosa. r̄ sic est x̄tigo r̄ scho
tomia: aut humoral: r̄ sic ē stupō paralisis: r̄ hmōi.
Si sit oppilatio ex toto aut oppilat ventriculos r̄
substātia similāt ventriculos tm̄: si ventriculos r̄ sub
stantiā. sic est appoplexia. si ventriculos tm̄ sic est
epilēsia. Verū ē q̄ hec oppilatio ē oppilās alios
ventriculos: sed nō tm̄ quātū anteriorē. Melāco
lia est de gñe p̄plexiōis male. ante q̄ aut p̄cedas ad
mediū vētriculū p̄sidera iter media iter hūc r̄ me
diū. r̄ sunt tria. s. anche. q̄ sunt sicut basis hui⁹ ante
rioris vētriculi dextri r̄ sinistri. r̄ sunt de substātia
cerebz ad formā r̄ figurā anchaz r̄ a latere vniū
cuiusq̄ iter vētriculos iā dictos ē substātia vna ru
bea sanguinea. facta ad modū vermīs oblongi siue
subterranei: ligata ligamētis r̄ neruulis alterutriq̄
q̄ ad sui elongationē p̄stringit: r̄ claudit anchas: r̄
viā siue trāsītū ab anteriori ad mediū. r̄ eē. Et qñ
hō vult cessare a cogitatōe r̄ sui p̄sideratione ele
uat parietes: r̄ dilatāt anchas vt possit sp̄s trāsire
de vno vētriculo ad alios. r̄ p̄pterea vocat x̄mis:

ram q̄ assimilāt x̄mi subterraneo in substātia r̄ fi
gura. r̄ ē in motu p̄ctiuor: ex tēsiuo. C. Post h̄ de
scēde iserit⁹ paulatine. r̄ p̄mo tibi occurret lacuna
q̄ est q̄dam p̄cauitas rotūda. r̄ oblonga: cui⁹ me
dio est foramē tendēs inferi⁹ ad palatū dyagona
liter. r̄ ei occurrit viā directa q̄ a medio ventriculo
descendunt directe ad collatorū: r̄ hec lacuna h̄z
circūquaq̄ eminētias rotūdas magnas: factas ad
sustērandū venas vel arterias ad ascēdēdū a reti
mirabili ad vētriculos dictos: r̄ iō in basi ei⁹ appa
rent glādule q̄ sunt iuxta rete mirabile eminētes: r̄
p̄staz lacunā vētriculi anteriores r̄ cerebz quātū
ad mediū ei⁹ expurgant suas supfluitates. sed cere
bruz quantū ad partes an̄iores magis expurgat
suas supfluitates p̄ collatoria nariuz. His expediti
tis statim sibi apparēt vētriculus medi⁹ q̄ est sicut q̄
dam viā r̄ trāsītū ab an̄iori ad posteriorē. r̄ in
istō locata ē x̄tus cogitatiua: r̄ merito q̄ hec x̄tus
operat⁹ p̄ponēdo fantasiata r̄ memorata vt ex sen
satis eliciat nō sensata. Itē q̄ ipsa ē x̄tus regitiua
toti⁹ aīalis. regimē aut toti⁹ aīalis p̄stitit p̄phen
siōe p̄tius: memoria p̄teritorū: r̄ p̄noscificatiōe futu
roz. Et iō debuit esse i medio h̄z x̄tutū app̄hensi
uaz r̄ rememoratiuaz. fuit ēt in medio h̄z vētri
culorū vt sit x̄tus ei⁹ in directo ad cor eo q̄ x̄t⁹ ei⁹
ē x̄tus imēdiate deseruiēs itellectū: q̄ re debuit esse
i medio vētriculo: post istū p̄cedendo tibi appebit
vētriculus posterior q̄ ē i cerebro posteriori situa
tus r̄ locat⁹: r̄ h̄ cerebz ē velatū r̄ distinctū a p̄mo
duob⁹ pāniculis iā dictis. q̄ h̄ est molle. s. anteri⁹
r̄ posteri⁹ duz. Istud cerebz posteri⁹ est locatū: q̄
ē p̄ncipiū nuche. r̄ q̄ est p̄ncipiū plurimū neruoz
motiuoz. Mor⁹ aut sit p̄ neruos motiuos q̄ q̄to
duriores tāto fortiores sunt. Istud cerebz est figu
re piramidalis: q̄ vētriculus locat⁹ in eo: ē ēt figu
re piramidalis: r̄ cā q̄re illius figure est vētriculus
posterior est: q̄ p̄ partē iseriorē ei⁹ q̄ est basis eius
d̄z recipe: r̄ iō d̄z h̄re latitudinē. p̄ partē supiorē d̄z
p̄tinere: r̄ iō acūmē r̄ stricturā d̄z h̄re in cacumie:
q̄ sp̄s meli⁹ reseruāt i stricto loco q̄s i amplo: r̄
iō fuit talis figure. Et ex his p̄z q̄ opatio siue iuuā
mētū istius cerebz posterioris: q̄ vniū ē vt sit p̄nci
piū motiuoz r̄ nuche. Aliud est vt sit instrū x̄tutis
memoratiue. Et ex h̄z p̄z q̄ passio p̄pria hui⁹ est qñ
lesa est memoria sicut qñ lesa ē cogitatiua. Egritu
do p̄pria est vētriculo medio: r̄ qñ lesa est imagina
tiua passio est i vētriculo anteriori: sicut qñ passio
ē cōicās toti cerebro oēs lese sunt x̄tutes: r̄ opera
tiōes h̄z x̄tutū oīuz. S̄z tu dices q̄ ē cā q̄ vētricu
lus medi⁹ n̄ hūit cerebz mediū distinctū sic alijs vē
triculi. dicēdū q̄ cā fuit: q̄ iste vētriculus ē sic viā r̄
trāsītū istoz alioz duoz: r̄ iō n̄ d̄z esse distinct⁹ ab eis
fm cerebz: r̄ hoc de anothomia cerebz rē.

De eleuatiōe cerebz qd̄ inde apparebit.

Is expeditis oze eleuare cerebz leuī
ita vt nō rūpāt aliq̄s neru⁹ r̄ incipe ele
uare a parte an̄iori: r̄ tūc statim tibi appa
rebūt due caruūcule siles capitib⁹ mā
millaz: r̄ i suba apparēt siles sube cerebz: r̄ iō a me
dullare suba sunt oze: velate subtilissimo pāniculo
q̄ dī pia nī: r̄ iō fragiles sunt satis: q̄ nō debebāt
in hoīe ex penetrare: r̄ h̄z cerebz ex odorib⁹ p̄for
tat⁹ r̄ fortificat⁹: q̄ cerebz est p̄plexiōis frigide r̄ hu
mide excedēt odor autē cuz sit sumalis euapora

tio: vel nō sit sine fumali euaporatiōe h3 exiccare z
 calefacere q̄re remittere h3 lapsum cerebri: z iō ip̄s
 h3 iuuare: q̄re nō ordinauit vt nō elōgaret a cere-
 bro: sed itra craneuz remaneret: cōcauitate emō-
 toziz siue collatoziz nariuz: z per porositates offis
 nariū recipiunt vapores: z odores representāt vsq;
 ad ventriculuz añriozez cerebri: pcede postea z vi
 debis nervos duos maiores: q̄ sunt i corpore nro
 vocados opiticos: q̄z origo ē a suba cerebri: z si bñ
 pcedebas: videbis q̄ cōtinuate sunt cerebri sube
 i vētricul añriozez: z ex pāniculū piā mfez cerebri
 añqz craneuz egrediant̄ p̄iungunt̄: qz adiucez ap-
 plicant̄: vt qz cruciant̄ exñtes perforati i loco cru-
 ciatiōis z vñdīs ip̄oz: vt eis fiat vn̄ loc⁹ cōis: vt
 spēs vñi rei recepta a duob⁹ oculis z delata per
 duos nervos ad vñitatez redeat: vt vna res nō vi-
 deant̄ due: s3 vna sicut d3: z p⁹ cruciatōez eoz egre-
 diunt̄ craneuz: z qlibet eoz ad p̄p̄iuz venit oculuz
 cui⁹ anothomia: postea declarabit̄. Post illos ele-
 na m̄ cerebri h3 medietatez ei⁹ z videbis scd3 par
 nervoz subtiliuz z duroz: q vadunt ad oculos ad
 mouēduz ip̄os motu volūtario. Postea ē tertiu
 par nervoz cui⁹ vna prs vadit ad mēbra faciei ad
 dādūz z sensum z motū volūtariū: z alia ps ei⁹ ad
 misceat̄ q̄to pariz: istud q̄rtū par sit cū eo qd ei ad
 misceat̄ ex itio parī descendit inferi⁹ ad loca dyasfrag-
 matis: z dat sensuz mēbris inferiozib⁹ z visceribus.
 Et isti veniūt ad stomachū: z ex eis oriunt̄ reuerfi-
 ti: qz iuuamēta oca sunt sup̄a: z isti p̄ni nerui sunt
 vocis. Postea sunt nerui q̄nti paris q vadūt ad os
 petrosuz: qd ē i radice auris: z ei⁹ foramē ē pānicu-
 lū p̄textū ex filiis hoz nervoz: z sic sūt inf̄r3 audir⁹.
 Postea sunt nerui viginti paris subtiles q vadūt ad
 palatū ad dādū sensuz palato. Alio ē septimū par
 nervoz q vadūt ad liguā ad dādū sensuz gustus z
 motū lingue. Et ex his pcedēdo eleua totū cerebri z
 tūc appēbunt duo pāniculi inferiores exñtes sup̄a
 os basilare qd ē basis z fundamētuz cerebri: z tot⁹
 capit⁹: z tūc eleua hos pāniculos duos ab osse: z in
 medio basilari⁹ idirecto collatoziz iuenies rete mira-
 bile: p̄textū textura fortissima: z miraculose duplica-
 ta vel multiplicata ex arterijs subtilissimis: adiucē
 p̄textis q̄ sunt rami arteriaz apoplepticaz: ascēdētiū
 z i isto reti siue i venis isti⁹ retis p̄tinet spūs vitalis
 ascēdēs a corde ad cerebri: ad h̄ vt fiat aial: z qz spi-
 rit⁹ h̄ meli⁹ alterat̄ diuisus ad minia: z tūc maxie di-
 uidit̄ ad mima: qñ ē p̄tē i arterijs puissimis z sub-
 tilissimis: iō istud rete fuit p̄textū ex venulis siue ar-
 terijs nimis z subtilissimis: vt spūs i eis p̄tē a ce-
 rebro facit̄ alterē: z tpatur⁹ ad formā aialis spūs
 quertē: s3 formā p̄fectiorē acgrat̄ in ventricul cere-
 bri: sicut sāguis i vētricul cordis: z hec ē vna ex cāis
 q̄re rete mirabile fuit p̄flatuz sub cerebro vt ponit
 Gal. x. d̄ iuuamēt⁹: z in libro d̄ vtilitate pulsus. Est
 et alia cā: qz mēbz h̄ est dignū multa custodia: q̄re
 ip̄m natura locauit i loco tutissimo z forte et h̄ fecit
 natura: vt ex vaporib⁹ ciboz z potuuz p̄dēsatis a
 p̄plexiōe cerebri z cadētib⁹ deorsum: vt aliq̄ op̄pli-
 latio ad tēp⁹ fieret in h̄ reti mirabilē ex q̄ oppilatō
 ne causat̄ sōn⁹: z istud rete sustētat due carnes glā-
 dose facte p̄ncipalr ad ip̄suz sustentanduz duas
 venas ascendentes ad cerebrum z duas arterias
 ascendentes ad ventriculos cerebri.

De oris qd durius est ceteris basilatione.

Post hec oia videbis os basilare qd ba-
 rius ē ceteris: qz d3 ēē basis z fundamen-
 tū z sustētaculū oīum alioz qd aut d3
 alia sustentare d3 esse dux. Dux fuit ēē
 vt a supfluitatib⁹ qb⁹ submitit̄ nō putrefiat: sed pu-
 trefactiōi resistāt. Istud os diuisus est in ossa patro-
 sa nariū: z oculoz z ossa duo lateralīa: q̄ vocant̄ os-
 sa paris: z sic sunt gnqz: z h̄ melius discernes si de
 coques tñ: tñ est q̄ ossa nariū sunt multū cauerno-
 sa porosa. vt supfluitates p̄nt descendere z vapor
 subiect⁹ odorī ascendere ad cerebri: postea scinde
 alterutraqz ossa oculoz: z videbis locū oculi z col-
 ligatiā ei⁹ cū neruo opitico: z colligantiā ei⁹ cū ner-
 uis mot⁹ oculi. appet̄ ē locus ei⁹: qz nō est positus
 multū in p̄fundo: qz d3 recipe spēs in medio exñ-
 tes: nō eminet ē multū ex facie: ne ab exterioribus
 ledat̄ cum eos hēat valde molles z passibiles: z iō
 ad ei⁹ siue eoz tutelā in hoīe nā ordinauit supcilia
 vt a rebus descendētib⁹ custodiant. z palpebras
 vt a rebus interius occurrentib⁹ etiam custodiant.
 ordinauit etiaz tuberositatē maxillaz: vt custodiā-
 tur a rebus ab inferioribus ascendētib⁹ z a late-
 re obuiantib⁹: sicut ab alio latere obuiant nares.

De oculorum tunicis zc.

In oculo aut sunt. vij. tunicę: z tres hu-
 mores. tunicas videbis diuidēdo oculo
 lu3 i duas ptes: plane z leuif. s. in añrio-
 rez z posteriōz. Et i añriozi sunt quoz
 tunicę: qz tres p̄tinuant̄ z correspondēt trib⁹ tuni-
 cis intrinsecis: qz vñi illaz. s. corneę nō p̄tinuat̄ aliq̄
 in p̄fundo siue interi⁹. sicut igit̄ p̄ma est corneę: q̄
 d̄ corneę: qz assimilāt̄ cornu i suba z colore q̄ tra-
 spārēs ē: z fuit trāspārēs q̄stū ad colorez vt null⁹
 esset coloris: ne impediret receptionē ois coloris:
 fuit ē sube solide: qz reb⁹ exteriorib⁹ est p̄pingssī-
 ma. Scd̄a est p̄iuctiua qz p̄ter corneā exteri⁹ est cō-
 iūgens z velās z coopiens totū oculū: z huic i pte
 posteriōzi siue iterto: est sclerotica p̄tinuata cū ea z
 iteri⁹ circūdans totū oculū: postea subiūctiua i pte
 añriozi est vnea dicta sic: qz simulāt̄ medio follicu-
 lo graui vne nigre i cui⁹ medio x̄sus corneā ē fora-
 mē qd d̄ pupilla: scā vt spēs visibilis possit pueni-
 re vsq; ad cristallinā: z nō ipediat pp obscuritatē
 vneę: z cā q̄re nō fuit totus discoopert⁹ hac tunica
 vnea ē triplex: vna est qz ab ea suo colore viridi z
 puniceo siue azuro p̄fortat spūs visuū cū sint medi-
 um inter extremos colores. Scd̄a cā est: qz nimis si
 ipsa nō esset spūs visu⁹ a lumie extertori resolueretur.
 Et iō vt staret vñt⁹ i vno loco idirecto cristalli-
 no fuit hec tunica hñs vñū foramē qd foramē pu-
 pilla vocat̄: z iō p̄tigit qz si h̄ foramen dilatat̄ a nā:
 vñ alr qz ipedit̄ visus: z magz ipedit̄ qz si p̄stringat̄
 a nā. Tertia cā ē: qz ois spēs rei q̄ vñ puenit ad oculo
 lu3 in figura piramidale: cui⁹ basis est res visa: z ei⁹
 con⁹ est oculus siue ei⁹ angulus est i cristallina: q̄re
 o3 qz h̄ foramē sit strictū. d̄ vnea: qz hec tunica p̄ti-
 net hūozes vneū gñatū ad humectādū oculū: ad h̄
 vt sit mediuz it̄riscē receptiū spēs: z qz tale medi-
 um nō pōe esse nisi aer⁹ vel aq̄ a dñio. z aer nō pōt
 ibi p̄seruari. iō nō fuit ibi aer: s3 aq̄. Itēz qz illuc cur-
 rit spūs visibilis aeris a dñio: z hic humor p̄tinet i
 vnea vt phibeat cristallinā appropinquare aerī exte-
 riori: z vt corneā faciat distare a cristallina: etiaz vt
 foramen pupille stet dilatātū: z p̄pterea egredit̄ fo-

ramen vuae z intumescit cornea. Et iō ptingit q in appropinquatib⁹ mortū cū exicef hic hūor q cornea cadit z applanat. Et tūc a vulgarib⁹ dī q apertela aī oculos: z signū ifallibile mortū. Lōtin gīt ēt pp ei⁹ exiccationē pſtrictio pupille: z iā potui ſti viderenoticiā paſſionū q occulte ſunt: q ſunt in oculo rōne hui⁹ vuae niſi q reſtat aliud dicē de cataracta. Cataracta aut ſit qñ vapor gñat aut deſcēdit a cerebro aut aſcēdit a ſtomacho z puenit idirecto pupille ad humorē hūc extis inter criſtallinā z pupillā ipedit receptionē ſpēz. Et qz h vapor i pñcipio ē mobilis pēs repñtat cū motu. Itē cū d ſe ſit colorat⁹ mouet criſtallinā ſm ſuū colorē: z cū ſpēs pſuenerit eē rei extriſce q mouet viſuz iudicat viſuz viſua res exteri⁹ eē motas: z iō iudicat muſcas aut cimices vel formicas ſup pitē ābulare. Poſtea hō hic vapor i aquā puerit: q pdeſat z i cataractā trā ſit pfirmatā: q ſi totā pupillā coopiat phibet oīno viſuz. ſi aut nō oppilat ex toto aut exiſtit a latere foramiſ aut i medio. Si a latere diminutā videt z iudicat rē. Si hō i medio ſit iudicat rē ēt pforatā: qz pte quā videre nō pōt iudicat eē foramiē. Et ex his nota modū curatōis cataracte pfirmate. q ſit pmanuālē opatōez: qñ ſit: qz iſta cataracta penit⁹ exhaſ qz aīq pōſſit attrahi egrediet⁹ tor⁹ hūor albigine⁹ ſz h ſit: qz acū iponūt pforādo corneā lōge a pupillā: z pfundat obliq cornea: donec ſit indirecto pupille: poſtea ducūt acū ad locū cataracte vel aq cōdeſate: z tūc ipſa ipellūt iſtra ad locū iſimuz: z tunc cū ſuffocatiōez: z alijs reb⁹ phibēt ipſa reſcēdere: z iō talē actū nō vocāt cataracte curatiū: ſz vocāt abattere. i. deprimē cataractā: z ſic appet tibi qñta tunica: q dī vuae cū iſta in pte poſteriori ſeu interiori oculi ē tunica gñta q dī ſecundina: vñ qz ſcōa ē a ſclerotica: vñ qz ſecūdie aſſilata. Poſt iſtas ē tūica aranea circūdas criſtallinā vñ ſus pte aīriorē: cuſz i pte poſteriori pñtuat tunica retina: z i medio iſtoz pñtēt humor vitre⁹ z i medio ei⁹ ē humor criſtallinus rotūduſ ſue figure ſperice cū qdā planicie i pte anteriori: hic humor eſt mag⁹ vñ ſus partē anteriorēz qz humor vitreus in quo locat⁹: tō hic humor fact⁹ eſt ad criſtallinā locandū: z ad ipſam nūtriendū. Et ex his ppleta eſt anothomia oculi.

De loco aurium in capite zc.

 Is expeditis videbis aurē poſitā a latere capitis: qz ſon⁹ pcepit z a dextris z a ſiniſtris: z ante z retro: z ſuſuz z deorū ſum. Et iō iſtūz illi⁹ potuit locari i dextra z ſiniſtra. nō aut i pte aīriori: qz ibi erant iſtā alioz ſenſū. Auris aut ſit figure rotunde in hōie vel circular: vt eēt plurimū capaciffima: z cartilaginosa. Cartilaginosa aut ſit: vt eēt ab alteratib⁹ extriſec⁹ tuta. Et vt eēt ſonoza cui⁹ foramiē ē lōgum terminatū ad os petroſūz in cui⁹ pcanitate ē ſpūs pplantat⁹ q eſt iplāt⁹: q ē iſtūz audir⁹: z ei⁹ foramiē vel cauernofitates coopit pāniculus ſub tū cōtext⁹ ex villis neruoz audir⁹ iā ſupradictoz vt hic ē. Oſſa at alia q ſunt iſtra baſillare: nō bñ ad ſenſuz apparēt niſi oſſa illa decoquant⁹: ſz pp pñm dimitte pſuenerit: vñ ē q d mādibullay oſſib⁹ potes videre pñcipiū z finē. Incipiunt. n. a cōmiſſura ſue ad orea q ē inter craneum z baſillare in loco q eſt in ſine ſuperciliū z frōtis: z pcedit vñ ſus partē poſteriorē iuxta os petroſum z auriculam terminatur: aut ad

Dentes: quoz anothomiam ſupra dixi.

De diuiſione totius corporis zc.

 Apite expedito diuide ſm lōgitudines totū corp⁹ i duas ptes: incipiēs a collo vñqz ad caudā vt tibi pñmo occurrūt coluz ſcñ pp pulmonē z tracheā arteriā i aialib⁹ reſpiratib⁹: in q ſunt. vñ. ſpōdiles: z he ſpōdiles ſunt graciles: z ſubtiliores alijs: qz ab alijs dñt ſuſtētari z pōtari: delatuz aut dī eē leui⁹ deſerēte: ſz. n. ſunt ſubtiliores alijs foramiē hñt mai⁹: qz nucha ē groſſior i collo qz in aliq pte ſpōdiliū: qz ibi ē pñcipiū ei⁹: z qz ſunt graciles he ſpōdiles fuerunt dure z firmiſ pñtuate vt nō accidar diſlocatio z leſio ab obuiatib⁹ extriſec⁹. Poſt iſtos ſunt ſpōdiles coſtaez q ſunt. xij. ſic ſūt coſte. xij. ſeptē vere z. v. mēdoſe. Poſtea ſunt ſpōdiles renū q ſunt. v. z ſūt valde groſſe z magne cuſ ſint ſic fundamētū z ſuſtētamentum oīuz aliaz z baſis: poſtea ſunt ſpōdiles aliqñ q ſunt iplacatura: q ē a dorſo ad caudā: z ſūt tres minores pñct⁹: qz dī pñtuari cū oſſib⁹ ſue ſpōdilib⁹ caude q ſunt pue: vñto ſunt ſpōdiles caude vñ ē qd hic debes notaſ dīas hāz ſpōdiliū: q ſūt i foramiib⁹ eoz p q trāſeūt pua neruoz z diuerſitates ēt eoz in alijs ſue additamēt⁹ ſue ſimenis vt noīat Aui. Sz he diuerſitates mag⁹ ſunt note i corpore decocto vñ pfecte exiccato: z iō nō cures: ſz forte aſs faciā anothomiā in tali: z ſcribā q ad ſenſuz videbo: vt ppoſui a pñcipio: in qlibet tñ ſpōdili eſt nucha q ē medulla ſilis ſube cerebrū: niſi qz viſcoſi⁹ or ē z ſolidior ſcā vt ab ipa tribuat ſenſus z mor⁹ totū corp⁹ a capite iſeri⁹: z qz orta ē a cerebro diuiſo ſz dextz z ſiniſtz: hic ē q i ſupficie ei⁹ appz ſilū diuidēs eā p mediū. ſ. dextz z ſiniſtz tñ nō penetrat hōiſiſo vñ ſepatō ſz pñduz: qz nucha ē orta a pte poſteriori cerebrū: q nō ē depſa ſz pfundū: z ex hac diuiſiōe ſine ſepatōe nuche tibi pōt appere cā qre oppilatio pōt pñgē i media pte nuche: z nō erit alia pte: z iō palis pōt in vna pte vt dextra vel ſiniſtra pñgē z nō i alia. A nucha atqñ qlibet ſpōdili oriū vñū par neruoz q vadūt ad dādūz ſenſuz z moruz mēbris determinat⁹. Que at ſūt mēbra ad q pueniunt nerui illi nō pōt bñ in tali anothoſa videri: ſed oportet aīal liqñeri in aq pluuiā: z hō nō ſpectat ad pñs: z ſi vis hec mēbra cogſcere lege i pñma ſen. pñmi can. ſūma ſcōa capto d anothomia neruoz or toz a nucha: z qz ſpōdiles ſunt. xxx. paria: neruoz ſunt. xxx. paria: z qz a cauda oriū vñū erūt. xxxi. pia.

De excoꝛtatione brachioꝝ z pedum zc.

 Is expeditis excoꝛtica brachiū z pedē: z incipe a brachio z excoꝛtica leui⁹: vt vñ deas venas ſupra dictas: q veniunt ad curuaturā brachij: tūc videbis venas ſupra dictas: q penetrat p ſub aſſella ad brachiū: z pcedit p domesticā partē brachij: z in pte iſteriori cubiti appet: z vocat baſilica. Et in ſupioꝛi pte cubiti ē cephalica: q euacuat a capite: z ad brachiūz venit ſupra ſurcula morte a vena aſcendēte ad caput: vt ſupra dixi. Et in medio iſtaez ē vñ ram⁹ pñtuatus in curuatura brachij cū ābab⁹: z hec vocat media qz media ē: vñ alſo noīe vocat cōis: qlibet tñ haruz duaz pcedit vñteri⁹ vñqz ad manū z in ſilueſtri pte man⁹ apparēt: illa q ē inter auricularē z ānularē dī ſylen z rñder baſilice. Que hō ē inter pollicē z i dīcē dī ſaluatella z fleubothomā loco cephalice.

Que xō est in medio dī funis brachij z retinet lo-
cum cōis siue basilice p^o venas multuculos multos
notabis: z chor das multas magnas z grossas qz
anot homia pfectā in tali corpe nō labores inueni-
re: s; in corpe exiccato ad solē p triēniūz vt als mō-
strauit z numez eoz pfecte declarauit z anothomiā
taliūz: z musculoz brachij z man^o z peduz scripsi in
lectura quā feci sup pmo scdo z itio z qrtio d iuuu-
mētis. Eleua igit carnositatē totā vsqz ad ossa: z p-
mo inuenies os qd vocat adiutoriu: vey ē tñ q su-
pra dozsum siue pect^o a latere posteriori ē spatula
hñs figurā silez ad moduz spatule lignee: qd os la-
tūz ē inferi^o: vt pect^o z costas nō ipediat: strictuz xō
ē superi^o vt adiutorio pfirmet: z iō in ei^o extremo su-
piori hz aliqūā pcauitatē supficialē ad moduz pca-
uitatis rotūdein q vt reuoluat adiutoriu: situata
ē extremitas rotūda adiutorii: cui^o caput pmutz ē
rotūduz locauz in pifide ossis spatule: postea i me-
dio obliq^o x^o fus domesticā pte vt plicatio z āplexio
re: sit possibilior. Extremuz āt hz qñ duas eminē-
tias: qz duob^o focilib^o dz p iungi: z in medio ptiuz
eminētia hñtiuz hz magz supra quādā pcauitatem
in quā ingredit^o extremitas focalis inferioris: q scā ē
ad moduz infri hauriēdi aquā: vt firmior sit pūctio
z colligantia: z iō dislocatio raro z difficulter fit in
hac iūctura. Et qñ sit raro ē q bñ possit restaurari:
z facile inferi^o ē lōgi^o supiori: qz pueniēti^o ē q ill d
qd sustētat alter sit lōgi^o: z mai^o: eo q sustētat: abo-
tñ pueniūt: qz sunt grossiora in extrēis qz in medio
q^o ab extremis debēt oziri ligamēta: z iūcture: z in
medio debēt situari musculi: z facile supi^o n pcedit
directe: sic inferi^o: vt sit cā p plicatōis manus z bra-
chij: p ista duo focilia ē raseta: cui^o ossa fuerūt pu-
rificata: vt possit man^o in plāta ei^o plicari: z pbi ad
ptinēdū res fluidas z currētes: z fuerūt ossa ei^o octo
in duab^o aciebz: in qlibet acie qtuor. postea sunt of-
sa pectinis denoiata sic a forma z figura pectinis.
z sic sunt qtuor: qz corūdet qtuor digit^o: nā pollici
nō rīdet aliq^o os pectinis qz pollex nō est in eadē
acie cū alijs digit^o: postea sunt digiti gnqz in qz q-
cūqz videbis carnez in parte domesticā vt possit cō-
plicari ad captēdū: z ex duricie ossiuz eoz nō ledā-
tur pp fricatōez. Al laterib^o ēt eoz ē mīta caro vt in
teripos pplicatos nō accidat vacuitas aliq^o. Ex pte
xō siluestri nō ē tāta multitudo carnis: qz digit^o nō
p iungunt x^o fus partē siluestre. Post carnē xō sunt
chorde qz vnaqueqz ppa ad ppiā venit iūcturā
z illa q ad supiorē venit iūcturā igredit^o p mediūz
inferioris chorde: qz eqtate eā nō pōt: vt sit tuta a
nocuiis: z p p h supior magz est pfundior infe-
rior: qz lōgi^o h^o pcedere. Itē nō eqtat eā ne tumō-
z inepitudo fiat in digit^o: nō aut pcedit aliq^o latez:
qz ossi p pzio dz p iungi in medio directe: nō a latē.

De esse ossium z qb^o in locis dirigunt zc.

Vltimo at deueniem^o ad ossa q sunt fun-
damēta toti^o z supportatā oia: z sunt
ossa inferiora: an tñ qz ad ossa peruenia-
mus excozia cutē subtilissime vt iuent-
as venas duas descēdētes: qz ramificate sunt a trū-
co vene chilis descēdētes: qz qñ erit in fine spōdiliū
renuz mūdificat in duos ramos: qz vn^o trāsibit ad
tiblā dextrā: z alter ad sinistrā qd pōt videre ad fen-
suz: eodē mō ramificat arteria descēdēs: postea
qlibet illoz tunicoz ramificat in duos magnos ra-

mos: quoz vn^o directe descendit per domesticā p-
tez tibie vsqz ad digitos pedis: z hec vocat saphe-
na q p p directōez suā fleubothomata euacuat a
mēbris nāl^o: z genitalib^o: vt a matrice renib^o te-
sticulis z hñd^o z appet supra genu z infra supra ca-
uiculā: z infra in calcaneo: z appet in pectine pedis
ali^o ramus obliquat z ingredit iuxta iūcturā scie:
z iō vocat sciatica: z pp obliq^o tōez quā hz circa has
iūcturas fleubothomata magz euacuat in passio-
nib^o iūcturaz: z appet in oib^o p dict^o locis. In pte
tñ siluestri: postea eleua musculos z chor das: z vi-
de ossa. Et p mū est os femoris supra qd fabricati
sunt spōdiles dozsi: z p pñs totū corpe. In pte infe-
riori hz pifidē quādā: in cui^o pcauitate locata est ex-
tremitas rotunda cāne coxe q verteby vocat: z in
medio āboz in pte āteriori est qdā ligamētuz qd
alio noie pōt vocari xtebz: ēt qñ h vel pmutz resilit
foras: tunc necesse ē hoiez claudicare: qz crus hoc
elōgat z firmari nō pōt nec toruz pōt bñ supporta-
ri: necesse est vt crus tabescat: qz vene q p trāseunt
inferi^o p opp^o sionez: z obliq^o tōez qdā mō oppilant^o
lz nō perfecte z iūctura hec iōz ossiū vocat scia:
vn dolor ei^o vocat sciaticus: postea videbis os qd
noiā cāna coxe qd est mai^o oib^o ossis: qz sint i cor-
pore: qz dz esse sustētamētū toti^o corpi: qd pcaui-
tatez habuit magnā: vt esset leue: z vt multū medul-
lā retineret: z qz meli^o sustētare pōt qñ nō stat per-
pendiculā: s; qñ fm extrema plicatū est x^o fus dome-
sticā: z in medio plicatū est z pnerū: hinc est qd nō
est rectū oio: s; fm modū dictū post ipm in iūctu-
ra genu s; duo focilia tibie x^o fus tñ pte āteriorēz in
iūctura illa est os qd vocat patella factū ad mo-
duz patelle vt iūctura sit fortior scā ex ligamentis
ac si p modū fuissent ligata: z facile mai^o est in do-
mestico z grossius: qz illud hz magz onus cozpori
sustentat: min^o aut z subtili^o est in pte siluestri nō
perueniēs ad iūcturā: qz scm est tñ vt sit appodia-
mentū maioris. Post ista duo focilia est os cui ista
ptinētiā p iūcturā cayb siue caucule noiāte ab of-
se illo qd cayb nominat: z est os calcanei fabricatū
dep^o sūz z grossuz qdrāgulatū: vt possit bene figi z
figere totū: z p p fixationē bonā z vt qñ figit cutim
ad terrā nō atterat. nā cui^o grossas callosam mul-
ta sub ipso posuit. Postea est nauticulare qd est fa-
ctū ad modū nauticule qdrāgulā obliqū. Postea
est raseta pedis qd ppositū est ex trib^o ossib^o: non
ex octo sicut raseta man^o: qz pes nō dz ita plib^o mo-
tib^o moueri ad aliq^o retinēdū vt man^o: s; p p fixio-
nez hñt tñ trā: Postea ē pectē qd ppositum est ex
gnqz: qz pollex posit^o est in eadē pte cū alijs: post
hec sunt ossa digitoz qtuor: deciz: qz qlibet eoz digi-
toz hz tria ossa: z pollex hz duo: z tūc erūt ossa pe-
dis: xviii. Quot āt z q sūt musculi z chorde magz
pōt videri in hoie exiccato qz recentē suspēso: sicut
als dclarauit ad sensuz qñ legi lib^o d iuuuātis mē-
bz: qz tñ tñ scias q chorde extendentes digitos pe-
dis oriunt^o a muscul^o q sunt in tibia in pte siluestri
s; p hentes digitos oriunt^o a muscul^o: q sunt in plāta
pedis: nā ps inferior pedis fuit carnosa multū pro-
pterea vt pes magz figeret z curz ab ossib^o ad terrā
nō alteret: z iō in plāta peduz rōnabit^o musculi p-
hentes digitos fuerūt locati: s; extendentes digi-
tos nō potuerūt locari i pte superiori: qz ps supe-
rior dz esse excarnata ne aggrauet pedem. Simla.

Incipit tractatus Rasis de egritudinibus puerorum et earum cura qui appellatur pratica puerorum.

De sabafati puerorum.

Sabafati accidit pueris et forte accidit in facie et in capite et gñatio eius est propter multitudinem sanguinis et humiditatem cutis et signum eius est vulnera pura ex quibus exit humor qui expanditur in facie et in capite: et cum eis accidit pruritus quem puer plangit vigilat: et querit: et incipe in eorum cura corrigendo cibum nutritis: deinde de tonda caput pueri cum pilotro: deinde suppone desuper folia attriplicis: quoniam forte curatur per hoc tantum quoniam ista folia sugunt venenorum: aut pone desuper istud unguentum. **U**nguentum valens ad sabafati quod accidit in capitibus puerorum. **R**ed. ceruse litargiri. 3. v. lictulij de cineribus viridis. 3. iij. olei ro. 3. j. cere. 3. s. liquefiat cera cum oleo ro. et terantur medicine: et perficiantur cum vitellis duorum ouorum assis. Deinde unge cum eo caput pueri.

De fauositate puerorum.

Passio quod dicitur fauositas mellis est species sabafati: tunc super vulnera apparet quidam squame et scalpitis cutis cum magno pruritu: et exit ex eis quod est quod mel: et cura eius est ut quotidie tondatur caput et abluitur cum aqua mentastri et maiorane et saturegie: deinde ungetur cum isto unguento. Accipe litargiri ceruse. ana. aure. ij. sulfuris et argenti vivi: aureum. j. olei rosati partes duas: aceti partem unam misceantur et perficiantur cum oleo rosato et aceto donec fiat unguentum: et unge cum eo sero et mane: et caput ablue cum illa aqua.

De magnitudine capitis puerorum.

Accidit quibusdam pueris quod exeant cum magno capite: et post exitum augmentatur ultra mensuram debitam. Et ego vidi puerum cuius caput adeo augmentabatur in longitudine et latitudine quod corpus eius sufferre non poterat et non cessavit augmentari quousque mortuus est puer. **M**agnitudo autem capitis aut erit ex ventositate gñata in ossibus capitis: aut ex aggregatione aque incluse in eo quod non inuenit viam exitus: et incipe in cura eius purgando caput nutritis cum yeris magnis et caueat ab omnibus cibis gñantibus ventositatem. et superflua grossa: deinde incipias in eius cura cum eis quod mittunt in naribus pueri: sicut de oleo amigdalorum amararum: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut de aqua maiorane: et sic fit curatus sufficit. Sin autem pone super caput emplastrum de olibano: sarcacolla serapino gummi amigdalorum: si sanatur fuerit sic sufficit: sin autem accipe alium vel alium abum et pista cum testa sua donec fiat quasi unguentum. misce cum eo parum olibani et pone super totum caput post rasuram: et permittit aliquot diebus. Ista medicina refrigit caput et redire facit ad mensuram debitam: deinde mitte in naribus eius fel lupi vel cerebri et parum mirre vel ambrie et fac hoc in quolibet mense. Paruitas capitis si fuerit naturalis non curatur. **D**e inflatione ventris puerorum. **M**ultoties accidit eis cum magnitudine capitis inflatio ventris: et cura eius est quod accipiat mirram et aloem et crocum et perficiantur cum aqua saralliarum: et pone super caput et si cum inflatione ventris in magnitudine capitis maior crescit corpus. Accipe aniuile. 3. v. auellanarum. 3. vij. amigdalorum et feniculi aurei. j. terantur et extrahantur ab eis oleum deinde in mitte naribus usque ad. 3. iij. et unge caput et mitte in naribus: et da bibere nutriti cum lacte.

De sternutatione puerorum.

Sternutatio accidit in cerebro vel in tunicis eius:

et signum eius est quod oculi profundantur et supuenit febris. Cura eius est quod ponas super cerebrum folia portulacae: aut rasura cucurbitae cum oleo ro. et farina ordei: aut unge caput cum vitello oui et oleo.

De vigilis puerorum.

Vigille accidunt pueris in prima etate ex corruptione lactis. Et cura eius est ut mittatur in naribus pueri oleum violatum cum croco aut oleum anetinum cum succo lactuce: et unge caput et stomachum cum istis oleis et sit sollicitudo nostra in correctione lactis. et da sugere sirupum papaueris et unge tempora et frontem cum oleo opij et croco.

De epilepsia puerorum. **E**pilepsia accidit duobus modis: aut nascitur puer cum ea: et ex malitia complexionis naturalis in cerebro humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis. Et si naturalis est quoniam cum ea nascitur. Signum accidentalis est quoniam aduenit post partum. Et cura naturalis est obfuetio die: quoniam cum mutauerit etatem sanabitur ab ea: si autem non fuerit sanus sectabitur eum usque ad mortem. Et curatio accidentalis est sollicitudo circa corruptionem lactis: ut caput et corpus nutritis purgetur: et caueat ab omnibus cibis gñantibus flegma: et non lactetur puer nisi in ea quantitate quod possit digerere vel minus: et mitte in naribus medicinas calidas: et odor et assam fetidam et rutam et unge cum oleis calidis et suspende peoniam in collo eius: et liga ad collum eius lapidem smaragdum: et non accidet eis epilepsia et si durauerit per septem dies tunc magna.

De quadam passione quod dicitur mater puerorum: hec firmitas accidit pueris in prima etate frequenter: et si gñum eius est placidus magnus multus timor in somno: et vigilia augmentatur calor: et ex ore eius egreditur odor fetidus: et causa huius egritudinis est acceptio lactis plus quam possit digerere. Et cura eius est in correctione lactis: et quod detur dyaplyris diaphanum: quousque sexta pars dragme. cum lacte: et supercipua medicina est in hoc tiriaca magna.

De sanie aurium puerorum.

De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec infirmitas accidit pueris in prima etate ex humiditate cerebri. Et cura eius est ut mittatur in eis auriculis licinium bombacinum antiquum et cum fuerit humor plenius extrahatur et aliud intus mittatur: et forte cum hoc tunc curatur. Sin autem accipe alumen et dissolue cum vino et intinge in licinio et intromitte: humor. n. desiccabitur. aut accipe crocum et nitrum committere cum aqua et aceto et intromitte.

De veneno fluente de aure.

De veneno: et hoc accidit pueris ex vesica vel plaga accidentem in auricula. sufficit eis intromittere mel bulitum cum aqua: purgat. n. venenum ab auriculis: aut accipe folia mirte aut galle et distillatur cum aceto et intromittet.

De morbis oculorum in pueris. **D**e egritudinibus puerorum in oculis: accidit pueris in volis diuersitas egritudinum. et ex eis est inflatio et clausura palpebrarum: et forte hoc accidit ex medicinis stipticis: quod mulieres ponunt super capita puerorum: sicut alkanna et hmoi: quoniam superflua capitis puerorum ad oculos: et forte accidit eis ex fluxu materie calide et frigide. Et cura huius egritudinis est quoniam rubor est in facie et calor in fronte: ut accipias succum menthe et foliorum rosarum ana. 3. j. croci mirre ana. 3. j. et pulveriza et perfice cum aqua saralliarum et lacte mulierum et suppone oculis et fronti quotidie renouando quod

vsq; apianf oculi 7 ē exptuz i pueris. **C** Si autē in oculis nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe mirraz 7 crocuz 7 aloez 7 folia rosaz ꝑfice cū bo-
no vino 7 sup oculos pone. **C** Et pbatuz ad hoc qđ sepe pbaui mitte in naribus paz ambre 7 distēpera cū lacte mulieris. Si autē accidat eis aliaz egri-
tudinū aliq; sicut scabies 7 albedo 7 hmoi curenē cū medicis q̄ dicunt in etatib⁹ adolescentiū 7 iuue-
nū 7 aliōz: s; tñ cū leniorib⁹. **C** De obligate vis⁹
C De egritudine qñ qđ oblique aspicit vel videt 7 hoc aut ē naturale aut accidit post partum: 7 cura eius ē qđ apponat de nocte candela ex pte ꝑtia vi-
sū obliqui: 7 cū receptus vel erectus fuerit i lecto suspendat cultre pulchre diuersoz colorū sup lectū quousq; corrigat visus. **C** De morbis dētiū.
C De egritudinibus q̄ accidunt pueris circa natiuitatē dentiū dixit Ḥaī. qñ dentes nascunt cito natiuitas eoz leuior ē: 7 minoris doloris: s; dētes erūt
dēbiliōres: 7 cū tardauerit eoz natiuitas erit dolor fortis: s; dētes erūt fortiores: 7 durt: 7 si origo fue-
rit in vere nascunt statiz 7 sine dolore: 7 ecōuerso: si fuerit in hyemes: s; gingiue nō inflabunt: 7 si fue-
rit in estate accidit eis prius dolor: 7 accidit eis in hoc tpe plurimū apostema in maxillis 7 gingiuis 7 glandule 7 pūrius in auriculis: 7 flux⁹ sangui-
nis 7 veneni: 7 forte accidit qbusdāz febris 7 flux⁹ ventris: aut ꝑstipatio. **C** Et cura eius est qñ inflat
gingiua vt scalpaz paz cū digito 7 postea cū oleo vel pinguedine gallie aut cerebro leporis: aut la-
ctecanis: 7 pone sup caput pueri aquā in q̄ decocta fuerit camomilla 7 anetū: 7 sup eius mandibulas pone emplastra dissolutū: 7 si dolor augmentet
post hoc apud originē. Accipe alcannā butir⁹ ole-
ūz laurinū misce totū: 7 pone sup locuz. **C** Vel acci-
pe butirū vacce 7 medullā cruris 7 pone desup 7 si apparuerint capita dentiū pone sup caput totum
7 collūz lanā mundā 7 spargat quotidie sup lanāz aqua tepida. **C** Et si acciderit fluxus ventris medi-
cabit eoz eis que dicemus.

C De pustulis que accidunt in ore pueroz.
C Vescice que accidunt in orib⁹ pueroz in prima eta-
te qñ qđ accidunt ex corruptione lactis: vel ex acu-
mine: 7 illa vesicatio aut erit nimis acuta aut paz.
C Signū acute ē rubedo 7 fortitudo doloris 7 fluxus saliuē 7 signū paz acute ē vt vesice declinent
ad albedinē 7 sint parui doloris 7 humor qđ os descendit sit multus. **C** Cura vesicaz acutarū est
corrigere lac nutricis cū cibo frigido 7 humido. de
inde masticare parū de lenticulis 7 ponat mulier i
ore pueri: aut accipe parū midī 7 distēpera cuz aq̄
rosaz 7 suppone 7 pone in ore pueri aquā macia-
noz vel maloz granatoz. **C** Et si acuta fuerit 7 ni-
mis colerica misce cū istis succū lactuce aut portula-
ce aut yue canine. **C** Et cura vesicaz parui acuminis
7 declinatīs ad albedinē est vt accipias: mirre cro-
ci. ana. 3. j. zuchari duplū pulueriza 7 mittant i os
7 si plage fuerit nigre aut putride medicabimur cū
medicinis dictis i etatibus iuuenū.

C De vomitu in pueris.

C Accidit pueris i prima etate vomit⁹ multis cau-
sis: aut ppter lactis multitudinē magis qđ digere
re possit: aut ppter corruptionē eius: 7 maxie si pu-
er fuerit humidus 7 debilis stomachi. **C** Et cura est
vt vetes multitudinē lactis: 7 post ꝑsidera in vomitu

si sentit odor acetosus 7 fuerint in eo humores
al. Accipe olibani sextā partē. 3. j. 7 rute sicce tertiā
partē. 3. j. pulueriza 7 misce cū siru. rosaz: 7 da pue-
ro: aut accipiat mater paz cimini 7 sumach 7 masti-
cet: 7 ponat in ore pueri. **C** Aut detur puero siru-
pus maloz granatoz cū menta. **C** Aut qđ sepe p-
baui: accipe ligni aloes 7 masticiis. 3. 5. galle sextā p-
te. 3. j. Molle totū 7 ꝑfice cū sirupo rosaz 7 modi-
co algaliē 7 da puero anteq̄ sugat lac. 7 pone sup
stomachū hoc emplastrū mastix: aloe acatia gal-
la olibanū panis vsti. ana. ꝑfice cū oleo rosato: et
sirupo rosarū: 7 pone sup stomachū: est. n. exptaz
ad vomitū 7 saliuā puerozū. **C** Et si i vomitu nō
fuerit odor acetosus s; acutus 7 calor declinet pa-
ruz ad acumen: vel color ad palorē: ꝑpina puero
paruz de rob agreste vel citoniorū vel coctanorūz
aut de istis. **C** Trocisci valentes ad vomitū puero-
ruz. **C** Recipe rosaz spodij. ana. 3. iij. galle. 3. ij. femi-
nis portulace: seminis lapatii. ana. 3. j. 7. 5. carabe
ꝑficient cū aq̄ agreste vel cū aq̄ maloz granatozū
ad pondus. 3. j. 7 da trociscū vnū puero cū sirupo
rosaz: 7 pone sup stomachū istud emplastrū qđ
valet vomitui 7 fluxui ventris q̄ accidunt pueris.
C Recipe farine ordeī: rubi viridis: corticis mali gra-
nati. ana. ꝑfice cuz aq̄ rosaz 7 pone sup stomachū.

C De fluxu ventris puerozū.

C Multotiens accidit fluxus ventris pueris ꝑp-
tationē dentiū: sicut dixim⁹. Vel ppter frig⁹ cuz
ligat puer. Aut ꝑp corruptionē lactis ex colera
aut flegmate. **C** Et signū colere est qđ inueniat i ege-
stione pueri citrinitas 7 acumen: 7 ꝑ exit sine mo-
ra. **C** Et signū frigoz 7 flegmatis est albedo in
egestione 7 tortio in ventre cuz egerit 7 nisi flegma
sit viscosū exit statiz. **C** Et cura ē vt deē puero siru-
pus rosaz vlt macianoz vel mali granati cuz mēta
7 accipiat de spodio in aq̄ posito ad bibendū: aut
accipiat fermentū dissolutū i aq̄ 7 cola 7 mitte sex-
ta. 3. j. spodij 7 tres partes. 3. galle 7. 3. 5. croci
7 da bibere. **C** Alio accipe semen lapacy 7 violaz
7 misce cuz vitello oui afflati 7 da puero. **C** Aut da
ex hac medicā expta. **C** Reci. semis lapacy: arilli vlti-
vūaz passarūz. ana. 3. iij. glandiūz semis papauē-
ris albi. ana. 3. ij. croci aurea q̄tuoꝝ pulueriza 7 deē
ex eo puero cuz rob de citonīs vel sirupo rosaz: 7
pone sup stomachū emplastra stiptica: 7 accipe
aq̄ decoctiōis sumach: 7 malassa cuz farina ordeī
vel farina milij superpone: si cessauerit flux⁹ bonū
ē. Sin autē accipe acatie ceruse. añ. 3. i. oplj. vii. par-
tes. 3. 7 forma liciniūz 7 superpone 7 statim cessabit
flux⁹. **C** Si autē fuerit ex frigore vel flegmate deē
puero octaua pars. 3. gallie cuz succo coctanorū vel
deī pars q̄rta. 3. olibani. Emplastrū ꝑstipās ven-
trez valz stomachis pueroz. Accipe crocuz: mirrā
ceraz cōfice cuz vino 7 pone desuper.

C De constipatione puerozū.

C Multotiens accidit pueris cōstipatio. Et cura
eius est vt des nutrici paz cucumeris asinini: dein
de alia die lactet puer: aut accipe lacteridis terre et
fac cerotūz: 7 pone desuper aut accipe mediā par-
te stercozis foricini 7 terre cuz pinguedie renūz yr-
ci 7 fac liciniūz parū 7 suppone: 7 si acciderit pue-
ro duoz mensūz vt ꝑstipet ei⁹ nā 7 alterē i calore
7 nō pōt vomere. Accipe sarcacolle fūā ptes. 3. vni⁹
7 da cuz lacte matr⁹ ei⁹: aut fac clister cuz oleo viol.

De tussi puerorum.

Tussis accidit pueris in pma etate. Lingue aut eoz nō pnt claudere epiglottū: sic ifrigidat pect⁹ z ei⁹ infra: cura ei⁹ ē cū eis q̄ sunt sicut cib⁹ z medicina. Isti. n. nō debēt curari cū forti vī vebemēti medicina. S; accipe amigdalas dulces pista z cōfice cū aq̄ feniculi z coque cū ea: z ppina puero sero z mane. Aut accipe aquā feniculi z misce cū lacte z da puero. **E**t si cū tussi fuerit aspitas z siccitas. accipe semē citonioz z resolue cū aq̄ calida z exhe viscositate. coq̄ sup ignē cū penidys z oleo amig. z da. z si fuerit calor misce succū malignanati dulcis. **M**edicamē ad tussim pueroz cū calore. **R**eci. papaueris albi: dragaganti. añ. 3. s. seīs cucumeris 3. i. Cōfice cū aq̄ decoctiois. sebestē. **A**liud ad tussim pueroz. **R**eci. passas sine arillis fac bulire vase ferreo: s; caue ne adurant pista z misce tātūdem penidioz: z da puero sero z mane ad modū nucis. **A**liud ad tussis frigidā. Accipe mirrā z misce cū melle z cū oleo amig. z ppina. **E**t si pect⁹ pueri fuerit plectoriciū accipe dragatū galbanū: añ. mite i vitello oui assati: z da. Et si acciderit strictura anhelit⁹ accipe se. lini pista cū melle: aut accipe se. bōbaxis z cōfice cū vitello oui assati. **E**t si cū tussi fuerit fluxus vētris da sirupū mirti cū lacte coctū Aut coque dactilos cū farcacib⁹ z lacte z ppina.

De puritu z vesicis pueroz.

Puritus z vesice accidunt pueris i coxis ex acuitate vine: qñq; accidunt diuersa vulnera in corpi b⁹ pueroz ex corruptione lactis in stomacho pueri vel in se. **E**t illis aut vesicis qdā sunt albe qdāz rubee: qdā nigre: z qdā vebemētis doloris: z qdāz puri: Et si nigre fuerit cū febre significant mortē. Et cura gñalis est vt pmo incipiat in correptione lactis z ponat puez in caldario pleno aq̄ calida ad attrahendū supflua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supficiē cutis vel corporis: z da puero medicinas ad expellendū supflua ab interiorib⁹ ad exteriora ad supficiē cutis sicut est decoctio dactiloz aut sicū cū aqua feniculi. **E**t cū intellexeris qd oēs supfluitates sunt extra. balnea quotidie i aq̄ decoctiois nīz folioz rosaz z mirti z huiusmōi. Lū at puer exierit ab aq̄ vngat oleo rosato. z si vulnera fuerint si ca cū oleo violato. Si humida ex multitudine veneni pone desup cerusam mixtā cū cera z oleo rosato. **E**t si affuerit puritus z puer trāsierit sex vel septē mēses ipm balnea pmo in aq̄ decoctiois violaz siccaz z oz. excoctiati: maluauisci: fenugreci: feniculi: cucurbite: sed nō vngues aliq̄ vngueto. z da nutriti succū sumiterre mirabolanos: citri. z abstineat nutritrix ab oib⁹ dulcib⁹ z salis adurētib⁹ sanguinē: si acciderit i crure aliq̄ vlnera post balneū supasperge puluere z amidi spodi alkanne: rosaz mirre: z farinā ordei.

De lumbricis pueroz.

Nō opz nos dare medicinas fortes pueris ad potandū hāc passionē: sed eligemus ex eis q̄ apponunt extra. **M**edicamē exbens lūbricos ab intestinis. Accipe ciminū pista cum felle tauri recēt z pone ad vmblicum. **A**liud. accipe lupinos asini nos. 3. j. alipia di: z bacaz lauri. añ. pficiant cū felle tauri recēt. z da q̄tidie ad bibēdū. 3. j. aut aquā sebestē: aut oleū oliue: aut comedat amigdalas dul.

De inflatiōe vel eminecia vmblici pueroz.

Eminecia vmblici accidit pueris qñ multū plā

gunt: vel vociferāt: aut ex tussi magna: aut forte accidit ex casu vel pcussioe. **E**t cura est vt accipias lupios z petias pāni linei: z pbure z pfice cū vino z iterpone stupas z pone sup vmblicū: z si fuerit flexibilis cauterizet in circuitu vmblici: z non in loco flexibili propter tenuitatē cutis z si indigueris fortioribus medicinis pone medicinas q̄s dicim⁹ in caplo crepature.

De crepatura pueroz.

Jam dixim⁹ supius q̄t modis accidit crepatura: sed mō nō idigem⁹ nisi medicinis pueris necessarijs. **E**mplm valēs crepature pueroz. **R**eci. aluminis aureos. xv. galle aureos. ij. terant z pficiant cū vino q̄sq; inspisset. z pone sup locū z suppone spōgiā intinctā i aceto mixto cūz aq̄ z cū ceciderit aliud reponat. **A**liō leue ponat sup pānū aliq̄ glutinū de corijs: z sup locū ponat: z pmiute quousq; adhereat. z si ceciderit aliud reponatur.

De lapide in vesicis pueroz.

Lapis q̄ generat i vesicis pueroz facit strāguri am: dolorē magnū z tenuitatē vine: z puritū i virga: z forte erit virga semper erecta. Et cura eius est in balneis vt balneis puez quotidie i aq̄ calida: z da existamē medicina. **M**edicamē puocās vinā: z frāgens lapidē. **R**eci. olibanū vnchen ana cōfice cū melle: z detur ad modū auellane mane z sero. **M**edicamē exptum ad grauitatē lapidis z difficultatem vine. **A**ccipe septē nuces virides z pista cū coriice exteriori: z accipe manipulū vñū porroz nō lotoz: z exhe succū ex vitro qz i vase vitreo z cola z da puero oi mane septē dieb⁹: z qñ ibit dormitū vnge virgā z testiculos oleo antiquo vel oleo de ben.

De relaxatione pueroz.

Relaxatio accidit pueris: vel in vno mēbro vel toto corpore: z phibet ipm ab ambulatione z motu: z puenit ppter viscosum humore relaxantē nervos. **E**t cura eius est si nō fuerit naturalis vt des nutriti sirupz factum de medicinis subtilib⁹. Et sit eius cibus siccus: sicut res assate z non comedat lac nec carnes duras: ouinas: nec pisces: nec vinūz limphatum: z anteq; laetet puer ponatur in balneo: z inunge eius iuncturas cum oleo de costo vel de castoreo: z vtatur quotidie isto electuario.

Electuariū quod cōposuit Galienus cuidaz puero q̄ patiebatur spasimū in toto corpore. **R**ecipe mentastri rosa. cinamomi. mastidis. fu. me. am. os. doronici. zedoarie. gariofilozum ana. aureum vnum. sandaloz ligni aloes. ana. 3. j. musci. 3. s. vnge omnes medinos balsamo: z confice cum melle: z da quotidie quartam partem. 3. j. vel. 5. z si spasmus fuerit in toto corpore: pone super spondiles dozi emplastrum euforbij. quod sic fit. Accipe cere. 3. j. euforbij. 3. j. olei quod sufficit zc.

ExPLICIT fasciculus medicine in quo continent⁹ v3. primo iudicia vinarum cum suis accidentijs. Secundo tractatus de flobotomia.

Tertio de cyrogia.

Quarto de matrice mulierū z impregnatione.

Quinto concilia vtilissima contra epidimiam.

Sexto de anothomia mūdini toti⁹ corporis humāi.

Septimo de egritudinibus puerorum.

Impressum Venetijs per Joannem z Gregoriū de Gregorijs fratres. Anno domini. M. cccc. die xxvij. Martij.

1659758

